

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova

Centrul Național Anticorupție din Republica Moldova

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

REPERE METODOLOGICE PRIVIND EDUCAȚIA PENTRU INTEGRITATE ÎN CADRUL DISCIPLINEI DEZVOLTARE PERSONALĂ (DIRIGENȚIE)

Modele de proiecte didactice, cu elemente de *Educație pentru integritate*, la disciplina școlară *Dezvoltare personală (Dirigenție)*, în învățământul preuniversitar (treapta gimnazială și liceală)

Materialul este realizat cu suportul Proiectului „Consolidarea funcției de prevenire și analiză a corupției a Centrului Național Anticorupție”, implementat de PNUD Moldova, cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

Autor:
PAVEL CERBUȘCA,
doctor în pedagogie,
consultant local

Chișinău 2017

CUPRINS

<i>Argument</i>	4
Capitolul I. REPERE METODOLOGICE DE ORGANIZARE A ACTIVITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE LA ORELE DE DEZVOLTARE PERSONALĂ ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI PENTRU INTEGRITATE	5
Capitolul II. SUGESTII DE PROIECTARE A ACTIVITĂȚILOR EDUCAȚIONALE (TREAPTA GIMNAZIALĂ)	
MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA V-A	
<i>lecția 1. Profilul moral al persoanei integre</i>	10
<i>lecția 2. Corectitudine și dezvoltare personală</i>	18
<i>lecția 3. Codul etic al elevului</i>	20
<i>lecția 4 Echilibru între drepturi și responsabilități</i>	22
<i>lecția 5. Participarea la gestionarea democratică</i>	25
<i>lecția 6. Perspectivele unei persoane integre</i>	28
MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA VI-A	
<i>lecția 1. Comportamentul individual și în cadrul grupului. Valori de grup</i>	31
<i>lecția 2. Valorile și normele morale în școală, familie și în societate</i>	34
<i>lecția 3. Drepturile mele / drepturile colegilor. Responsabilități acasă, la școală, în comunitate</i>	37
<i>lecția 4. Instrumente de protecție a drepturilor</i>	39
<i>lecția 5. Democrația și soluționarea intereselor personale</i>	41
<i>lecția 6. Guvernarea țării</i>	43
<i>lecția 7. Dreptul la informație într-un stat democratic</i>	45
<i>lecția 8. Dorințe și visuri în viitoarea profesie</i>	47
<i>lecția 9. Schimbare de interese, creștere personală, dezvoltare profesională</i>	50
<i>lecția 10. Asigurarea unei vieți de calitate. calitatea vieții personale</i>	53
MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA VII-A	
<i>lecția 1. Demnitate și luarea de decizie. Respectul demnității personale și a demnității altuia</i>	57
<i>lecția 2. Delicvența juvenilă și căi de prevenire</i>	59
<i>lecția 3. Instituții naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului</i>	62
<i>lecția 4. Democrația și societatea civilă</i>	65
<i>lecția 5. Făurirea propriului destin</i>	67
MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA VIII-A	
<i>lecția 1. Proiecte individuale și de grup</i>	71
<i>lecția 2. Constituția Republicii Moldova</i>	74
<i>lecția 3. Competențele autorităților publice</i>	77
<i>lecția 4. Societatea și inițiativele cetățenești</i>	81

MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA IX-A

<i>lecția 1. Explorarea valorilor personale</i>	85
<i>lecția 2. Relația drepturi, responsabilități și comportamente</i>	89
<i>lecția 3. Învățarea pentru viață</i>	92
<i>lecția 4. Surse de venit ale persoanei</i>	95

ANEXE

<i>Anexa nr. 1. Studii de caz</i>	100
<i>Anexa nr. 2. Sfaturi practice pentru comunicarea despre actele de corupție sau unele practici imorale</i>	102

Capitolul II. SUGESTII DE PROIECTARE A ACTIVITĂȚILOR DIDACTICE (TREAPTA LICEALĂ)

MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA X-A

<i>lecția 1. Identitatea și demnitatea umană. Demnitatea națională</i>	104
<i>lecția 2. Dreptate și lege. Norme juridice. Norme morale</i>	106
<i>lecția 3. Persoana și exercitarea calității de cetățean: normă și lege</i>	108
<i>lecția 4. R. Moldova și integrarea europeană</i>	110
<i>lecția 5. Reglementări legale privind protecția sănătății</i>	112
<i>lecția 6. Auto-cunoaștere și dezvoltare personală. Calități și valori personale. Reușita personală</i>	114
<i>lecția 7. Roluri și competențe sociale</i>	116

MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA XI-A

<i>lecția 1. Valori, nonvalori și comportament deviat</i>	119
<i>lecția 2. Manifestarea unui comportament activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare</i>	121
<i>lecția 3. Probleme legate de angajarea la muncă</i>	123
<i>lecția 4. Planificarea carierei în situații de schimbare</i>	125

MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA XII-A

<i>lecția 1. Modelul de personalitate și criteriile axiologice ale comportamentului modern</i>	129
<i>lecția 2. Victimele infracțiunii. pedeapsa penală și tipurile ei</i>	131
<i>lecția 3. Drepturile, responsabilitățile și atribuțiile persoanelor implicate în procesul penal</i>	134
<i>lecția 4. Inițierea unei afaceri. Asumarea responsabilității și a consecințelor pentru creștere personală</i>	136
<i>lecția 5. Învățarea permanentă. Elaborarea proiectului de dezvoltare personală și profesională</i>	138

ANEXE

<i>Anexa 1. Extras din Codul Penal al Republicii Moldova</i>	140
<i>Anexa 2. Studii de caz, urmate de sarcini de învățare și expunerea opiniei expertului</i>	146
<i>Anexa 3. Sugestii pentru activități de dezbateri</i>	153

ARGUMENT

Un cadru didactic profesionalist și eficient se remarcă prin măiestria sa pedagogică pe care o aplică de a fi flexibil și de a reorganiza activitățile educaționale preconizate din perspectiva schimbărilor care au loc în societate. În materialul de față sunt propuse cadrelor didactice câteva repere metodologice pentru a îmbunătăți materialele curriculare din perspectiva obiectivelor *educației pentru integritate*.

În procesul de învățare a subiectelor propuse cu caracter anticorupție, cadrele didactice vor utiliza strategiile tradiționale și moderne cunoscute, deși accentele se va pune pe metodele specifice educației civice și aplicarea ei în diverse contexte ale vieții. Drept strategii specifice educației pentru integritate pot fi: studiul de caz, analiza și interpretarea articolelor din legislația de specialitate; simularea proceselor judiciare; jocul de rol; întâlniri cu persoane resursă; elaborarea și implementarea de proiecte în clasă, școală și comunitate; efectuarea de sondaje și interviuri; studii comparative; dezbateri academice; alte acțiuni concrete de sensibilizare a problemei educației anticorupție, organizate în școală și în comunitate etc.). Unele materiale se găsesc în anexe: exerciții, extrase din lege, studii de caz, sugestii pentru dezbateri academice.

Cadrele didactice sunt îndemnate să utilizeze materialele specifice educației pentru integritate, care sunt și modalități de acțiune educativă centrate pe elev și pe activitatea de învățare a acestuia, pe operațiile mintale și practice pe care le realizează în studiul legilor și implementării acestora în practică pentru a deveni o persoană corectă și integră. Ele vizează și asigură antrenarea și activizarea structurilor cognitive, operatorii și afective ale elevului în direcția utilizării potențialului și a transformării lui într-un co-participant implicat profund în propria instruire și formare, într-un constructor al propriei cunoașteri, prin activități și sarcini de lucru individuale și/sau cooperative, independente sau interdependente.

Prin implicațiile interactive utilizate și analiza creativă a materialelor din domeniul educației pentru integritate se va contribui la: *activizarea potențialului elevilor pentru studiul subiectelor specificei problemei corupției; implicarea activă la propria formare a unei persoane integre; încadrarea în cunoașterea și analiza diferitor situații din viața cotidiană, raportate la afirmarea individuală și în echipă prin prezentarea reflecțiilor personale sau a materialelor analizate suplimentar; luarea de atitudine față de diverse tipuri de acțiuni ilegale; dezvoltarea motivației pentru învățare; respectarea legilor și a normelor morale; evaluarea propriei activități și autoevaluării comportamentului și a acțiunile zilnice în școală, familie sau comunitate.*

Astfel, activitățile didactice organizate la clasă sau în instituție/comunitate vor fi axate pe acțiuni de studiu a legilor și a normelor morale și de integrare, care să solicite mecanismele gândirii creative, ale inteligenței, ale imaginației și creativității elevilor, ce vor fi implicați în analiza situațiilor cotidiene și luarea de atitudine față de diverse nelegiuiri. Trebuie remarcat faptul că, pentru realizarea activităților este necesară punerea în practică a mai multor strategii și materiale din perspectiva educației pentru integritate, discutate și selectate în comun acord cu elevii. Activitățile organizate împreună cu elevii trebuie să fie apropiate de condițiile concrete din mediul în care trăiește elevul, de inteligențele și așteptările lor, dar și de cele ale societății. Cadrele didactice care predau disciplina Educație civică vor folosi adecvat recomandările propuse pentru dezvoltarea competențelor la elevi, ținând cont de particularitățile de vârstă, caracteristicile individuale și inteligențele multiple ale copilului.

Capitolul I. REPERE METODOLOGICE DE ORGANIZARE A ACTIVITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE LA ORELE DE EDUCAȚIE CIVICĂ ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI PENTRU INTEGRITATE

În cadrul predării disciplinei Educația civică, pentru a familiariza elevii cu cerințele educației pentru integritate, vor fi utilizate posibilitățile de cunoaștere a legilor statului și normele morale acceptate cu scopul de a le respecta, precum și a regulilor de interacțiune corectă cu diferite persoane. Subiectele de conținut curriculare vor fi dezvoltate cu situații și exemple specifice educație pentru integritate, pentru a crea posibilități de alfabetizare a elevilor în acest domeniu, de studiere a legislației și a normelor morale, pentru manifestarea unei poziții civice active și demonstrarea unui comportament adecvat așteptărilor. Acest lucru face posibilă obținerea unor rezultate pozitive în orientarea elevilor pentru a recunoaște ce e bine și ce e rău, de a avea respectul pentru oameni, disponibilitatea de a oferi asistență și servicii nu doar conform principiului câștig-câștig, dar preponderent și baza respectării legilor/regulilor și a bunului simț. În același timp, se formează o atitudine de analiză critică și respingere a manifestărilor de egoism, lăcomie, dorința și încercările de a câștiga profit în detrimentul exploatării sau manipulării altor persoane.

A. Cu elevii din **clasele a V-VI**, pentru realizarea obiectivelor educației pentru integritate, cadrele didactice vor implica copiii în procesul de cunoaștere a regulilor și a valorilor democrației, de autocunoaștere și crearea unei culturi a comunicării eficiente și a colaborării în grup. În lucrul cu elevii claselor a V-VI, termenul „**corupție**” nu va fi folosit prea des, fiind asociat cu următoarele cuvinte și expresii: *”încălcare”, ”nerespectarea legilor”, ”abuz”, ”fărădelege”, ”recompensă ilegală pentru anumite servicii”, ”îmbogățire ilicită”, ”persoane favorizate”, ”intenția de a face pe placul cuiva, încălcând legea și principiile morale”*.

În practica de lucrul cu copiii de această vârstă pot fi identificate și analizate o serie de situații, care pot contribui la dezvoltarea unei persoane integre. Cele mai productive la această vârstă sunt diferite forme de colaborare și creativitate colectivă. Formarea abilităților de respect reciproc și corectitudine vor constitui baza pentru educația pentru integritate. Cadrele didactice vor atrage atenția elevilor să se implice în menținerea ordinii în clasă și în mediul în care ei activează (de exemplu organizând acțiunea *”Asigurăm succesul fără încălcări”*, persoana de serviciu din clasă va supraveghea respectarea anumitor reguli și norme unanim acceptate).

Una din situațiile răspândite este când părinții oferă bani copiilor pentru note bune sau anumite servicii în familie. Acestea au un efect negativ pentru integritatea persoanei copilului, așa cum el se va strădui să utilizeze orice metode, inclusiv acte interzise, doar pentru ași atinge scopul. În unele cazuri ei pot recurge chiar și la mituirea profesorilor prin cadouri și chiar bani. Cu regret fenomenul de "persoane favorizate" deseori răspândit în relațiile profesor-elev este pe larg răspândit în mai multe instituții de învățământ. Elevii de la această vârstă încearcă mai des să recurgă la unele acțiuni ilegale și imorale pentru a obține beneficii. De aceea părinții, și în special pedagogii, au un rol important în educația copilului, așa cum nu totul poate fi cumpărat și nu totul se poate negocia. Copiii trebuie educați să înțeleagă că încălcările mici și la prima vedere ne semnificative de astăzi, pot să se transforme în deprinderi urâte de viață, care pe parcurs pot deveni parte componentă a unui comportament deviant, dificil de corectat.

Se știe că la această vârstă deseori copilul este pus în situația de a alege între prietenie și ordine. Este firesc ca copiii să pună în valoare mai mult relațiile de prietenie, decât respectarea regulilor. Dar în cadrul educației pentru integritate este necesar de atras atenție asupra consecințelor

acestor decizii. Prietenul adevărat va înțelege orice situație, pe când nerespectarea regulilor pot duce la pierderea prieteniei, dar se poate alege și cu o pedeapsă sau sancțiune, care de multe ori este mai periculoasă.

Din păcate, încălcarea regulilor și a normelor morale de către mulți copii la vârsta 11-13 ani se pare destul de obișnuită. Specialiștii au demonstrat că mai mulți copii pot recurge cu ușurință la înșelăciune. Ei se obișnuiesc cu faptul că orice regulă poate fi ocolită. De aceea este important de creat mai multe proceduri transparente și clare în analiza regulilor și a legilor, în rezolvarea de probleme. Este necesar de analizat și de luat decizii comune. Important este ca regulile acceptate să nu fie formale, pentru a nu crea precedente de încălcare. Cu cât elevii vor fi implicați mai mult în analiza unor situații reale din viață, cu atât mai ușor va fi pentru a preveni situațiile încălcări, inclusiv de corupție.

Astfel, implicând activ elevii, aceștia vor avea formate abilități practice pentru organizarea interacțiunii între ei pe baza respectării regulilor și a normelor. Pe parcursul activităților, la elevi se formează convingeri morale despre *Viață, Demnitate, Sănătate, Libertatea umană; Iubire, Grijă față de apropiați, Bunătate, Compasiune, Adevăr, Dreptate etc.*

Sunt binevenite la această vârstă analiza unor proverbe și zicători populare, de exemplu:

- *Bine faci, bine primești;*
- *O mână spală pe alta;*
- *Omul singur este responsabil pentru propriul destin*
- *Sărac, dar cinstit;*
- *Prietenul bun la nevoie se cunoaște;*
- *Cine caută - găsește.*
- *Ce ție nu-ți place altora nu le face etc.*

Astfel, lucrând cu elevii din clasele a V-VI, cadrele didactice nu ar trebui să analizeze în mod direct subiecte directe cu referire la tematica corupție, ci în mod indirect, prin analiza modulelor tematice din curriculum cu referire la identitate, persoană, valori, respectul celuilalt. Important este să analizeze semnificația cetățeanului și a sensului vieții din perspectiva unei lumi mai bune și mai democratice.

B. În **clasele a VII-IX** elevii sunt implicați în exerciții de luare a deciziilor și rezolvare a unor probleme concrete din viață, raportate la situații de integritate. La această vârstă adolescenții deseori se confruntă direct cu unele probleme, așa cum doresc să fie mai independenți și deseori recurgea soluționarea unor probleme prin încălcarea legii sau a normelor morale. Pentru a realiza aceste sarcini, cadrul didactic va crea situații reale în care elevii vor discuta și vor acumula experiență în soluționarea problemelor cu care se confruntă, cum ar fi relațiile cu profesorii, cu părinții sau autoritățile din localitate.

În activitatea cu elevii din clasele a VII-IX ar trebui să se acorde o atenție mai specială subiectelor legate de luarea deciziilor și de asigurare a unei protecții în procesul de relații cu ceilalți. Formarea unor relații pozitive între persoane, conștientizarea beneficiilor respectării normelor, a regulilor și a legilor, vor contribui la formarea unei concepții anticorupție. Strategiile de activitate cu elevii la această vârstă sunt multiple, printre care cele mai eficiente metode sunt cele axate pe discuții dirijate și dezbateri, în care elevii să-și exprime opinia, să se implice în acțiuni de mediere și de luare de decizii. Important este crearea unei culturi de soluționare a diferitelor conflicte și neînțelegeri pe bază de comunicare

eficientă, toleranță și a bunului simț. Elevii pot fi implicați și în roluri de observator, arbitru sau mediator, unde vor monitoriza respectarea regulilor de conduită a participanților la discuții și dezbateri sau în cadrul activităților de masă. Astfel elevii vor lua atitudine față de colegii și vor deveni mai capabili să respecte regulile și acțiunile generale, având formate anumite deprinderi care sunt pași în dezvoltarea competențelor cu caracter de integrare în comunitate.

Pe parcursul activităților, la elevii de această vârstă se formează convingeri morale de *Respect față de lege, Responsabilitate, Generozitate, Perseverența, Curaj, Dragoste față de țară și localitate* (Patria mică). Astfel la vârstă de gimnaziu (clasele a V - IX-a) elevul va putea:

- *compara comportamentul uman acceptat în societate cu comportamentul uman dezaprobat /deviant și descrie efectele sociale ale acestora;*
- *explica necesitatea regulilor și a normelor în societate;*
- *elabora un cod de reguli și norme comportamentale generale pentru respectare în familie și în locuri publice (bibliotecă, instituție de ocrotire a sănătății, grădini publică, grădiniță de copii, primărie, poștă, cafenea, discotecă etc.);*
- *analiza și aduce exemple de strategii de dezvoltare individuală și în grup pentru consolidarea identității, respectului de sine și a respectului față de ceilalți;*
- *proiecta modele de comportament constructiv vizavi de mediul social și ambiant, alege forma adecvată de manifestare ale acestora;*
- *distinge comportamentul prosocial de comportamentele umane obișnuite;*
- *recunoaște valorile general-umane, naționale și democratice;*
- *formula judecăți de valoare referitoare la elementele ce constituie identitatea cetățeanului Republicii Moldova;*
- *aduce exemple de respectare a valorilor general-umane, naționale și democratice în familie, școală, comunitate;*
- *determina care dintre valori sunt ignorate în comunitatea școlară și locală, descrie situațiile și identifică cauzele eventuale ale acestora;*
- *proiecta algoritmul pentru soluționarea anumitor probleme identificate și argumentează oportunitatea acestora din perspectivă axiologică;*
- *recunoaște în diverse contexte situații de exercitare a drepturilor și libertăților omului /copilului și a responsabilităților asociate;*
- *clasifica, după unul sau mai multe criterii explicite sau implicite, situațiile de încălcare a drepturilor și libertăților omului /copilului;*
- *exemplifica și descrie instrumente și mecanisme legale de protecție a drepturilor și libertăților omului /copilului la nivel local și/sau național;*
- *propune soluții /întreprinde acțiuni legale și pertinente pentru situații de încălcare a drepturilor personale și ale altora.*

C. La treapta liceală, în **clasele X-XII** vor fi analizate informații mai complexe despre natura și pericolul corupției, vor fi propuse discutarea legilor, situațiilor de problemă, se vor analiza căi de reducere a acțiunilor ilicite, la care deseori recurg chiar și adolescenții de vârsta dată. Toate acestea au ca scop formarea unei atitudini civice și a modului de viață corect, dezvoltării concepției anticorupție, permițându-și să abandoneze din start și în mod conștient practica comportamentului ilicit.

Cu elevii claselor a X-XII pot fi organizate și desfășurate ateliere de lucru pe subiecte în care vor fi analizate prin diverse situații din viața cotidiană. Elevii sunt receptivi la analiza unor situații sociale tipice de comportament corupt. Ei pot distinge clar între cazurile de crimă de cele de ajutor reciproc, între situații de respect a legii sau a regulilor și încălcării acestora.

Forma de bază a dezbaterii sau a unui atelier de lucru va fi orientată spre faptul ca elevii să-și exprime opiniile și să ofere propriul lor mod de a soluționa situațiile discutate. Elaborarea proiectelor, analiza studiilor de caz, procesele judiciare simulate, dezbaterile academice sau discuțiile dirijate sunt modalități eficiente de studiu și analiză a subiectelor cu referire la corupție și consecințele acestui fenomen negativ. De exemplu, la etapa de pregătire pentru o dezbaterie, ar trebui să se acorde o atenție deosebită alcătuirii corecte a argumentelor, selectarea dovezilor interpretării situațiilor și a studiilor de caz din viața reală, pentru ca dialogul să fie cât mai transparentă și mai aproape de așteptările adolescenților.

La această vârstă, procesul de comunicare cu adolescenții este bazat pe o structură clar definită și include o serie de pași concreți care trebuie urmați și respectați, pentru a transforma o conversație simplă, într-un eveniment educativ de calitate. Pentru aceasta este necesar un grad de pregătire mai înalt atât a cadrelor didactice, cât și a elevilor pentru a analiza problema corupției din perspective multiple. Elevii trebuie pregătiți cu faptul, că din păcate, pentru a rupe obiceiurile și tiparele stabilite în societate, legate de mentalitate și conservatorism, este un lucru destul de dificil. De aceea se va pune accent pe educația culturii relațiilor de putere, pe de o parte, și a relațiilor dintre oameni la general, pe de altă parte.

Din păcate, în viața reală, elevii la această vârstă decid să acționeze contrar convingerilor maturilor. Ei mai puțin se comportă așa cum ar aștepta părinții sau profesorii: respectă regulile episodice, deseori se opun tradițiilor, consideră încercările de a încălca regulile și normele un mod de viață. De aceea profesorii ar trebui să discute mai mult cu elevii despre "Ce este acceptat? Ce este ilegal?, Unde este începutul și limita acțiunii? etc.". Important este ca convingerile să fie formate prin participarea nemijlocită a elevilor, să fie ascultate opiniile lor, apoi prin argumente concrete, articole din legi, situații reale etc., să fie formate convingeri de comportament adecvat și atitudini bazate pe valori.

O metodă eficientă la această vârstă sunt jocurile de roluri, în special situația când participanților li se propune să facă schimb de roluri, să se plaseze în alte situații, decât cele standard. Adolescenții sunt gata deseori să recurgă la blocarea valorilor generale în schimbul unor beneficii personale sau de grup de interese. De aceea soluția la această problemă nu poate fi realizată într-o oră de clasă separată, ci printr-un șir de acțiuni de educație anticorupție. Pentru a facilita discuția profesorul poate formula diferite tipuri de întrebări, de exemplu:

- *"De ce oamenii încalcă regulile și normele? Cine are de pierdut în asemenea cazuri?"*
- *"Cum te simți în legătură cu actele de corupție din viața noastră?"*
- *"De ce ar trebui combătută corupția?"*
- *"Ce personal ai putea face pentru ca să reduci nivelul de corupție?"*
- *"Ce nu ar trebui să faci ca să nu fii învinuit de corupție?"*
- *"Cine este cel mai mult interesat în înflorirea corupției? Dar în prevenirea ei?"*
- *"Cine este cel mai puțin interesat în dezvoltarea corupției?"*
- *"Ce am putea face pentru a informa mai mult colegii și persoanele apropiate despre consecințele negative ale corupției?"*

De asemenea elevii pot fi atrași spre studii, în discuții și implicări în activități, dacă li se propun sarcini de timp:

- *"Cine crede că manifestările de corupție sunt foarte răspândite în țara noastră?"*;
- *"Prin ce ele se manifestă concret corupția? Argumentați răspunsul prin dovezi concrete."*;
- *"Propuneți 3 argumente prin care corupția trebuie redusă sau chiar lichidată"*.

Elevii vor fi îndrumați de profesor să formuleze întrebări și să le adreseze reciproc unii altora. Profesorul va evalua comportamentul elevilor în procesul de predare–învățare–evaluare a subiectelor cu conținut anticorupție, punând accente pe respectarea legilor, regulilor și a principiilor de etică, atacarea ideilor și nu a persoanelor, prezentarea argumentelor și a dovezilor, formularea concluziilor și susținerea a opiniilor personale. Importantă este și etapa de analiză a activității desfășurate, elevii vor fi implicați în discuții dirijate despre demersul activității, eficiența strategiilor utilizate și conexiunea inversă.

Astfel, pe parcursul activităților, la elevi se formează calități morale de personalitate: *responsabilitate pentru destinul propriu; respect față de prieteni și membrii familiei; respect față de persoanele integre; promovarea unui mod de viață onest* etc.

La vârsta adolescenței - primii pași spre „stilul de viață adult” - sunt reprezentați de încercările spre fumat, consumul de alcool sau delincvență juvenilă. De aceea, este de o importanță crucială ca acești copii să aibă oportunitatea de a fi orientați să-și găsească propriile poziții și să-și dezvolte propriile atitudini înainte de a ajunge într-o situație când opțiunile lor pot avea consecințe grave. La această etapă este important ca copiii să fie ajutați să învețe să-și identifice rolul și să-și dezvolte abilitatea de a spune ferm „Da” sau „Nu”.

Accentul ar trebui să fie pus pe conceptele de responsabilitate și respect și mai ales că elevii trebuie să învețe să împartă responsabilitatea pentru mediul social în care trăiesc. Mai mult, ei trebuie să fie implicați în inițierea unor acțiuni sociale în clasă, școală sau comunitate.

Exemple de sarcini pentru elevi din clasele mari:

- Elaborați un instrument de identificare a cauzelor de încălcare a legii și a normelor morale în mediul adolescenților;
- Analizați un caz de corupție din viață și comparați datele cercetării voastre cu articolele de presă referitoare la această temă;
- Realizați un proiect de prevenire a corupției la elevii din clasele mai mici prin acțiuni de mentorat pe care le puteți organiza cu ei;
- Proiectați un program de informare anticorupție în ziarul școlii, pe site-ul instituției/localității sau pe rețelele de socializare;
- Realizați o expoziție de picturi și desene pe tema corupției;
- Realizați o prezentare PowerPoint pe tema: „*Corupția și consecințele ei pentru societate și fiecare persoană*”;
- Realizați un video: „*Acțiuni ce pot fi considerate o infracțiune?*”
- Organizați o masă rotundă cu o persoană resursă, specialist în domeniu pe tema: „*Calitățile unei persoane integre*”;
- Organizați un eveniment pentru părinți: „*Delicvența juvenilă și căi de prevenire*”.

Capitolul II. SUGESTII DE PROIECTARE A ACTIVITĂȚILOR EDUCATIONALE
(TREAPTA GIMNAZIALĂ)

1. MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA V-A

SPUNE **NU**
CORUPȚIEI!

Subiectul lecției nr.1 A. PROFILUL MORAL AL PERSOANEI INTEGRE

➤ Subcompetente:

- manifestarea respectului față de valori și normele morale.

• Obiectivele operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să prezinte propria persoană;
- să analizeze diverse modalități de afirmare a persoanei;
- să demonstreze respect față de sine și față de persoanele din jur.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Jocul didactic.** Moderatorul activează elevii prin jocul numelui: *Cine sunt Eu?* Se propun exerciții de autocunoaștere. Elevii utilizează experiența anterioară sau prezintă unele presupuneri generale la nivel de cunoaștere. Fiecare elev numește prenumele însoțit de un adjectiv care să înceapă cu prima literă din pronume. *Ex. Cristina este curioasă și îi place să cunoască multe lucruri noi.*

De asemenea, copiii pot să se miște prin clasă și să prezinte colegilor săi ecusonul sau o cartelă de identitate pe care este reprezentat numele, prenumele, preferințe, clasa, școala și alte elemente ale identității sale. Elevii pot încheia o poză sau vor desena un simbol care să caracterizeze. Apoi Moderatorul împreună cu elevii vor identifica și vor aprecia cele mai originale prezentări. Moderatorul concluzionează că toate prezentările sunt reușite și aprecierea lor după anumite criterii: originalitate, nivel de prezentare, culori, design etc.

➤ **Presupunerea prin termeni.** Moderatorul propune elevilor să completeze câteva propoziții cu termenii care lipsesc:

- Din tradiție fiecare persoană poartă un
 - Fiecare persoană are propria ... – datele ce garantează că cineva este exact ceea ce se prezintă.
 - ... dintre persoane pot fi: cetățenia, vârsta, culoarea ochilor, obiectivele conform planului de studiu etc.
 - Totodată ... se referă la vârstă, sex, limbă, aspect fizic, obiceiuri și tradiții, comportament, convingeri, interese și altele.
- (Răspunsuri: **nume, identitate, asemănările, diferențele**).

➤ **Explicația:** Moderatorul explică elevilor că numele persoanei trebuie să fie respectat și consolidată imaginea lui prin fiecare acțiune pe care o facem zi de zi. Făcând fapte bune sau mai puțin bune, suntem respectați de oamenii din jur sau suntem respinși. Anunțarea și discutarea obiectivelor operaționale. Moderatorul propune elevilor să citească și să se exprime cu referire la nivelul de înțelegere a obiectivelor operaționale planificate. Elevii fac presupuneri cu referire la implicarea lor în cadrul activității, ce așteptări și temeri au.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Asalt de idei:** Moderatorul propune elevilor să alcătuiască un **set de reguli** care trebuie respectate în activitățile organizate: *să se asculte reciproc, să vorbească pe rând, să nu atace persoanele, ci ideile lor, să fie activi* etc. Regulile vor fi scrise pe un poster și afișate pe un perete, fiind completate pe parcursul activităților ulterioare.

➤ **Mini-prelegere.** Moderatorul va explica elevilor ce include în sine **Profilul Moral al Persoanei Integre** și prin ce modalități ar putea să se manifeste:

Fiecare persoană de la naștere este unică în felul ei. Deși aparent sunt trăsături asemănătoare între oameni (nume comun, aspect fizic sau calități morale), totuși fiecare individ are trăsăturile lui specifice. El se deosebește de alte persoane prin modul de gândire și comunicare, dar mai ales prin valorile sale și calitățile morale. Fiecare persoană are preferințe specifice, manifestă sentimente, demonstrează trăsături de caracter pozitive sau negative. Oricât de diferiți ar fi oamenii între ei, au anumite drepturi și îndatoriri., care trebuie respectate. Aici oamenii nu ar trebui să se deosebească, așa cum toți sunt egali în fața legii și care trebuie respectată. Pentru a construi o lume mai bună trebuie să respectăm persoanele care demonstrează corectitudine și să luăm atitudine față de persoanele care încalcă regulile și normele morale acceptate.

➤ **Lucrul în grup.** Elevii formează grupuri de câte 4-6 persoane și discută asupra unor cazuri de manifestare a diferitor comportamente: în clasă, în familie; în grupurile de interese. Elevii vor întocmi o listă sau un poster unde vor reflecta manifestările pozitive ale persoanei. De asemenea ropun căi de îmbunătățire pentru fiecare caz, dacă se comit abateri. Liderii grupurilor prezintă rezultatele muncii în grupuri.

➤ Moderatorul numește 1-2 elevi care vor avea rolul de observatori. Ei vor observa activitatea colegilor în baza criteriilor:

- nivelul de organizare a membrilor grupului în prezentarea subiectului;
- activitatea liderului în organizarea grupului;
- comportamentul colegilor și relațiile dintre ei în grup;
- nivelul de discuții în cadrul grupului.

Apoi moderatorul sau elevii adresează întrebări colegilor despre:

- *Ce decizie vei lua față de o persoană care încalcă regulile și normele acceptate de un grup?*
- *Cum putem deosebi persoanele care se manifestă diferit, conform naturii lui de cele care încalcă conștient regulile și normele?*
- *Pentru care calități este apreciată o persoană?*

III. REFLECTIE:

➤ **Scrierea liberă.** Prin realizarea acestui exercițiu, elevii demonstrează gradul de realizare a obiectivelor operaționale la nivel de cunoștințe și capacități. Pentru consolidarea obiectivelor operaționale de formare a atitudinilor și convingerilor, elevilor li se propune o scriere liberă cu genericul: **"Vreau să fiu o persoană respectată"**. Sunt ascultate câteva creații a elevilor, apoi moderatorul va formula concluziile cu referire la **Profilul moral al persoanei elevului** (anexa nr. 1.), dar și unele devieri de la normele morale sau încălcarea legilor/regulilor. În discuțiile cu

elevii, termenii **"ilegalitate"** sau **"corupție"** pot fi înlocuiți cu alți termeni pe înțelesul lor („abuz”, „încălcarea legilor”, „intenția de a face pe placul cuiva” etc.). Important este să se menționeze că orice încălcare a legilor/regulilor conduce la slăbirea integrității persoanei.

În continuare elevilor poate să le fie prezentate cazuri care se întâmplă des în școală: de exemplu *copiatul* (modalități de copiat la școală, permisiunea de a copia, exersarea presiunii asupra profesorului de a permite copiatul și problemele aferente). Elevii primesc următoarele întrebări:

- *Este bine copiatul sau e rău?*
- *A cui vină este că unii copii copiază?*
- *Sunt ambii vinovați (profesorul și elevul), dacă se practică copiatul în clasă?*
- *Cine e mai vinovat?*
- *Cum poate fi stopat copiatul?*

Discuția se va concentra pe următoarele chestiuni: beneficii activismului și comportamentului decent și daune cauzate abuzuri, încălcările legii și a normelor morale, rezistența de a fi folosit de alții, consecințele. Se încheie cu răspunsul la întrebarea: *Ce înseamnă să fii responsabil pentru tine și pentru alții?*

Pot fi adresate și întrebări de tipul:

- *Cum "să fii", nu oricum, ci empatic;*
- *Cum "să devii", nu orice/oricine, ci tu însuși/însăși;*
- *Cum "să crezi", dar nu în orice/oricine, ci mai ales în tine și în idealurile tale;*
- *Cum "să cunoști", dar mai ales să te cunoști;*
- *Cum "să comunici", dar nu oricum, ci asertiv;*
- *Cum să-ți împlinești visele, propriile vise, nu ale celorlalți.*

IV. DEBRIFAREA ȘI EVALUAREA ACTIVITĂȚII:

➤ **Discuție dirijată.** În cadrul unei discuții libere, moderatorul propune elevilor să analizeze demersul proiectat, să se exprime cum s-au implicat în realizarea obiectivelor operaționale, analizează strategiile didactice utilizate, cum s-au simțit participanții, ce se propune pentru viitor la nivel de îmbunătățire a organizării activității etc. Elevii sunt implicați nu doar să analizeze activitatea desfășurată, ci și însăși momentele de proiectare, propunând modalități de îmbunătățire la nivel de metode de realizare și implicare, atât la nivel cognitiv, cât și afectiv.

- *Cum v-ați simțit pe parcursul activității? Ce ați învățat?*
- *Ce lucruri au fost cunoscute/necunoscute?*
- *Ce aveți de gând să schimbați în comportamentul vostru în timpul apropiat?*

Elevii vor formula și vor adresa întrebări reciproce colegilor, demonstrând cunoștințele formate. Elevii sunt implicați să reflecteze asupra implicării lor în activitate. Moderatorul propune elevilor să-și autoevalueze gradul de activitate, prin calificativele: *foarte bine; bine; satisfăcător*, după anumite criterii stabilite din timp cu copiii. Elevii participă la procesul de autoevaluare și evaluare reciprocă. Elevii se exprimă despre nivelul de înțelegere a notării și aprecierilor verbale.

V. **EXTINDERE:**

Se propun 2-3 **sarcini pe termen scurt** (printre care să fie și la alegerea elevilor), pentru următoarele zile, reieșind din conținutul obiectivelor operaționale:

- a) ***Formulează o concluzie privitor la profilul moral propriu, pornind de la calitățile elevilor (Anexa nr. 1):***
- b) ***Realizează un desen cu genericul: "Valorile mele"***

De asemenea se propun **sarcini de lungă durată** pentru a dezvolta anumite competențe (generale sau specifice disciplinei), de participare individuală sau în grupuri mici în anumite activități comunitare, implicând și persoanele cu care comunică și colaborează ei:

- *Observă comportamentul tău timp de câteva săptămâni. Ce elemente ar trebui să le fortifici și pe care ar trebui să le schimbi urgent?*
- *Discută cu părinții despre calitățile unei persoane integre (un om respectat) și cere ajutor cu referire la momentele mai greu de înțeles.*

Anexa nr. 1. PROFILUL MORAL AL PERSOANEI ELEVULUI.

ELEVII SUNT:

- ***CURIOȘI.*** Doritori să-și dezvolte curiozitatea naturală. Dobândesc deprinderile necesare astfel încât să conducă investigații și cercetări și să arate independență în învățare. Le place să învețe într-un mod activ și acordă importanța necesară învățării pe tot parcursul vieții.
- ***INTERESAȚI DE CUNOAȘTERE.*** Explorează concepte, idei și probleme care au semnificație locală și globală. Făcând acest lucru, achiziționează cunoștințe profunde și își dezvoltă înțelegerea unui șir extins și echilibrat de ramuri de studiu.
- ***GÂNDITORI.*** Își exersează inițiativa prin aplicarea critică și creativă a deprinderilor de gândire cu scopul de a recunoaște și aborda probleme complexe, luând decizii etice și bine gândite.
- ***COMUNICATIVI.*** Înțeleg și exprimă idei și informații cu încredere și creativitate în mai mult de o limbă și folosind o varietate de moduri de comunicare. Lucrează eficient și cu plăcere atunci când colaborează cu alții.
- ***PRINCIPIALI.*** Acționează cu integritate și onestitate, cu un simț puternic al corectitudinii, dreptății și respectului demnității individului, grupului sau comunității. Își asumă responsabilitatea propriilor acțiuni și consecințele care urmează.
- ***DESCHIȘI.*** Înțeleg și își apreciază propria cultură și trecutul, sunt deschiși perspectivelor, valorilor și tradițiilor altor indivizi și comunități. Sunt obișnuiți să caute și să evalueze un șir de puncte de vedere și sunt dispuși să învețe din propriile greșeli.
- ***EMPATICI.*** Arată empatie, sensibilitate și respect față de nevoile și sentimentele altora. Se comportă astfel încât să intervină pozitiv în viața celor din jurul lor și a mediului înconjurător.
- ***CURAJOȘI ȘI RESPONSABILI.*** Abordează situațiile necunoscute cu calm și siguranță de sine și manifestă deschidere pentru a explora roluri, idei și strategii noi. Sunt curajoși și fermi atunci când își apără convingerile.
- ***ECHILIBRAȚI.*** Înțeleg importanța echilibrului intelectual, fizic și emoțional pentru a obține bunăstarea lor și a celor din jur.
- ***REFLEXIVI.*** Acordă atenție profundă experienței personale și studiului personal. Sunt capabili să își evalueze și să își înțeleagă propriile puncte forte și limitări astfel încât să își consolideze cunoștințele și dezvoltarea personală.

Subiectul lecției nr.1 B: VALORILE ȘI NORMELE MORALE

(Activitatea se desfășoară, în caz că elevii au nevoie de o pregătire specială cu referire la subiectul dat)

- **Subcompetențe:**

- manifestarea respectului față de valori și normele morale.

- **Obiectivele operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să descrie principalele valori umane;
- să determine rolul valorilor în formarea unei personalități integre;
- să argumenteze importanța respectării valorilor.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Discuție Panel.** Elevii sunt așezați față în față și discută între ei la subiectul: *Omul este creator de valori.* Elevii sunt îndrumați să se refere la exemple concrete din viața cotidiană în care trăiesc și să adreseze întrebări reciproce: ***Ce reprezintă valorile? Pentru ce apreciem o persoană? De ce ar trebui să respectăm ceea ce este Bun; Frumos; Adevărat, Corect? Ce este o persoană integră?***

➤ **Joc didactic:** *Ghici ce reprezintă Eu?* Moderatorul invită în fața clasei un elev, unde pe spate îi va lipi o fișă pe care e scrisă una din valorile: *Bine, Respect, Onoare, Demnitate.* Elevii sunt rugați să ajute colegul să descopere valoarea scrisă foaia de pe spate prin întrebări, expresii, cuvinte ajutătoare etc.

În baza discuției organizate și a jocului didactic, moderatorul roagă elevii să descopere obiectivele operaționale ale lecției, punând accent pe respectul persoanelor indiferent de deosebiri în baza valorilor pe care le creează și le consolidează zi de zi, și prin aceasta Omul este apreciat și respectat.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Explicația.** Moderatorul explică semnificația valorilor și menționează că persoanele învață cel mai bine să aprecieze ce este bine și ce este rău prin interacțiunea zilnică dintre ei și pe baza faptelor săvârșite. Fiecare persoană, atât copiii, cât și maturii învață din fiecare experiență simplă prin care trece. Copiii consideră drept modele de urmat nu doar părinții, ci și multe persoane din lumea care-i înconjoară. Prin intermediul prietenilor și a rudelor sau a membrilor comunității, de asemenea a cărților lecturate, emisiunile vizualizate la TV sau a informațiilor din Internet, aceștia adoptă diferite conduite și apreciază distinct valorile și normele morale ale societății.

➤ **Analiza comparativă.** Moderatorul pregătește din timp 3 imagini cu tipuri de relații care pot avea loc între oameni, care vor fi fixate pe tablă. Elevii primesc sarcina de a analiza fiecare tip de relație în parte: prima imagine – un conflict din familie; a doua imagine – o neînțelegere între doi elevi, a treia imagine – o discuție aprinsă între un profesor și un elev în clasă.

Astfel în baza imaginilor elevii vor încerca să răspundă la unele sarcini propuse de moderator:

- *Descrieți o familie în care există respect între membrii ei;*
- *Prezentați o relație armonioasă între colegi;*
- *Explicați enunțul: "Școala – instituție prietenoasă copilului".*

➤ **Gândește/Perechi/Prezintă.** Moderatorul propune elevilor sarcina, cu următoarele lexeme *Bine și rău, Adevăr și minciună, Frumos și urât, Sacru și profan, fiecare pereche sa alcătuiască propoziții și sa-și amintească de un proverb sau zicală. Vor fi ascultate rezultatele discuțiilor a 2-3 perechi.*

Moderatorul menționează că un cetățean activ și responsabil știe că:

- *familia și societatea se consolidează în baza valorilor preluate de la părinți, bunei și străbunei. Fiecare familie, prin modelul său, își aduce contribuția la prosperarea și consolidarea comunității și a țării;*
- *valorile grupului stau la baza creării valorilor comunității;*
- *ar fi foarte bine ca toți copiii să învețe la școli unde sunt respectați, iar el la rândul lor, respectă profesorii și persoanele cu care interacționează.*

Moderatorul explică că valorile sunt considerate veșnice și se manifestă prin **Cinste, Omenie, Sinceritate, Altruism, Curaj, Cumsecădenie.** Aceste și alte calități stau la baza unei **persoane integre.**

III. REFLECTIE:

➤ **Câmpul valorilor.** Moderatorul propune elevilor să aleagă din șirul de cuvinte pe cele care ar dori și care sau nu ar dori să le cultive într-un câmp al valorilor: *dezordine, înțelegere, iubire, educație, fericire, hărnicie, minciună, intimidare, ajutor, pedeapsă, încurajare, violență etc.* Apoi să alcătuiască cu ajutorul cuvintelor selectate 4-5 propoziții despre comportamentul său în familie, în clasă, în grupurile de interese și să răspundă la următoarele întrebări:

1. *Ce valori caracterizează personalitatea ta? Dar care sunt valorile specifice familiei tale, clasei tale, a grupurilor de interese?*
2. *Cum crezi că vei arata peste 10 de ani? Dar peste 30 de ani?*

Moderatorul concluzionează că valorile stau la baza elaborării regulilor și a legilor, care ordonează viața omului în situații concrete, a comunității și a țării în ansamblu.

➤ **Mini-discuție.** Moderatorul propune elevilor să mediteze asupra întrebării: *Cât de bun ar fi Binele, dacă nu ar fi exista răul?*

Moderatorul menționează calitățile de personalitate care sunt apreciate de regulă în relațiile dintre oameni, precum: respectul reciproc, organizarea, disciplina, demnitatea persoanei etc. Tot odată aceste valori sunt apreciate când sunt înțelese în comparație cu nonvalorile: ne-respect, neorganizare, haos, nedemn etc.

IV. DEBRIFAREA ȘI EVALUAREA ACTIVITĂȚII:

➤ **Jocul didactic.** Copiii sunt rugați să formeze un cerc. Aruncând o minge sau o jucărie moale unul altuia ei reflectează asupra lucrurilor care au fost învățate la această activitate, enunțând: *Eu la această lecție am învățat... Cel mai mult la această lecție mi-a plăcut ... La lecția viitoare am să fiu mai ...*

Elevii formulează și adresa întrebări reciproce colegilor, demonstrând cunoștințele asimilate și abilitățile formate. Elevii sunt implicați să reflecteze asupra implicării lor personale în activitate. Moderatorul propune elevilor să-și autoevalueze gradul de activitate, prin calificativele: *foarte bine; bine; satisfăcător*, după anumite criterii stabilite din timp cu copii. Elevii participă la procesul de autoevaluare și evaluare reciprocă. Se exprimă despre nivelul de înțelegere a notării și aprecierilor verbale.

V. EXTINDERE:

•Sarcini pe termen scurt:

- a) Reprezentați schematic „*Arborele valorilor*” care va fi sădit imaginar în preajma casei sau în grădină.
- b) Elaborați în colaborare cu membrii familiei un *Cod comportamental al familie*. Propuneți modalități de stimulare și pedeapsă pentru fiecare membru al familiei în caz că nu se respectă acest Cod.
- c) Discutați cu membrii familiei zicala: „*Fiecare copil educat este un matur câștigat*”.

•Sarcini pe termen lung:

- a) Urmăriți cum interacționează oamenii între ei și observați manifestări de bune maniere care credeți că pot fi exemple demne de urmat. Explicați de ce?
- b) Imaginați-vă că aveți un oaspete din altă țară. Probabil că el știe foarte puțin despre Republica Moldova. Încercați să alcătuiți o prezentare succintă a valorilor noastre naționale ce ne caracterizează.
- c) Exersați împreună cu un prieten sau cu o rudă un loc în rolul părinților săi, oferindu-i reacții pozitive și negative și să încerce să își imagineze că sunt chiar părinții copiilor.

Subiectul lecției nr.2: CORECTITUDIE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

• Subcompetențe:

- demonstrarea unui comportament corect în relațiile cu alte persoane.

• Obiectivele operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să explice importanța comportamentului corect pentru dezvoltarea unei persoane integre;

- să explice de ce ar trebui să respectăm oamenii din jur;

- să manifeste responsabilitate în cuvinte și fapte.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Cubul.** Moderatorul invită în fața clasei 6 voluntari care vor arunca un cub, pe fiecare latură a cubului va fi scrisă câte o întrebare despre rolurile elevilor în clasă, de exemplu: *Cine este șeful clasei? Cine este responsabil de florile din clasă? ș.a.* Elevii după ce vor răspunde la aceste întrebări, moderatorul face conexiune cu tema lecției. Este important să se pună accente pe exemple din viața cotidiană pe funcțiile/atribuțiile persoanelor și pe comportament pozitiv, care denotă respect, pe de o parte și să demonstrăm atitudine intransigentă față de comportamente inadecvate. Moderatorul roagă elevii să identifice din discuția organizată *obiectivele operaționale* ale lecției, punând accent pe respectul persoanelor indiferent de deosebiri, și prin aceasta, consolidarea respectului de sine.

II. REALIZAREA OBIECVTIVELOR:

➤ **Jocul simulat.** Elevii sunt rugați să se numere de la 1 la 3, apoi formează grupuri și vor repartiza rolurile: *racul, broasca și o știucă*. După ce vor analiza fabula „*Racul, broasca și o știucă*” de A. Donici, elevii vor realiza în grupul mic un scenariu în baza operei.

Sunt prezentate câteva „scenete”, apoi moderatorul organizează o discuție, unde elevii identifică situații din viața clasei/școlii identice cu subiectul fabulei. Elevii sunt rugați să se exprime cu referire la necesitatea existenței unor reguli comune, care ar trebui să fie respectate de toți membrii grupului sau clasei, dacă dorim să realizăm o sarcină comună.

Moderatorul organizează o discuție despre modul cum sunt repartizate funcțiile între elevi în clasă, identificând aspectele de comportament, atitudine față de învățătură, responsabilitate, mod de comunicare etc. Elevii propun modalități de îmbunătățire a comportamentului colegilor și a eficientizării funcțiilor pe care le au, apoi vor determina care din rolurile sociale pe care le au le este mai ușor să le îndeplinească, motivându-le prin exemple concrete.

III. REFLECTIE:

➤ **Dialogul.** Moderatorul propune elevilor să-și imagineze că participă la un dialog între doi prieteni: Viorel și Marina. Doi copii vor prezenta simularea acestui dialog.

- Viorel: ”Dar de ce să fii eu singurul bun cu toata lumea, dacă nimeni nu merită?”

- Marina: ”Dacă gândești astfel, se ajunge la o situație de disrespect. Poate că cineva care te vede respectuos și bun îți va prelua exemplul. Nu merită să fii așa doar că unele persoane nu sunt buni cu tine. În tine e recompensa și în faptele tale bune. Părerea mea este că să faci bine, iar acest bine se va răspândi, apoi va reveni înapoi la tine. Altfel, dacă faci rău - respingi persoanele din jur. De fapt tu alegi. Eu cred totuși că respectul este cea mai prețioasă virtute a unui om ...”.

- Viorel: ”Nu am zis chiar că nu voi respecta pe toți, dar voi alege mai bine oamenii pe care să îi respect. De la prima vedere îți dai seama de un om care merită respect prin faptul cum comunică cu ceilalți, prin faptele pe care le face. Eu aș vrea să respect, dar nu am pe cine să respect... Pe șoferul care ascultă manele în microbuz la maxim, să-l respect? ...

- Marina: ”Oricum, în ultimă instanță, suntem respectați pentru ceea ce facem și pentru ceea ce suntem”.

În baza dialogului prezentat, moderatorul acordă elevilor câteva întrebări, de exemplu:

- Pe ce se bazează respectul personalității? De ce ar trebui să respectăm oamenii din jur?

- În ce măsură sunteți de acord cu opiniile de mai sus? Formulează un răspuns propriu afirmației lui Viorel

- Pentru ce merite este recunoscută o personalitate de către membrii societății?

IV. DEBRIFAREA ȘI EVALUAREA ACTIVITĂȚII:

➤ ***Discuția dirijată. (4 min.)***. Cu elevii se discută despre:

- Ce au învățat în activitatea de azi?

- Ce aveți de gând să schimbați în comportamentul vostru?

Câțiva elevi din timp sunt anunțați din timp că vor avea rolul de observatori și vor completa o Fișă, în care sunt specificate câteva lucruri: *Cum au lucrat elevii în cadrul grupurilor? Cum și-au îndeplinit funcțiile? Care au fost plusurile și minusurile? Ce comportamente au demonstrat colegii? Cine a demonstrat respect față de colegi?* Moderatorul menționează importanța unui comportament decent în grupuri și va accentua asupra importanței **Corectitudinii** în relațiile dintre oameni pentru dezvoltarea unei persoane integre.

V. EXTINDERE:

• **Sarcini pe termen scurt:**

1. Să determine 2-3 pași pentru a-și modifica comportamentul, analizând rolul său în familie, în clasă și în alte grupuri de interese, precum și modelul ideal al acestuia. Să alcătuiască repere pentru un poster care va fi afișat în clasă, cu genericul: „*Respectă și vei fi respectat*”.

• **Sarcini pe termen lung:** Observă pe parcursul săptămânii cum comunică și interacționează colegii de clasă și formulează câte o propunere de corectare a comportamentului lor pentru fiecare caz, care crezi că este inadecvat. Dar în comportamentul tău ce ar trebui să schimbi urgent?

Subiectul lectiei nr.3: CODUL ETIC AL ELEVULUI

• Subcompetente:

- demonstrarea unui comportament corect în relațiile cu alte persoane;
- dezvoltarea interesului pentru consolidarea imaginii propriei persoane.

• Obiectivele operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să identifice părțile componente ale unui Cod de Etică al Elevului;
- să propună idei pentru completarea și respectarea unui cod al bunelor maniere;
- să demonstreze activism și implicare în analiza situațiilor și propunerilor pentru a fi îmbunătățite.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Spune ce urmează.** Moderatorul propune elevilor să completeze următoarele propoziții:

1. *Mulți indivizi demonstrează comportament inadecvat, deoarece ...* (nu cunosc regulile și normele etice);
2. *Dacă ne implicăm activ în studierea și elaborarea regulilor grupului ...,* (le înțelegem și tindem să le respectăm, să fim politicoși);
3. *Demonstrăm valoarea regulilor și a normele morale în ...* (acțiuni practice de zi cu zi, când îi îndemnăm și pe alții să facă acest lucru dezinteresat). Moderatorul roagă elevii să identifice în enunțurile completate *obiectivele operaționale* ale activității, punând accent pe respectul regulilor și a normelor etice.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Explicația.** Moderatorul explică elevilor că unul din lucrurile care înobilează omul este respectarea unui *Cod de conduită* sau a unui *Cod de Etică* care ne ajută să ne dezvoltăm simțul respectului de sine și încrederea în propria persoană. Îți recomandăm să ții cont de aceste mici sfaturi care se pot constitui într-un mod de viață. Respectarea Codului de conduită își va asigura succesul la învățătură și în relațiile cu persoanele din jur.

➤ **Lucrul în grup.** Elevii, repartizați în 4 grupuri, sunt rugați să analizeze diverse comportamente ale persoanelor:

Grupul nr. 1. În comunicare cu persoanele din jur: Felul în care folosim cuvintele are efect direct asupra oricărui gen de relație pe care o construim. Când te saluți, ridică-te, dacă stai jos, zâmbește, privește în ochi persoana pe care o saluți.

Grupul nr. 2. La școală respectă regulile clasei, învață cu plăcere și folosește bunele maniere. Adresează-te profesorilor sau celorlalți adulți cu numele și titlul pe care aceștia le preferă. Supune-te regulilor clasei în ceea ce privește vestimentația și organizarea recreațiilor. Nu uita de aportul tău în păstrarea curățeniei în spațiile comune (clasa, toaleta etc.)

Grupul nr. 3. În familie: Ajuns acasă, nu trebuie să lăsăm la ușă Respectul, Sinceritatea și Considerația. Dacă folosești bunele maniere și în familie, relațiile cu cei dragi vor deveni foarte strânse, iar timpul petrecut împreună va fi mult mai plăcut.

Grupul nr. 4. În timpul mesei: Când i-ai masa așează-te după ce te-ai spălat pe mâini și pe față, începe să mănânci după ce se face urarea de "poftă bună", stai drept pe scaun, nu pe o parte, tine-ți coatele lipite de corp, nu pe masă. Mănâncă cu gura închisă, nu plescăi, nu vorbi cu gura plină. Așteaptă să înghiți ce ai în gură și abia după aceea răspunde la o eventuală întrebare. Când termini, spune "Mulțumesc pentru masă", oferă-te să strângi masa.

Elevii sunt implicați în discuții și vor propune 2-3 idei pentru a completa un proiect al **Codului de Etică a Elevului** care va fi implementat la nivel de clasă. Moderatorul formulează o concluzie: *Îți recomandăm să ții cont de aceste mici sfaturi care se pot constitui într-un mod de viață. Respectarea Codului de Etică al Elevului își va asigura succesul la învățătură și în relațiile cu persoanele din jur. Mult succes!*

III. REFLECTIE:

➤ **Exercițiul.** În baza textului celor discutate la lecție, moderatorul roagă elevii să alcătuiască cel puțin câte o întrebare, cu referire la comportamentul persoanelor, care eventual pot fi adresate: *părinților; colegilor de clasă; profesorilor; prietenilor; anumitor persoane din comunitate cu care interacționează mai des.* Elevii sunt îndrumați că în conținutul întrebărilor pot să se refere atât la respectarea Codului de Etică a Elevului, cât și la cazuri de nerespectare a regulilor de conduită.

IV. DEBRIFAREA ȘI EVALUAREA ACTIVITĂȚII:

➤ **Discuția dirijată.** Elevii sunt rugați să-și autoevalueze nivelul de implicare în activitățile clasei sau ale școlii (prin calificativele *f. bine, bine, satisfăcător*). Moderatorul face concretizările și completările necesare. Elevii sunt îndemnați să alcătuiască întrebări și să le adreseze colegilor ce vor fi consacrate lecției date, de exemplu: *Cum vă simțiți? Ce am învățat astăzi? Pe ce se bazează Respectul unei persoane?*

V. EXTINDERE:

•Sarcini pe termen scurt:

- Formulați câte un enunț, utilizând noțiunile: *etichetă, politețe, cod al bunelor maniere.*

- Alcătuiți un pliant în care pot fi propuse câteva sfaturi pentru persoanele care se pregătesc: *să frecventeze un spectacol; să ia cina într-un local cu membrii familiei; să meargă în oșpeție la prieteni etc.*

•Sarcini pe termen lung:

Moderatorul propune elevilor să urmărească cum colegii respectă Codul de Etică al Elevilor din clasă pe parcursul unei perioade mai îndelungate (o săptămână, o lună, câteva luni) și să propună modalități de stimulare pentru respectarea lui și sancționare pentru persoanele care îl încalcă.

Subiectul lecției nr.4: ECHILIBRU ÎNTRE DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI

• Subompetențe:

- manifestarea respectului față de valori și normele morale;
- demonstrarea unui comportament corect în relațiile cu alte persoane.

• Obiectivele operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să caracterizeze drepturile și responsabilitățile copilului;
- să explice legătura reciprocă dintre drepturi și responsabilități;
- să manifeste respect față de drepturile persoanelor, indiferent de anumite deosebiri.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Joc didactic.** Moderatorul roagă elevii să deseneze în caietele conturul mâinii sale drepte și pe fiecare deget să scrie câte un drept pe care îl au copiii. (ex: *dreptul la viață; dreptul la educație, dreptul la joacă, dreptul la odihnă, dreptul la opinie* etc.). Apoi vor desena mâna stângă și pe fiecare deget vor scrie câte o responsabilitate (ex: *să respecte pe cei din jur, să nu arunce gunoi în clasă, să învețe sârguincios, să nu lipsească nemotivat* etc.). Se va atrage atenție că ambele mâni sunt importante pentru om, precum și cunoașterea/respectarea drepturilor și responsabilităților.

Elevii prezintă colegilor din jurul său creația realizată. În continuare, în baza rezultatelor jocului didactic elevii descoperă obiectivele lecției. Ei își exprimă nivelul de înțelegere a obiectivelor operaționale și acordă întrebări dacă este cazul.

II. REALIZAREA OBIECVTIVELOR:

➤ **Lucrul în grup.** Clasa este repartizată în patru grupuri, fiecare grup va primi câte un articol extrase din documente în ceea ce privește drepturile copilului la educație, unde ei vor trebui să argumenteze conținutul din fișă și să dea exemple din viața cotidiană de respectare/nerespectare a dreptului.

• Grupul 1. Din **Constituția R. Moldova.**

Art.35.1. *Dreptul la învățătură este asigurat ..., 2. Dreptul prioritar de a alege sfera de instruire a copiilor aparține părinților.*

• Grupul 2. Din **Convenția cu privire la Drepturile Copilului.**

Art.28. *Orice copil are dreptul la educație. Educația trebuie să pregătească copilul pentru viață, să-i dezvolte respectul pentru drepturile omului și să-l formeze în spiritul înțelegerii, păcii și toleranței.*

• **Grupul 3. Din Declarația Universală a Drepturilor Omului**

Art. 26. Orice persoană are dreptul la învățătură. Învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce privește învățământul elementar și general.

Grupul 4. Din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale Roma, 4.XI.1950. (Protocol adițional)

Art. 2. Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice.

Pornind de la aceste articole elevii discută în grup și determină câte o responsabilitate care corespunde dreptului studiat. În continuare moderatorul va anunța elevilor să completeze graficul T drepturile și responsabilitățile copilului.

Apoi moderatorul propune elevilor să-și expună opinia argumentată cu referire la moțiunea: ”**Într-un grup unde se respectă drepturile persoanelor, oamenii sunt mai responsabili**”, Se va folosi metoda **PRES**: (P-punct de vedere; R-raționament; E-exemplu; S-sumar).

Drepturile copiilor	Responsabilitatile copiilor
1. Copiii au dreptul de a obtine si de a impartasi informatii	1. Copiii au responsabilitatea de a respecta viata altor persoane.
2. Copiii au dreptul la o viata deplina.	2. Copiii au responsabilitatea de a curata si de a avea grija de mediu.
3. Copiii au dreptul la un mediu curat.	3. Copiii au responsabilitatea de a respecta opiniile, gandurile si credintele altor persoane.
4. Copiii au dreptul sa gandeasca si sa creada ceea ce vor.	4. Copiii au responsabilitatea de a nu abuza sau de a fi cruzi cu altii.
5. Copiii au dreptul de a fi protejati impotriva cruzimii.	5. Copiii au responsabilitatea de a impartasi informatii in mod corespunzator si sincer.
6. Copiii au dreptul de a fi protejati impotriva agresiunilor fizice, inclusiv pedepse fizice severe.	6. Copiii au responsabilitatea de a se comporta frumos acasa si la scoala.

III. REFLECTIE:

➤ **Studiu de caz: Dorința și dreptul de a învăța.**

Mihai are 11 ani. A promovat patru clase școlare, iar acum este în clasa a V-a la școala din localitate. Familia lui este numeroasă, locuind împreună cu părinții și cu cei trei frați ai săi. Părinții le cer celor patru copii să îi ajute la muncile gospodăriei cel puțin șase ore zilnic. Din acest motiv, de două luni Mihai, dar și fratele său din clasa a VII-a, nu a mai frecventat școala. Directorul și dirigintele a discutat de câteva ori cu părinții copilului, cerându-le să găsească o soluție pentru ca Mihai să revină la ore. Răspunsul părinților a fost: „ Am muncit și noi în copilărie, nu am frecventat școala și iată că am devenit om la casa mea. Lăsa-ți băiatul în pace că nu îi place cartea.... Dar cu gospodăria ce să fac? Cine va avea grijă de animale, doar ei vor să mănânce.... Nimeni încă nu a murit de muncă. Ce, el nu poate? Acum a crescut și îmi este de ajutor...”

Pe baza acestui caz moderatorul acordă câteva întrebări.

- *Cunoști asemenea cazuri în localitatea ta?*
- *Cum crezi, este încălcat dreptul la învățătură a lui Mihai și a fratelui său? Argumentează.*
- *În ce măsură crezi că tata copilului are dreptate?*
- *Responsabilitățile decurg din drepturile unor persoane. Argumentează cu exemple concrete responsabilitățile tale, ce reiese din articolele "Tu ai dreptul la educație".*

IV. DEBRIFAREA ȘI EVALUAREA ACTIVITĂȚII:

➤ ***Discuția dirijată.*** Elevii răspund la întrebările:

- *Cât de actual este subiectul discutat astăzi pentru consolidarea imaginii unei persoane integre?*
- *Ce a fost ușor? Ce nu ați înțeles?*
- *Cum v-ați simțit la începutul lecției și pe parcurs?*
- *Care din informații sunt foarte utile? Ce aspecte credeți că ar trebui să fie studiate mai amănunțit în viitor?*

Elevii vor fi îndemnați să alcătuiască și ei întrebări reciproce pentru colegi.

V. EXTINDERE:

• Sarcini pe termen scurt:

- *Identifică cazuri de încălcare a drepturilor în școala ta. Află dacă persoanele cărora li s-au încălcat drepturile știi unde și cui să se adreseze.*

- *Formulează un răspuns la întrebarea: "Drepturile mele – ce să fac cu ele?" și prezintă rezultatul părinților. Află părerea lor.*

• Sarcini pe termen lung:

- *Realizează notițe în caiet despre drepturile care își sunt respectate și cele care sunt încălcate. Demonstrează că drepturile și responsabilitățile activează ca un organism unic.*

Subiectul lecției nr.5: PARTICIPAREA LA GUVERNAREA DEMOCRATICĂ

• Subompetențe:

- manifestarea respectului față de valori și normele morale;
- dezvoltarea interesului pentru consolidarea imaginii propriei persoane.

• Obiectivele operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să descrie organele de conducere a clasei/școlii;
- să explice necesitatea guvernării unei clase/școli;
- să manifeste interes pentru eficientizarea conducerii clasei, școlii.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Discuție dirijată.** Moderatorul propune elevilor să completeze următoarea piramidă a școlii, după următoarele întrebări: *Cine este responsabilul de bază pentru ceea ce se întâmplă în școală? Cine sunt persoanele care învață elevii? Fără cine nu va putea funcționa școala?*

Moderatorul menționează că școala trebuie guvernată pentru a fi eficientă. De asemenea sunt guvernate și alte instituții, precum și localitatea, țara sau comunități de state. Apoi moderatorul anunță obiectivele operaționale ale activității care vor fi scrise pe tablă.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Joc didactic "Mâna oarbă".** Moderatorul are în mână un șir de bilețele, unde câțiva din elevi vor sustrage câte unul și va încerca să răspundă la întrebări:

a) *La ce vârstă pleacă copiii la școală?*

b) *Cum se numește învățământul de la clasa 1-4 /5-9/10-12?*

c) *Ce tipuri de școli cunoașteți? Cum se numește instituția care se ocupă de problemele educației?*

➤ **Explicația.** În baza rezultatelor jocului didactic moderatorul explică elevilor ce este o școală eficientă. Principiile unei școli prietenoase copilului (ȘPC) este unul din conceptele cadrului internațional pe care R. Moldova îl aplică pentru a îmbunătăți calitatea sistemului educațional. UNICEF propune mai multe caracteristici ale școlii prietenoase copilului: realizarea drepturilor fiecărui copil, centrarea pe copil și pe familie, promovarea calității rezultatelor școlare, oferirea unei educații bazată pe viața reală a copiilor, acționarea pentru a asigura respectarea și egalitatea de șanse pentru toți copiii.

Se va explica faptul că a avea o funcție este o onoare, dar și o responsabilitate. Persoanele care demonstrează abuz față de alte persoane sau alte tipuri de încălcări, nu sunt corecte și au probleme de integritate.

➤ **Presupunerea prin termeni.** Elevii determină care principii trebuie să stea la baza guvernării eficiente a unei școli, utilizând termenii: *Administrație, Consiliu profesoral, Diriginte, Activul clasei, Consiliul elevilor*. În baza acestor termeni sunt alcătuite propoziții și sunt discutate cu implicarea elevilor.

III. REFLECTIE:

➤ **Simulare.** Fiecare elev primește câte o fișă unde timp de 3 min, va trebui să răspundă la următoarea întrebare: Care ar fi 2-3 puncte pe care le poți propune în calitate de membru al Consiliului școlar altor elevi pentru a îmbunătăți situația școlară (cu referire la organizarea unor activități cognitive sau de divertisment, creșterea performanțelor elevilor, participarea în concursuri, consolidarea imaginii instituției în comunitate, abandonul școlii de unii elevi etc.). Apoi fiecare își expune opinia proprie.

Un elev activ și responsabil știe că:

a) *școala este totalitatea elevilor și a cadrelor didactice dintr-o instituție de învățământ, sursă importantă de cunoștințe, sistem de instruire într-un anumit domeniu și educație a personalității copilului;*

b) *educația este ansamblu de măsuri aplicate în mod sistematic și conștient în vederea formării și dezvoltării facultăților intelectuale și fizice ale oamenilor (în special ale copiilor).*

Copii pot să-și aducă contribuția la amenajarea sălilor de clasă și a școlii, la păstrarea bunurilor materiale. Imaginea școlii depinde de fiecare elev și profesor, precum și de contribuția părinților. Apreciază aportul tău la dezvoltarea școlii în care îți faci studiile. Discută cu profesorii sau părinții și află cum arăta școala în timpul când ei erau elevi. Moderatorul prezintă unele exemple din viața cotidiană despre așteptările elevilor față de membrii organelor școlare alese, la fel cum cetățenii de rând au așteptări față de funcționarii publici și membrii guvernului.

IV. DEBRIFAREA ȘI EVALUAREA ACTIVITĂȚII:

➤ **Discuția dirijată.** Elevii răspund la întrebările:

- *Ce v-a plăcut la lecția de azi?*

- *Ce a fost complicat?*

- *Ce s-a schimbat în gândirea voastră despre clasă? Dar despre școală?*

- *Care din informații le considerați cele mai utile?*

Elevii sunt îndemnați să alcătuiască și ei întrebări reciproce pentru colegi.

V. EXTINDERE:

• Sarcini pe termen scurt:

- Scrie un minieseu cu tema „Dreptul la educație în școala mea se respectă deoarece ...”.

• Sarcini pe termen lung: Imaginează-ți că ești directorul școlii sau dirigintele clasei. Formulează o adresare către elevi prin care îi vei îndemna să-și respecte obligațiunile și să se implice mai activ în viața clasei/școlii.

Material suplimentar: Școala – un sistem important de dezvoltare a persoanelor integre.

Pentru a avea o imagine mai clară a sistemului de integritate a unei instituții de învățământ, să ne imaginăm modelul unui templu antic:

- *Acoperișul se menține în echilibru atâta timp cât este dur și nu permite ploaia. Aici pot fi aduse exemple din societate: calitatea vieții, statul de drept (supremația legii) sunt ca un acoperiș pentru oameni.*
- *Dar acoperișul se poate prăbuși, iar societatea poate cădea în haos, dacă pilonii care mențin acoperișul în poziție orizontală nu au o dezvoltare armonioasă și unitară.*
- *Elementele esențiale ale fundației pe care sunt clădiți pilonii sunt vigilența publică și valorile societății.*

Asemenea unei clădiri, stabilitatea întregii structuri a sistemului de integritate publică depinde de fiecare dintre elementele ei: soliditatea fundației (dată de valorile societății și vigilența publică) și armonia structurii (dezvoltarea echilibrată și unitară a tuturor pilonilor împreună).

Ca și în cazul construirii unei clădiri, crearea unui sistem de integritate publică solid necesită identificarea sistematică a golurilor și a punctelor slabe, ca și a posibilităților de a întări și de a integra fiecare dintre acești piloni într-un ansamblu coerent.

Jeremy Pope, 1990

Subiectul lecției nr.6: **PERSPECTIVELE UNEI PERSOANE INTEGRE**

• Subcompetente:

- dezvoltarea interesului pentru consolidarea imaginii proprii persoane.

• Obiectivele operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să descrie căi de eficientizare a învățării;

- să compare exemple de reușită și de nereușită școlară;

- să manifeste interes pentru eficientizarea învățării personale și dezvoltare în carieră.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Jocul didactic: Drumul meu spre viitor.** Moderatorul propune elevilor să schițeze pe caiet un drum/traseu dezvoltării persoanei în viitor. Alege din șirul de elemente ale performanței pe acelea care va trebui să le posezi pentru a reuși să-ți realizezi visurile: note foarte bune la obiectele școlare; comunicare eficientă; relații bune cu oamenii; comportament exemplar.

➤ **Asalt de idei.** Cum ajungi să devii o persoană de succes? Sunt ascultate câteva idei ale elevilor.

Moderatorul menționează că fiecare persoană de regulă are intenții bune în dezvoltarea sa: învață, respectă persoanele din jur, contribuie la dezvoltarea grupului/comunității etc. Totuși unele persoane pot să-și curme viitorul prin faptele nedemne sau încălcările legilor/regulilor sau a normelor morale. Apoi moderatorul anunță obiectivele operaționale ale activității care vor fi scrise pe tablă.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Explicație.** Dintre posibilele răspunsuri la întrebarea adresată anterior elevilor, moderatorul explică, că se pot enumera următoarele: formularea unui scop; definirea obiectivelor; consecvența în acțiune; dorința de perfecționare; informarea permanentă; asimilarea activă a profesiei alese etc. Important este să te gândești mereu la faptul cum să alegi în continuare un drum de care depinde viitorul tău. Este bine să te gândești de mic copil să încerci să găsești un echilibru între aspirațiile și aptitudinile pe care le-ai și oferta socială. Atunci când îți alegi un domeniu în care vrei să te manifesti trebuie să fii conștient de propriile calități, de oportunități de depășire a punctelor slabe și de situațiile exterioare amenințătoare.

➤ **Studiu de caz. Învăț dacă sunt plătit!**

Ionel s-a deprins că dacă aduce note bune acasă, părinții îl plătește: primește câte 10 lei pentru fiecare notă de 8 în calitate de bani de buzunar; pentru nota 9 – îi dă premii câte 30 de lei, iar pentru nota 10 – îi face cadouri scumpe în valoare de peste 50 de lei. Tot odată dacă

aduce note de 6 – plătește amendă de 10 lei, pentru note de 5 - amenda constituie 30 de lei, iar dacă primește note insuficiente nu are posibilitate în luna viitoare să primească cadouri. Calculele se fac la sfârșitul săptămânii.

Ionel îi plăcea astfel să învețe, mai ales că el singur a propus acest sistem, iar părinții au acceptat fără probleme, crezând că este o bună motivație pentru ca fiul lor să obțină rezultate bune la școală. Într-o zi, însă, Ionel deoarece s-a reținut la secția de volei, nu a reușit să învețe la istorie, fiind apreciat cu nota 4.

Altă zi s-a întâmplat că pur și simplu a uitat să învețe la limba engleză, dar fiind pasionat de această disciplină școlară s-a descurcat pe nota 6. A mai primit o notă de 5 la evaluarea semestrială la matematică. Era prea dificilă problema și au putut s-o rezolve doar câțiva elevi din clasă. Bani pe care îi primise anterior de la părinți îi cheltuisese și nu avea posibilitate să plătească amenda, mai ales era supărat tare când a aflat că nu va primi nici un cadou luna următoare, în care aștepta să-și sărbătorească chiar ziua de naștere ... S-au început problemele în relațiile cu părinții ...

Ce părere ai despre sistemul "eficient de învățare" a lui Ionel? Poate el servi o model de învățare pentru tine? Cum ești apreciat de părinți în cazul când profesorii îți dau note bune și atunci când primești note mai puțin bune? Propune un model de învățare eficientă pentru a fi durabil în timp.

III. REFLECTIE:

➤ Exercițiul: Completează șirul de expresii.

Învățarea eficientă depinde de: a) Cât de bine te cunoști? b) Cât ești de motivat(ă) să înveți? c) În ce măsură știi cum să-ți exprimi gândurile ca să fii înțeles? d) Cum comunică cu alte persoane? e) Cum te implică în lucrul în echipă? f) Cum îți respectă angajamentele? i) Cât de bine știi să iei decizii?

IV. DEBRIFAREA ȘI EVALUAREA ACTIVITĂȚII:

➤ Discuția dirijată. Elevii răspund la întrebările:

- De ce ar trebui să studiem subiectul lecției de azi? Ce elemente utile ați învățat?
- Ce experiențe nefericite ați avut cu referire la organizarea învățării tale? Cum ai putea să le depășești?
- Care elemente ale lecției au fost cele mai interesante? Dar cele neinteresante? Cum am putea să eficientizăm lecția?

V. EXTINDERE:

• Sarcini pe termen scurt:

- Realizează un mini-eseu cu genericul: "Știu cum să învăț eficient". Compară rezultatul muncii tale din ultimul an cu cele din anii trecuți.
- Discută cu părinții și află părerea lor cu referire la maxima: "Școala cea mai bună e aceea în care înveți, înainte de toate, a învăța". N. Iorga.

• Sarcini pe termen lung:

- Propune colegilor să organizați o discuție împreună cu profesorii care predau la clasă la o oră de dirigenție despre "Metodele de învățare eficientă și căi de depășire a insuccesului școlar".

2. MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA VI-A

CORUPȚIA E DOAR PENTRU CEI SLABI
TE SUBESTIMEZI?
SPUNE
NU CORUPȚIEI

Subiectul 1. **COMPORTAMENTUL INDIVIDUAL ȘI ÎN CADRUL GRUPULUI. VALORI DE GRUP**

• **Subcompetente:**

- *respectarea legilor și a regulilor aprobate;*
- *formarea atitudinii critice față de acțiunile ce se desfășoară în jurul său.*

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- *să identifice rolurile sociale al persoanei;*
- *să caracterizeze relația persoană-grup;*
- *să aprecieze propriul comportament în cadrul diferitor grupuri în care activăm.*

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARÉ.

- *Din ce grupuri fac parte?*
- *Cum apreciezi propriul comportament în cadrul diferitor grupuri?*
- *De ce membrii unui grup ar trebui să se respecte reciproc?*

➤ Elevilor li se propune să mediteze despre faptul că există grupuri în care o persoană dorește să fie admis și grupuri din care nu dorește să facă parte. Alege din listă câte un exemplu pentru fiecare din cele două opțiuni. Argumentează-ți alegerile.

- *O echipă de învățare care te poate ajuta în diverse situații;*
- *Un grup de pregătire pentru olimpiada de matematică;*
- *Un grup de persoane cu comportament suspicios;*
- *O echipă de fotbal;*
- *Membrul cercului de dansuri populare;*
- *Un grup în care sunt neînțelegeri între conducător și membri;*
- *Un grup unde nu sunt respectate anumite reguli și norme morale.*

În baza exercițiului elevii sunt rugați să propună 2-3 obiective pe care doresc să-l realizeze pe parcursul activității.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ Moderatorul menționează că în interiorul grupurilor se pot stabili relații diferite. Unele dintre ele sunt de natură pozitivă, cu efecte stimulativă pentru membrii grupului. Altele au consecințe mai curând negative, cum ar fi stările de neplăcere sau de neparticipare ale unor membri la viața grupului. Relațiile interpersonale în grup pot fi: *de cooperare, de competiție, de solidaritate, de conflict, de toleranță, de*

comunicare, de respect reciproc. Elevilor li se propune să completeze casetele libere din partea dreaptă a tabelului de mai jos cu unul dintre tipurile de relație interpersonală subliniată în enunț, corespunzător fiecărei situații descrise:

<i>Cinci elevi organizează o acțiune de strângere de fonduri pentru ajutorarea unui coleg cu probleme de sănătate;</i>
<i>Elevii clasei și părinții lor își unesc eforturile pentru a participa în concursul: "Cea mai amenajată clasă";</i>
<i>Deși împărtășește altă credință religioasă, Andrei a fost bine primit în noua clasă în care s-a transferat recent.</i>
<i>La festivitatea de început de an școlar, elevii fac cadouri profesorilor.</i>
<i>Întrucât are o fire irascibilă, Marian s-a certat cu toți colegii de clasă, deoarece nu este de acord cu faptul ca să fie creat un fond al clasei.</i>

Moderatorul explică elevilor că grupul reprezintă un ansamblu de persoane care se adună pentru un scop comun și care interacționează la diferite nivele. Elevii sunt rugați să scrie în caiete caracteristicile grupului, de exemplu:

- contribuie decisiv la transmiterea valorilor unei societăți;
- joacă un rol foarte important în evoluția persoanei, deoarece constituie cel mai important mijloc de socializare și integrare socială;
- oferă membrului grupului securitate și mijloace de afirmare;
- răspunde nevoilor de asociere și de apartenență;
- se prezintă ca un mediu și mijloc de învățare a unor roluri sociale;
- formează competențe de autoevaluare prin comparație cu ceilalți membri ai grupului;
- poate contribui la dezvoltarea cunoașterii de sine a membrilor săi;
- este o modalitate de afirmare socială.

Tot odată grupul poate avea și anumite influențe negative, de exemplu manipularea colegilor de către unii copiii pentru rezolvarea unor probleme personale, anumite deprinderi ale grupurilor de interese etc. Moderatorul propune elevilor să se implice în următorul exercițiu: **"Influențarea colegilor"**. Invitați elevii să formeze un cerc. Explicați că vor fi implicați într-un exercițiu care îi va ajuta să înțeleagă influența pe care o au asupra colegilor lor. Îndemnați participanții să ia fiecare câte 2 cartonașe și un marker. Rugați-i să închidă ochii pentru câteva clipe și să se gândească la colegii de clasă. Elevii vor medita despre situații în care au reușit să influențeze colegii în a face sau a nu face ceva. Îndemnați-i să folosească un cartonaș pentru a nota o influență pozitivă, iar pe celălalt pentru una negativă. Explicați elevilor că toate persoanele se influențează reciproc, iar efectele pot fi pozitive sau negative. Rugați elevii să plaseze cele două seturi de cartonașe pe două linii verticale. Invitați-i să le citească, apoi îndemnați elevii să grupeze cartonașele similare din fiecare coloană. Elevii vor expune cartonașele pe perete, astfel încât să le vadă cu toții. Invitați grupul să se așeze cu fața spre cartonașe. Adresați elevilor **întrebări** pentru a stimula discuțiile, de exemplu:

- Cum v-ați simțit scriind despre influențele pozitive și negative pe care le-ați avut asupra colegilor voștri? Explicați.
- Ați reflectat vreodată asupra capacității voastre de a-i influența pe ceilalți? Ce v-a determinat?
- Va-ți gândit la modalități în care vă puteți folosi abilitatea de a preveni ca unele persoane să nu adopte comportamente riscante? Cum?

Argumentați în baza unor exemple concrete din viața cotidiană.

III. REFLECTIE:

- Moderatorul propune elevilor să analizeze în grup situații de activități în care se afirmă ca persoană:
- prietenii din cartier/localitate;
 - membrii familiei și rudele apropiate;
 - în clasă și la școală;
 - în parcul din fața blocului;
 - în grupurile de interese etc.

IV. EXTINDERE:

a) Scrie două motive pentru care:

- poți fi admis într-un grup sportiv;
- poți fi respins de grupul de joacă;
- poți fi ales liderul grupului școlar pentru soluționarea unei probleme sau organizarea unei activități de interes comun.

b) Imaginează-ți că te-ai lăudat că vei câștiga într-o competiție. Poți câștiga sau poți pierde. Alege din listă opțiunile care ți se par potrivite comportamentului tău în fiecare dintre cele două situații, scrie-le în tabel și argumentează (*sunt arogant cu necâștigătorii; sunt trist; mă laud; plâng; îmi e rușine; alerg pe teren; mă ascund de ceilalți; mă izolez; sunt mândru; mă învinovățesc; mă înfurii pe ceilalți; mă antrenez pentru un alt concurs*):

Indici	Dacă eu câștig....	Dacă eu nu câștig....
<i>Opțiuni</i>		
<i>Argumente</i>		

Materiale suplimentare:

Factorii care aduc succese unei echipe:

- construirea unei viziuni comune asupra perspectivelor și obiectivelor;
- accent pe rezultate și claritate în decizii;
- comunicare deschisă și colaborare eficientă;
- oamenii își exprimă deschis gândurile și sentimentele;
- încredere și respect reciproc, oamenii își spun adevărul și oferă un feed-back sincer și constructiv;
- conducere transparentă: diverși membri ai echipei își asumă conducerea, în funcție de anumite nevoi, iar liderul formal are rolul de supraveghetor;
- utilizarea unor mijloace eficiente de informare: membrii echipei știu cum să adune, să organizeze și să evalueze informația;
- oamenii încurajează creativitatea, inovația și asumarea riscurilor.

Subiectul 2. VALORILE ȘI NORMELE MORALE ÎN ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI ÎN SOCIETATE

• Subcompetente:

- *respectarea valorilor și normelor morale în familie și societate.*

• Obiective operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să identifice valorile și normele morale ale grupului;
- să descrie norme morale care trebuie respectate de fiecare persoană;
- să demonstreze ca valorile morale sunt baza educației noastre.

-

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

○ *De ce avem nevoie de valori? Cum putem să le consolidăm?*

○ *Care valori primează: cele materiale sau cele spirituale?*

➤ **Joc didactic "Cercul valorilor":** Elevii sunt rugați să se așeze pe scaune, într-un cerc. Unul dintre participanți va sta în interiorul cercului, în picioare. Toate scaunele trebuie să fie ocupate. Persoana din interiorul cercului va spune o afirmație cu referire la respectarea/nerespectarea anumitor norme morale, de exemplu: "*cred în prietenie*" sau "*nu respect persoanele care încalcă regulile*". Ceilalți membrii ai grupului care sunt de acord cu aceasta trebuie să-și schimbe locurile foarte rapid. Persoana din mijloc trebuie de asemenea să ocupe un scaun. Atunci va rămâne un alt participant în mijloc care trebuie să facă același lucru ca și prima persoană. După ce majoritatea persoanelor au fost în mijloc și a făcut anumite afirmații, elevii scriu în caiete însușirile pozitive ale colegului/colegei sale de banc sau ce însușiri pozitive ar trebui să aibă, de exemplu: *bunătate, hărnicie, disciplină, politețe, sinceritate, curaj, încredere, bun-simt*. Apoi moderatorul adresează câteva **întrebări**, de tipul:

- *Cum vi s-a părut activitatea?*

- *Cum vă simțiți atunci când alte persoane au aceleași valori cu ale voastre?*

- *Cât de ușor este să găsiți persoane cu valori personale similare cu ale voastre?*

- *În ce mod te afectează valorile, dar și societatea în general?*

Identificarea obiectivelor operaționale ale activității și analiza înțelegerii lor.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

Moderatorul propune elevilor să rezolve exercițiul: "**Calități pentru care apreciem persoanele din jur**". Elevii rămân așezați în cerc. Moderatorul explică că avem cu toții laturi bune și mai puțin bune și că este important să recunoaștem ce este bun în fiecare dintre noi. Acest exercițiu va permite să ne apreciem reciproc trăsăturile pozitive. Moderatorul începe aleatoriu de la un punct oarecare al cercului și roagă fiecare

elev să-i spună persoanei din stânga un lucru care îi place la el/ea. Când cercul este complet, se repetă exercițiul în sens invers (fiecare participant îi va spune colegului din dreapta ce îi place la el/ea). Pentru a analiza rezultatele exercițiului, moderatorul adresează câteva întrebări, de exemplu:

- Cum v-ați simțit făcând un compliment? Din ce cauză?
- Cum v-ați simțit primind un compliment? Din ce cauză?
- Cât de des vă apreciați prietenii și membrii familiei pentru lucrurile pe care le fac pentru voi?
- Cum vă simțiți când prietenii vă critică sau spun lucruri negative despre voi? Din ce cauză?
- Vă puteți gândi la modalități în care vă puteți folosi calitățile pentru a vă ajuta prietenii? Cum?

III. REFLECTIE:

Elevii sunt rugați să găsească raportul corect între numere și litere. În stânga sunt enumerate funcțiile familiei, iar în dreapta roluri ale acestor funcții. Utilizând săgeți, asociați fiecareia dintre funcțiile familiei din stânga, câte un rol menționat în dreapta.

Funcțiile familiei

1. funcția biologică
2. funcția economică
3. funcția educativă
4. funcția emoțională

Rolul funcțiilor familiei

- a. transmiterea limbii, a obiceiurilor, a modelelor comportamentale;
- b. crearea condițiilor materiale necesare vieții membrilor familiei;
- c. conferă individului sentimentul de siguranță;
- d. perpetuarea speciei umane;
- e. acumulează bunurile și veniturile membrilor ei.

Elevii completează spațiile punctate cu cuvintele din lista de mai jos:

- a) se constituie pe baza unor legături de căsătorie, de sânge, de adopție.
 - b)este o persoană de care ne simțim legați printr-o afecțiune deosebită, bazată pe încredere și pe stimă reciprocă.
..... de elevi reprezintă grupul școlar.
 - c) Membrii acestui grup trebuie să-și alege un conducător în mod
 - d) Activitatea dintr-un grup presupune respectarea unor
 - e) În relațiile care se stabilesc între oameni, apare uneori, sentimentul de care nu are urmări pozitive asupra acestor relații.
- familia, prietenul, clasa, democratic, reguli, invidie.**

Împreună se analizează nivelul de realizare a obiectivelor operaționale ale activităților proiectate.

IV. EXTINDERE:

1. Din ce grupuri faci parte? Identifică valorile unui grup în care te simți cel mai bine.
2. Specifică trei grupuri din care faci parte în care pot să apară relații de colaborare și de competiție.
3. Explică semnificația enunțurilor:
- *Îmi place când fac bine pentru mine, dar fac bine și pentru cei cu care interacționez.*

- Răspund cu bine chiar și persoanelor care îmi fac rău.
- De regulă răspund cu bine celor care îmi vor binele, dar răspund cu rău celor care îmi fac rău.

V. Materiale suplimentare

a) Exemple de manifestări a violenței în familie:

- **violența fizică poate lua multe forme:** lovituri, scuturări, zgârieri, arsuri, mușcături, aruncări cu obiecte, bătăi și alte acțiuni ce pot cauza răni fizice. De asemenea pot fi amenințarea cu forme de abuz sau tortura și intimidarea victimei cauzată de acțiuni și gesturi fizice;

- **violența psihologică** constă în insulte, jigniri (referitoare la aspectul fizic, la capacitățile intelectuale și la îndeplinirea responsabilităților pe care le are victima în cadrul familiei), amenințări, intimidare, șantaj emoțional, inducerea fricii, presiune psihică, teroare, privare de alimente.

- **violența sexuală**, este considerată în cazul deflorării forțate și obligarea partenerului la orice contact sexual nedorit de către acesta. Abuzul sexual asupra copilului presupune antrenarea copilului într-o activitate realizată cu intenția de a produce plăcere sau de a satisface nevoile unui adult sau ale unui alt copil care, prin vârsta și dezvoltare, se afla față de el într-o relație de răspundere, încredere sau putere;

- **violența economică** constă în diminuarea resurselor și autonomiei victimei prin control asupra resurselor financiare și a accesului victimei la bani, lucruri personale, hrana, mijloace de transport, telefon și alte surse de protecție sau îngrijire de care ar putea beneficia aceasta;

- **violența socială** constă în restrângerea accesului la informație, controlul excesiv al activităților victimei, având ca efect izolarea acesteia de familie, prieteni, colegi, precum și limitarea sau interzicerea unor activități, având ca rezultat întreruperea relațiilor sociale mergând până la izolarea socială a victimei;

- **neglijarea** reprezintă omisiunea, voluntară sau involuntară, a unei persoane care are responsabilitatea creșterii, îngrijirii sau educării copilului de a nesocoti orice măsură impusă de această responsabilitate, fapt care pune în pericol viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morala sau socială integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului;

În majoritatea cazurilor, violența în familie include formele asociate ale violenței fizice, sexuale, psihologice, economice și ale izolării sociale. În situația în care violența se manifestă pe perioade lungi de timp, există riscul creșterii frecvenței și diversificării asocierii formelor de violență listate mai jos: Conform unor estimări violența în **familie** deține 25% din totalul infracțiunilor de violență din lume.

Subiectul 3. **DREPTURILE MELE / DREPTURILE COLEGILOR. RESPONSABILITĂȚI ACASĂ, LA ȘCOALĂ, ÎN COMUNITATE**

- **Subcompetențe:**
 - *determinarea raportului drepturi / responsabilități în situații cotidiene;*
- **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):
 - *să descrie relația dintre drepturi și responsabilități;*
 - *să demonstreze că managementul conflictelor poate fi învățat;*
 - *să propună modalități de soluționare a conflictelor prin negociere și compromis.*

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

- *Cum pot fi apreciate persoanele cu anumite diferențe?*
- *De ce apar conflictele între oameni?*
- *Cum pot fi soluționate și prevenite conflictele?*
- **Asalt de idei:** Interesul pentru subiect poate fi trezit prin identificarea cauzelor conflictelor care apar între diferite persoane. Elevilor li se propune să răspundă care din formele de revoltă precizate mai jos sunt indicate pentru rezolvarea unor probleme școlare:
 - *ridicarea tonului, indiferent de persoana cui te adresezi;*
 - *comunicarea verbală nerespectuoasă;*
 - *păstrarea calmului și cererea de ajutor din partea unui profesor;*
 - *nerespectarea indicațiilor cadrelor didactice sau a directorului;*
 - *manifestarea unui comportament răbdător, tolerant.*

Elevii își vor susține opinia, prezentând exemple din viața cotidiană. În continuare vor fi descoperite obiective operaționale ale activității, iar Moderatorul completa și va explica cum se va desfășura lecția.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

- **Mini-prelegere:** În viață deseori apar neînțelegeri și chiar conflicte, din anumite cauze obiective sau subiective. Teoretic conflictul este o parte firească a vieții, o realitate a vieții cotidiene, specifică esenței umane. Peste tot unde se întâlnesc două sau mai multe persoane, există posibilitatea ca acestea să intre în conflict. Aceasta se explică prin faptul că toți oamenii nu sunt la fel, cu nivel diferit de cultură, cu posibilități de afirmare diverse.

➤ **Exercițiul ”Dicționarul conflictelor”.** Moderatorul scrie cuvântul *CONFLICT* pe o bucată mare de hârtie pe care o plasează pe podea în centrul grupului. Fiecare participant primește câte o foaie de hârtie pe care o rupe într-un număr de bucăți egale cu numărul de litere din numele său (de ex. **A N D R E I** va rupe foaia în 6 bucățele de hârtie). Participanții scriu pe fiecare bucățică de hârtie o idee, o acțiune, o emoție, o reacție fizică, un sinonim al cuvântului *conflict*. Ei așează hârtiuțele în jurul colii mari din centru pe care scrie *CONFLICT*. Se citesc cuvintele asociate conflictului și se discută pe baza acestora despre: *aspectele pozitive și negative ale conflictelor; trăirile în situații de conflict; posibilitatea de rezolvare a conflictelor prin empatie; negocierea situațiilor conflictuale; managementul tensiunii generate de conflict.*

Din cuvintele enunțate și pe baza experiențelor conflictuale ale elevilor, se construiește o situație care va fi scrisă pe un poster. Participanții vor sugera modalități pozitive de rezolvare a conflictului, precum și consecințele nesoluționării lor. Pot fi identificate de asemenea, prin opoziție, aspectele benefice ale situației conflictuale. În baza informației suplimentare se va analiza rolul *medierei* – poziție imparțială în soluționarea conflictelor.

III. REFLECTIE:

▶ Moderatorul propune elevilor să noteze cu „X” criteriile” după care îți alegi prietenii:

- *au ochii verzi;* () - *sunt sinceri;* () - *sar la bătaie să mă apere;* () - *sunt cinștiți;* () - *îmi atrag atenția când greșesc;* () - *sunt frumoși;* () - *știu să ascundă adevărul;* () - *sunt toleranți;* () - *au haine frumoase;* () - *mă ajută la nevoie;* ()

▶ Apoi elevii răspund la întrebările:

- *Dacă ne alegem prietenii, de ce uneori intrăm cu ei în conflicte;*
 - *De ce apar neînțelegeri, deși de cele mai multe ori persoanele doresc binele celor cu care interacționează?*
 - *Cum ar arăta viața fără conflicte? Care sunt cele mai cunoscute modalități de soluționare a conflictelor?*

IV. EXTINDERE:

a) Identifică 3-4 căi de soluționare a unui conflict, în baza unei situații tensionate din viață: relații tensionate cu colegii etc.
 b) Imaginează-ți că ești un mediator și conduci o ședință de mediere a unei situații tensionate dintre doi colegi de clasă. Încerci să îți păstrezi imparțialitatea, cu scopul de a găsi o soluție acceptată de toate părțile implicate. Care vor fi acțiunile tale în calitate de mediator?

V. Materiale suplimentare

▶ Elevii sunt rugați să grupeze, în tabelul de mai jos, următoarele trăsături legate de moralitate: *bunătatea, răutatea, încrederea, lipsa de încredere, respectul, lipsa de respect, curajul, frica, corectitudine, minciuna, lenea, hărnicia, voința, lipsa de voință, politețea, cinstea, omenia, stimă, a fugi de răspundere, teamă, bunăvoință, prețuire, vitejie, îndrăzneală, emoție, fermitate, prefăcătorie, respect de sine, născocire, ambiție.*

VALORI (TRĂSĂTURI POZITIVE)	NON-VALORI (TRĂSĂTURI NEGATIVE)

În baza tabelului completat sunt analizate situații în care persoanele manifestă trăsături pozitive sau negative. Se propun sfaturi pentru a consolida trăsăturile pozitive și a diminua pe cele negative.

Subiectul 4. INSTRUMENTE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR

• Subcompetente:

- *respectarea valorilor și normelor morale în familie și societate;*
- *determinarea raportului drepturi / responsabilități în situații cotidiene.*

• Obiective operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- *să descrie relația între drepturi și responsabilități din viața persoanei;*
- *să analizeze situații de nerespectare a drepturilor persoanelor care duc la diminuarea valorilor și scăderea calității vieții;*
- *să demonstreze că drepturile și responsabilitățile persoanelor se află într-o interacțiune reciprocă.*

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

- *Ce sunt drepturile și responsabilitățile?*
- *De ce responsabilitățile trebuie respectate?*

➤ **Asalt de idei:** Moderatorul propune elevilor să analizeze mediul de viață al persoanei în diferite grupuri și să găsească raportul între drepturile și responsabilitățile pentru fiecare grup. În continuare elevii completează ”**ciorchinele**”. În spațiile ovale îngroșate vor scrie drepturi, iar în celelalte îndatoriri. Elevii sunt rugați să propună câteva obiective pe care doresc să-l realizeze pe parcursul activității. Moderatorul face unele completări dacă este cazul.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ Moderatorul comunică că de regulă ne bucurăm de drepturile noastre și apelăm la ele de fiecare dată când avem nevoie. Apoi moderatorul roagă copii să identifice **patru drepturi ale copilului** (așa cum reies din Convenția cu privire la Drepturile Copilului), care sunt cel mai des încălcate. Elevii determină **patru suferințe provocate copiilor** prin încălcarea drepturilor. În baza rezultatelor expuse, vor fi determinate **patru modalități în care fiecare persoană poate acționa**, în cazul când află despre situații în care se încalcă drepturile copilului:

Moderatorul menționează că un drept întrunește și o serie de responsabilități. Cu cât crește numărul drepturilor, cu atât crește și cel al responsabilităților. Doar astfel pot fi protejate valorile, precum *onoarea, stima, bunătatea, toleranța*. Apoi sunt analizate cauzele cele mai frecvente ale încălcării drepturilor. Foarte des, însă, aceasta are loc din cauza neîndeplinirii responsabilităților. De aceea se va atrage o atenție sporită respectării de către elevi a îndatoririlor sale în toate situațiile, indiferent dacă aceasta este acasă, la școală sau în alt mediu social.

Elevii împărțiți în grupe (câte 5 elevi), realizează fișe cu drepturile copiilor, pe care le-au reținut și responsabilitățile, pe care le acceptă. Toate fișele sunt lipite cu pe tablă, se organizează turul galeriei și apoi se poartă discuții pentru a sublinia ca drepturile și responsabilitățile copilului trebuie să fie cunoscute, dar și respectate, atât de adulți cât și de copii.

III. **REFLECTIE:**

➤ Moderatorul propune elevilor să **completeze enunțurile**: 1. *Demonstrez **Respectul** față de ceilalți atunci când: ...* 2. *Manifest **Curajul** atunci când: ...* 3. *Îmi dovedesc **Bunătatea**, atunci când: ...* 4. *Demonstrez **Sinceritatea**, atunci când: ...* 5. *Dau dovadă de **supunere**, atunci când: ...* 6. *Mă revolt atunci când: ...* 7. *Îmi voi îmbunătăți performanțele, deoarece ...*

➤ Moderatorul se adresează elevilor să analizeze nivelul de realizare a obiectivelor operaționale ale activității proiectate. Se obține feedback-ul prin realizarea sforii DA (ne-a plăcut activitatea) – NU (nu ne-a plăcut activitatea). Elevii se așează pe o sfoară imaginară de la capătul DA, stabilit lângă tablă, până la capătul NU, stabilit în spatele clasei și precizează de ce au ales acel loc. Ar fi minunat dacă toți elevii s-au poziționat în capătul DA și în loc de sfoară a rezultat un grup mare de copii veseli.

IV. **EXTINDERE:**

a) Completează tabelul: **Raportul dintre drepturi și îndatoriri**. Specifică pentru fiecare drept menționat câte două îndatoriri.

Nr	Drepturi	Îndatoriri
1.	- elevii au dreptul să împrumute cărți de la bibliotecă	-
2.	- elevii au dreptul să viziteze muzee	-
3.	- elevii au dreptul să se recreeze în excursii	-
4.	- elevul are dreptul la un loc în bancă	-
5.	- elevul are dreptul să beneficieze de pauze	-

b) Ce îndatoriri îți revin în următoarele situații? (menționează câte două): a) *ești elev de serviciu ...* b) *ești stăpânul unui cățel...;* c) *ești fratele mai mare...;* d) *ești în tabără ...*

V. Materiale suplimentare. Din istoria luptei pentru afirmarea drepturilor. Din antichitate, elaborarea conceptului de drepturi ale omului a constituit din generalizarea unor idei. Cu timpul acestea au fost transformate în documente juridice cu un bogat conținut moral și politic. Ele au fost redactate de juriști de mare prestigiu. Astfel, tratatele, convențiile și alte acte internaționale, precum și legislația internă a statelor cu privire la drepturile fundamentale ale omului constituie o recunoaștere incontestabilă a complexității și originalității acestei valoroase instituții juridice. Fără aceste drepturi nu poate fi construită o societate democratică ce constituie o condiție primordială în afirmarea demnității fiecărui individ.

Cele mai importante documente adoptate au fost:

- 1215 - Magna Charta Libertății
- 1679 - Habeas Corpus Act
- 1776 - Declarația de Independență
- 1789 - Declarația Drepturilor omului și cetățeanului
- 1791 - Cartea americană a Drepturilor
- 10 decembrie 1948 - votarea Declarației Universale a Drepturilor Omului;
- 1950 - Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale
- 1953 - adoptarea Convenției Europene a Drepturilor Omului;
- 20 noiembrie 1989 - adoptarea Convenției Internaționale a Drepturilor Copilului.

Subiectul 5. DEMOCRAȚIA ȘI SOLUȚIONAREA INTERESELOR PERSONALE

• Subcompetențe:

- *identificarea caracteristicilor unei guvernări reușite la nivel de clasă, grup de interese.*

• Obiective operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să explice natura democrației;
- să caracterizeze principalele trăsături ale unei societăți democratice;
- să manifeste respect față de valorile și principiile democrației.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

- *Ce este democrația? Ce nu este democrația?*
- *De ce majoritatea oamenilor tind să trăiască într-un stat democratic?*

➤ **Jocul didactic: "Etichete"**. Moderatorul propune elevilor să închidă ochii. În acest timp, le lipește pe spate o foaie pe care este scris un cuvânt pe care ei nu îl pot vedea (dar vizibil pentru ceilalți). Activitatea trebuie să fie destul de rapidă, având în vedere că este vorba de crearea primei impresii, elevii nu trebuie să se gândească prea mult. Apoi elevilor li se explică că se poartă între ei în conformitate cu cuvântul pe care îl văd scris pe foaie. Când au reușit cu toții exercițiul, se poate opri activitatea. Elevii se așează și câteva minute vor desena simbolul sau vor scrie pe o foaie de hârtie ce cred ei ca este cuvântul pe care îl poartă, cum s-au simțit față de modul în care au fost tratați și dacă le-a afectat comportamentul. Exemple de cuvinte: *Libertate, Respect, Dreptate; Lege, Putere; Egalitate; Democrație, Valoare* etc. Moderatorul împreună cu elevii analizează obiectivele lecției și determină activitățile ulterioare.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

- **Mini-prelegere:** Se explică **principiile de bază ale democrației:**
- *autogovernarea poporului*, care deține toată puterea în stat, adică alege reprezentanți mențiți să apere interesele acestora;
 - *guvernarea majorității și respectarea drepturilor minorităților* - prevede ca în toate tipurile de democrație cetățenii în mod egal iau hotărâri politice în baza votului majoritar;
 - *garantarea drepturilor fundamentale ale omului* oferă statut de cetățeni ai statului democratic, nu de supuși ai acestuia;
 - *alegeri libere și echitabile*, adică reprezentanții poporului sunt aleși și destituiți din post în cadrul unei proceduri libere și echitabile;
 - *egalitatea în fața legii* - presupune că într-o societate democratică nimeni nu poate fi superior legii;
 - *pluralismul* - principiu democratic prin care există mai multe forțe de opoziție, astfel creând concurență politică în stat.

Elevii analizează principiile expuse și vor demonstra că fiecare principiu este important pentru menținerea și consolidarea democrației. Apoi elevii aranjează principiile democrației după importanța pe care o au pentru binele cetățenilor.

➤ **Studiu de caz:**

"Gimnaziul din localitatea X dispune de un complex sportiv modern, construit din fondul primăriei. Aici activează secții de volei, baschet, tenis de masă, aparate de antrenament. Datorită numărului mare de solicitanți complexul a devenit supraaglomerat, ceea ce face imposibilă desfășurarea mai multor activități sportive. În ultimul timp au crescut cheltuielile pentru întreținerea sălilor, inventarul sportiv s-a uzat. Din această cauză administrația școlii a înaintat o propunere consiliului profesoral: să ia o hotărâre prin care să permită accesul gratis la serviciile complexului doar a elevilor cu media anuală nu mai mică de 8 și având purtarea bună și exemplară (care constituie doar 25% din numărul total de elevi ai instituției școlare). Părinții celorlalți elevi trebuiau să procure abonamente cu plată. De asemenea părinții trebuiau să colecteze bani pentru reparația centrului sportiv. Un grup de părinți ai copiilor, nemulțumiți de decizia Consiliului profesoral, au considerat că au fost încălcate drepturile lor și s-au adresat în instanțele de judecată".

Elevilor li se va adresa câteva întrebări, de exemplu: *Sunt sau nu sunt încălcate drepturile unor persoane în acest caz? Cum crezi că ar putea fi soluționată această problemă? Cum ar putea participa la luarea deciziei în acest caz administrația școlii, colectivul profesoral, elevii, părinții și comunitatea?*

III. REFLECTIE:

➤ **Analiza comparativă:** Moderatorul propune elevilor să analizeze următoarele două funcții ale legii într-un stat democratic: a) necesitatea cunoașterii și b) respectării lor de către cetățeni. Apoi se va scrie pe tablă patru începuturi de propoziții: **1.** - *Eu simt ...* **2.** *Eu știu ...* **3.** *Eu cred ...* **4.** *Eu sunt convins(ă) că...*

Elevii, în mod individual scriu pe foi continuarea acestor propoziții, referindu-se la conținutul activităților și la propria implicare pe parcursul lecției. Apoi împreună cu elevii va fi analizat nivelul de realizare a obiectivelor operaționale ale activității proiectate.

IV. EXTINDERE:

a) Desenați și explicați simbolul *democrației*. Formulați câteva principii democratice proprii pe care ați dori să fie incluse în Regulamentul școlii. Află părerea membrilor clasei și a autoconducerii școlare despre necesitatea lor.

b) Examinează limitele democrației în cazurile când: 1. *elevilor nu li se oferă dreptul de a-și exprima liber opiniile*; 2. *activul clasei tăinuiește anumite informații care-i privește pe elevi*; 3. *profesorii sunt unicii deținători ai adevărului*.

V. Materiale suplimentare: Citate despre democrație:

- *"Democrația este guvernarea poporului, de către popor, pentru popor"*. **Abraham Lincoln**
- *"Prin democrație înțeleg că ea îi conferă celui mai slab dintre noi aceleași șanse ca și celui mai puternic"*. **Mahatma Gandhi**
- *"Democrația este un sistem minunat care ne protejează împotriva tiraniei și asigură un mecanism pentru schimbare"*. **Eduard de Bono**

Subiectul 6. **GUVERNAREA ȚĂRII**

• **Subcompetente:**

- identificarea caracteristicilor unei guvernări reușite la nivel de clasă, grup de interese;
- descrierea cadrului adecvat de realizare a puterii de stat în R. Moldova.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să descrie instituțiile principale de stat din țara noastră (parlament, guvern, președinție, justiție);
- să analizeze atribuțiile principale ale organelor puterii;
- să manifeste gândire critică față de acțiunile demnitarilor de stat.

-

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. **EVOCARE:**

- De ce oamenii au nevoie de o conducere în stat?
- Ce reprezintă puterea în stat?
- Oare cetățenii pot fi puterea?

➤ **Explicația profesorului.** În orice stat există o putere de conducere a poporului. În R. Moldova, conform Constituției – legea fundamentală în stat - există trei puteri separate: **Parlamentul** – puterea legislativă; **Președintele și Guvernul** – puterea executivă și **Puterea Judecătorească** care monitorizează și asigură respectarea legilor. Apoi elevilor li se trezește interesul, propunându-le să citească cu atenție textul: „*Câtă vreme puterea legislativă și executivă sunt reunite în aceeași persoană sau în aceeași magistratură, nu există nici un fel de libertate. (...) Dacă, capacitatea de a judeca este tot una cu cea legislativă, atunci asupra vieții și libertății cetățenilor ar apăsa o putere arbitrară, căci judecătorul ar fi și legislator. (...) Montesquieu, Spiritul legilor.*”

Pornind de la textul dat elevii sunt rugați să realizeze sarcinile:

1. *Transcrieți din text situația în care „nu există nici un fel de libertate”.*
2. *Precizați pe baza textului o consecință a identificării puterii judecătorești cu cea legislativă.*
3. *Precizați pe baza cunoștințelor voastre denumirea principiului democrației care are rolul de a-i apăra pe cetățeni de eventualele abuzuri din partea instituțiilor statului.*

În baza rezultatelor discuției vor fi identificate obiectivele lecției și vor fi analizate.

II. **REALIZAREA OBIECTIVELOR:**

➤ Moderatorul comunica că nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică. În R. Moldova, puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin. Toate puterile sunt

egale și trebuie să se afle în tr-o situație de cooperare și control reciproc. A acorda o importanță mai mare uneia din cele trei puteri, presupune predispoziția la abuz de putere din partea acesteia și chiar disfuncționalități în structurile statului. Pentru ca să nu existe un abuz al unei oarecare puteri activează organele judiciare, care au rolul de arbitri și de pedepsirea a cazurilor de încălcări a legii.

Elevii sunt rugați să completeze tabelul de mai jos.

Elevii vor așeza pe fiecare membru din lista de mai jos în coloana deasupra căreia este trecută instituția din care face parte.

judecător, ministru, primar, deputat, magistrat, avocat, procuror, președinte, prim-ministru.

A. Legislativă	B. Executivă	C. Judecătorească

În continuare sunt formate 3 (sau 6) grupuri care vor demonstra necesitatea puterii (legislative, executive și judiciare) în stat și activitatea lor separată. Moderatul comunică elevilor că acestea sunt cerințe fixate în legislație, în realitate, însă, se întâmplă multe abateri, și corupția este una din cauzele necorespunderii între teorie și practică.

III. REFLECTIE:

➤ Moderatorul propune elevilor să completeze enunțurile: *1. În țara noastră sunt următoarele puteri separate: ... 2. Instituția care se ocupă de buna gospodărire a comunei și a orașului (municipiului) se numește Ea este condusă de 3. Instituția care se ocupă de elaborarea și aprobarea legilor se numește ...*

Apoi elevii sunt implicați în analiza nivelului de realizare a obiectivelor operaționale ale activității proiectate.

IV. EXTINDERE:

Din ce surse te informezi cu referire la activitatea organelor puterii de stat locale? Dar cele centrale? Analizează o informație din una din surse care nu te-a lăsat indiferent.

V. Materiale suplimentare: Guvernul

Puterea executivă într-un stat revine Guvernului și Președintelui țării. În conformitate cu Constituția R. Moldova, Guvernul țării este o autoritatea executivă. Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului, exercită conducerea generală a administrației publice și este responsabil în fața Parlamentului. Guvernul, întru executarea legislației R. Moldova, bazându-se pe Hotărârile Parlamentului, Decretele Președintelui, aprobă și emite hotărâri, organizează și verifică executarea lor. Hotărârile și deciziile Guvernului sunt obligatorii pentru executare în toată țara. Guvernul este alcătuit din mai multe ministere. Structura administrației publice centrale nu este una irevocabilă. Prim-ministrul poate solicita parlamentului modificare listei, comasarea, lichidare sau crearea unor noi ministere.

Subiectul 7. DREPTUL LA INFORMAȚIE ÎNTR-UN STAT DEMOCRATIC

• Subcompetente:

- *identificarea caracteristicilor pozitive despre sine și potențialului său.*

• Obiective operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- *să identifice posibilități de respectare a drepturilor într-o societate democratică;*
- *să analizeze exemple de bune practici ale membrilor comunității;*
- *să manifeste interes pentru soluționarea problemelor comunității.*

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

1. *De ce dreptul la informare este unul foarte important pentru cetățeni?*
2. *Cum este respectat dreptul la informare în clasa/școala ta?*

➤ Elevilor li se propune să se exprime dacă sunt sau nu sunt de acord cu una dintre afirmațiile:

- *Toți membrii unui colectiv trebuie să fie informați despre planul de activitate și problemele cu care se confruntă;*
- *Respect drepturile celor din jurul meu, dar alții nu o fac;*
- *Oamenii nu participă la treburile comunității deoarece nu sunt atrași să facă aceasta.*

➤ **Discuție dirijată:** Apoi se organizează o discuție despre posibilitățile de implementare a dreptului la informare într-un stat democratic. Moderatorul menționează simplul fapt că ați acordat câteva secunde pentru a vă gândi la aceste probleme demonstrează că nu sunteți persoane indiferente. Cu toate acestea sunt foarte multe persoane, care deși au un interes pentru a fi respectat dreptul la informare, rămân pasivi. **Participarea activă** înseamnă implicarea și contribuția fiecăruia dintre noi la îmbunătățirea problemei respectării drepturilor, indiferent dacă este vorba de implicare la nivel de clasă, școală sau comunitate. Sunt discutate și blocajele în realizarea dreptului la informare: *lipsa de încredere; lipsa de informații asupra problemelor comunității; ignorarea muncii voluntarilor, considerată deseori inutilă; lipsa permisiunii copiilor din partea părinților de a fi parte a unor grupuri de interese; frica de a fi discriminat; indiferența; mentalități și opinii diferite etc.* Elevii sunt rugați să propună 2-3 obiective pe care doresc să-l realizeze pe parcursul activității. Moderatorul face unele completări cu referire la obiectivele operaționale proiectate și le va pune la cunoștință elevilor.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ Folosind tehnica **GPP (Gândește – Perechi - Prezintă)** elevii sunt rugați să întocmească o listă a domeniilor pe care le consideră ca ar trebui să fie cunoscute. Apoi ei vor determina dacă e posibil de realizat aceste interese. Sunt identificate în perechi cauzele blocajelor și sunt

analizate posibilități de depășire. Moderatorul organizează o discuție dirijată despre posibilitățile de realizare a dreptului la informare de către cetățeni în cadrul unui stat democratic.

➤ **Analiza studiului de caz:** "Am dreptul să știu".

Sergiu, 15 ani. Sunt membru al consiliului școlar și am inițiat în comunitatea mea o serie de acțiuni dedicate dreptului de acces la informație. Tradițional acțiunile se desfășoară la 28 septembrie, când este marcată în toate țările Ziua Dreptului la Informație. Campania de informare a fost denumită "Am Dreptul să Știu". Acțiunile întreprinse împreună cu colegii mei au fost: instalarea unui Panou Informativ în holul școlii; expunerea în public a mai multe modele de cereri/petiții privind accesul la informație (aici s-au propus o serie de subiecte-cheie din solicitările adresate de elevi, chiar dacă multe erau cu conținut provocator sau hazliu). Am distribuit revista "Curaj", dedicată Săptămânii Dreptului de a Ști. Trei colegi de clasă m-au susținut să realizăm un sondaj de opinii: "Este sau nu îngăduit accesul la informație la noi în școală?" La un moment dat administrația școlii ne-a comunicat că nu avem dreptul să organizăm aceste acțiuni, în primul rând pentru că nu am avizat despre aceste acțiuni din timp, și în al doilea rând, deoarece în acest caz pot fi divulgate și unele informații personale.

Se discută cu elevii cum poate fi reorganizată activitatea, nefiind încălcat dreptul la informare a unei persoanei.

III. REFLECȚIE:

➤ **Interogarea multi-procesuală:** Moderatorul propune o listă de întrebări (care poate fi modificată în funcție de elementele care vor fi scoase în evidență de către elevi):

- Ai dreptul la informare? Cum el se exercită?

- Te simți confortabil dacă în școala ta sunt foarte multe posibilități de informare despre unele acțiuni/probleme? Argumentează.

- Te simți în siguranță când citești o informație despre un elev/grup de elevi pe standurile din școală? Explică.

- Poți să obții liber o informație de la administrația școlii despre o problemă care te interesează? Argumentează.

IV. EXTINDERE:

a) Descrie un model de școală în care dreptul la informare este respectat.

b) Meditează în ce măsură elevii au posibilitatea să se implice în organele de autoconducere a clasei/școlii. Analizează activitățile organizate de către organele de autoconducere ale clasei/școlii. Ce ai dori să schimbi pentru ca afirmația "O persoană informată este o persoană protejată", să fie un principiu de activitate zilnică în clasa/școala ta?

c) Ce pași ar trebui să întreprinzi pentru a fi membru a unui colegiu de redacție a revistei clasei?

V. Materiale suplimentare: Din **Legea privind accesul la informație. Dreptul la informație**

Art. 8 (5). Oricărei persoane i se va asigura accesul la informațiile cu caracter personal despre sine. **Ea are dreptul:**

a) să ia cunoștință de aceste informații personal sau în prezenta altei persoane;

b) să precizeze aceste informații în scopul asigurării veridicității lor;

c) să obțină, dacă este cazul, rectificarea informațiilor sau lichidarea lor atunci când ele vor fi tratate neadecvat;

Art.32 (1). În cazul în care persoana care consideră că drepturile sau interesele legitime în ceea ce privește accesul la informație i-au fost lezate, precum și în cazul în care nu este satisfăcută de soluția dată de către conducerea furnizorului de informații sau de către organul ierarhic superior al acestuia, ea poate ataca acțiunile sau inacțiunea furnizorului de informații direct în instanța de judecată competentă.

Subiectul 8. **DORINȚE ȘI VISURI ÎN VIITOAREA PROFESIE**

• **Subcompetente:**

- *identificarea caracteristicilor pozitive despre sine și potențialului său;*
- *identificarea caracteristicilor învățării eficiente.*

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să descrie diverse ocupații ale oamenilor;
- să analizeze gradul de solicitare a profesiei în câmpul de angajare a muncii;
- să demonstreze responsabilitate în orientarea profesională și dezvoltarea pentru carieră.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

- *De ce oamenii au nevoie de o profesie?*
- *Ce profesii cunoști?*

➤ **Exercițiul: „Copacul meseriilor”.** Elevii formulează definiții, pe înțelesul lor, a termenilor: *profesie, muncă, carieră, orientare profesională, meserie, specialitate, ocupație.* Apoi se desenează pe tablă un copac fără frunze. Fiecare copil va primi un dreptunghi de hârtie colorată pe care va trebui să scrie ce meserie dorește să-și aleagă. La final fiecare va ieși în fața clasei, va citi sa și va lipi bilețelul în copac. În continuare Moderatorul va ruga câțiva elevi să răspundă la întrebarea: *De ce alegerea unei profesii este o responsabilitate a persoanei?*

Elevii sunt rugați să propună câteva obiective care vor fi realizate pe parcursul activității.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Lucrul în grup:** Se propune realizarea schematică a unui tabel, numit „Hexagonul intereselor”

1. *inginer, mecanic, pădurar, electrician, miner, lăcătuș, pilot;*
2. *contabil, secretar, funcționar public poștaş, vânzător, ospătar;*
3. *medic, farmacist, meteorolog, biolog, recepționar, casier;*
4. *bancher, avocat, judecător, manager, arhitect;*
5. *dansator, filosof, regizor, actor, reporter.*
6. *... (se completează de către grup)*

Elevii studiază ocupațiile aferente fiecărei categorii de interese și apoi vor alege acel grup de profesii pe care îl preferă. Ei își motivează alegerea completând propozițiile:

- În primul rând, mi-ar place să fac parte din grupul ...;
- În al doilea rând, mi-ar place să fac parte din grupul ...;
- În al treilea rând, mi-ar place să fac parte din grupul ...
- Trei profesii despre care aş vrea să obţin mai multe informaţii sunt: ...

În continuare clasa este împărţită în 5 grupuri. Fiecărui grup i se prezintă pe fişe câte un caz, care timp de câteva minute se discută, apoi elevii realizează sarcinile ce urmează:

Cazul nr. 1. Maria este o fată sânguincioasă. Aceasta frecventează secţia de baschet a gimnaziului din localitate. Deşi merge regulat la antrenamente, ea se confruntă cu o permanentă problemă: statura ei joasă, din cauza căreia, deşi îşi doreşte foarte mult, nu reuşeşte să devină membră a echipei de baschet.

Cazul nr. 2. Camelia mergea deseori în vacanţă la bunica sa care e profesoară. Ea iubea să citească manualele de limba română şi să predea elevilor lecţii. Însă într-o bună zi aceasta află salariul mic primit de bunica sa, şi se îngrijorează.

Cazul nr. 3. Ana iubeşte foarte mult medicina şi planifică să facă studii superioare în domeniul dat. Visul ei e să devină chirurg. Însa odată, văzând o persoană rănită într-un accident, aceasta leşină.

Cazul nr. 4. Alex cântă excelent la chitară şi chiar compune muzică. El a participat la numeroase concursuri muzicale la care a luat locuri de frunte, cu toate acestea părinţii nu sunt de acord cu această alegere şi îl obligă să îşi continue studiile la facultatea de drept, motivând că o profesie în domeniul dat este mai bine plătită.

Cazul nr. 5. Maria este o elevă exemplară, care a finalizat studiile la liceu cu rezultate strălucite. Deşi se gândise să activeze în domeniul financiar, mare i-a fost indignarea când a aflat ca toate persoanele cunoscutele ei, care au absolvit universitatea, nu au găsit locuri de muncă şi au plecat peste hotare.

Sarcini:

- Stabiliţi problema fiecărei situaţii.
- Explicaţi sentimentele ce le-a încercat fiecare personaj.
- Care sunt avantajele şi limitele alegerii fiecărei profesii?
- Ce decizie aţi fi luat în cazul situaţiei propuse?

Moderatorul formulează o concluzie, în special faptul că fiecare profesie trebuie aleasă luând în consideraţie mai mulţi factori ce vor influenţa succesul nostru pe viitor în domeniul dat. Apoi Moderatorul va cere elevilor să explice sintagma: *Fără pregătire nu poţi încerca, Fără încercare nu există progres, Fără progres nu există perfecţiune, Fără perfecţiune nu există satisfacţie. Şri Chin/Moy.*

III. REFLECTIE:

➤ **Exerciţiul:** Moderatorul propune elevilor **aplicaţia:** *Imaginaţi-vă că aveţi 30 de ani. Completaţi spaţiile libere de mai jos cu ceea ce vi se potriveşte. Realizaţi apoi un desen cu persoana voastră la această vârstă.*

- Am 30 ani. Sunt Lucrez la Am meseria de Am un salariu lunar de Visez să pot să

Apoi elevii se vor exprima asupra zicalelor:

- "Viitorul unui om, ca și al unei lumi, se construiește, nu se visează." **A. Petrescu.**
- "Viața omului este prețioasă numai atunci când urmărește un ideal". **L. Rebreanu.**

IV. EXTINDERE:

Elevilor li se propune să elaboreze un plan de carieră pentru viitor după următoarele pași:

1. *Ce este important pentru tine? Prioritățile tale în viață.*
2. *Ce ai de făcut? Numește trei scopuri principale..*
3. *Prin ce modalități vei atinge scopurile.*

V. Materiale suplimentare: *Cele mai fericite si cele mai nefericite meserii.*

Un top al celor mai fericite meserii a fost publicat recent de "Forbes", clasamentul fiind realizat în baza rezultatelor unui sondaj:

1. **Clericii** - preoții și pastorii de orice confesiune sunt cei mai fericiți oameni ai muncii;
2. **Pompierii** - 80% dintre pompieri sunt foarte satisfăcuți cu meseria lor;
3. **Fizioterapeuții** - ajutorul dat oamenilor, cu rezultate directe și concrete, se pare ca îi face pe fizioterapeuți mulțumiți de ocupațiile lor;
4. **Scrăitorii** - prost plătiți sau deloc, dar mulțumiți de activitatea lor;
5. **Educatorii din școli speciale** - foarte prost plătiți, dar satisfăcuți că ajută copii cu nevoi speciale;
6. **Profesorii** - aceștia se plâng cel mai mult de salariile lor, dar se pare ca în realitate le place ce fac, în special tinerilor profesori;
7. **Artiștii** - sculptorii și pictorii au o meserie riscantă financiar, într-un mediu competitiv, dar, până la urmă, se simt bine cu ei înșiși;
8. **Psihologii** – prezența acestora în top explică poate de ce facultățile de psihologie atrag în fiecare an atât de mulți candidați;
9. **Agenți de vânzări** în domeniul financiar - 65% dintre cei care oferă servicii financiare sunt mulțumiți;
10. **Operatori de utilaje grele** - se pare ca să te joci cu buldozere, macarale și excavatoare e distractiv.

Subiectul 9. SCHIMBARE DE INTERESE, CREȘTERE PERSONALĂ, DEZVOLTARE PROFESIONALĂ

• **Subcompetente:**

- identificarea caracteristicilor pozitive despre sine și potențialului său;
- identificarea caracteristicilor învățării eficiente.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să se identifice propriile abilități și interese;
- să explice rolul muncii sistematice și corecte pentru asigurarea succesului în viață;
- să manifeste responsabilitate pentru alegerea viitoarei ocupații și carieră.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. **EVOCARE:** *Ar trebui să știu:*

- Care sunt calitățile tale forte?
- Care sunt cele 5 lucruri pe care le faci foarte bine?

➤ **Exercițiul: "Luarea Deciziilor - Eu decid!"**. Moderatorul explică faptul că luarea deciziilor este o abilitate foarte importantă a fiecărei persoane. Ea este importantă pentru viața noastră de fiecare zi și adesea determină modul în care viețile noastre se pot schimba. Elevii sunt informați că vor face câteva mici exerciții de grup pentru a înțelege modul cum se iau deciziile și pentru a învăța despre procesul de luare a deciziilor.

Elevii sunt repartizați în 4 grupuri. Fiecare grup va primi câte o foaie cu câte o situație și se vor discuta în comun, de exemplu: a) angajarea unei femei în calitate de vânzătoare, care are copil mic de 1,5 ani; b) angajarea la muncă a unei persoane cu dezabilități în calitate de jurnalistă; c) angajarea în calitate de profesor de istorie a unei persoane care a trăit mulți ani în altă țară etc.;

Apoi fiecare grup trebuie să încerce să dea un răspuns, iar dacă în interiorul grupului sunt membri care au puncte de vedere diferite să și le exprime. Nu există răspunsuri bune sau rele. Liderii grupurilor sunt invitați să-și facă prezentările, apoi vor fi adresate câteva întrebări, de exemplu:

- Cum ați luat decizia?
- Puteți identifica ce abilități ați folosit în luarea deciziei?

Una din strategiile utilizate în învățarea rezolvării de probleme sau luării deciziilor poate fi tehnica GARD.

G – gândeste. Care este problema?

A – alternative. Care sunt soluțiile mele posibile?

R – rezultate. Cum apreciem rezultatele?

D – **decizii.** Ce decizii luăm?

Elevii sunt rugați să propună 2-3 obiective pe care doresc să-l realizeze pe parcursul activității. Moderatorul va face unele completări cu referire la obiectivele operaționale proiectate și le va pune la cunoștință elevilor.

II. **REALIZAREA OBIECTIVELOR:**

➤ **Lucrul în grup:** Elevii sunt repartizați câte 4-6 persoane și sunt rugați să analizeze ”*Inventarul abilităților*”. Elevii pot face o lista de comportamente care exprimă abilitățile lor emoționale, sociale și cognitive pe care le folosesc în viața de zi cu zi. Se lucrează pe echipe de fete și echipe de băieți. Apoi ideile se pot centraliza într-un inventar pe care aceștia îl pot aplica altor colegi (chiar și din alte clase). Se explică faptul că nu e vorba de un test, ci este o ocazie ca fiecare să se gândească la resursele pe care le are pentru a face față anumitor situații din viață.

Exemple:

- *Cer ajutorul când am nevoie;*
- *Pot accepta ca cineva să mă critice, dar să-mi dea și sugestii de schimbare a comportamentului;*
- *Mă simt mulțumit când știu că am dus ceva la bun sfârșit;*
- *Am cel puțin unul sau doi prieteni buni;*
- *Pot spune “nu” prietenilor atunci când interesele mele nu coincid cu ale lor;*
- *Evit să bârfesc persoanele din jur;*
- *Nu abuzez alte persoane și nu-i las pe alții să mă abuzeze.*

Punctele de discuție ar putea fi în baza întrebărilor:

- *Ce diferențe au apărut între listele fetelor și cele ale băieților?*
- *Putem spune că aceste diferențe se reflectă și în comportamentele diferite ale fetelor de cele ale băieților?*
- *Cum explicăm rezultatele?*

III. **REFLECȚIE:**

➤ **Prezentarea tematică:** Moderatorul propune unor elevi să comunice pe scurt despre profesia pe care doresc s-o îmbrățișeze, prezentând și unele argumente în favoarea deciziei lor, apoi continuă să vorbească despre importanța alegerii corecte a profesiei și principalele abilități necesare pentru a deveni un bun profesionalist.

➤ **Lucrul în grup:** Apoi fiecărui elev i se va împărți câte o foaie A4, după care sunt rugați să se unească în grupuri a câte 4. Ei vor desena fiecare pe foaie câte un trifoi cu 4 petale. Pe prima petală a trifoiului vor scrie o *calitate proprie* care îi ajută să reușească în viață din punct de vedere profesional. În a 2-a petală vor nota un *defect* pe care le au și care pot deveni piedici în propria reușită. În a 3-a petală vor scrie o *caracteristică proprie* pe care ar dori să o schimbe. În a 4-a petală vor completa colegii din grup cu câte o *recomandare* pentru posesorul trifoiului.

Elevii continuă să lucreze în grupuri. Fiecare grup primește numele unei ocupații: *medic, avocat, profesor, jurnalist, funcționar public*. Elevii vor trebui să enumere căile de obținere a veniturilor pe care legală. Apoi vor fi identificate și unele căi de obținere a veniturilor pe cale ilegală și măsurile de combatere a acestor încălcări în profesia respectivă. Elevii prezintă și își exprimă opiniile. Se compară felul în care clasa a considerat că se pot combate căile de obținere a veniturilor pe cale ilegală.

IV. EXTINDERE:

- a) Fă o listă din 5-7 acțiuni, care ar contribui la dezvoltarea ta personală.
- b) Descoperă câte două calități personale importante pe care le ai specifice carierei profesionale și educației tale. Află părerea unei persoane apropiate despre rezultatele tale.
- c) Discută cu reprezentanți ai diferitor profesii despre cazuri de corupție și aflați prin ce metode se poate de combătut aceste încălcări.

V. Materiale suplimentare

Un model de abordare a abilităților de viață este ”*4 De ce am nevoie*”?

- *De ce am nevoie Cap?*
- *De ce am nevoie de Inimă?*
- *De ce am nevoie de Mâini?*
- *De ce am nevoie de Sănătate?*

Acest model a stat la baza celui mai amplu program de dezvoltare a abilităților de viață pentru copii și tineri cu vârste cuprinse între 5–19 ani în diverse țări. Specificul acestui program este valorificarea experienței din mediul extrașcolar. Conform acestui model abilitățile de viață sunt clasificate în patru categorii:

1. Abilități legate de *gândire*. În această categorie pot fi incluse abilități care se referă la luare de decizii, a învăța să înveți, rezolvare de probleme, gândire critică, planificare și organizare, utilizare judicioasă a resurselor.
2. Abilități *emoționale* și *sociale* legate de empatie. În această categorie sunt incluse abilități care se referă la dăruire, comunicare, cooperare, acceptarea diferențelor, soluționarea conflictelor, grija față de ceilalți.
3. Abilități *practice*, adică pregătirea pentru muncă. În această categorie pot fi incluse abilități care se referă la voluntariat, cetățenie activă, lucru în echipă, auto-motivare.
4. Abilități necesare pentru un stil de viață *sănătos* și o viață mai bună. Aici pot fi incluse abilități referitoare la încrederea în sine, auto-responsabilizare, caracter, abordarea sentimentelor, autodisciplină, alegerea pentru un mod de viață sănătos, managementul stresului, prevenirea bolilor, siguranța personală.

Subiectul 10. ASIGURAREA UNEI VIEȚI DE CALITATE. CALITATEA VIEȚII PERSONALE

• **Subcompetente:**

- identificarea caracteristicilor pozitive despre sine și potențialului său;

- identificarea caracteristicilor învățării eficiente.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să explice rolul muncii în evoluția societății umane;

- să demonstreze că munca a fost un factor important de interacțiune socială;

- să aprecieze dreptul la muncă în afirmarea persoanei.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. **EVOCARE: Ar trebui să știu:**

○ Poate oare omul supraviețui fără muncă?

○ De ce omul muncește?

➤ **Discuția dirijată:** Elevilor li se propune să analizeze următorul text: "Mărfuri de larg consum, case, automobile, clădiri, drumuri, manuale, medicamente, inventar sportiv, locuri de joacă pentru copii, rechizite, îmbrăcăminte, încălțăminte... Legume și fructe proaspete în magazine și la piețe, carne, ouă, lapte, brânză și alte produse necesare omului în fiecare zi sunt produse prin munca multor persoane. Cu siguranță ne dăm seama că toate acestea și multe alte lucruri au fost creat prin munca omului".

Moderatorul adresează elevilor câteva întrebări:

- Cum ar fi arătat omul fără muncă? Pentru ce apreciem oamenii?

- Ce atitudine avem față de persoanele lenoase și cele harnice?

- Ce legătură este între dreptul la muncă a persoanei și responsabilitatea de a munci conștiincios?

- Ce atitudine aveți față de persoanele care se folosesc de postul lor în scopuri personale sau manipulează cu alte persoane?

Elevii sunt rugați să anticipeze obiectivele operaționale ale lecției, Moderatorul va efectua câteva corectări și completări

II. **REALIZAREA OBIECTIVELOR:**

➤ **Mini-prelegere:** Se prezintă câteva repere de bază despre Dreptul la muncă și dreptul de recompensă pentru muncă. În continuare va fi analizat extrasul din Codul Muncii al R. Moldova, 2001:

Art. 2. Drepturile și îndatoririle de muncă fundamentale ale salariaților.

În conformitate cu Constituția R. Moldova fiecare om are dreptul la munca pe care el o alege liber sau pe care o acceptă liber, dreptul de a dispune de capacitățile sale la muncă, dreptul de a-și alege profesia și ocupația, precum și dreptul la protecție de șomaj.

Munca forțată este interzisă. Fiecare salariat are dreptul:

- 1) la condiții de muncă ce corespund cerințelor securității și igienei;
- 2) la recuperarea prejudiciului cauzat prin vătămarea sănătății în legătură cu munca;
- 3) la recompensă egală pentru muncă egală fără nici o discriminare și nu mai mică decât cuantumul minim stabilit de lege;
- 4) la odihnă, asigurată prin stabilirea duratei maxime a timpului de muncă, zilei de muncă reduse pentru anumite profesii și lucrări;
- 5) la asociere în sindicate;
- 6) la asistență socială pentru limită de vârstă, în caz de pierdere a capacității de muncă și în alte cazuri prevăzute de lege;

Salariatul este dator:

- 1) să-și îndeplinească în mod conștiincios obligațiile de muncă;
- 2) să respecte disciplina muncii;
- 3) să aibă o atitudine gospodărească față de averea întreprinderii, instituției, organizației;
- 4) să îndeplinească normele de muncă stabilite.

În continuare elevilor li se propune să se implice în rezolvarea **exercițiului: "Gestionarea banilor"**. Moderatorul repartizează elevii în grupuri a câte 4-6 elevi. Elevii vor discuta în grup și vor realiza o listă cu instituții, organizații, întreprinderi din localitate unde sunt angajați în serviciu părinții, persoanele apropiate și cunoscuții. Fiecare membru al grupului va analiza una din ocupații în baza unui exemplu de la o întreprindere din localitate și să încerce să descrie avantajele acestei munci.

Moderatorul stimulează elevii pentru a afla părerile acestora cu privire la:

- sursele provenite din muncă și utilizarea lor rațională;
- posibilități de afirmare și creștere profesională a persoanelor de diferite ocupații;
- colaborări pe care le văd posibile cu instituțiile și organizațiile identificate în folosul comunității etc.

III. REFLECTIE:

Moderatorul propune elevilor un **joc simulat**: *"Doi copii, dintre care unul va avea rolul de o persoană cunoscută, (având o ocupație prestigioasă: avocat, deputat, director etc.), iar altul va fi o persoană care are o profesie simplă, dar în același timp de mare valoare (ex. medic, profesor, bucătar, lăcătuși etc.). Fiecare dintre ei se vor confrunța, iar medicul, Moderatorul, bucătarul va trebui să demonstreze ca profesia lui este la fel de importantă"*.

Apoi elevii vor scrie calitățile "ideale" ale colegului de alături pe foițe și le vor lipi pe spatele fiecăruia. Sub un fundal muzical, elevii își vor descoperi "idealul" pe care îl vor realiza prin muncă. Va fi analizat nivelul de realizare a obiectivelor operaționale ale activității proiectate.

IV. EXTINDERE:

- A) *Argumentează printr-un exemplu necesitatea semnării unui contract individual de muncă de către angajat și angajator.*
- B) *Organizează cu colegii de clasă o simulare a interviului de angajare în câmpul muncii între un angajator și un salariat. Consultați prevederile legislației muncii cu privire la angajare și condițiile de desfășurare a unui contract de muncă.*

C) *Realizează un rezumat al rezultatelor simulării și cere sfatul unui specialist în domeniu.*

V. Materiale suplimentare

a) **Din Codul Muncii R. Moldova.**

Articolul 45/1. Garanțiile pentru realizarea dreptului la muncă al cetățenilor.

Statul garantează cetățenilor domiciliați permanent pe teritoriul R. Moldova:

- 1) alegerea liberă a ocupației, inclusiv a muncilor cu diferite regimuri;
- 2) acordarea de către întreprinderi a locurilor de muncă corespunzătoare absolvenților instituțiilor de învățământ, pregătiți în conformitate cu ofertele înaintate din timp;
- 3) sprijin gratuit la alegerea locului de muncă corespunzător și la plasarea în câmpul muncii;
- 4) posibilitatea de a însuși gratuit o nouă profesie (specialitate);
- 6) posibilitate de a încheia contractele individuale de muncă pe durată determinată pentru a participa la lucrări publice plătite;
- 7) apărarea juridică contra concedierii nelegitime.

d) **Autoevaluare: Importanța resurselor personale în planificarea carierei**

1. *Trei ocupații preferate de mine sunt: a) ... b) ... c) ...*

2. *Nu știu dacă îmi place, dar îmi reușește fără prea mult efort să: a) ... b) ... c) ...*

3. *Simt că m-aș descurca de minune în domeniul: ...*

4. *Trei dintre calitățile care îmi plac la mine sunt: a) ... b) ... c) ...*

5. *Ce planific să fac ca să-mi ating scopurile, să-mi realizez visele? a) ... b) ... c) ...*

6. *La ce sunt gata să renunț pentru cariera mea? a) ... b) ... c) ...*

7. *La ce nu voi putea renunța pentru cariera mea? a) ... b) ... c) ...*

3.MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA VII-A

Subiectul nr. 1. DEMNITATE ȘI LUAREA DE DECIZIE. RESPECTUL DEMNITĂȚII PERSONALE ȘI A DEMNITĂȚII ALTUIA

➤ **Subcompetențe:**

- analiza propriei identități în baza valorilor create și respectate.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să descrie diverse tipuri de relații interumane;

- să identifice semnificația comună pentru cuvintele “demnitate”, “valoare morală”, „relații”;

- să demonstreze respect față de onoare, demnitate și reputația persoanei.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

• **EVOCARE:**

- De ce oamenii interacționează între ei?

- Cum persoana poate să-și protejeze propria demnitate? Cum se consolidează demnitatea de neam?

➤ **Presupunerea prin termeni:** Moderatorul scrie pe tablă sau pe un poster termenul **DEMNITATE**. Câțiva elevi se vor apropia de tablă și vor scrie cuvinte care au o legătură directă cu termenul demnitate. Apoi subiecții formulează definiții simple, utilizând cuvintele scrise de colegi. 4 elevi vor alege câte un termen din lista propusă de profesor și vor încerca să formuleze câte un enunț, care după părerea lor este aproape de ceea ce se va studia la lecție. Se explică definiția termenului **demnitate** (din latină *dignitas – demn*) este un termen abstract, care indică calitatea reacțiilor și comportamentului unei persoane; calitatea de a fi om; autoritate morală, prestigiu.

➤ **Joc energizant „Trenul”.** Se propune elevilor să se miște prin clasă, imitând mersul cu trenul. La semnalul moderatorului copiii se formează perechi și discută, pornind de la următoarele afirmații: „Consider că valorile de bază ale unei persoane cu demnitate sunt: ...” Jocul se repetă până când se întâlnesc mai multe perechi și discută. Jocul poate fi desfășurat pe fonul unei melodii. Subiecții discută cum s-au simțit și ce dificultăți au întâlnit când au fost nevoiți să se exprime cu referire la valorile unei persoane care demonstrează demnitate.

Moderatorul *explică* elevilor că valorile unei persoane stau la baza valorilor comunității locale și a celor naționale. Totodată acestea își au izvorul în trecut, fiind cultivate pe parcursul timpului de generațiile anterioare. Important este să le păstrăm și să le consolidăm prin fiecare faptă de zi cu zi a cetățenilor activi și responsabili. Moderatorul anunță obiectivele, iar subiecții se exprimă despre nivelul lor de înțelegere.

REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Explicația:** Moderatorul menționează că omul reprezintă valoarea supremă a societății. Onoarea, demnitatea și imaginea personală sunt atribute fundamentale ale omului și fără protecția lor nu putem concepe evoluția persoanei în societate. Dar protecția demnității și consolidarea ei are loc prin fiecare faptă pe care o facem de zi cu zi. Persoanele care respectă legile, regulile și normele morale, se spune că au demnitate. De asemenea persoanele cu demnitate respectă tradițiile și obiceiurile populare, limba și istoria neamului.

Astfel, demnitatea este definită ca reflecție a calităților persoanei în propria conștiință, însoțită de o apreciere pozitivă a persoanei; autoaprecierea propriilor calități, aptitudini, concepții, a propriei semnificații sociale. Astfel, noțiunea de “demonitate” include în sine conștientizarea de către persoană a valorii sale abstracte și concret-sociale, precum și a valorii (importanței) grupurilor sociale din care face parte. Orice persoana are dreptul să-i fie apreciată valoarea înăscută de ființa umană și ca aceasta valoare nu este sporită sau diminuată de cultură, naționalitate, etnie, culoare sau rasă, religie, sex, , abilități fizice/intelectuale, vârsta, statut socio-economic sau orice alta caracteristică.

➤ **Discuție dirijată:** Subiecții sunt inițiați la un schimb de opinii, prin intermediul întrebărilor, despre cum se stabilesc, cum se mențin și se consolidează relațiile între diferite persoane. Apoi în perechi subiecții discută și vor găsi răspuns la întrebările: a) *Din ce elemente se constituie demnitatea umană?* b) *Cum poate fi consolidată demnitatea persoanei? Prin ce acțiuni?* c) *Prin ce acțiuni demnitatea umană poate fi știrbită? E ar trebui să întreprindem pentru ca astfel de situații să nu se întâmple?* d) *Care sunt trăsăturile comune și diferite pentru demnitatea personală și demnitatea de neam?* e) *De ce am dori să stabilim relații cu persoanele ce demonstrează poziție civică activă și este un exemple de demnitate?*

➤ **Lucrul în grup:** Subiecții formează grupuri a câte 4-6 persoane și creează pe un poster profilul unei persoane, care poate fi numită demnă. Subiecții pot realiza posterul în formă de schemă, desen sau enunțuri.

➤ **Linia valorii:** Moderatorul propune elevilor să creeze *Linia vieții*. Pe o foaie de hârtie subiecții desenează linia vieții, bazată ce lucrurile și întâmplările care au fost în trecut și cele care vor urma. Linia vieții poate fi dreaptă, ascendentă sau descendentă. Se va marca cu ”V” locul în care se află fiecare persoană acum. Se indică evenimentele importante din viața elevilor. Sunt preîntâmpinați că se va lasă mai mult spațiu pentru a putea adăuga realizările efectuate pe parcurs în viitor.

• **REFLECȚII:**

➤ **Jocul didactic:** „Balonul cu aer cald”. Moderatorul explică elevilor că „Vom pleca într-o călătorie imaginară și vom lua cu noi valorile țării/neamului sub formă de bagaje. La un moment dat, balonul se defectează și va trebui să-l „ușurăm”. Vom renunța la unele valori, pe rând, până când copiii refuză să mai renunțe la unele lucruri pe care le consideră temeinice pentru țară: *limbă, istorie, imn, tradiții, obiceiuri* etc. De asemenea probabil vor rămâne ultimele valori ale țării care și alcătuiesc demnitatea umană: *respectul reciproc, înțelegerea, respectarea drepturilor, respectarea legilor* și altele. Moderatorul le mulțumește elevilor că țin la aceste valori și neapărat ele trebuie respectate cu mare grijă. Valorile sunt repere de bază pentru crearea și consolidarea relațiilor umane și pentru afirmarea unei persoane integre și a demnității de neam. Moderatorul propune elevilor să completeze propozițiile: a) *O persoană integră este atunci când ...* b) *Cel mai mult apreciez în oameni faptul că ...* c) *Acolo unde sunt mai mulți cetățeni integri, țara ...* d) *Aș dori ca oamenii să mă respecte, deoarece ...*

• **SUGESTII PENTRU EXTINDERE:**

- **Sarcină de scurtă durată:** În colaborare cu persoanele apropiate subiecții vor formula un răspuns la sarcina: „*Albinele se hotărâră să schimbe modul de viață în strup. Pentru aceasta ele ar trebui ...*”

- **Sarcină de lungă durată:** Realizați o creație în colaborare cu toți membrii familiei tale. Discutați împreună subiectul care ar trebui să fie realizat (o sărbătoare a familiei, o tradiție, organizarea timpului liber în comun etc.), folosirea culorilor, modalitățile de prezentare.

Subiectul nr. 2. **DELICVENȚA JUVENILĂ ȘI CĂI DE PREVENIRE**

➤ **Subcompetențe:**

- elaborarea modelului unui cetățean activ și responsabil;
- analiza cauzelor delincvenței juvenile și căi de prevenire.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să identifice factorii ce favorizează apariția unui comportament necorespunzător;
- să caracterizeze efectele negative ce se manifestă asupra personalității lor datorită unui comportament neadecvat;
- să analizeze diferite manifestări de delincvență în rândul minorilor.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

• **EVOCARÉ.** Eu cunosc:

1. Din ce cauze unii tineri săvârșesc fapte nedemne, chiar și infracțiuni?
2. Cum putem să prevenim faptele ilicite?

➤ **Exercițiul.** În baza situației reale se face legătura între nivelul de frecvență la lecții și disciplina în rândul elevilor la nivel de clasă, școala și titlul lecției scris pe tablă. Subiecții sunt rugați să alcătuiască propoziții, utilizând termenii: *minor, delincent, delincvență, contravenție, infracțiune, crimă, pedeapsă, educație.*

Deoarece unii elevi vor întâmpina greutăți așa cum nu înțeleg sensul unor termeni, cu ajutorul colegilor sunt explicați și defini termenii ce implică delincvența juvenilă.

- *minor* - persoana ce nu a împlinit vârsta de 18 ani.
- *delincent* - persoana care a săvârșit un delict (faptă social periculoasă).
- *delincvență* - fenomen social care constă în săvârșirea de delict.
- *contravenție* - faptă de încălcare a unei legi, regulament ce nu prezintă pericol social și care se sancționează cu o pedeapsă mai ușoară.
- *infracțiune* - o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală.

După ce subiecții vor fi cunoscuți cu sensul termenilor, va fi repetat exercițiul de alcătuirea a propozițiilor cu termenii sus-numiți.

• **REALIZAREA OBIECTIVELOR**

➤ **Studii de caz.** Subiecții examinează individual textul din manual și prezintă câte un caz de delincvență juvenilă. Subiecții comunică cazurile, după care vor fi identificate tipurile de delict. Moderatorul menționează că principalele manifestări ale delincvenței, întâlnite la copii și tineri sunt: *furtul, vagabondajul, prostituția, consumul de droguri, tâlhărie, violul, crima.*

➤ **Discuții dirijate.** Se propune organizarea unor discuții pe baza acestor situații problemă și se vor concretiza evenimentele și consecințele ce pot apărea în fiecare caz. De asemenea vor fi analizate diverse acte de indisciplină pe care le manifestă minorii (dezinteres pentru învățatură, vocabular vulgar, deteriorarea bunurilor școlii, agresivitate față de colegi sau părinți, profesori etc.) Unii minori slabi de caracter sau cu o educație insuficientă pot fi ușor influențați și manipulați de persoane sau integrați în ”grupuri” sau bande de persoane care doresc o ”libertate” absolută în societate și care au aceleași interese, sunt solitari unii cu alții, dornici de aventură.

Moderatorul organizează o discuție cu subiecții despre cauzele ce fac ca unii minori să comită delikte. De exemplu lipsa banilor îi pot împinge pe unii minori la crime, mituire, furt și tâlhărie pentru a putea să-și satisfacă unele plăceri. Lipsa banilor pot implica fetele să se ocupe cu prostituția.

Prea mulți bani îi pot determina pe minori să consume alcool, tutun, droguri. Toate acestea au efecte negative asupra organismului uman, dau stări de euforie, sunt agitați, agresivi, intervin conflictele, ceartă, bătaie, violul, tâlhăria, crima. Astfel de fapte sunt considerate contravenții sau infracțiuni și sunt sancționate conform legii.

➤ **Lucrul în grup:** Apoi subiecții sunt plasați în grupuri și vor analiza factorii care conduc pe unii minori la încălcări:

- *Familia* (familie dezinteresată de copil; familie dezorganizată; familie cu situație materială precară; familie cu situație materială foarte bună, părinții îi oferă bani mulți, iar copilul nu e controlat; conflicte între generații, viziuni diferite despre lume și viață);
- *Școala* (elevul nu reușește să se integreze în grup, nu e înțeles de colegi; dezinteres din partea elevului pentru învățatură și nu consideră orele de curs interesante; lipsa dialogului dintre profesor-elev, diriginte-elev; elev-elev;
- *Societatea* (oferă condiții prielnice integrării lor în grupuri de indivizi “problemă”).

Moderatorul explică elevilor care sunt **sancțiunile extrajudiciare** ce pot fi aplicate pentru minorii care au comis abateri:

- *observația individuală;*
- *anunțarea părinților;*
- *mustrare scrisă;*
- *preavizul de exmatriculare;*
- *exmatricularea.*

Se vor purta discuții cu subiecții pe baza tipurilor de sancțiuni prezentate și se vor propune modalități de prevenire.

• **REFLECTII:**

➤ **Discuții dirijate.** Subiecții sunt rugați să răspundă la întrebarea: *Care sunt modalitățile de diminuare a numărului de minori delincvenți?*

După anunțarea întrebării de către profesor, fiecare elev se gândește singur eventual scriindu-și răspunsul. Apoi se formează perechi și discută, comunicându-și unii altora răspunsurile. În continuare perechile se alătură altor perechi, formând grupuri de patru persoane. În aceste grupuri, subiecții vor propune întrebări colegilor. Răspunsurile sunt ascultate în clasă. Se vor analiza și o serie de acțiuni cu caracter educativ:

- crearea unui climat corespunzător desfășurării activităților școlare;

- stabilirea unor relații democratice între persoane de diferite vârste și ocupații;
- dezbateri cu privire la delincvența juvenilă la orele de dirigiență;
- realizarea lectoratelor cu părinții având la baza teme cu caracter specific;
- întâlnire cu reprezentanți ai instituțiilor specializate (poliție, cabinete medicale, juriști, judecători etc.).

• **SUGESTII PENTRU EXTINDERE:**

1. Organizați un *interview în trei trepte* cu persoane din comunitate pentru a afla părerea lor despre situațiile ce conduc la comportamentele violente sau periculoase săvârșite de minori:

- *comportamente anterioare agresive sau violente (inclusiv izbucniri de furie necontrolată);*
- *exemple de comportament violent în familie;*
- *învinovățirea altor persoane și/sau refuzul de a accepta responsabilitatea pentru propriile acțiuni;*
- *experiențe recente de umilire, rușine, pierdere sau respingere;*
- *a fost victima unui abuz (fizic, sexual, emoțional) sau a neglijării;*
- *preocupare pentru teme și acte violente la TV, filme, muzică, reviste, cărți, jocuri și site-uri de internet;*
- *consumul de alcool sau droguri;*
- *probleme disciplinare la școală sau în comunitate (comportamente delincvente);*
- *incendierea, distrugerea proprietății sau vandalism manifestat în trecut;*
- *cruzime față de animale;*
- *implicare în diferite culte sau "găști" de cartier etc.*

Subiecții vor trebui să mediteze ce reacție, comportament poate să demonstreze persoana care a devenit victimă în rezultatul unui delict săvârșit de un minor.

Subiectul nr. 3. INSTITUȚII NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI

➤ Subcompetențe:

- elaborarea modelului unui cetățean activ și responsabil;
- determinarea oportunității /modalității de participare personală la procesele democratice;

• Obiective operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să demonstreze nevoia drepturilor atât la nivel de necesitate umana, cât și ca necesitate pentru buna funcționare a statului;
- să descrie principalele mijloace și instituții care au misiunea de a apăra drepturile omului;
- să analizeze principalele încălcări ale drepturilor omului.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

• EVOCARÉ.

- De ce protecția drepturilor omului trebuie să fie o prioritate a politicii statului?
- De ce copiii se bucură de o protecție specială din partea legii naționale și internaționale?
- Cui vă puteți adresa în caz că vi s-au încălcat anumite drepturi?

Mini-prelegere: Moderatorul relatează despre documentele privind drepturile omului, care acoperă foarte multe aspecte legate de protecția copiilor. Moderatorul prezintă o imagine de ansamblu a documentelor privind drepturile omului, în special extrasele din "Declarația Universală a Drepturilor Omului", "Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale", "Convenția cu privire la drepturile copilului", "Constituția R. Moldova". Există mai multe instituții de protecție a drepturilor omului: Avocatul copilului, Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM), Comitetul pentru Drepturile Copilului, Curtea Penală Internațională, Curtea Europeană a Drepturilor Omului și altele.

Legile privind drepturile copilului au ca principiu de bază ideea că toți copiii au aceleași drepturi și că părinții. Autoritățile locale și statul, în general, au datoria de a-i asista și proteja pe copii, astfel încât aceștia să își poată realiza și exercita drepturile în deplinătatea acestora. Trebuie subliniat faptul că în nici un caz copiii nu sunt mini-cetățeni cu mini-drepturi. Ei sunt cetățeni ca toți ceilalți cu drepturi depline.

Legea face apoi distincția între patru situații specifice:

- protecția copilului lipsit de ocrotirea părinților;
- protecția copiilor refugiați și protecția copiilor în caz de conflict armat – o situație excepțională;
- protecția copilului care a săvârșit un delict și nu răspunde penal;
- protecția copilului exploatat.

Serviciul public de asistență socială este implicat în principal în identificarea situațiilor de risc. În Lege există însă și câteva prevederi referitoare la persoanele menite să protejeze drepturile copilului: serviciul public de asistență socială; poliția; cadre didactice; medici; personalul instituțiilor; orice persoană fizică sau juridică. Scopul acestor persoane este soluționarea situațiilor de risc care afectează bunăstarea, sănătatea și educația copilului. Aceste măsuri îi implică pe toți cei care au contact cu copiii. Serviciile publice de asistență socială au obligația de a asigura și de a monitoriza aplicarea măsurilor de prevenire a separării copilului de familia sa. Această responsabilitate constă în elaborarea și punerea în aplicare a unui plan de servicii în comunitate.

În cazuri extreme intervin instanțele judecătorești care este obligatorie în momentul în care trebuie luate decizii referitoare la drepturile copilului sau când se contestă măsurile de protecție.

REALIZAREA OBIECTIVELOR

➤ Studiilor de caz:

a) „În Localitatea X au fost identificate 3 cazuri de copii infestați cu HIV, cu vârsta cuprinsă între 12-14 ani. Pentru a sensibiliza comunitatea și a declanșa o campanie de strângere de fonduri, cu intenții bune, un ziarist din comunitate a publicat în ziarul local un articol despre cei trei copii, fără a obține acordul părinților. Acești părinți nu și-au dat acordul întrucât medicul nu le-a comunicat încă nimic lor despre acest diagnostic. Tot odată consideră că acesta este un caz complicat, care nu trebuie să devină public, așa cum poate influența destinul copiilor. De aceea părinții au dat jurnalistul în judecată, însă deja de câteva luni nu au primit nici un răspuns. Ei consideră că jurnalistul este protejat de judecător, deoarece sunt persoane care se cunosc de când erau colegi de clasă”.

b) „Într-un bloc, vecinii o aud în fiecare seară plângând pe Maria, în vârstă de 8 ani, care rămâne de una singură acasă. Părinții Mariei, care stau destul de puțin acasă, sunt ocupați la serviciu până târziu și revin extrem de stresați. Ambii părinți lucrează la primărie și nu prea comunică cu vecinii. Ei nu prea o lasă să se joace cu ceilalți copii din curte și ea rămâne deseori destul de târziu seara să își facă lecțiile. Preotul din comunitate, care este și vecin și o cunoaște de mică pe fetiță, observă în ultima perioadă o schimbare în comportamentul copilului, în sensul că a devenit foarte timidă și adeseori prezintă echimoze la nivelul brațelor. Reprezentantul Direcției de protecție a copilului a sesizat despre problema dată, dar nu au fost luate măsuri. Ei consideră că părinții au oamenii lor în organe...”.

c) „Georgiana în vârstă de 10 ani, ai cărei părinți locuiesc separat, este în vacanță la bunicii paterni de 3 săptămâni. Fetița dorește să vorbească la telefon cu mama sa însă bunica se opune. De fiecare dată când amintește de mama ei, bunica deviază discuția sau chiar face afirmații de desconsiderare la adresa mamei. Bunica încearcă să o îndepărteze pe fetiță de mama ei pe motiv că este prea tânără și că nu poate să aibă grijă de ea cum trebuie. Mama s-a adresat de câteva ori în instanțele de judecată pentru ai acorda dreptul de a educa copilul său, dar consideră că nu prea are șanse, așa cum soțul ei fiind judecător, a avertizat-o că oricum ea nu va rezolva nimic, deoarece toate persoanele din organe sunt cunoscuții lui.”

d) „Călin în vârstă de 6 ani a fost încredințat spre creștere și educare mamei, în rezultatul divorțului. Tatălui i s-a acordat dreptul de a petrece fiecare week-end împreună cu fiul său și de a veghea la creșterea și educarea acestuia. La un moment dat, la câteva luni după divorț, mama lasă copilul în grija unei prietene și pleacă la studii în străinătate. Aflând, tatăl a refăcut documentele, fiind ajutat de oameni cunoscuți

din primărie, îl ia la domiciliul său și se ocupă de creșterea și educarea lui Călin. Mama revine în țară după o vreme, ia copilul pentru 2 ore în parc, iar în fapt pleacă cu el în străinătate fără știința și acordul tatălui”.

Sarcină: *Ce drepturi prevăzute de dispozițiile Legii protecției drepturilor copilului considerați că au fost încălcate în aceste situații? În ce constă încălcarea în fiecare caz aparte? Cum persoanele interesate pot să-și apere drepturile constituționale?*

• **REFLECTII:**

➤ ***Explicație.*** Moderatorul menționează că există multe instituții care protejează drepturile copilului, dar important este să pornim de la respectul de sine spre respectul celorlalte persoane, iar în caz că sunt încălcate drepturile și libertățile persoanei să știe unde să se adreseze.

➤ ***Scriere liberă,*** dezvoltă gândul, pornind de la sensul spuselor de către Maria Montessori în lucrarea „Decalog”: *“Respectați copilul care face o greșeală și care poate atunci sau mai târziu să se corecteze el însuși...”*.

Dacă moderatorul dispune de timp poate fi citită și analizată poezia scrisă de Mihai Auric:

„Dacă copiii trăiesc în critică și cicăleală, învață să condamne;

Dacă trăiesc în ostilitate, copiii învață să fie agresivi;

Dacă trăiesc în teamă, copiii învață să fie anxioși;

Dacă trăiesc înconjurați de milă, copiii învață autocompătimirea;

Dacă trăiesc în gelozie, copiii învață să simtă invidia;

Dacă trăiesc înconjurați de ridicol, copiii învață să fie timizi;

Dacă trăiesc în rușine, copiii învață să se simtă vinovați...”

• **SUGESTII PENTRU EXTINDERE:**

Sarcină de scurtă durată: Subiecții analizează studii de caz din viața cotidiană sau din mass-media de abuz față de copii (abuz fizic, sexual sau emoțional) și vor determina metode de prevenire și protecție a acestora pe cale legală. De asemenea formulează o concluzie, analizând situația din comunitate, pornind de la ideea: *”Încălcarea drepturilor poate fi prevenită sau chiar combătută prin ”respectarea legii” și „activismul civic al cetățenilor”*.

Sarcină de lungă durată: Subiecții vor studia informații despre instituțiile de protecție a copilului și vor căuta posibilități să afle despre activitățile lor. Dacă va fi posibil cu subiecții se va organiza o întâlnire cu persoană resursă în domeniul respectiv.

Subiectul 4. DEMOCRAȚIA ȘI SOCIETATEA CIVILĂ

➤ **Competențe specifice:**

- elaborarea modelului unui cetățean activ și responsabil;
- determinarea oportunității /modalității de participare personală la procesele democratice.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să descrie caracteristicile unei societăți democratice;
- să analizeze rolul societății civile într-un stat democratic;
- să manifeste activism civic și responsabilitate în cuvinte și fapte.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

• **EVOCARÉ.** Eu cunosc:

1. Ce semnifică o societate democratică?
2. Care sunt pilonii pe care se bazează o societate democratică?
3. Cine reprezintă societatea civilă?

➤ **Gândește/Perechi/Prezintă.** Subiecții descriu cunoștințele pe care le au despre *democrație* și *societatea civilă*, completând informația într-un tabel. Vor fi ascultate câteva răspunsuri și moderatorul face concluziile necesare.

➤ **Mini-prelegere.** Moderatorul explică că „*democrația* este un sistem de guvernare caracterizat prin participarea cetățenilor la procesul de conducere. Acest regim politic se definește prin: *separarea puterilor în stat; alegeri libere; pluralism, respectarea drepturilor și libertăților oamenilor; domnia majorității și protecția minorităților*. Oamenii trebuie să trăiască în libertate. De aceea *statul democratic* garantează și promovează libertățile personale, în limite stabilite de lege. Cetățenii trebuie să aibă dreptul la conduită și opinii proprii și totodată, să se bucure de securitatea personală, a domiciliului și a bunurilor pe care le posedă. Ei trebuie să își poată exercita libertatea de a se exprima, precum și dreptul de a-și alege conducătorii și de a decide în probleme de interes public. Esența democrației o constituie participarea cetățenilor la viața publică. Aceasta demonstrează cât de puternică este *societatea civilă* - preocuparea cetățenilor pentru problemele comunității, responsabilitate, interes pentru evenimentele sociale majore dezbătute de mass-media și chiar angajarea politică. Pentru ca democrația să poată funcționa, membrii societății trebuie să dețină o cultură politică specifică. În absența acesteia, democrația nu poate supraviețui, instituțiile democratice activând insuficient.” În baza acestei informații subiecții vor identifica obiectivele operaționale ale activității, iar moderatorul va face corectările corespunzătoare.

• **REALIZAREA OBIECTIVELOR**

➤ **Exercițiul.** Moderatorul propune elevilor să completeze conținutul frazelor:

- a) *Mișcarea democratică din anii 80-90 ai sec. al XX-lea a condus Republicii Moldova la proclamarea unui stat*
- b) *Sistemul de conducere este ... în care puterea legislativă aparține ..., iar puterea executivă –*
- c) *Societatea civilă este o uniune a*
- d) *În statul în care societatea civilă e puternică, iar cetățeni sunt activi*

➤ **Dezbateri.** Formulează un argument pro sau contra al moțiunea: *”Democrația este un mecanism prin care membrii comunității pot căuta, pot descoperi și pot să triumfe adevărul și dreptatea”.*

Elevii prezintă în grup câte o comunicare scurtă, de un minut. Trebuie să se oprească atunci când timpul expiră. (un elev va cronometra timpul). În fiecare grup experții vor juca rolul "vânătorilor de idei". Rolul lor este de a selecta cât mai multe idei și a scoate în evidență informațiile cele mai relevante din domeniul expus de colegi. “Vânătorii de idei” prezintă cele mai originale idei în baza exemplurilor reale.

Moderatorul recapitulează ideile și soluțiile elevilor pentru aplicarea lor cât mai eficientă în viața de zi cu zi.

• **REFLECTII:**

➤ **Exercițiul:** Moderatorul revine la obiectivele operaționale ale lecției și determină nivelul lor de realizare. În continuare vor fi analizate câteva citate celebre:

“Prin democrație înțeleg că ea îi conferă celui mai slab dintre noi aceleași șanse ca și celui mai puternic”. Mahatma Gandhi.

„Democrația este un mecanism care garantează că nu vom fi guvernați mai bine decât merităm”. George Bernard.

„Democrația constă în a-ți alege dictatorii după ce ți-au spus ceea ce cred că vrei să auzi”. Alan Coren.

Moderatorul atrage atenția elevilor asupra conceptului de cetățenie activă, comunicând:

„Conceptul "cetățenie" este departe de a avea un sens unanim acceptat, înregistrând în timp multiple definiții. În general, se pune problema apartenenței la o comunitate, ceea ce presupune drepturi - în special drepturi politice - și obligații. În acest sens, cetățeanul este întotdeauna "co-cetățean", cineva care trăiește împreună cu ceilalți. Cetățeanul este o persoană care are drepturi și îndatoriri într-o societate democratică. Primul drept este acela de a avea posibilitatea stabilirii legii; prima îndatorire este aceea de a respecta legea, exercitându-și libertatea, organizându-și relațiile cu ceilalți în cadrul definit de lege. Cetățenia activă într-o societate democratică implică autonomia individului, moderată de responsabilități și de cunoașterea obligațiilor juridice și morale pe care le presupune viața împreună și respectarea celuilalt”.

În baza celor comunicate de profesor, subiecții vor formula sarcini de lucru individual sau în grupuri mici care vor putea fi realizate în timpul apropiat. Ei vor completa o listă a acelor sarcini și vor determina cum ele vor fi prezentate și evaluate.

• **SUGESTII PENTRU EXTINDERE:**

În colaborare cu colegii, prietenii, membrii familiei elevii realizează sarcinile pe care singuri le-au identificat, luând în considerație situația din localitate. Caracterul sarcinilor va fi implicarea tinerilor în viața școlii și soluționarea problemelor comunității.

Subiectul nr. 5. **FĂURIREA PROPRIULUI DESTIN**

➤ **Subcompetente:**

- analiza intereselor proprii privind diferite meserii, utilizând diferite criterii;
- evaluarea impactului factorilor sociali, culturali, economici și de mediu asupra propriilor opțiuni profesionale și asupra evoluției în carieră.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să-și analizeze interesele și abilitățile;
- să identifice calități necesare pentru practicarea unei ocupații de la care să obțină satisfacție;
- să descrie ocupația preferată;
- să coreleze abilitățile cu aspirațiile și cu cerințele meseriei pe care dorește s-o îmbrățișeze în viitor.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

• **EVOCARÉ.** Eu cunosc:

1. De cine depinde făurirea propriului destin?
2. De ce factori depinde o carieră reușită a persoanei?
3. Cum poate o persoană să-și modifice destinul?
4. E posibil oare ca persoanele să-și depășească propriile limite?

➤ **Mini-prelegere** despre carieră: *Cariera este ansamblul rolurilor profesionale performate de-a lungul vieții active a căror succesiune poate urma traiectorii diferite în timp. Traiectoria în carieră depinde nu numai de resursele de acțiune ale persoanei la începutul carierei și pe parcursul ei, ci și de oportunități și, mai ales, de modul în care individul are obiective de carieră clare și este capabil să se folosească de aceste oportunități pentru a le atinge. Profesia reprezintă specialitatea (calificarea) pe care o persoană o dobândește prin studii. Ocupația este activitatea pe care o desfășoară efectiv o persoană, într-o unitate economico-socială și care reprezintă pentru aceasta sursa de existență. De alegerea corectă a profesiei și ocupațiilor este asigurată și o anumită carieră, care contribuie la formarea propriului destin.*

➤ **Asalt de idei.** Elevii sunt rugați să explice se înțeleg ei prin enunțul: *Făurirea propriului destin.*

Elevilor li se propune să răspundă prin "real" sau "fals", cu referire la următoarea afirmație: *"Profesia mea trebuie să fie ideală, să îmi satisfacă toate dorințele și nevoile".* Răspunsul este "fals" și Moderatorul va completa: *"Toate ocupațiile au aspecte pozitive și aspecte negative. Dacă aștepti ca ocupația ta să fie cea ideală ești nerealist. Amintește-ți că poți fi mulțumit făcând multe alte lucruri. Este important să alegi profesia care îți satisface cât mai multe dintre nevoile, interesele tale contribuie la dezvoltarea aptitudinilor tale".*

În baza rezultatelor asaltului de idei și a jocului didactic se vor anticipa așteptările elevilor pe parcursul activității.

• **REALIZAREA OBIECTIVELOR**

➤ **Răspunsul prin rotație.** Moderatorul prezintă informații despre destin și modalități de făurire. Apoi pe 4 postere atârinate în diverse locuri ale clasei și numerotate se scrie din timp câte o întrebare care trebuie răspuns:

1. *De ce ar trebui să ne mândrim cu ceea ce facem?*
2. *Ce schimbări au avut loc în comportamentul tău în ultimele luni?*
3. *Ce rol ai în familie?*
4. *Ce semnificație au pentru tine performanțele obținute?*

Apoi fiecare grup examinează câte o întrebare, după care se vor deplasa spre alt poster, pentru a examina și a adăuga comentarii noi. După ce exercițiul este terminat, se examinează răspunsurile de pe poster (se poate și în grupuri).

Elevilor li se propune să mediteze asupra importanței formării unui program de educație pentru carieră. Se vor analiza componentele programului conform următorului plan.

- *Imaginea de sine.* (Cine sunt eu? Ce interese am? Care sunt valorile mele, punctele forte, slăbiciunile?).
- *Valorile de viață.* (Ce este important pentru mine? Ce înseamnă calitatea vieții pentru mine? În ce cred și ce vreau să fac cu viața mea?).
- *Orientarea spre viitor.* (Ce vreau să fac? Care îmi sunt scopurile în viață?).
- *Motivația.* (Care sunt nevoile, aspirațiile, dorințele și convingerile mele?).
- *Rețelele de contact.* (Care sunt relațiile semnificative? Ce alte relații stabilesc? Care dintre relații sunt utile în găsirea unui loc de muncă?)

• **REFLECTII:**

➤ **Exercițiul:** Subiecții explică sensul proverbului chinezesc: „O călătorie de o mie de mile începe cu un pas.”

Moderatorul propune elevilor să mediteze timp de o minută dacă există o singură profesie/ocupație care i se potrivește. Sunt ascultate câteva răspunsuri, apoi moderatorul concluzionează că individul se manifestă printr-o multitudine de abilități, interese, valori. Nici una nu va exploata întregul potențial, dar bineînțeles că vor exista unele mai potrivite decât altele. Important este să fii convins că ai decis în cunoștință de cauză și că interesele, abilitățile și valorile tale se încadrează în cerințele ocupației alese.

Moderatorul revine la obiectivele operaționale ale lecției și determină nivelul lor de realizare.

➤ **Sciere liberă** cu genericul: ”Vreau să devin o persoană împlinită”. Imaginează-ți că ești o persoană împlinită: ai o ocupație, ești satisfăcut de condițiile de muncă și de viață. Dar funcția care o deții creează posibilități să de folosești și de anumite abuzuri. Explică de ce ar trebui să te abții de la abuzuri în serviciu. Ce consecințe negative pot avea pentru tine și pentru persoanele din jur.

Elevilor li se va propune să completeze **chestionarul** pentru cunoașterea de sine în vederea alegerii profesiei viitoare:

1. Ce calități consideri că sunt cele mai importante la o persoană?
2. Ce calități sunt necesare pentru profesiunea care-ți place?
3. Ce calități crezi că ai dintre cele apreciate de tine?
4. Ce factori te-au influențat cel mai mult în alegerea școlii?

(prieteni, școala, părinții, alți factori)

5.Înveți pentru că:

- vrei o notă bună;
- să le faci o bucurie părinților;
- să fii lăudat de părinți;
- vrei să știi lucruri noi;
- pentru a nu rămâne corigent sau repetent;
- de frica părinților;
- pentru viitoarea profesiune;
- alte motive.

Dacă dispune de timp, Moderatorul propune elevilor **exercițiul**: „*Eliberează învingătorul din tine!*”. În fiecare dintre noi exista un învingător al acestui joc pe care-l numim *viață*. Acesta ne cunoaște foarte bine darurile și le folosește cu bucurie pentru a ne face modul de trai mai eficient. Acțiunile noastre sunt aliniate cu valorile și cu adevărul nostru interior. Învingătorul din noi își asumă responsabilitatea și creează conștient viața pe care o iubim. El inspiră și aduce zâmbete pe chipurile celor din jur.

L-ai întâlnit de mii de ori, în momentele tale cele mai bune. Dar cum ar fi să te poți conecta la el de câte ori vrei sau chiar întotdeauna? Cum ar fi dacă ți-ai elibera învingătorul din colivia formată din constrângeri, tipare și condiționări?

Te invit să facem primul pas împreună. Pentru aceasta:

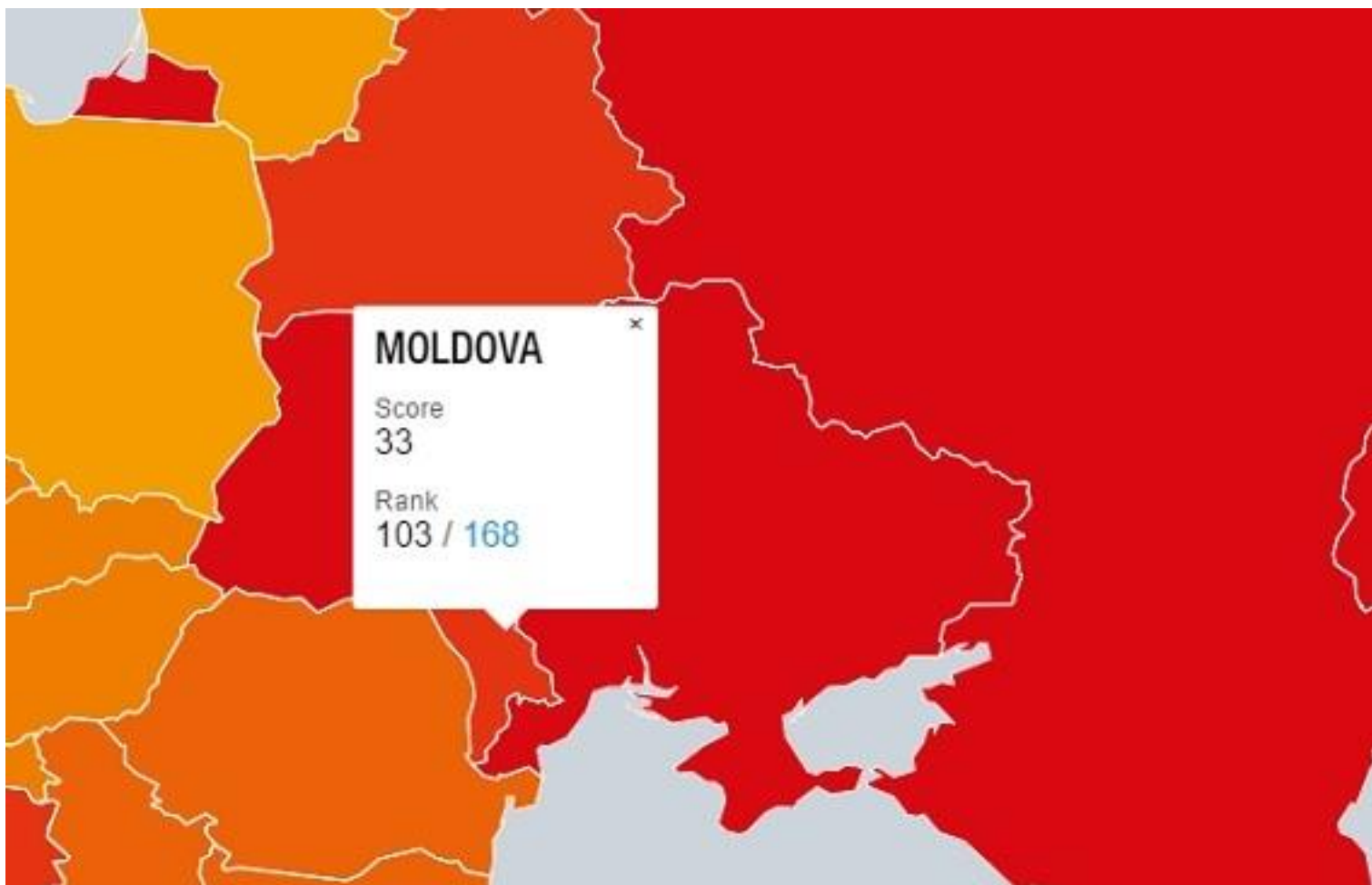
- descoperă *învingătorul din tine și creează un sistem de comunicare cu el*;
- *experimentează tehnici și instrumente de a lăsa învingătorul să se exprime în viața ta*;
- *colaborează cu ghizii tăi spirituali pentru a-ți asigura dezvoltarea carierei*;
- *fii creator conștient al vieții tale și să petreci cât mai puțin timp pe pilot automat*.

• **SUGESTII PENTRU EXTINDERE:**

1. Subiecții sunt rugați să-și imagineze *drumul spre îmbrățișarea unei cariere ca traversarea unui râu* de pe un mal pe celălalt. În acest moment vă aflați pe unul dintre maluri. Ce pași ar trebui să parcurgeți (școli, cursuri, persoane, instituții) pentru a ajunge pe celălalt mal?

2. Mini-eseu cu genericul: *”Viața omului este prețioasă numai atunci când urmărește un ideal”*. (Liviu Rebreanu).

4.MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA VIII-A

Harta nivelului corupției

Subiectul nr. 1. PROIECTE INDIVIDUALE ȘI DE GRUP

➤ Subcompetențe:

- proiectarea propriei activități, pronosticarea rezultatelor așteptate și evaluarea acestora;
- angajarea în activități de voluntariat în soluționarea unor probleme din comunitate.

• Obiective operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să identifice componentele proiectelor individuale și de grup;
- să explice necesitatea comunicării eficiente și a colaborării în realizarea unor proiecte;
- să demonstreze implicare în elaborarea proiectelor și implementarea lor în comunitate.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE. *Sunt convins că aceasta știu:*

1. Ce prezintă un proiect?
2. Ai participat vreodată la scrierea sau implementarea unui proiect la nivel local/regional?
3. Câte tipuri de proiecte cunoști?

➤ **Exprim-ți opinia:** Moderatorul propune elevilor să se exprime cu referire la spusele lui **Lucanus**: ”Ți-ai făcut un plan, grăbește-te să-l înfăptuiești, o amânare poate să-l compromită”. Se va face referință la modalități de organizare a persoanelor și atingere a rezultatelor. Cele mai eficiente persoane se afirmă și contribuie la prosperarea comunității prin intermediul **proiectelor** - o totalitate de mijloace care au menirea de a rezolva una sau mai multe probleme.

➤ Pentru a înțelege termenii de bază din temă Moderatorul propune elevilor să găsească legătura corectă între litere și cifre:

- a) **Proiect** – 1. contribuția practică a membrilor unei comunități la activități sau acțiuni de comun interes;
- b) **Obiectiv** – 2. lucrare întocmită pe baza unei teme date, care cuprinde instrucțiuni concrete, necesare executării unei sarcini sau cercetări individuale, în perechi sau în grupuri mici;
- c) **Participare cetățenească** – 3. scop ce urmează să fie realizat sau construit.

➤ În continuarea se analizează așteptările elevilor de la activitatea dată și se comunică obiectivele operaționale ale lecției.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR

➤ **Mini-prelegere.** Moderatorul accentuează că *proiectul* este o parte componentă a învățării interactive în care persoanele sunt implicate cu caracter practic în activități, luând în considerație interesele și aspirațiile lor. Tehnologia proiectului include în sine; *aprecierii anumitor necesități, identificarea problemelor, obiectivele, metodele, planul de activitate, evaluarea rezultatelor* etc. Problema identificată urmează să fie

rezolvată prin proiect în mod independent, în perechi sau în grup. De asemenea este important că în cadrul elaborării, implementării și evaluării proiectelor se pune accent pe comunicarea eficientă și colaborarea între diferite persoane.

➤ Pentru a identifica posibilitățile de implicare în soluționarea anumitor probleme se propune elaborarea unui proiect individual ***”Vreau să fiu o personalitate respectată”***, în care elevii elaborează un traseu personal în evoluției personalității sale, având un caracter integru. Elevii vor lua în considerație următoarele aspecte:

- *Învățarea pentru viață;*
- *Pregătirea pentru viitoarea profesie;*
- *Respectarea regulilor și a normelor morale;*
- *Mă mândresc cu oamenii cu care interacționez.*

Apoi elevii se mișcă prin clasă, prezintă ideile de proiect și ascultă sugestiile colegilor. După câteva minute de comunicare cu colegii, elevii revin în bancă și redactează și îmbunătățesc proiectul personal.

III. REFLECȚII:

➤ ***Interogarea multi-procesuală: Etapa de reflecție a activității poate fi organizată prin intermediul întrebărilor de tipul:***

1. *Care sunt componentele unui proiect?*
2. *În ce proiect ai putea să te implici?*
3. *De ce ar trebui să te implici în elaborarea și implementarea unui proiect?*
4. *Ce deprinderi, competențe îți vei putea forma consecință a participării în proiecte.*
5. *Ce rol are comunicarea și colaborarea în cadrul realizării unui proiect?*

□ Moderatorul va propune elevilor să scrie în 4-7 propoziții cum se văd peste 15-20 de ani, ce experiență au și ce au reușit în viață. Vor face schimb de caiete cu colegul care îi va nota 3 lucruri eficiente care trebuie să le întreprindă chiar acum, în copilărie, pentru a-și atinge rezultatele. Elevii vor analiza sugestiile colegilor, apoi vor identifica una din ele căreia ar trebui să i se atragă cea mai mare atenție. Moderatorul roagă un elev să scrie pe tablă aceste lucruri eficiente, iar ceilalți elevi vor completa lista calităților unei persoane eficiente.

IV. DEBRIFARE:

➤ ***Lucrul în perechi:*** Moderatorul propune elevilor să formuleze în perechi câte o întrebare cu referire la modalitățile de comunicare și colaborare pe care le-au realizat în timpul activității:

- *Cum v-a părut activitatea de astăzi?*
- *Care au fost cele mai interesante și mai utile elemente?*
- *Ce ați dori să modificați în demersul activității, dacă ar trebui din nou să organizați o asemenea lecție.*

- Apoi vor fi ascultate câteva reflecții ale unor perechi.

V. **SUGESTII PENTRU EXTINDERE:**

• **Sarcină de scurtă durată:**

• Elevii sunt rugați să analizeze avantajele colaborării și comunicării în cadrul realizării unui proiect pentru afirmarea personalității și obținerea de experiență. Ei vor alcătui 5 pași necesar pentru elaborarea și implementarea unui proiect eficient, pornind de la un proiect realizat individual, apoi implicându-se în proiecte de grup și comunitate.

• **Sarcină de lungă durată:**

În colaborare cu un coleg, prieten sau o rudă apropiată, elevii vor identifica o problemă din comunitate de interes comun și vor propune o schiță de proiect pentru soluționarea ei sau se vor implica în proiectele inițiate de alte persoane.

➤ Elevii vor fi rugați să selecteze situații din viața cotidiană sau materiale din mass-media în următoarele câteva săptămâni, cu genericul ”Eficienta personală”, despre rezultatele unei personalități de succes:

- a) ce decizii au luat (de orice natură);*
- b) cum și-au organizat timpul;*
- c) cum și-au determinat prioritățile;*
- d) etc.*

De asemenea se propune de a identifica următoarele beneficii pentru sine:

- a) decizii mai eficiente;*
- b) o mai bună argumentare a poziției luate în diverse situații;*
- c) mai buna rezistență la stresul dat de schimbările rapide sau neplăcute.*

Subiectul nr.2. **CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA**

➤ **Sompetente::**

- *aprecierea nivelului de respectare a valorilor naționale și europene în comunitate;*
- *argumentarea importanței respectării drepturilor omului într-o democrație și a stabilirii limitelor libertăților individuale.*

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să analizeze caracteristicile Constituției - legea supremă a societății și a statului;
- să demonstreze necesitatea limitării puterilor (legislativă, executivă și judiciară) într-un stat democratic;
- să formuleze judecăți de valoare cu referire la semnificația Constituției R. Moldova și respectarea ei de către toți cetățenii.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE. Sunt convins că aceasta știu:

1. De ce apr legile? Care este menirea legilor?
2. Ce este Constituția?
3. Ce se întâmplă cu persoanele care încalcă Constituția țării și alte legi?

➤ **Studiul individual:** Elevii vor examina stema R. Moldova și vor analiza art. 12 "**Simbolurile statului**" din Constituția țării, adoptată de legislativ în 1994:

(1) Republica Moldova are drapel, stemă și imn.

(2) Drapelul de Stat al Republicii Moldova este tricolor. Culoarele Sunt dispuse vertical, în ordinea următoare, începând de la lance: albastru, galben, roșu. În centru, pe fâșia de culoare galbenă, este imprimată Stema de Stat a Republicii Moldova.

(3) Stema de Stat a Republicii Moldova reprezintă un scut tăiat pe orizontală având în partea superioară cromatică roșie, în cea inferioară - albastră, încărcat cu capul de bour având între coarne o stea cu opt raze. Capul de bour este flancat în dreapta de o roză cu cinci petale, iar în stânga de o semilună conturată. Toate elementele reprezentate în scut Sunt de aur (galbene). Scutul este plasat pe pieptul unei acvile naturale purtând în cioc o cruce de aur (acvila cruciată) și ținând în gheara dreaptă o ramură verde de măslin, iar în cea stângă un sceptru de aur.

(4) Imnul de Stat al Republicii Moldova se stabilește prin lege organică.

(5) Drapelul, stema și imnul Sunt simbolurile de stat ale Republicii Moldova și Sunt ocrotite de lege.

➤ Moderatorul va comunica elevilor că asemenea articole în Constituție sunt mai multe, în care sunt descrise principalele valori, precum suveranitatea și independența statului, drepturile și libertățile omului, separarea puterilor în stat, atribuțiile parlamentului, guvernului, organelor

judiciare și alte lucruri importante. Constituția R. Moldova este legea supremă a societății și a statului. Ea are forță juridică superioară celorlalte legi, reglementează relațiile între diferite structuri, organizații și instituții, determină statutul juridic al cetățeanului, stabilește perspectivele politicii interne și externe ale statului. Apoi vor fi comunicate obiectivele operaționale ale activității și se analiza nivelul înțelegerii lor de către elevi.

II. **REALIZAREA OBIECTIVELOR**

➤ În baza informației din manual și a Constituției R. Moldova, care ar trebui să fie la îndemâna copiilor, Moderatorul va propune elevilor să completeze individual în caiete, apoi să discute în perechi tabelul:

Nr.	Elemente de conținut	Descrieri	Întrebări, neclarități
1.	Statul Republica Moldova	<i>este democratic, suveran și independent, unitar și indivizibil.</i>	
2.	Forma de guvernământ a statului	<i>este Republica.</i>	
3.	Suveranitatea națională	<i>aparține poporului Republicii Moldova</i>	
4.	Democrația și pluralismul politic	<i>se exercită în condițiile pluralismului politic care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.</i>	
5.	Separția și colaborarea puterilor în Republica Moldova	<i>puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin.</i>	

➤ Metode de lucru ar putea fi multiple. De exemplu, Moderatorul din timp ar putea sa afișeze special încurcate pe tablă fișe separate cu elemente de conținut din Constituție și descrieri, iar elevii să găsească corect corespunderea lor, după care să fie completat tabelul în caiet. Ar putea fi organizat această etapă a lecției copii lucrând în perechi sau în grupuri mici. Apoi vor fi analizate fiecare din elementele de conținut și descrierile lor, se va atrage atenție întrebărilor și neclarităților pe care le vor estima elevii.

III. **REFLECTII:**

• Moderatorul propune elevilor să comentează spusese lui Th. Macaulay: „*Legea n-are ochi, legea n-are mâini, legea nu este nimic, decât o bucată de hârtie, până când opinia publică transmite suflul vieții literelor moarte.*”

• Apoi se organizează o discuție dirijată, propunând elevilor să răspundă succint la întrebări de timp:

- *De ce este necesară adoptarea Constituției în stat?*

- *Care este conținutul de bază al Constituției R. Moldova?*

- *Care este semnificația Constituției R. Moldova?*

- *De ce toți cetățenii, fără nici o deosebire, trebuie să cunoască și să respecte Constituția țării?*

IV. **DEBRIFARE:**

- *Cum apreciați necesitatea materiei studiate astăzi la lecție?*

- *Ce a fost ușor? De ce?*
- *Unde ați întâmpinat dificultăți? Cum puteți să le depășiți?*
- *Cu cine ați colaborat pe parcursul activității?*

V. SUGESTII PENTRU EXTINDERE:

•Sarcini de scurtă durată:

a.) Elevii analizează materialul din Constituția R. Moldova și vor răspunde la întrebările:

- *Ce poate să se întâmple în caz că unii cetățeni nu vor respecta prevederile Constituției R. Moldova și a alte legi organice?*
- *Cum poate fi demonstrat că Constituția R. Moldova are un caracter democratic?*

b) În baza materialelor analizate la lecție, elevii realizeze un interviu cu 2-3 persoane din comunitate despre relația dintre autorități și cetățeni. Prezentarea răspunsurilor celor intervievați va fi efectuată în formă de dialog, unde colegii să înțeleagă cât mai bine sarcina propusă.

c) Alcătuirea unui rebus, utilizând termenii cheie din temă.

•**Sarcini de lungă durată:** Elevii vor trebui să alcătuiască un chestionar pentru a afla atitudinea oamenilor din comunitate despre cunoașterea și modul de implementare a Constituției R. Moldova. Chestionarul poate fi propus pentru câteva persoane din localitate. În chestionar ar putea fi incluse întrebări despre conținutul Constituției R. Moldova și unele articole discutabile, despre realizarea prevederilor legii fundamentale în statul nostru (drepturi, libertăți, responsabilități etc.). Elevii vor fi îndrumați să analizeze răspunsurile la întrebările chestionarului și să propună soluții de îmbunătățirea a situației identificate.

Subiectul nr. 3. **COMPETENȚELE AUTORITĂȚILOR PUBLICE**

➤ **Subcompetențe:**

- proiectarea activităților de voluntariat orientate spre soluționarea unor probleme din clasă/școală;
- manifestarea inițiativei în rezolvarea unor probleme ale grupurilor din care face parte și ale comunității locale.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să identifice principalele competențe ale autorităților publice;
- să caracterizeze atribuțiile parlamentului, președintelui, guvernului, organelor judiciare;
- să manifeste interes pentru creșterea transparenței deciziilor luate la nivel local.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE. Sunt convins că aceasta știu:

1. Ce este o autoritate?
2. Cum o putere își poate menține autoritatea prin metode cinstite?
3. De ce îi respect pe unii funcționari publici?

➤ Moderatorul realizează o **mini-prelegere** despre transparența atribuțiilor autorităților publice locale. Se atrage atenție asupra faptului că **autoritate publică** este o structură organizatorică sau organ, instituite prin lege sau printr-un alt act normativ, acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public. Autoritatea publică în stat este reprezentată prin trei puteri: **legislativă, executivă și judecătorească**.

➤ **Jocul didactic: Portretul puterii.** O coală de hârtie A4, este împărțită în 4 părți egale, pe care elevii scriu câte o atribuție pe care o are Parlamentul țării, Președintele, Guvernul și Organele judiciare. (sunt utilizate articolele corespunzătoare din Constituția R. Moldova).

➤ În continuare copiii circulă prin clasă și completează **Portretul puterii**, în spațiul corespunzător, în baza comentariilor colegilor. După ce toți și-au îndeplinit sarcinile, sunt analizate rezultatele creației.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ La această etapă sunt analizate interactiv responsabilitățile puterilor, în baza articolelor din Constituția R. Moldova. Se propune utilizarea metodei **mozaic**. Elevii sunt repartizați în grupuri a câte 6 elevi. Elevii cu nr. 6 sunt observatori și vor analiza munca și răspunsurile colegilor, în baza **criteriilor**: *conținutul expus; claritatea mesajului; convingerea cu care relatează materialul* etc. Observatorii alcătuiesc din timp întrebări pentru ceilalți membri ai grupului.

- a) La prima etapă elevii analizează articolele din Constituția R. Moldova:
 - nr. 1 – art. 66, atribuțiile Parlamentului R. Moldova
 - nr. 2 – art. 93-94, atribuțiile Președintelui R. Moldova;
 - nr. 3 – art. 102, actele Guvernului R. Moldova;
 - nr. 4 – art. 109-110, atribuțiile organelor administrației publice locale
 - nr. 5 – art. 116, 124 - atribuțiile organelor Judiciare.
- b) La a doua etapă elevii cu numere similare (1,1,1,1), (2,2,2,2), (3,3,3,3), (4,4,4,4), (5,5,5,5) se vor aduna în grupuri și vor discuta despre cele mai importante atribuții ale puterii examinate și vor determina metoda de prezentare a conținutului.
- c) La cea de-a treia etapă elevii vor reveni în grupurile inițiale și vor organiza învățarea reciprocă în baza materialului examinat.
- d) Observatorii prezintă întregii clase cum a decurs activitatea în grup și vor aprecia nivelul de implicare a colegilor.

III. REFLECȚII:

➤ **Explicația:** Moderatorul menționează că într-o societate democratică prezența transparenței asupra activității organelor puterii este obligatorie. Cerința de transparență este adresată în scopul primirii de informații, deschidere, comunicare și evaluare. Atunci când acțiunile guvernamentale și modul de gestionare a bugetului pot fi verificate de oricine, iar legile, regulile și deciziile sunt deschise discuțiilor, sunt considerate transparente, iar autoritarilor li se oferă mai puțin ocazia de a acționa abuziv, în scopul satisfacerii propriilor interese.

➤ În continuare elevii realizează o **scriere liberă**, pornind de la genericul: “*Importanța transparenței într-un stat democratic*”. Sunt ascultate câteva răspunsuri ale elevilor, apoi sunt îndemnați să demonstreze implicare pentru a afla cu ce se ocupă organele puterii și a nu fi lăsați manipulați. Deseori sunt cazuri când funcționarii publici abuzează de putere, cer mită de la cetățeni pentru unele servicii personale, pot susține unele persoane nedemne, doar pentru că sunt rude sau persoane cunoscute.

Pentru început elevilor li se propune să studieze atent atribuțiile membrilor autoconducerii școlare și a administrației instituției în care își face studiile.

IV. DEBRIFARE:

- Elevii ascultă expunere Moderatorului despre: cum s-a simțit la lecție, cum s-au implicat elevii, ce propuneri de îmbunătățire a organizării timpului și a resurselor propune pentru viitor.

V. SUGESTII PENTRU EXTINDERE:

• **Sarcină de scurtă durată:** Elevii sunt îndemnați să:

- a) formuleze 2-3 argumente la moțiunea pentru dezbatere: “*Guvernarea este inutilă. Oamenii își pot rezolva problemele singuri*”. Meditează ce poate să se întâmple în societate în lipsa puterii legislative, executive și judiciare.
- b) Să afle despre activitatea organelor autoconducerii școlare și să propună în senatul instituției o soluție la o problemă pe care a identificat-o la nivel de clasă sau școală.

• **Sarcină de lungă durată:** Elevii fac cunoștință cu atribuțiile primarului localității și vor întocmi o listă a competențelor lui. Apoi se vor interesa de la persoanele din jur în ce măsură sunt mulțumiți cu îndeplinirea responsabilităților se către primar și consiliul local?

Materiale suplimentare: Din Constituția R. Moldova.

Articolul 66. Atribuțiile de bază: Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Articolul 93. Promulgarea legilor De către președintele R. Moldova

(1) Președintele Republicii Moldova promulgă legile.

(2) Președintele Republicii Moldova este în drept, în cazul în care are obiecții asupra unei legi, să o trimită, în termen de cel mult două săptămâni, spre reexaminare, Parlamentului. În cazul în care Parlamentul își menține hotărârea adoptată anterior, Președintele promulgă legea.

Articolul 94. Actele Președintelui

(1) În exercitarea atribuțiilor sale, Președintele Republicii Moldova emite decrete, obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului. Decretele se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 102. Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărâri, ordonanțe și dispoziții.

(2) Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legilor.

(3) Ordonanțele se emit în condițiile articolului 106².

(4) Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de Prim-ministru, se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau ordonanței.

(5) Dispozițiile se emit de Prim-ministru pentru organizarea activității interne a Guvernului.

Articolul 109. Principiile de bază ale administrării publice locale

(1) Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit.

(2) Autonomia privește atât organizarea și funcționarea administrației publice locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă.

(3) Aplicarea principiilor enunțate nu poate afecta caracterul de stat unitar.

Articolul 110. Organizarea administrativ-teritorială

(1) Teritoriul Republicii Moldova este organizat, sub aspect administrativ, în sate, orașe, raioane și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia. În condițiile legii, unele orașe pot fi declarate municipii.

(2) Localităților din stânga Nistrului le pot fi atribuite forme și condiții speciale de autonomie în conformitate cu statutul special adoptat prin lege organică.

(3) Statutul capitalei Republicii Moldova orașul Chișinău se reglementează prin lege organică.

Articolul 116. Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești Sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul Sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit în condițiile legii.

(3) Președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești Sunt numiți în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.

(4) Președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție Sunt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin 10 ani.

(5) Promovarea și transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

(7) Funcția de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.

Articolul 124. Atribuțiile și structura Procuraturii

(1) Procuratura reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești în condițiile legii.

(2) Sistemul organelor Procuraturii cuprinde Procuratura Generală, procuraturile teritoriale și procuraturile specializate.

(3) Organizarea, competența și modul de desfășurare a activității Procuraturii Sunt stabilite prin lege.

Lecția nr. 4. SOCIETATEA ȘI INIȚIATIVELE CETĂȚENEȘTI

➤ Subcompetențe:

- proiectarea activităților de voluntariat orientate spre soluționarea unor probleme din clasă/școală;
- manifestarea inițiativei în rezolvarea unor probleme ale grupurilor din care face parte și ale comunității locale.

• Obiective operaționale (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să identifice caracteristicile societății și semnificația ei;
- să caracterizeze modalități de participare a cetățenilor la viața comunității;
- să manifeste interes pentru implicare dezinteresată în soluționarea unor probleme ale comunității.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE. *Sunt convins că aceasta știu:*

1. Ce este democrația?
2. Ce este societatea? Ce este statul?
3. Cum cetățenii se pot implica în soluționarea problemelor comunității?
4. Ce inițiative concrete ai avut în ultimul timp în clasă, în școală sau în comunitate?

➤ Utilizând tehnica **Gândește/Perechi/Prezintă** elevii vor descrie ce cunosc despre *participarea membrilor comunității în viața societății (colegi, prieteni, absolvenți ai școlii, părinți, rude apropiate)*, completând informația într-un tabel. Vor fi ascultate câteva răspunsuri și se vor face concluziile necesare.

➤ Elevii sunt rugați să alcătuiască propoziții, utilizând termenii: *societate, societate civilă, ONG, pluralism, inițiativă, cetățean activ, responsabilitate, fapte nedemne, corupție*. Deoarece unii elevi vor întâmpina greutăți așa cum nu înțeleg sensul termenilor, cu ajutorul colegilor se vor identifica și defini termenii:

- **Societatea civilă** – totalitatea organizațiilor cetățenești cu caracter economic, social, cultural, religios, educativ, umanitar care alcătuiesc un sistem al puterilor nonguvernamentale;

- **Organizație neguvernamentală** (abreviat **ONG**) - o instituție care lucrează independent față de activitatea guvernului, deși unele ONG-uri sunt parțial sau integral finanțate de acesta;

- **Corupție** - o abatere de la prevederile legii și de la moralitate; reprezintă acele fapte limitative reglementate de lege, precum luarea și darea de mită, primirea de foloase necuvenite, traficul de influență, utilizarea funcției, contrar legii, în interes privat etc.

Tot odată una din sarcinile de bază a societății civile și a ONG este să învețe cetățenii despre cum să participe la procesele democratice, pe de o parte, și să nu fie indiferenți față de anumite fapte nelegitime ale unor cetățeni, inclusiv față de corupție. Moderatorul organizează o mini-discuție cu elevii în baza întrebărilor;

1. *Ce cunoașteți despre corupție? De ce corupția este periculoasă?*
2. *Există corupție în țara noastră? Ce exemple aveți?*
3. *Este posibil să eliminăm corupția? Cum?*

➤ După ce elevii sunt cunoscuți cu sensul termenilor, va fi repetat exercițiul de alcătuirea a propozițiilor cu termenii sus-numiți. Moderatorul va anunța obiectivele operaționale ale activității și vor fi discutate pentru a fi înțelese de către elevi.

II. **REALIZAREA OBIECTIVELOR:**

➤ Elevii **lucrează în grupuri**, discută și determină câteva caracteristici pentru a fi scrise pe un poster. Se va pune accent pe elementele societății civile și obiectivele lor:

- *Organizațiile neguvernamentale;*
- *Organele mass-media;*
- *Asociații profesionale;*
- *Cluburi civice și sportive;*
- *Instituții culturale.*

➤ Moderatorul accentuează că în activitatea societății civile este important faptul că acestea reduc decalajul dintre putere și cetățeni, reduc tensiunea socială, atenuează potențialul protestatar al populației. De asemenea este promovată **inițiativa cetățenească** - un instrument important prin care se consolidează democrația. Anume inițiativa cetățenească, controlul civic și educația pot contribui la fortificarea unui stat de drept, respectarea legislației, protecția drepturilor omului și prevenirea corupției – cele mai stringente probleme, care încetinesc dezvoltarea țării la momentul actual. Cu ajutorul structurilor civice este posibilă și o mai mare transparență, respectiv, creșterea încrederii cetățenilor pentru instituțiile statale.

➤ În continuare se propune analiza unor studii de caz referitoare la activitatea unor organizații sau instituții din comunitate. Elevii fac transfer la situații reale din viața lor cotidiană și propun modalități de îmbunătățire pentru a activa implicarea lor în soluționarea unor probleme ale comunității, dar nu în detrimentul studiilor, sănătății etc. În special se va atrage atenție asupra reprezentanților societății civile și organelor mass-media care scot în evidență cazuri de încălcări a atribuțiilor funcționarilor publici, demonstrează acte ilicite și elemente de corupție. Printre bunele practici ale diferitor organizații și instituții ale societății civile, care pot fi studiate de elevi, sunt:

- **Transparency International-Moldova** (TI-Moldova), o filială națională a organizației mondiale anti-corupție;
- **Amnesty Internațional Moldova** – sensibilizează opinia publică despre cazurile de încălcări a drepturilor și libertăților omului.

III. REFLECTII:

➤ În continuare se organizează *discuții dirijate* pe marginea celor prezentate. Elevii sunt rugați să răspundă la întrebările: *Ce inițiativă din clasă/școală a fost susținută în ultimul timp? În ce constă implicarea nemijlocită a elevilor? De ce nu ar trebui să fim indiferenți față de încălcările pe care le observăm în societate.* După anunțarea întrebărilor de către moderator, fiecare elev gândește singur, eventual scriindu-și răspunsul. Apoi se formează perechi și discută, comunicându-și unii altora răspunsurile. În continuare perechile se alătură altor perechi, formând grupuri de 4 persoane. În aceste grupuri, elevii vor concretiza unele lucruri neclare ale colegilor. Răspunsurile vor fi ascultate în clasă.

IV. DEBRIFARE:

➤ La această etapă de analiză a demersului activității, elevii sunt rugați să deseneze un simbol prin care vor reprezenta starea lor de la lecția dată. Simbolurile sunt adunate pe un poster și va servi drept reper pentru a medita asupra organizării activităților ulterioare.

V. SUGESTII PENTRU EXTINDERE:

•Sarcină de scurtă durată:

5.5. Reflectați asupra conținuturilor însușite la lecție și organizați un *interviu în trei trepte* cu persoane din comunitate pentru a afla părerea lor despre aportul societății civile în procesul de democratizare a societății și sensibilizarea populației cu referire la încălcările legii, cazuri de corupție în localitate. Apoi vor realiza o reflecție cu genericul ”*Nu fii indiferent față de încălcările legilor și a normelor morale*”;

5.6. Discutați cu membrii familiei și aflați opinia lor despre corupție și domeniile pe care aceștia le consideră cele mai corupte. *Care sunt modalitățile de combatere a corupției sugerate de adulți?*

•Sarcină de lungă durată:

5.7. Elevii completează o listă de inițiative pentru ar schimba lucrurile din clasă sau din școală, făcând referire la cazurile de încălcări a Regulamentului școlii și a Codului de etică că adulților și a copiilor. Ei sunt îndemnați să afle de la colegi ce inițiative au și să le discute la ședințele de clasă sau a grupurilor de interese. Elevii sunt rugați să ceară părerea dirigintelui, dar și a unor persoane care ar putea să le acorde ajutor în organizarea și realizarea inițiativelor. De asemenea vor fi motivați să se implice și părinții sau unii membri ai comunității pentru a asigura o reușită a inițiativelor copiilor.

5.8. Text suplimentar:

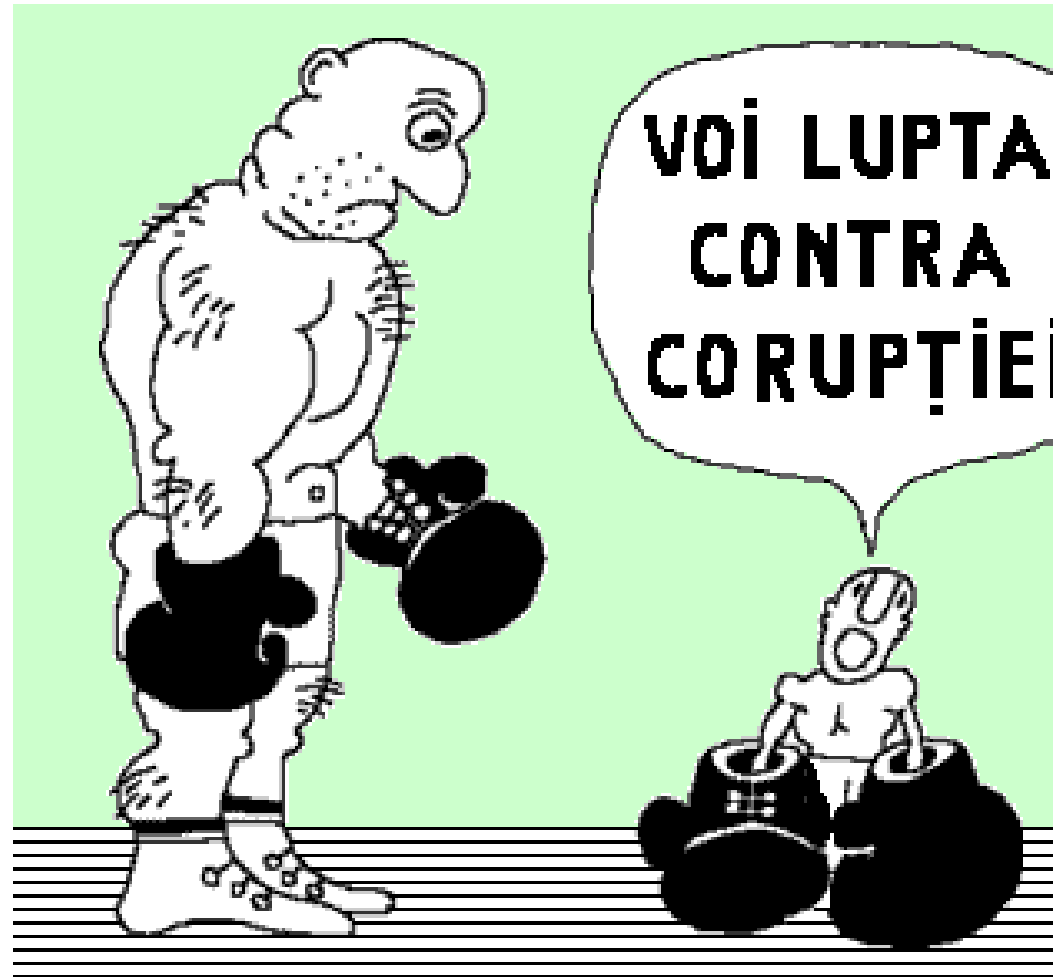
Mai întâi au venit după evrei și eu am tăcut, căci nu sunt evreu.

Apoi au venit după comuniști și eu am tăcut, căci nu eram comunist.

Mai târziu au venit după membrii sindicatelor și eu am tăcut, căci nu eram membru al sindicatului.

Când au venit după mine, nu mai era nimeni care să se pronunțe în apărarea mea. (Martin Nimoller, preot german).

MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA IX-A

Subiectul nr. 1. **EXPLORAREA VALORILOR PERSONALE**

➤ **Subcompetențe:**

- descrierea caracteristicilor propriei identități;
- manifestarea capacităților de comunicare eficientă, lucru în echipă, prevenire și soluționare echitabilă a conflictelor în limita normelor morale și juridice.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să identifice reperele valorile ale unei persoane integre;
- să formuleze judecăți de valoare privind responsabilitățile ce le revin în calitate de cetățeni al Republicii Moldova;
- să manifeste dorință și acțiune în vederea implicării active în viața clasei, instituției, comunității.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE: Eu cunosc:

- Ce fapte ați realizat, prin care ați demonstrat activismul civic și responsabilitatea în calitate de cetățean?
- Ce calități trebuie să posede un bun cetățean?
- Pentru care fapte ai dori să fii apreciat de persoanele cu care interacționezi?

➤ **Jocul didactic: Ghemul călător în lumea valorilor unei persoane integre.** 5-7 elevi sunt aranjați în cerc. Moderatorul aruncă un ghem spre unul dintre elevi după ce expune o valoare ce este specifică. Cel care prinde ghemul, ține firul bine în mână, își spune o valoare specifică lui, după care aruncă ghemul spre altcineva. Când ghemul ajunge la ultimul participant, se va face mișcarea în sens invers, pentru strângerea ghemului, dar de data aceasta cel ce prinde obiectul argumentează cum prin valoarea cel caracterizează se poate de îmbunătățit relația cu persoanele cu care comunică și consolidarea unei **persoane integre**. După ce se finisează jocul, ceilalți elevi analizează jocul și formulează o concluzie despre valorile care caracterizează o persoană integră.

Tot odată se va atrage atenție asupra non-valorilor care știrbește integritatea persoanei și chiar o poate lipsi de libertate, printre care pot fi diverse tipuri de infracțiuni, inclusiv **corupția**.

După explicația teoretică a definiției corupției, în practică elevilor le vine greu să distingă între cazuri de corupție și cazuri care nu sunt de corupție. De aceea analiza situațiilor specifice îi ajută pe elevi să înțeleagă mai bine corupția. Situațiile pot fi luate din viața de zi cu zi, ceea ce îi poate învăța pe elevi să evalueze critic o situație și să caute modalități (chiar utopice) de a trăi în mod cinstit. În mintea lor, elevii creează modelul unei societăți în care toată lumea respectă aceleași legi și astfel pot înțelege esența democrației.

➤ **Lucrul în perechi.** Pentru început, Moderatorul inițiază o discuție dirijată în baza maximelor:

„Îți iubești patria nu pentru că e mare, pentru că e a ta” (Seneca);

„Soarele patriei dă tuturor lucrurilor un farmec ce nu se mai găsește în nici o altă parte a lumii”(H. de Balzac);

”Oricare bun cetățean are datoria de a se ocupa de viitorul patriei sale”, (M. Eminescu).

„Patria nu vine de la pământ, nici de la vreo lucrare a câmpului, ci din părinți, moși și strămoși. Ei, care au vorbit aceeași limbă, care au avut același dor, aceeași suferințe, aspirații, sunt adevărata noastră patrie!” (B. Delavrancea).

Moderatorul propune elevilor, așezați în perechi să mediteze asupra acestor aforisme și să se expună pe marginea lor elevilor. Apoi subiecții încearcă să convingă colegul de bancă despre necesitatea schimbărilor în comportamentul său prin prisma valorilor sale prioritare.

Apoi Moderatorul propune elevilor să identifice obiectivele operaționale ale activității.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Mini-prelegere.** Moderatorul explică succint elevilor 10 **caracteristici ale unei persoane integre:**

1. Respectă legile țării și regulile grupului;
2. Pune în prim plan interesul comunității și nu cel personal;
3. Nu manipulează cu oamenii mai slabi și cu anumite nevoi;
4. Se ține de promisiuni, nu promite ceea ce nu ar putea face;
5. Este o persoană demnă de încredere, duce la capăt ceea ce i se încredințează;
6. Știe să-și protejeze intimitatea;
7. Se poartă bine atât în familie cât și cu cei din jur;
8. Are prioritățile bine puse la punct;
9. Se gândește la nevoile altora, dorește să slujească nu să i se slujească;
10. Se lasă schimbat imediat în comportament îndată ce a înțeles că este confruntat cu legea.

Elevii sunt rugați să mediteze cum poate fi schimbată situația și chiar destinul unei persoane care încalcă caracteristicile integrității.

➤ **În dialog cu sine. Portretul persoanei integre.** Subiecții realizează portretul său – ca o persoană integră, pentru următoarele 12 luni de activitate. În baza caracteristicilor analizate, copii vor decide care din ele sunt specifice pentru o anumită lună a anului. Subiecții sunt motivați să modifice caracteristicile, dacă ei consideră că sunt și alte elemente ale unei persoane integre.

Subiecții pot folosi o listă a valorilor întâlnite de obicei la oamenii care sunt respectați. Lista este doar orientativă. Ultimele căsuțe din tabel sunt goale, de aceea subiecții sunt îndemnați să adauge și alte valori.

Responsabilitate	Comunitate	Frumusețe	Competență	Adevăr
------------------	------------	-----------	------------	--------

Respect de sine	Dezvoltare personala	Dragoste	Ordine	Sinceritate
Cultura	Educație	Cunoștințe	Preferințe	Înțelepciune
Familie	Libertate	Pace	Putere	Onoare
Armonie interioara	Autocunoaștere	Dezvoltare profesionala	Respectul altor persoane	Prietenie
Muncă	Bucurie	Bunăstare	Stabilitate	Spiritualitate
Înțelegere	Calitatea relațiilor	Sănătate	Siguranța	Libertate

Moderatorul menționează că este convins ca termenii din tabel nu sunt doar niște cuvinte lipsite de sens, ci sunt valori. În continuare se va proceda în felul următor:

(1) **alege-ți 10 valori care sunt importante pentru fiecare elev și la care ține – fie din listă, fie din cele pe care le-au adăugat.**

(2) **înlătură 5 dintre ele la care elevul poate renunța, în așa fel încât să rămână numai cu cele mai importante 5 valori.**

(3) **acum mai taie încă 2 dintre ele ... și va rămâne doar cu 3 valori.**

Acestea sunt valorile de bază ale persoanei integre, lucrurile pe care le apreciază cel mai mult pe lume și care ghidează în mare parte comportamentul și gândirea sa.

III. REFLECTII:

➤ **Exercițiul "Cele 7 schimbări".** Moderatorul propune elevilor să mediteze asupra acțiunilor sale și să producă 7 schimbări pe care ar vrea să le introducă în comportamentul său, pentru a deveni o persoană integră. Această instrucțiune trebuie prezentată prin precizarea faptului că valorile nu pot fi impuse ca sub efectul unei baghete magice. Schimbările pe care le prognozează subiecții trebuie să fie notate.

a) *Pe o foaie, se vor ordona de sus în jos schimbările, de la cea pe care o consideră subiecții cea mai importantă până la cea mai puțin importantă;*

b) *Pe o altă foaie, se face aceeași ordonare, însă de la cea pe care o consideră subiecții cea mai realizabilă până la cea mai puțin realizabilă.*

➤ **Povața.** Moderatorul va asculta câteva răspunsuri și va menționa că familia, școala, prietenii și toți cei cu care intră subiecții în contact respectă și susțin valorile în măsură în care și noi le respectăm pe ale lor. Când persoanele din jurul nostru nu ne respectă valorile apar probleme de comportament și se înrăutățesc relațiile dintre oameni. De aceea ar trebui să facem o schimbare: să fim mai înțelegători și mai toleranți, să facem ca cineva să dispară/apară în viața noastră în așa fel încât fiecare să-și poată liniștit consolida valorile? Uneori aceasta e mai simplu, alteori aproape imposibil. În orice caz, e bine să știm ce vrem de la lumea în care trăim și să le respectăm valorile clor din jur cu care interacționăm. Astfel vom fi și noi respectați.

Apoi moderatorul prezintă câteva situații când unele persoane nu sunt respectate. Cauzele sunt mai multe: înșelăciunea, neîndeplinirea atribuțiilor funcționale, abuzul de serviciu, cazuri de corupție. Aici poate fi organizat un exercițiu de completare a unui tabel:

Caracteristicile unei persoane integre	Caracteristicile unei persoane aflată în conflict cu legea.
1.	
2.	

IV. SUGESTII PENTRU EXTINDERE:

- **Sarcini de scurtă durată:** Elevilor li se propune să realizeze o listă de calități pentru o persoană integră din mediul în care trăim, de exemplu:
 - *se informează despre toate evenimentele din comunitate și din țară;*
 - *cunoaște problemele comunității și se implică în soluționarea lor;*
 - *manifestă în toate acțiunile sale responsabilitate;*
 - *participă la viața socială, culturală a comunității;*
 - *luptă contra imoralității și fărâdelegilor din comunitate;*
 - *manifestă bun simț și respect în relație cu alți cetățeni;*
 - *implică și motivează și alte persoane să se implice în viața societății din care facem parte etc.*
- **Sarcini de lungă durată:** Subiecții vor trebui să prezinte peste 3-5 luni Portretul propriu al persoanei integre, cu completările acțiunilor în care sa implicat și a valorilor pe care le-a consolidat.

Subiectul nr.2. RELAȚIA DREPTURI, RESPONSABILITĂȚI ȘI COMPORTAMENTE

• **Subcompetențe:**

- *aprecierea nivelului de funcționare în sistem a drepturilor, libertăților și responsabilităților omului.*

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să descrie drepturile ca niște libertăți acordate pentru asigurarea celor mai importante necesități.

- să argumenteze cu exemple concrete relația dintre drepturi și responsabilități, condiție primordială pentru manifestarea comportamentelor.

- să demonstreze comportament decent în familie, la școală și în comunitate.

DEFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE: Eu cunosc:

1. *Cu ce se asociază cuvântul DREPTURI? Dar RESPONSABILITĂȚI?*

2. *Se poate pune semnul de egalitate între noțiunea de „drepturi” și „necesități”?*

➤ **Discuție liberă.** Moderatorul va menționa că drepturile sunt posibilități prioritare de afirmare a personalității omului, sunt libertăți acordate persoanelor pentru a asigura necesitățile cele mai importante ale acestora. Apoi va organiza o *discuție* care va actualiza cunoștințele cele mai generale ale elevilor despre Drepturile copilului, Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 20 noiembrie 1989. Convenția include 54 de articole.

➤ **Jocul didactic:** *Cercul de conversație.* Copiii se ridică în picioare și răspund animatorului, completând enunțurile:

a) *Eu mă bucur că am următoarele drepturi: ... ;*

b) *Mi-ar plăcea să fiu respectat pentru: ... ;*

c) *În clasă sunt responsabil de ...;*

d) *Numi place să-mi spună că nu sunt responsabil, deoarece... ;*

e) *Între drepturi și responsabilități există o armonie, care se caracterizează prin...*

d) *Mi-ar plăcea să fie apreciat comportamentul meu cu calificativul, deoarece consider că ...*

Copiii li se acordă același timp pentru a da răspunsul potrivit, precum și libertatea de a nu răspunde, dacă nu doresc acest lucru, „sărind” peste cei care nu vor sau nu știu să-și exprime opțiunea. După finalizarea exercițiului se analizează situațiile întâmplate, subiecții vor propune ce obiective operaționale vor fi realizate pe parcursul activității, iar Moderatorul va face corecțiile necesare.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Lucrul în grup:** Subiecții din clasă este repartizată în 3 grupuri. Moderatorul propune elevilor în grupuri să analizeze următoarele situații:

Grupul 1 Iulia are 14 ani. Frații ei mai mici, Ștefan și Andrei, frecventează școala, dar ea fiind mai mare dintre copii în familie trebuie s-o ajute pe mama la lucrul în treburile de gospodărie. Din cauza aceasta nu poate merge la școală.

Grupul 2 Andrei are 13 ani și merge la școală în fiecare zi. După lecții când ajunge acasă, ajută părinții la lucrările agricole până seara. După cină, părinții merg iar la câmp pentru a continua lucrul, iar el spală vesela și are grijă de fratele și sora mai mici. După ce micuții merg la culcare, Andrei încearcă să-și pregătească temele, dar de obicei este prea obosit și adoarme chiar de asupra cărților. Deseori este apreciat cu note insuficiente din cauza nepregătirii sistematice pentru lecții.

Grupul 3. Sanda de 13 ani provine dintr-o familie săracă. Locuiește în două camere mici cu familia din 5 persoane. Ea trebuie să aducă apă de la o fântână care se află la un kilometru de casă. Chiar și apa care o aduce nu este bună de băut și trebuie fiartă. Din cauza calității apei dinții tuturor membrilor familiei sunt stricați...

Sarcină: Discutați în grupuri despre dreptul acestor persoane. Care drepturi sunt încălcate? Ce cazuri asemănătoare puteți relata din comunitate? Ce le poți recomanda acestor personaje? Ce ai face tu în locul lor?

Moderatorul menționează că trăim într-o societate unde deseori sunt încălcate drepturile persoanelor, de aceea fiecare cetățean nu trebuie să manifeste indiferență față de încălcarea drepturilor altor persoane.

În rezultatul unei discuții se deduce că pe lângă drepturi fiecare om mai are și **responsabilități**. Acestea decurg din drepturile unor persoane. Se analizează relația dintre drepturi și responsabilități, care sunt bază pentru manifestarea unor comportamente în familie, școală sau comunitate.

- *Ce este o responsabilitate?* Copii sunt rugați să deseneze un simbol al **responsabilității**. Moderatorul va menționa că **responsabilitatea** este un lucru pe care trebuie să-l faci sau să nu-l faci pentru a asigura un drept propriu sau al altcuiva.

Subiecții deduc responsabilitățile părinților, profesorilor, funcționarilor de stat, dar și ale elevilor pentru realizarea acestui drept. Se completează fișa de lucru.

Situația	Dreptul	Responsabilități	Comportamente, acțiuni
<i>Sarcină: Argumentați cu exemple concrete responsabilitățile, care cimentează un comportament adecvat așteptărilor oamenilor.</i>	<i>Dreptul la educație</i>	pentru părinți ... pentru profesori ... pentru funcționarii de stat ... pentru elevi

➤ **Graficul T.** Se analizează relația dintre drepturile unei persoane și comportamentul său, în baza unor exemple concrete din viața cotidiană.

DREPTURI	COMPORTAMENTE
- de a nu fi discriminat;	- de a nu-i discrimina pe alții;
- de a-ți exprima liber opinia;	- de a asculta punctul de vedere al celorlalți;
- la un nume și o cetățenie;	- de a-ți iubi și cinști țara;
- de a fi crescut, îngrijit, și educat de părinții tăi;	- de a-i asculta și respecta părinții și rudele apropiate;
- de a-ți fi respectată personalitatea și individualitatea și de a nu fi supus pedepselor fizice sau altor tratamente umilitoare sau degradante;	- de a-i respecta și de a nu-i umili pe ceilalți;
- de a primi o educație care să-ți permită dezvoltarea aptitudinilor și personalității tale;	- de a frecventa școala, de a învăța pe măsura capacităților tale și de a-ți respecta dascălii;

- de a fi protejat împotriva abuzului, neglijării sau exploatării;	- de a nu-i maltrata sau hărțui pe alții;
- la îngrijirea sănătății;	- de a avea grijă de sănătatea ta, alimentându-te sănătos, evitând obiceiurile dăunătoare și ferindu-te de accidente;
- la odihnă, vacanță și de a participa la activități recreative potrivite pentru vârsta ta;	- de a nu utiliza în mod greșit timpul tău liber
- de a fi protejat împotriva muncii care îți afectează dezvoltarea ori dreptul la educație, odihnă, vacanță;	- de a-ți ajuta părinții în gospodărie;
- la un mediu înconjurător curat.	- de a face tot ce-ți stă în putere pentru a menține mediul curat.

III. REFLECTII:

➤ **Exercițiul:** Moderatorul prezintă elevilor un șir de situații despre relația drepturi - responsabilități pe care subiecții le vor comenta:

- *Copiii au multe drepturi care trebuie respectate: la viață, la protecție și libertate, dar mai au și îndatoriri pe care le pot îndeplini, dar pe care niciodată nu le vor iubi.*

- *Copii pot să se joace la calculator, să privească la televizor, să cânte, să facă sport sau să participe la mai multe festivități, dar trebuie să și învețe, să frecventeze școala, să se pregătească sistematic de ore, să asculte de părinți, rude și profesori;*

- *Copii să datoria să fie cinstiți, cuminți și generoși, nu răi, needucați și nerespectuoși.*

- *Comportamentul unei persoane este oglinda și pe baza lui este apreciat de cei din jur.*

Câte un elev va fi invitat în fața clasei pe care este scris un drept sau o libertate. El va trebui să prezinte prin mimică și semne acest drept/libertate, iar subiecții vor trebui să-l ghicească și să expună o responsabilitate pentru a realiza acest drept/libertate.

IV. SUGESTII PENTRU EXTINDERE:

➤ **Sarcină de scurtă durată:** Subiecții vor realiza un interviu cu 2-3 persoane din comunitate despre relația dintre drepturi și responsabilități. El va discuta cu fiecare persoană despre un drept sau libertate care este respectat și cu altă persoană despre un drept sau libertate care este încălcată, în baza experiențelor personale sau ce au citit, au auzit în mass-media care sa aibă legătura cu cadrul respectiv. Discuția despre drepturi va trebui dezvoltată cu responsabilitățile elevilor care decurg din normele legale cu privire la comportamentul lor față de alte persoane. Prezentarea se va pregăti fie sub forma unui dialog sau a unor desene, imagini, astfel încât colegii să înțeleagă cât mai bine mesajul transmis.

➤ **Sarcină de lungă durată:** Pentru o perioadă mai îndelungată (2-3 luni), subiecții vor urmări cum aceste drepturi și responsabilități sunt respectate și transformate în comportamente, iar în baza informației acumulate se va pregăti un articol pentru presa locală sau pentru o “conferință de presă”, organizată în școală/comunitate, în cadrul decadei “*Respectarea drepturilor și a responsabilităților*”.

Subiectul nr.3. ÎNVĂȚAREA PENTRU VIAȚĂ

• **Subcompetențe:**

- elaborarea schiței unui proiect personal din perspectiva trebuințelor și a resurselor.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să-și analizeze propriul stil de învățare în atingerea rezultatelor școlare;
- să prezinte metodele proprii de învățare și de depășire a insucceselor școlare;
- să propună modalități de îmbunătățire a performanțelor școlare proprii.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. **EVOCARE.** *Sunt convins că aceasta știu:*

1. Care sunt factorii ce determină insuccesul școlar?
2. Care sunt cele mai eficiente tehnici de învățare pe care le cunoști?
3. În ce măsură te poți numi un om activ și responsabil?

➤ Moderatorul va scrie pe tablă sau pe un poster subiectul lecției: „**Învățarea pentru viață**”. Câțiva elevi se apropie de tablă și scriu termeni care au o legătură directă cu tema care se va studia. Ei formulează definiții simple acestor termeni. 4 elevi aleg câte un termen din lista propusă de moderator și încerca să formuleze câte un enunț, care după părerea lor este aproape de ceea ce se va studia la lecție. Moderatorul explică elevilor ce reprezintă insuccesul școlar, cum el se reprezintă, ce-l cauzează, cum poate fi combătut. Sunt prezentate fazele procesului de învățare eficientă. În continuare se prezintă elevilor unele procedeele de evitare și înfruntare a insuccesului școlar și obținerea reușitei școlare.

➤ **Joc didactic: Mingea Călătoare.** Elevii sunt așezați în cerc. Moderatorul arunca o minge la un elev, anunțând o acțiune de voluntariat sau eveniment la care a participat în ultimele săptămâni sau luni. La fel vor proceda pe rând și alți elevi.

Se vor adresa întrebări de către moderator și colegi cu referire:

- a. În care acțiuni/evenimente ați participat?
- b. Ce ați învățat prin participarea la o acțiune sau alta?
- c. Ce abilități v-ați format?
- d. Care a fost rolul vostru în organizarea și desfășurarea acțiunilor?
- e. Ce ați sugestii propuneți pentru eficientizarea acțiunilor?
- f. De ce cunoștințe sau deprinderi aveți nevoie pentru realiza acțiunile la un nivel mai înalt?

Ultimii doi elevi, consultați de moderator, vor formula o concluzie despre nivelul de participare și implicarea a elevilor din clasă la diferite acțiuni și evenimente din comunitate.

➤ Moderatorul organizează o **discuție dirijată** despre semnificația jocului, despre importanța obținerii performanțelor prin participare. Se analizează răspunsurile date și se concluzionează că voluntariatul este un beneficiu pentru societate. Moderatorul va anunța obiectivele operaționale ale lecției, iar elevii se vor exprima despre nivelul lor de înțelegere.

II. **REALIZAREA OBIECTIVELOR:**

➤ **Explicația:** Moderatorul menționează că deseori elevii învinuiesc învățătorii de anumite insuccese, iar aceștia pe elevi. De aceea se propune de a analiza studiul de caz din manual *”Teza la matematică”* de M. Preda, utilizând tehnica lectura ghidată.

Elementul esențial al studiului de caz este discuția. Moderatorul trebuie să o monitorizeze și aceasta presupune ca el să aibă diferite roluri în cadrul lecției. După anumite pasaje lectorate elevii și Moderatorul adresează întrebări reciproce, prin care se vor exprima cu referire la subiectul analizat. Pot fi folosite întrebări de genul:

- *Ce s-a întâmplat?*
- *Care sunt părțile implicate în caz sau în conflict?*
- *Ce a determinat-o pe persoana X să acționeze în acel mod?*
- *Ce fapte sunt importante?*
- *Ce fapte lipsesc pentru înțelegerea cazului?*

Întrebările trebuie să stimuleze schimbul de idei între elevi și să îi provoace să judece mai degrabă decât să dea răspunsuri simple da/nu sau să reproducă faptele. Întrebările trebuie să evidențieze afirmațiile sau punctele slabe ale argumentațiilor, să aibă o structură logică, să fie directe și să le fie accesibile elevilor.

Abordarea unei secvențe a lecției sub forma de studiu de caz le oferă elevilor posibilitatea să analizeze o situație sau un caz în care există un conflict sau o dilemă, de exemplu: *”Se învață și cu învățătorii ”buni” și cu învățătorii ”răi”... Elevii aplică pas cu pas o procedură care include analizarea evenimentelor, adoptarea și susținerea unei decizii și cântărirea consecințelor acelei decizii.*

Moderatorul trebuie să reziste tentației de a oferi soluția sa la această problemă. Studiul de caz este o relatare ale unor situații de conflict care pot fi folosite pentru dezvoltarea gândirii critice a elevilor sau pentru prezentarea unor probleme importante din mediul școlar.

- După finalizarea analizei studiului de caz se organizează o discuție despre metodele eficiente de învățare și evitarea insuccesului școlar.
- *Cine este vinovat de insuccesul subiectului din studiul de caz: Moderatorul sau elevul?*
 - *Cum poate fi soluționată problema?*
 - *Ce decizii majore trebuie adoptate de către elev pentru a depăși insuccesul școlar?*
 - *Se adeverește oare afirmația: ”Un elev bun învață în orice condiții”.*

III. **REFLECTII:**

➤ **Jocul didactic „Cutia magică”.** Se propune ca elevii să extragă dintr-o cutie câte o fișă pe care este scrisă o propoziție ce trebuie completată:

- *Succesul meu școlar la unele discipline se explică prin ...*

- *Insuccesele școlare apar din mai multe cauze: ...*
- *Consider că cele mai eficiente metode de învățare sunt ...*
- *Consider că aș putea să-mi îmbunătățesc performanțele prin ajutorul acordat altor colegi care nu reușesc, deoarece ...*

Se va pune accent pe analiza unor situații din viața cotidiană. Ar putea fi puse în analiză anumite situații unde unii elevi cerșesc notele sau încearcă să utilizeze căi imorale, uneori încălcând și legea, doar pentru ași asigura note mari sau o poziție mai specială în școală.

De asemenea învățarea are loc nu doar în timpul orelor de clasă, ci mai ales, în timpul activităților, organizate în școală și în comunitate:

1. *Instalarea unor urne pentru gunoi în școală și în afara școlii;*
2. *Instalarea scaunelor pentru odihna în parcul din preajma școlii;*
3. *Sădirea copacilor în parcul școlii sau în sectorul apropiat;*
4. *Activitatea centrului de presa în școala (ziarul școlar, radioul școlar, reviste școlare etc.);*
5. *Crearea unui compartiment “Literatura artistică pentru copii” în cadrul bibliotecii școlii;*
6. *Soluționarea conflictelor interpersonale dintre elevi prin intermediul “Medierii școlare”;*
7. *Acțiuni de binefacere - “Sa-i ajutăm pe cei mai slabi (copii cu dezabilități, bătrâni, veterani etc.);*
8. *Îngrijirea monumentelor, mormintelor părăsite în cimitire;*
9. *Concursul desenelor/aplicațiilor/fotografiilor;*
10. *Competiții de dezbateri pe teme controversate etc.*

IV. DEBRIFARE:

Elevii fac totalul activității desfășurate, accentuând punctele forte, dar și cele slabe. Sunt analizate acele idei care țin de momentul de schimbare în mentalitatea elevului pentru a-și îmbunătăți performanțele școlare.

V. SUGESTII PENTRU EXTINDERE:

• **Sarcină de scurtă durată:** Elevii sunt rugați să scrie în caiete factorii care îi încurcă să învețe și le reduce performanțele, de exemplu:

- a) *lipsa motivației;* b) *lipsa unui sistem de autoorganizare și autoevaluare;* c) *nu se învață sistematic;* d) *surmenajul școlar;* e) *sarcinile sunt prea complicate etc.*

Vor prezenta răspunsul unei persoane în care are încredere pentru ai sugera idei de depășire a acestor factori.

• **Sarcină de lungă durată:** Elevii vor fi îndrumați să analizeze cum decurg lecțiile pe parcursul a 2-4 săptămâni și să explice de ce unii colegi nu reușesc mai mult sau mai puțin (nu sunt perseverenți în acțiuni, s-au dezamăgit, neînțelegând sensul temelor studiate etc.). Ei vor trebui să propună câteva modalități pentru anumite situații concrete, analizând propriile succese/insuccese sau ale colegilor.

• **Subcompetențe:**

- elaborarea schiței unui proiect personal din perspectiva trebuințelor și a resurselor;
- analiza aspectelor legale cu referire la stabilirea echilibrului între producător și consumator.

• **Obiective operaționale** (la finele activității (lecției) elevul va fi capabil):

- să identifice diferite surse de venit ale persoanei;
- să analizeze posibilitățile legale de acumulare a surselor de venit;
- să demonstreze atitudine intransigentă față de persoanele care acumulează venit pe căi ilegale.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE: Sunt convins că aceasta știu:

1. Care sunt principale surse de venit ale familiei tale?
2. Cum se distribuie bugetul familiei?
3. Ce se poate întâmpla cu persoanele care încearcă să acumuleze venituri pe cale ilegală?

➤ **Exercițiul:** Elevilor li se propune să mediteze asupra surselor de venit ale familiei sale și să identifice căile, mijloacele principale de acumulare. Se va discuta dacă părinții îi pun la cunoștință despre sursele principale de venit ale familiei și dacă copiii participă la discutarea bugetului familiei. Moderatorul va concluziona că un rol important în asigurarea surselor de venit îl au: *acumulat prin moștenire, capacitățile intelectuale, aptitudinile, caracterul, mediul socio-cultural, efortul susținut de pregătire și investigație*. Sursele de venit pot fi realizate pe mai multe căi: profesie; servicii, muncă la domiciliu, implicarea în proiecte etc. Apoi vor fi comunicate obiectivele operaționale ale activității și se analiza nivelul înțelegerii lor de către elevi.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Gândește-perechi-prezintă:** Moderatorul propune elevilor să analizeze individual, apoi în perechi următoarele sfaturi ale persoanelor de succes:

1. Fiecare trebuie să fie convins că va fi o persoană de succes și o persoană realizată prin propriile forțe.
(*"Voi fi o persoană de succes și voi fi asigurat în viață!"*);
2. Fiecare persoană trebuie să gândească nu de pe pozițiile consumatorului, ci a producătorului:
(*Dacă fiecare din noi vom produce mai mult, atunci toți au de câștigat*);
3. Fiecare persoană trebuie să cheltui cu mare responsabilitate banii personali, dar și pe cei străini:
(*Întotdeauna cheltuiim, păstrând o rezervă pentru orice eventualitate*);

4. Investește, în loc să cheltuiești. Persoanele bogate nu își risipesc banii, aceștia investesc:

(*"Banii sunt pentru a face și mai mulți bani"*);

5. Gândește ca un milionar;

(*Cei bogați știu că timpul este mai valoros decât banii*);

6. Muncește cinstit și acumulează venituri pe cale legală.

(*Persoanele care au avut conflict cu legea ar face tot posibilul să dacă ar avea posibilitate să întoarcă timpul, niciodată nu vor recurge la abuz și fapte ilicite*).

Elevii aleg unul din sfaturile de mai sus și dezvoltă ideile, apoi vor fi ascultate câteva opinii. Moderatorul propune elevilor să continue discuția în perechi, apoi vor fi formate grupuri, unde se va discuta punctul 7. După prezentările liderilor de grup, moderatorul menționează că multe persoane fac abuz de serviciu, în special funcționari publici, recurg la diverse metode de îmbogățire sau de influență prin acțiuni de corupție, dar care astăzi sunt tot mai des identificate de către organele legii și pedepsite.

Moderatorul informează elevii, că acele persoane, în special funcționari publici, care încalcă legea sunt aspru pedepsiți. Moderatorul adresează elevilor întrebarea: **În care documente pot fi găsite următoarele îmbinări de cuvinte: darea de mită, corupție, birocrație, abuzul în serviciu, instigare?** (Răspuns: *Codul Penal, Legea Integrității, Legea administrației publice*).

III. REFLECTII:

➤ **Lucrul în grup:** În continuare moderatorul implică elevii să analizeze în grup următoarele concluzii ale specialiștilor, despre abilitățile slab dezvoltate de viață ale copiilor și a tinerilor, cum ar fi: a) *slabe deprinderile de muncă*; b) *controlul slab al emoțiilor*; c) *nesiguranța personală*; d) *slabe abilități de viață independentă*; e) *slabe abilități de comunicare*; f) *neîncrederea în propriile forțe*; j) *ne dorința de asumare a responsabilităților*.

Elevii selectează o abilitate care cred că e cel mai slab dezvoltată și vor scrie pe caiete modalități de îmbunătățire; de a o transforma din abilitate slabă în una puternică. Indirect, dacă aceste gânduri vor fi transformate în realitate, atunci sursele de venit ale persoanei se vor mări considerabil, dar acest lucru va avea loc pe cale cinstită.

Moderatorul accentuează că fiecare persoană ar trebui să fie stăpână pe sine și să acumuleze surse de venit pe cale cinstită, păstrând demnitatea sa și respectând legea. Se analizează riscurile muncii la negru sau a acumulării veniturilor pe căi de corupție, la care, cu regret, recurg unele persoane. Acestea pot fi:

- *plata cu salariu date în plic*;
- *luarea și darea de mită*;
- *primirea salariilor pe funcții care nu sunt îndeplinite*.

• Sarcini pentru consolidare:

Sarcina nr. 1. Răspunde succint la întrebările de mai jos:

1. *Unde tragi linia între o atenție și mită (incluse în cadou)?*

2. Care este atitudinea ta față de acordarea de mici atenții (cu o valoare scăzută): un calendar, o vedere, un pachet de cafea?
3. Poate un agent public să accepte un cadou, de pildă o poză și să o carte în public?
4. Ar trebui elaborat un cod de etică pentru funcționarii publici? Ce idei ar trebui să conțină acesta?
5. Ce măsuri ar trebui să ia liderii entităților publice pentru a încuraja conduită exemplară în rândul angajaților și ce fel de sancțiuni ar trebui să aplice pentru pedepsirea celor care au încălcat obligațiilor prevăzute de lege?
6. Ce măsuri și sancțiuni lipsesc și ce fel de acțiuni ar trebui întreprinse?
7. Ce fel de strategie ar trebui să se folosească în lupta împotriva corupției?

Sarcina 2. Completați tabelul:

Manifestarea corupției	Abateri morale
- Luarea de mită;	- Nerespectarea Codului de etică;
- ---	- ...

IV. DEBRIFARE:

Moderatorul adresează elevilor câteva întrebări, cu referire la modalitățile prin care s-a implicat la lecția dată:

- Ce metode am utilizat la lecția dată?
- Care din ele au fost cele mai eficiente; lucrul individual, în perechi sau frontale?
- Crezi că ar trebui să divulgi toată informația despre părinți sau membrii familiei? Care anume se poate și care nu? De ce. Argumentează.

V. SUGESTII PENTRU EXTINDERE:

• **Sarcină de scurtă durată:** Elevii vor răspunde la întrebările:

- a) - Care pot fi sursele de venit principale în mod legal, ale unei persoane, familii sau colectivități?
 - De ce este important să ne gândim asupra unor surse alternative de venit, dar să fie e cale cinstită?
 - Ce ar trebui să schimbăm în societate pentru a reduce numărul infracțiunilor și a încălcărilor normelor morale?

b) Realizează un tabel în care vei înregistra principalele surse de venit ale familiei. Gândește-te cum ai putea să participi la economia bugetului familiei și asigurarea veniturilor pe cale legală.

• **Sarcină de lungă durată:** Elevii sunt îndrumați să mediteze cum poți contribui la acumularea surselor de venit ale familiei sale? Care din sugestiile de mai jos pot fi utilizate pentru a consolida bugetul familiei:

- cheltui banii personali pentru lucruri importante și nu pentru fleacuri sau doar distracții;
- banii personali, obținuți la zilele de naștere sau cu alte ocazii îi transmit în bugetul familiei;
- vara sau în vacanțe ajut părinții la muncile de pe lângă casă sau în gospodărie;
- își repar singur lucrurile și ajut să fie reparate și cele de uz comun din familie;

- ajut persoanele nevoiașe din comunitate;
 - studiez cu plăcere acțiunile și informațiile despre persoanelor de succes din comunitate sau din diverse surse.
- Se recomandă ca elevii să discute despre deciziile loc cu părinții.

Material suplimentar: Fapte de corupție prevăzute de lege

a) Luarea de mită: Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către un arbitru ales sau numit să soluționeze prin arbitraj un litigiu, de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească ori o altă organizație nestatală sau de către o persoană care lucrează pentru o astfel de organizație, de către un participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, sau acceptarea unor oferte ori promisiuni din partea acestora pentru a îndeplini sau nu, pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni fiind în exercițiul funcției sale sau contrar acesteia fie în cadrul unui eveniment sportiv sau al unui eveniment de pariat. (Art. 333. din Codul penal al Republicii Moldova).

Modalități de manifestare a luării de mită:

- ✓ pretinderea de bani - formularea unei pretenții (nu contează dacă este satisfăcută sau nu);
- ✓ primirea de bani - direct sau indirect, prin intermediar; luarea în posesie, preluarea unui obiect;
- ✓ acceptarea de bani sau alte foloase, expresă sau tacită - acordul explicit al făptuitorului la oferta de mituire;
- ✓ nerespingerea promisiunii de bani sau alte foloase, care nu i se cuvin (o acceptare a promisiunii în mod tacit).

Studii de caz:

1. Un profesor pretinde o sumă de bani sau alte foloase pentru a-i da note mai mari unui a din elevi.
2. Moderatorul obligă elevii să cumpere revista editată de dânsul, la un preț mai mare decât cel inscripționat pe copertă, sau cartea al cărui autor este. Elevii care nu fac acest lucru urmează să fie „sanționați” cu note mai mici decât ale celorlalți.
3. Moderatorul sugerează părintelui unui elev mai slab la învățătură că pentru a nu rămâne corigență la materia respectivă ar fi bine să facă pregătire suplimentară cu dânsul, contra cost.
4. Secretara primește un cadou pentru a elibera adeverința echivalentă diplomei de bacalaureat în dublu exemplar.
5. Directorul unui liceu acceptă promisiunea unei sume de bani pentru a aproba transferul unui elev în acel liceu, deși acesta nu îndeplinea condițiile necesare privind media/ clasele aveau deja numărul maxim de elevi admis de lege.

b) Coruperea pasivă: Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către o persoană publică sau de către o persoană publică străină de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, sau acceptarea ofertei ori promisiunii acestora pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani (Art. 324. din Codul penal al. Republicii Moldova).

Modalități de manifestare:

- ✓ promisiunea de bani sau alte foloase, direct sau indirect - asumarea unui angajament de către o persoană de a remite în viitor bani sau alte foloase unui funcționar public (indiferent dacă acesta o respinge sau nu);
- ✓ oferirea de bani sau alte foloase - prezentarea, etalarea, înfățișarea anumitor obiecte, bani, bunuri sau alte foloase unui funcționar public, urmând ca acesta să îndeplinească sau să nu îndeplinească un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu (nu contează dacă funcționarul refuză sau acceptă);
- ✓ darea de bani sau alte foloase, direct sau indirect - acțiunea mituitorului de a preda mituitului banii sau alte foloase (mituitorul nu trebuie să fie constrâns de către mituit să dea mită (nu contează dacă funcționarul a îndeplinit sau nu actul).

Studiu de caz:

Părintele unui elev promite unui profesor un cadou, în situația în care elevul respectiv va obține cea mai mare notă la olimpiadă.

c) Falsul în cate publice: *Înscrierea de către o persoană publică, în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente, dacă aceste acțiuni au fost săvârșite din interes material sau din alte interese personale, (Art. 332. din Codul penal al. Republicii Moldova).*

Studiu de caz:

Persona responsabilă cu eliberarea adeverințelor pentru recalcularea pensiilor acceptă un pachet de cafea sau o cuie de dulciuri drept „mulțumire”, după ce a întocmit o astfel de adeverință.

d) Traficul de influență: *Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de bani, titluri de valoare, servicii, privilegii, alte bunuri sau avantaje, pentru sine sau pentru o altă persoană, de către o persoană care are influență sau care susține că are influență asupra unei persoane publice, persoane cu funcție de demnitate publică, persoane publice străine, funcționar internațional, pentru a-l face să îndeplinească sau nu ori să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale, indiferent dacă asemenea acțiuni au fost sau nu săvârșite, se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate. (Art. 326. din Codul penal al. Republicii Moldova).*

Studiu de caz:

O bibliotecară pretinde o sumă de bani sugerând că o va da directorului pentru a-l determina să angajeze ca profesor suplinitor o anumită persoană. Nu are nici o importanță dacă acești bani vor fi dați mai departe sau vor fi păstrați de bibliotecară.

ANEXE

Anexa nr. 1. STUDII DE CAZ

a) *Elevul Mihai tocmai a terminat clasa a IX-a. La examenele de absolvire a gimnaziului nu a obținut o notă foarte mare, motiv pentru care nu a fost distribuit la un liceu de prestigiu. Cu toate acestea părinții doresc ca Mihai să meargă la un liceu de renume, așa că după începerea anului școlar încep să caute o soluție. Bibliotecara de la liceul de renume le solicită părinților o sumă de bani, spunându-le că în schimb va vorbi cu un inspector școlar pentru ca acesta să intervină.*

Opinia expertului: În această situație, fapta săvârșită de bibliotecară poate fi calificată drept trafic de influență.

b) *După câteva zile directorul liceului primește un telefon de la inspector și i se spune că trebuie să-l admită în instituție pe Mihai. Directorul încearcă să explice că toate clasele au deja numărul maxim de elevi și că în clasa a X-a se pot face transferuri abia în semestrul al doilea, însă domnul inspector nu se lasă convins.*

Opinia expertului: Sunându-l pe directorul liceului, inspectorul tocmai a săvârșit fapta de abuz în serviciu.

c) *Peste alte câteva zile bibliotecara le spune părinților că problema ar fi fost rezolvată dar domnul director nu este convins că poate aproba transferul. Părinții, dornici să rezolve cât mai repede problema, se duc la director cu un pachet voluminos. După o jumătate de oră de discuții, părinții ies din biroul acestuia cu zâmbetul pe buze, mulțumiți că au rezolvat problema, dar fără pachetul cu care au intrat.*

Opinia expertului: În acest caz, părinții lui Mihai sunt vinovați de săvârșirea faptei de corupere activă. Directorul liceului tocmai a luat mită, iar bibliotecara este complice, ca urmare a faptului că darea-luarea de mită s-a săvârșit prin intermediar. Dacă înainte de a exista alte sesizări cu privire la acest caz, părinții lui Mihai denunță fapta, acestora nu le va fi aplicată pedeapsa penală.

d) *O săptămână după aceea Mihai este deja elev la liceul mult dorit. Secretara a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a rezolva cât mai repede partea birocratică. Drept mulțumire, mama lui Mihai trece să o salute și la plecare îi lasă pe birou un pachetel de cafea, pe care secretara îl pune repede în geantă, mulțumind.*

Opinia expertului: Doamna secretară, probabil fără să știe, a primit un folos necuvenit, întrucât nu exista înțelegere prealabilă în acest sens.

e) *La ședința cu părinții, mama lui Mihai află că la fizică acesta nu are note prea mari, ba chiar este în situație de corigență. După ședință, mama se duce să vorbească cu domnul profesor și îi propune acestuia să facă meditații cu Mihai, bineînțeles plătite, că poate așa va aprofunda și băiatul materia. Pentru teză Mihai nu a învățat nimic, însă surprinzător în catalog primește o notă mare față de alți elevi din clasă. Când să le arate elevilor lucrările, lui Mihai îi spune că pe a lui nu o găsește. Probabil că s-a amestecat cu cele de la o altă clasă. Mama lui Mihai dă mită în modalitatea promiterii unor foloase materiale, iar domnul profesor ia mită în modalitatea acceptării promisiunii unor asemenea foloase.*

Opinia expertului: Acceptare remunerației ilicite/necuvanite au avut drept scop îndeplinirea defectuoasă a îndatoririlor de serviciu ale Moderatorului, respectiv aceea de evaluare obiectivă a tuturor elevilor.

f) *La Consiliul Profesoral, din cauza insucceselor școlare la mai multe obiecte și a multor lipse nemotivate se pune problema exmatriculării lui Mihai din instituție. Dar și de această dată are noroc. Tatăl lui Mihai vorbește cu directorul, spunându-i că lucrează la o firmă de construcții și se oferă să repare o altă clasă, numai să nu fie exmatriculat băiatul. Sigur, ca să nu poate cineva să spună că nu a fost sancționat în nici un fel, Mihai urmează să fie mutat din clasa a X-a H, în clasa a X-a A (care este și cea mai bună din liceu). Poate exemplul colegilor îl va determina și pe Mihai să se apuce de învățat.*

Opinia expertului: În acest caz fapta săvârșită poate fi calificată drept abuz de serviciu.

Atunci când suntem nevoiți să aducem în discuție un act de corupție sau o practică imorală, pot să existe o serie de momente de disconfort. Nimănui nu-i place atașarea unei etichete de „turnător”, mulți dintre noi se tem de reacția celor din jur. Dar este corect ca faptele de corupție să fieraportate la linia nationala anticorupție. Trebuie să ne adresăm organelor abilitate și nu în alta parte.

1. **Informați-vă cu atenție asupra rolului sau statutului persoanei căreia îi dezvăluiți informația** – nu ajunge să vorbiți oricui despre o practică imorală sau despre un act de corupție. Dacă este vorba despre un act care a avut loc în școală, cu mare probabilitate ar trebui să vă adresați cuiva din conducerea școlii – dar cui? Pentru a găsi răspuns la aceste întrebări, sfătuiți-vă cu persoane în care aveți încredere (eventual solicitați și un sprijin extern și nepărtinitor de la o organizație neguvernamentală);

2. **Asigurați-vă că desfășurarea discuției are loc într-un cadru securizat.** Nu este cazul să discutați despre un subiect sensibil cum este cel al relatării unor fapte de corupție sau practici imorale într-un birou în care nu te simți comod. De aceea, asigurați-vă că aveți suficient timp la dispoziție și că spațiul în care se desfășoară discuția este unul în care să vă simțiți și dumneavoastră și interlocutorul confortabili;

3. **Asigurați-vă de păstrarea confidențialității** – atunci când este cazul, discuția despre păstrarea confidențialității sau despre protecția identității celui care relatează un fapt de corupție sau o practică ne-etică sunt esențiale pentru ca discuția să poată avea loc. Înainte de a da orice informație, abordați tema confidențialității sau a protecției identității. Din discuțiile cu elevi și părinți, acest lucru reprezintă un aspect „spinos” al dezvăluirii și relatărilor despre fapte imorale și de corupție. Dacă aveți îndoieli că persoana cu care discutați nu vă poate garanta respectarea confidențialității sau protecția identității gândiți-vă temeinic dacă are rost să dezvăluiți informațiile;

4. **Limitați-vă la relatarea faptelor** – dacă vă hotărâți pentru a dezvălui o practică imorală, concentrați-vă asupra aspectelor concrete și reale ale fenomenului. Cel mai util pentru a pune în discuție o practică imorală sunt informațiile concrete și cuantificabile. Informațiile de tip ”zvonuri” despre anumite persoane (toți știu că profesorul X ia spagă sau copiii vorbesc că părintele lui Y ar fi plătit profesorii să-i dea note bune copilului), nu sunt argumente solide pentru a relata fapte de corupție sau alte practici imorale, dacă ele nu sunt susținute și de dovezi mai palpabile. De asemenea, încercați să lăsați pasiunea deoparte atunci când dezvăluiți un act de corupție sau o practică imorală – faptul că o anumită persoană vă este antipatică, faptul că există un conflict vechi cu aceea persoană nu ar trebui să influențeze în nici un fel mersul lucrurilor.

5. **Asigurați-vă că persoana căreia v-ați adresat a înțelege corect ceea ce ați relatat** – pentru a fi sigură că ați fost înțeleasă/înțeleasă, solicitați persoanei din fața dumneavoastră un rezumat al lucrurilor pe care le-ați discutat. Astfel, vă veți putea asigura că ceea ce i-ați transmis corespunde lucrurilor pe care le-ați relatat.

Mai multe informații pot fi găsite pe <http://www.cna.md/category.php?l=ro&idc=140&t=/Declaram-un-caz-de-coruptie>

Capitolul II. SUGESTII DE PROIECTARE A ACTIVITĂȚILOR EDUCATIONALE (treapta liceală)

MODELE DE PROIECTE DIDACTICE, CLASA X-A

Lecția 1. IDENTITATEA ȘI DEMNITATEA UMANĂ. DEMNITATEA NAȚIONALĂ

➤ **Subcompetențe:**

- analiza valorilor de bază pentru autodezvoltare și autorealizare;
- descrierea factorilor de menținere a atitudinii constructive față de sine și ceilalți.

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea legăturii dintre identitatea persoanei, cu unele caracteristici ale demnității umane;
- analiza cauzelor și manifestărilor care diminuează demnitatea omului;
- demonstrarea interesului pentru consolidarea demnității umane.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

- Ce este identitatea persoanei? Prin ce se remarcă omul?
- Care sunt caracteristicile de bază ale demnității umane?
- Ce legătură este între identitatea persoanei și demnitatea ei?

➤ **Joc didactic:** Elevii sunt aranjați în cerc. Moderatorul cheamă un voluntar care va conduce jocul. El va circula în interiorul cercului și când se va opri în fața anumitei persoane va exclama **Demnitatea umană este în legătură cu...**, iar persoana din față va continua propoziția. De exemplu: a) **Demnitatea umană este în legătură cu cultura fiecărui om;** b) **Demnitatea umană este în legătură directă cu respectarea drepturilor omului...**

Moderatorul explică elevilor legătura dintre identitatea persoanei și caracteristicile demnității umane. Identitatea persoanei include valori care trebuie promovate și respectate de către toți cetățenii în baza prevederilor legii și a principiilor morale. Acțiunile ilegale (infracțiuni, crime, acte de corupție) diminuează valoarea identității și a demnității omului, de aceea acțiunile ilicite trebuie depistate, iar persoanele trebuie pedepsite conform legii. Prin educația pentru integritate cetățenii acțiunile ilegale vor fi reduse și poate chiar evitate, iar persoanele vor deveni mai corecte, pentru ce vor fi respectate.

➤ **Asalt de idei.** Moderatorul adresează elevilor întrebarea: *Ce gânduri apar când pronunțăm termenul corupție?* Ideile se notează pe tablă sau pe un poster. Se vor prezenta sensurile termenului de „**corupție**” - **abatere de la moralitate, de la lege, de la datorie**. Se subliniază faptul că fenomenul corupției nu este nou în societatea noastră. Se prezintă exemple din istorie când conducătorii, boierii manifestau acțiuni de corupție etc. Sunt prezentate principalele cauze ale corupției.

Moderatorul indică elevilor paginile web unde putem găsi multe informații despre mecanismele corupției în țara noastră: <http://www.cna.md/>. De exemplu, Centrul Național Anticorupție, scopul principal al căruia este combaterea infracțiunilor economice și corupției în Republica

Moldova. Prevenirea lor este o sarcina prioritara pentru organele de ocrotire a normelor de drept.

Se conchide că există motive pentru care corupția ar trebui analizată ca o problemă de importanță națională, iar pentru reducerea acestui fenomen negativ ar trebui să se implice toți cetățenii.

Moderatorul organizează o discuție liberă, adresând câteva întrebări: *Ce este corupția și cum se manifestă ea? A fi corupt este imoral sau ilegal? Cum se percep acțiunile ilegale ale unor persoane? Cum se numesc acțiunile ilegale ale funcționarilor publici?*

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Lucru în grup:** Elevii se împart în cinci grupuri, fiecare a câte 5-6 persoane. Moderatorul distribuie fișa de lucru fiecărui grup. Elevii citesc materialul și completează fișa de lucru. Fiecare grup va discuta și va prezenta:

- a. *Grup I* - explicația termenilor legați de corupție: *mită, abuz de serviciu, îmbogățirea ilicită, traficul de influență, fraudă;*
- b. *Grup II* - cauzele corupției;
- c. *Grup III* - manifestări ale corupției și descriu acțiuni corupte;
- d. *Grup IV* - cele mai corupte domenii și dovezi;
- d. *Grup V* - modalități de reducere a corupției pentru domenii separate.

Sunt ascultați liderii grupurilor care prezintă rezultatele muncii în echipă. După ce liderul grupului I prezintă definițiile, moderatorul repartizează definiții ale corupției, iar elevii compară definițiile lor cu cele primite de la moderator. După încheierea prezentărilor liderilor, moderatorul atrage atenția elevilor despre legătura dintre identitate, demnitate, valori și integritatea persoanei.

III. REFLECTIE

➤ **Joc didactic.** Activitatea se desfășoară în cerc. Elevii transmit un ghem, care trece din mână în mână. Moderatorul ia ghemul și propune elevilor să discute despre natura și consecințele corupției, unde elevii sunt rugați să răspundă la întrebarea: *“Credeți că e posibil în ziua de azi să trăiești curat, fără să fii corupt?”* Cei care doresc să vorbească trebuie să ia ghemul și să-și exprime opinia cu referire la subiect. Ghemul călătorește din mână în mână și toți care au ceva de adăugat se exprimă. După încheierea discuției, se formulează concluzii și reflecții despre metoda desfășurată. Se pot folosi și două ghemuri de diferite culori pentru atitudini pozitive și negative față de tema discuției. La sfârșitul discuției se numără exprimările în favoarea și împotriva subiectului. Moderatorul rezumă răspunsurile elevilor cu referire la modalități de consolidare a demnității umane, conduce o discuție în cursul căreia analizează legătura între nevoi și ambiții, lipsa de onestitate și posibilitățile de abuz în serviciu. Toate acestea diminuează demnitatea omului, în calitate de cetățean, precum și în calitate de profesionalist/specialist.

IV. EXTINDERE:

Elevii sunt îndrumați să colecteze informații suplimentare despre problema corupției și efectele acesteia, distribuindu-și diferite roluri în grup: unii elevi selectează informații din bibliotecă, mass-media, de pe internet, alții contactează persoane-resursă care pot oferi exemple concrete etc. Informațiile suplimentare colectate vor fi utilizate la etapele de evocare la următoarele lecții.

Lecția 2. DREPTATE ȘI LEGE. NORME JURIDICE. NORME MORALE

➤ **Subcompetențe:**

- *argumentarea necesității respectării legii și principiilor democratice;*
- *formularea judecăților de valoare referitor la respectarea principiului egalității tuturor în fața legii.*

➤ **Obiective operaționale:**

- *descrierea conceptelor despre drept, lege, norme juridice și morale;*
- *analiza manifestărilor de dreptate și nedreptate, exprimate în diverse acțiuni ale oamenilor;*
- *demonstrarea respectului pentru drepturile și normele acceptate în societate.*

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Ciorchinele.** Fiind repartizați în perechi, elevii notează în mijlocul unei foi de hârtie două cuvinte, „dreptate” și „lege”. Apoi scriu concepte înrudite cu acestea și le vor lega cu linii. În cadrul exercițiului se identifică legături între diferitele concepte și se propun idei despre cum pot fi ele relaționate. Astfel vor realiza o „rețea” de cuvinte și concepte. Fiecare pereche prezintă colegilor rețeaua pe care au desenat-o. În continuare se va realiza o rețea de termeni și concepte comună pe tablă. Elevii se grupează a câte 4-6 persoane și compară caracteristicile dreptății cu cele ale legii. Elevii sunt rugați să prezinte situații în care diferite persoane se vor strădui să promoveze dreptatea, respectând legea, dar și situații de nedreptate și de încălcare a legii.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Lucru în grup:** Elevii sunt repartizați în grupuri de câte 5 persoane, meditează și scriu următoarele:

- *într-un cerc interior, sunt scrise cinci caracteristici care descriu dreptatea;*
- *în cercul exterior, se vor trece cinci caracteristici care se leagă de nedreptate;*
- *dacă nu se pot hotărî unde să treacă anumite caracteristici, li se recomandă să le treacă între cele două cercuri, formând Diagrama Venn.*

Se compară produsele grupurilor. Se trece pe tablă o listă comună. Dacă apar dezacorduri despre plasarea unor cuvinte, se va organiza o discuție pentru a clarifica poziția. Elevii prezintă argumentele lor PRO/CONTRA plasării vreunui cuvânt într-un anumit loc.

Fiecare elev din clasă va realiza o „punte” de cuvinte. Fiecare spune un adjectiv sau un substantiv pe care îl asociază cu dreptatea și apoi cu nedreptatea. Elevii trebuie să cadă de acord asupra locului unde să plaseze cuvântul corupție pe „punte”.

➤ **Studii de caz.** Elevii repartizați în perechi sau în grupuri mici, analizează situația descrisă și selectează pe cele care conțin acte de corupție. Se explică de ce ei consideră că situațiile analizate sunt acte de corupție.

a) Firma „Constructorul” participă la licitația pentru construirea unui complex sportiv. Firma oferă telefoane mobile membrilor comisiei

pentru a „facilita” comunicarea în timpul sesiunilor de lucru ale comisiei, după cum explică un reprezentant al firmei.

b) Pentru că i-a tratat fiul foarte grav bolnav, dna. Elena Z. i-a înmănat medicului un buchet de trandafiri și un coș cu mere din propria ei grădină.

c) Diana S. a căzut de acord cu decizia firmei „Miracol” că dacă aceasta îi finanțează campania electorală pentru a fi membru al consiliului local, ea va susține firma să obțină toate contractele de construcții din localitate.

d) Un funcționar public folosește mașina de serviciu și combustibilul pentru propriile sale nevoi.

e) O persoană are nevoie de ajutorul primăriei pentru soluționarea unei probleme personale. Funcționarul public târăgănează lucrurile intenționat. Persoana oferă funcționarului bani pentru a grăbi procesul și pentru a răsplăti funcționarul.

f) O persoană oficială întârzie și pleacă de la serviciu mai devreme. În timpul orelor de lucru oficiale el se ocupă de chestiuni personale.

Determinați comportamentul și caracteristicile unei persoane corupte. Oferiți cât mai multe răspunsuri la întrebarea: De ce credeți că este ilegală corupția? Cum poate fi transformat un caz de corupție într-o situație legală?

III. REFLECTIE

➤ **Discuția dirijată:** Moderatorul începe discuția cu elevii, cu următorul mesaj: ”Majoritatea oamenilor în ziua de azi consideră corupția un rău inexorabil. Se pare că s-au încercat toate metodele de a o combate, dar situația practic nu se schimbă”. **Cum credeți este cazul să se continue lupta contra corupției sau aceasta este un atribut necesar societății?**

Drept document de bază pentru iluminarea cetățenilor cu referire la consecințele corupției servește **Convenția ONU împotriva corupției**, adoptată la 31 octombrie 2003 și ratificată de Parlamentul de la Chișinău în anul 2007. În R. Moldova activează multe structuri de stat și organizații care monitorizează implementarea legilor. Printre cele mai importante legi în domeniul prevenirii și combaterii corupției, aprobate de autoritățile R. Moldova sunt: a) *Codul penal al R. Moldova, 2002*; b) *Legea R. Moldova privind Codul de conduită a funcționarului public, 2008*; c) *Legea R. Moldova privind declararea averii și a intereselor personale, 2016*; d) *Legea R. Moldova privind evaluarea integrității instituționale, 2016*.

Moderatorul concluzionează că impactul corupției este deosebit de dăunător pentru societate, de aceea trebuie încurajate măsurile de schimbare a mentalității și modul de viață al oamenilor. Cel mai important lucru este educarea cetățenilor și elaborarea unor legi care să fie respectate de toți cetățenii, iar cei care nu le respectă trebuie pedepsiți. Astfel, în procesul de dezvoltare a unei societăți civice deschise și coerente și a statului de drept, legea devine o valoare socială din ce în ce mai importantă, este o măsură a libertății umane. Pe de altă parte însă, nivelul libertăților umane depinde de măsura în care cetățeanul cunoaște Constituția țării, prevederile legale, alte acte normative ale statului și înțelege necesitatea respectării lor.

V. EXTINDERE:

Elevii sunt îndrumați să studieze prevederile unei legi și a unei norme morale, părți componente a Strategiei Naționale Anticorupție, în care sunt specificate elemente despre: a) transparența în luarea deciziilor la nivel central și la nivel local; b) cunoașterea și respectarea Codului de conduită a funcționarilor publici; c) conștientizarea de către cetățeni a consecințelor nefaste reprezentate de fenomenul corupției etc.

Lecția 3. PERSOANA ȘI EXERCITAREA CALITĂȚII DE CETĂȚEAN: NORMĂ ȘI LEGE

➤ **Subcompetențe:**

- argumentarea necesității respectării legii și principiilor democratice;
- formularea judecăților de valoare referitor la respectarea principiului egalității tuturor în fața legii.

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea caracteristicilor unui cetățean activ și responsabil;
- descrierea modalităților de implicare a cetățenilor în prevenirea cazurilor de încălcări a legii;
- demonstrarea interesului pentru afirmare personală și respect față de lege și norme morale.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE.

➤ **Jocul didactic:** Elevii se așază în două cercuri concentrice, cercul din mijloc cu fața spre cercul exterior. Elevii primesc sarcina să discute un concept caracteristic exercitării calității de cetățean a fiecărei persoane (de exemplu, ”cetățean”, ”lege”, ”normă”, ”responsabilitate”, ”discriminare”, ”corupție”, „mită” etc.) cu persoana care stă în fața lor. După aceasta, cercul exterior se rotește astfel încât să se formeze alte perechi. Se oferă un nou concept și acesta se discută în noua pereche. Toate conceptele se discută în acest mod. După încheierea jocului, elevii și moderatorul rezumă conceptele discutate și se anunță obiectivele operaționale ale activității.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Studiu de caz:** Șefa grădiniței își folosește postul pentru a face agitație electorală.

”La Grădinița nr. 1 din localitatea X activează un Centru pentru copiii cu retard mintal. Sunt două persoane care lucrează în calitate de psihologi în această instituție preșcolară. De când a venit noua directoare, care este și membră a unui partid politic de la putere, le folosește pe post de secretare. Ele sunt impuse să facă lucrul care-i trebuie ei, legat de activitatea partidului. Psihologii practic se ocupă foarte puțin cu copiii. La începutul lunii septembrie, când a fost perioada de colectare a semnăturilor, ea le-a spus lucrătorilor că trebuie să semneze pentru candidatul Y la funcție de președinte. Unora le-a spus pentru cine ar trebui să semneze, alora nu le-a comunicat. Cei care refuzau să facă acest lucru, erau intimidați și presați psihologic. Anterior au fost eliberate două persoane și, de frica să nu-și piardă locul de muncă, oamenii au semnat.” (Sursa: <http://www.anticoruptie.md/ro/sesizari/corupere>).

Moderatorul propune analiza conținutului studiului de caz și formularea răspunsurilor la întrebările:

a.) **Ce părere ai despre activitatea directoarei instituției preșcolare? În ce măsură crezi că ea încalcă legea?**

b.) **Cum specialiștii ar trebui să reacționeze la doleanțele administrației? Crezi că supunerea și îndeplinirea unor atribuții în afara fișei de post a unui specialist ar trebui tolerată?**

c.) *Cum ar putea fi schimbată situația dată? Cine ar trebui să se implice pentru a soluționa problema?*

d.) *Ce pedeapsă crezi că ar merita directoarea grădiniței?*

e.) *Cum ar trebui să acționeze organele de lege în cazul când cineva ar încerca să protejeze directoarea?*

f.) *Ce strategii de combatere a corupției propui?*

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunea de abuz de serviciu (art. 327. din Codul penal).

➤ **Mini-prelegerea:** Moderatorul atrage atenția elevilor că cetățenii ar trebui să se implice dezinteresat în diferite structuri ale societății civile în prevenirea și combaterea corupției.

a) **Organizațiile neguvernamentale** sunt antrenate activ în prevenirea și combaterea corupției prin formularea, promovarea și implementarea diverselor activități anticorupție, realizarea unor măsuri organizatorice și practice concrete chemate de a contribui la dezvoltarea cooperării cu organele guvernamentale. Paralel cu organele de drept ele pot să acorde consultanță și asistență de specialitate necesară;

b) **Mass-media** în prevenirea și combaterea corupției are un rol deosebit în sensibilizarea opiniei publice față de fenomenul corupției și activitatea autorităților în domeniul prevenirii și controlului social al acestuia, organizarea sistematică a unor conferințe de presă și briefing-uri la televiziune și radio pentru familiarizarea populației cu realizările din domeniu;

c) **Educația civică**, îndeosebi în rândurile tineretului, reprezintă o latură importantă a prevenirii fenomenului corupției, care impune derularea unor programe specifice în instituțiile de învățământ. Scopul acțiunilor educaționale anticorupție este de a informa copiii și tinerii despre pericolul corupției, de a le inocula intoleranța față de corupție și de a încuraja activitățile de combatere a ei.

III. REFLECTIE:

➤ **Discuție liberă:** Moderatorul propune elevilor să formuleze întrebări, pe care le vor adresa unii altora, de exemplu: *Corupția este utilă sau dăunătoare? Argumentați prin exemple concrete? Cine de regulă este implicat în cazuri de corupție? De ce se implică oamenii simpli în acte de corupție? Cum se manifestă corupția? În ce domenii este corupția cea mai mare? Cum se poate reduce corupția?*

Moderatorul rezumă ideile exprimate de elevi și atrage atenția acestora asupra faptului că în societate multe fenomene negative se leagă de rezistența noastră la acțiune, de faptul că tăcem și nu luăm atitudine. Schimbările se produc prin pași mici, cu alte cuvinte, ar trebui să începem cu noi înșine. Acum suntem tineri, dar în viitorul apropiat vom fi persoane care vom exercita anumite funcții în anumite instituții și organizații publice. Dar organizarea și activitatea instituțiilor publice sunt bazate pe anumite principii – acestea sunt ideile principale și reglementările pentru crearea și funcționarea eficientă a mecanismelor de stat. Aceste principii sunt cele ale publicității și deschiderii, reprezentării intereselor cetățenilor, profesionalismului și competenței, legității și separării puterilor.

IV. EXTINDERE:

Elevii vor completa tabelul: *”Daunele materiale și morale cauzate de corupție pentru societate și pentru cetățeni”*.

Daunele corupției pentru societate	Daunele corupției pentru cetățeni
- slăbirea autorității instituțiilor statului, datorită ineficienței acestora;	- degradarea nivelului de trai al populației;
- ...	- ...

Lecția 4. REPUBLICA MOLDOVA ȘI INTEGRAREA EUROPEANĂ

➤ **Subcompetențe:**

- argumentarea necesității respectării legii și valorilor democratice;
- identificarea caracteristicilor care ar demonstra că Republica Moldova este parte componentă a civilizației europene.

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea posibilităților de afirmare a cetățenilor și a statului pe arena internațională;
- argumentarea necesității de integrare europeană pentru consolidarea statului de drept în Republica Moldova;
- demonstrarea interesului pentru respectarea și promovarea drepturilor și libertăților omului.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Mini-dezbateri:** Moderatorul propune elevilor să selecteze una din opțiunile scrise pe tablă și să argumenteze alegerea sa: ÎNCOTRO MOLDOVA? a) *Moldova.md*; b) *Moldova.ue*; c) *Moldova.ro*; d) *Moldova.ru*. Elevii pot avea păreri diferite, pe care vor trebui să le explice. Se atrage atenție asupra faptului că indiferent de opțiunea cetățenilor pentru un oarecare vector, important este să fie respectate și promovate drepturile și libertățile omului, valorile personale, locale, naționale și general-umane.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Dezbatere academică: ”R. Moldova are capacitate de a adera la spațiul european comunitar”.**

Ideii pentru alcătuirea argumentelor PRO	Ideii pentru alcătuirea argumentelor CONTRA
<ul style="list-style-type: none">- R. Moldova este o țară cu tradiții europene;- Țara noastră este o regiune a Europei, vecină cu UE;- România va susține R. Moldova;- Mai multe state au declarat că susțin Moldova în cursul ei de aderare la UE;- Diaspora va susține masiv procesul de aderare;- Valorile democratice europene sunt susținute activ de cetățeni;- În ultimii ani cetățenii sunt mai pregătiți, în special generația tânără și intelectualii doresc accelerarea procesului de integrare;- R. Moldova este un teritoriu mic și cu o populație mică, de aceea cheltuielile UE pentru procesul de aderare a unui nou stat nu vor fi mari;- În familia comunității europene, a cărei deviză este ”Unitate prin diversitate” vor fi mai ușor soluționate problemele interetnice și a separatismului;	<ul style="list-style-type: none">- R. Moldova este o țară săracă și cu o economie slab dezvoltată;- R. Moldova este o țară coruptă, iar UE nu vrea să colaboreze cu funcționarii și politicienii discreditați;- Justiția în R. Moldova este slabă. Aceasta se explică și prin cazurile pierdute tot mai multe la CEDO;- Democrație nedezvoltată în R. Moldova, iar realizarea acestui demers este unul de durată și complicat;- Moldovenii se confruntă cu mari probleme de mentalitate. Avem populație agresivă (reprezentanți ai partidelor de stânga și oameni în etate) care se opun procesului de aderare;- În componența UE, vom pierde valorilor și tradițiile naționale, limba și cultura;- R. Moldova este o regiune de influență a Rusiei. Economia țării depinde de resursele venite din Rusia;- Statele UE nu vor dori conflict la hotare – separatismul transnistrean. Vor fi tensionate

<p>- În componența UE vom avea un stat democratic mai puternic și o societate civilă mai dezvoltată;</p> <p>- Liberalizarea vizelor și ratificarea Acordului de Asociere este un pas spre aderare la UE;</p> <p>- Problema corupției și alte probleme cu care se confruntă R. Moldova vor fi soluționate mai ușor.</p>	<p>relațiile UE cu Rusia;</p> <p>- Însăși europenii sunt împotriva, vor fi ocupate locurile de muncă ale populației locale;</p> <p>- Criza economică în UE;</p> <p>- UE are probleme mari cu statele care a aderat în ultimii ani și nu doresc extinderea comunității. Unele state chiar vor să iasă din componența UE.</p>
--	---

III. REFLECȚIE

➤ ***Fișa arbitrilor:*** Moderatorul și câțiva arbitri vor completa pe parcursul dezbaterii *Fișa de arbitraj*, apoi vor face analiza activității. ***Criteriile*** de analiză a dezbaterii sunt:

- *Argumentarea fiecărei opinii;*
- *Dovezile sau exemplele prezentate;*
- *Prezentarea discursurilor, exprimarea liberă a ideilor;*
- *Respectarea codului etic de către participanți (au dreptul să atace ideile și nu persoanele).*

Moderatorul atenționează elevii că una din probleme în cursul de integrare în comunitate este problema corupției, care este utilizată de ambele părți: Adepții punctului de vedere PRO – vor demonstra că în cadrul UE și respectării valorilor europene vor apărea mai multe posibilități de combatere a corupției în R. Moldova. Reprezentanții punctului de vedere CONTRA vor demonstra că problema corupției este atât de mare, că europenii nici nu vor dori să discute despre integrarea țării noastre în UE.

IV: EXTINDERE:

Elevii identifică măsuri de combatere a corupției și le scriu pe „***Cheia anti-corupției***”. Printre aceste măsuri pot fi:

- *adoptarea unor criterii clare de recrutare a agenților publici;*
- *interzicerea ca funcționarii publici să efectueze activități comerciale;*
- *veniturile și cheltuielile partidelor politice să fie transparente și legale;*
- *monitorizarea și declararea veniturilor de către agenții publici și politicieni;*
- *declararea cadourilor primite de politicieni;*
- *dezvoltarea unor coduri de conduită pentru agenții publici și politicieni în completarea sistemului legal;*
- *luarea deciziilor importante prin aprobare comună;*
- *susținerea educației civice și pentru democrație;*
- *amenzi uriașe pentru corupție și răspunderi crescute;*
- *salarii crescânde pentru oficiali publici;*
- *fonduri crescânde pentru servicii speciale;*
- *linii verzi;*
- *activități organizate în școală pentru ca elevii să demonstreze intoleranță din ce în ce mai mare față de acțiunile de corupție.*

Lecția 5. REGLEMENTĂRI LEGALE PRIVIND PROTECȚIA SĂNĂTĂȚII

➤ **Subcompetențe:**

- formularea judecăților de valoare în raport cu diferite teorii /viziuni referitoare la sănătate, la viață în toate formele ei de existență.

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea cazurilor de corupție în domeniul medicinei;
- analiza reglementărilor legale privind protecția sănătății;
- demonstrarea atitudinii corecte (legale și morale) față de diverse acțiuni întreprinse.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Gândește/perechi/prezintă.** Moderatorul propune elevilor să mediteze individual timp de o minută, apoi să discute în perechi asupra cazurilor trăite sau auzite, în care sunt situații de corupție în medicină. Vor fi ascultate câteva opinii. Elevilor li se cere să propună căi alternative de consolidare a sănătății și să identifice barierele posibile pentru fiecare cale pe care personajul principal al poveștii să o aleagă. Li se cere să explice cum pot fi depășite aceste bariere.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Studiu de caz:** Moderatorul va da citire situației de mai jos, iar elevii vor răspunde la întrebările adresate și vor fi motivați pentru a formula și a răspunde la întrebări pentru colegi.

O persoană merge la medic pentru că o doare genunchele. După ce o examinează, medicul îi spune că genunchele trebuie operate. Pacientul este de acord să fie operat. Medicul îi spune că sunt alți 43 de pacienți care așteaptă să fie operați. În cel mai bun caz, poate fi operat peste șase luni dacă dorește ca operația să fie suportată de fondul de asigurări medicale. Dacă însă pacientul este de acord să plătească singur operația (care costă circa 14.000 lei), nu va trebui să aștepte atâta timp. Pacientul spune că nu are suma de bani necesară. Dar dacă ar fi să aștepte șase luni, problema la genunchi s-ar putea agrava.

Ce ar putea face pacientul pentru a i se opera genunchiul mai devreme? Încercați să identificați cel puțin două modalități de a rezolva situația. Credeți că există alte căi decât de a recurge la acte de corupere a medicilor?.

Mini-întrebări pentru a facilita discuția:

1. A comis medicul o încălcare?
2. Este acesta un caz de lipsă de onestitate, de încălcare a jurământului lui Hipocrate.
3. S-a cauzat vreo daună cuiva? Dacă DA, care?

4. *Puteți anticipa comportamentul personajelor din situația descrisă?*
5. *Dacă statul ar percepe o taxă în plus pentru a trata persoanele cu boli grave, s-ar schimba situația?*

III. REFLECTIE

➤ **Scriere liberă:** Timp de câteva minute continuă propoziția: *”Un medic competent și integru ar trebui să ...”* Sunt ascultate câteva reflecții, după care moderatorul va explica elevilor că elemente de corupție sunt nu doar în domeniul medicinei, ci practic în toate domeniile vieții. Vina o poartă toate persoanele implicate, problema depinde de atitudinea de conștientizare a tuturor cetățenilor pentru a fi lichidată.

➤ **Studii de caz: Opinia cetățeanului: Corupția - un flagel care ne distruge personalitatea**

A. *Sloganul „Corupția omoară educația” este, într-adevăr, unul răsunător, tranșant, care ar trebui să ajungă la conștiința omului. Corupția este un flagel care ne distruge personalitatea și întreaga societate și eu nu aș vrea ca și copiii mei să trăiască într-o societate coruptă. Cred că eradicarea ei va fi posibilă numai dacă fiecare dintre noi se va implica în acest proces și nu va mai avea o atitudine tolerantă față de aceasta.* (Raisa).

B. *Corupția este o maladie socială care, în țara noastră, ia amploare pe zi ce trece, de aceea statul trebuie să întreprindă acțiuni concrete ca s-o distrugă. Cred că tinerii ar trebui să se implice activ în acest proces, pentru că noi, dacă am rămas în țara noastră, trebuie să luptăm pentru un viitor mai bun. Campania lansată este binevenită, dar se cere să fie susținută de acțiuni concrete, în caz contrar aceste spoturi se vor uita, iar corupția va înflori mai departe.* (Adrian).

C. *Nu știi dacă fenomenul corupției poate fi cu adevărat eradicat, pentru că este unul complex, care s-a înrădăcinat în societatea noastră. E necesar să începem, în primul rând, prin educarea tinerei generații într-un spirit de intoleranță față de corupție. Iar părinții trebuie să fie foarte atenți la acest proces, pentru că anume ei sunt cei care contribuie direct la răspândirea fenomenului. Copiii nu au bani ca să plătească pentru examene, de regulă, tot părinții sunt cei care scot banul din buzunar ca să achite mita. Reușita campaniei va fi garantată numai dacă fiecare membru al societății se va implica în ea, ca să spună „NU!” atunci când i se propune să dea mită.* (Cristina).

<http://www.timpul.md/articol/coruptia-omoara-educatia-33807.html>

Sarcini:

- a.) *Cum îți exprimi opinia față de anumite încălcări ale legii?*
- b.) *De ce cetățenii ar trebui să demonstreze activism civic și responsabilitate?*
- c.) *Ce are de câștigat societatea în caz că cetățenii sunt activi? Dar ce pierde societatea în caz că cetățenii manifestă indiferență?*

IV. EXTINDERE:

Elevii sunt îndemnați să colecteze cazuri de corupție din diverse domenii, discutând cu persoanele apropiate și să propună căi de prevenire a acestui fenomen negativ.

Lecția 6. AUTO-CUNOAȘTERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ. CALITĂȚI ȘI VALORI PERSONALE. REUȘITA PERSONALĂ

➤ **Subcompetențe:**

- descrierea unor modalități de punere în valoare a propriului Eu și a propriului potențial pentru autodezvoltare și auto-realizare;
- identificarea relațiilor dintre calitățile personale, valorile personale și reușita personală.

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea modalităților de autocunoaștere și dezvoltare personală;
- descrierea caracteristicilor unei persoane integre;
- manifestarea interesului pentru implicare în acțiuni pentru creștere personală.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Exercițiul:** Elevii sunt rugați să scrie pe o coală de hârtie zece lucruri care consideră că au cea mai mare importanță pentru sine. Apoi vor trebui să taie 3 din cele 10 lucruri pe care le consideră cel mai puțin importante, păstrând astfel șapte. După o perioadă de meditație, vor trebui să taie alte trei lucruri, până când vor rămâne cu doar un lucru, pe care îl consideră cel mai important.

Elevii prezintă rezultatele și se organizează o discuție frontală. Această sarcină îi va ajuta pe elevi să se cunoască mai bine și să înțeleagă mai bine și pe alții. După aceasta, elevii vor discuta despre modalități de atingere a scopurilor și în ce situații se poate de afirmat că scopul scuză mijloacele.

➤ Moderatorul va rezuma ideile exprimate de elevi și va face legătură cu diverse modalități de reușită în viață și unele situații, printre care și implicări în cazuri de corupție, când pot fi fatale pentru dezvoltarea și viitorul persoanei.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Adoptarea poziției:** Moderatorul explică elevilor cum să spună „NU”, adică să-și stabilească limitele independenței interne, să fie ei înșiși. Se prezintă situații când este greu pentru oameni să spună „NU”. Li se explică elevilor ce înseamnă o poziționare pe „NU”. Sarcina de combatere a corupției „Nu, nu este posibil”, este suplimentată prin prezentarea următoarei situații:

”Vreau să am rezultate bune la lucrarea semestrială la matematică. Nu am abilitățile necesare să obțin rezultate bune. Înainte de test, îi voi da Moderatorului un cadou, poate va fi mai indulgent... Stai! Nu, este imposibil, asta înseamnă că dau mită. Eu doar mă consider o persoană integră”

Cum credeți este ușor de făcut acest lucru sau dificil? Ce ar trebui să facem pentru ca să reușim? Elevii, repartizați în perechi, vor analiza cazuri din viață în care ar trebui să spună clar și ferm "NU". Elevii învață să spună „NU” corupției.

III. REFLECTIE.

➤ **Studiu de caz:** Lângă Centrul Municipal de Sănătate Publică și Inspectoratul Ecologic, din primăvară funcționează o terasă, care depășește cu mult programul stabilit de Pretură. Uneori (destul de frecvent) se țin petreceri zgomotoase până în zorii zilei, iar când nu se țin petreceri se execută lucrări de construcție/reparații (gen lucrări de percuție, sudură etc.) până târziu după miezul nopții.

Am sesizat de multiple ori poliția pe acest subiect, și, ce credeți?! Tot eu risc să plătesc o amendă pentru un apel (cică) fals, întrucât patronii reușesc să se „înțeleagă” cu poliția. Pe lângă acestea, terasă funcționează din luna aprilie-mai fără a avea autorizație în acest sens. Terenul adiacent luat de la Primărie pentru întreținere a fost amenajat ca parcare. Conform actelor, se permite parcare a 3 mașini – în realitate, însă, staționează o mulțime de mașini și blochează chiar și trotuarul pentru pietoni, parțial și partea carosabilă de pe Alba-Iulia. Nu mai pomenesc de publicitate amplasată pe spațiul public fără nici o autorizație și alte "mărunte".

Pe fondul acestui conflict am fost amenințată cu moartea, șantajată și altele de "n" ori. Oare în această țară, chiar toate sunt pe dos, chiar nu mai există justiție, iar persoana care are bani poate face orice îl bate capul?! Vă rog să mă ajutați, vă rog să interveniți!

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunea de amenințare cu omor (art. 155 Cod penal)

Sarcini: (pentru lucru în grup):

a.) **Analizați în grup cele 2 situații descrise. Identificați încălcările comise. Este un caz de corupție? Care anume?**

b.) **Ce ar trebui să întreprindă organele abilitate pentru a soluționa problema? Ce decizii ați lua voi cu referire la fiecare caz în parte? Argumentați-vă decizia.**

c.) **Cum cetățenii ar putea să-și apere drepturile lor? Cui se pot adresa ei în caz că organele abilitate să soluționeze problema nu vor lua măsurile necesare?**

d.) **Cum veți reacționa că asemenea cazuri se vor întâmpla în sectorul în care locuiți? Prezentați decizia grupului pentru public.**

➤ **Joc didactic:** Fiecare copil primește o bucată de hârtie care este parte a unui pătrat mai mare tăiat în bucățele. Pe bucata de hârtie își vor nota sentimentele pe care le au atunci când se găsesc față în față cu un act de corupție. Când toți au terminat sarcina, așează bucățile de hârtie laolaltă într-un pătrat mare - *pătratul sentimentelor*.

Această activitate este urmată de o discuție și concluzii. Se pot utiliza două culori pentru a exprima diferit atitudinile pozitive și negative. La sfârșitul activității jucătorii vor vedea care culoare predomină în pătrat. Se organizează o discuție finală pentru a formula concluzii.

IV.EXTINDERE:

Elevilor li se propune să alcătuiască portretul unei persoane integre, în care se vor regăsi și caracteristicile și calitățile personale.

Lectia 7. ROLURI ȘI COMPETENȚE SOCIALE

➤ **Subcompetențe:**

- *identificarea relațiilor dintre calitățile personale, valorile personale și reușita personală.*

➤ **Obiective operaționale:**

- *identificarea avantajelor și a riscurilor în cadrul anumitor ocupații;*
- *analiza situațiilor care conduc la consolidarea sau diminuarea integrității persoanei;*
- *formularea percepției proprii despre o viață mai bună și un viitor asigurat.*

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Secvențe contradictorii (arbore cu profesii).** Pe tablă este desenat un arbore. Elevii primesc câte 2 foițe de diferite culori. Pe una din ele scriu meseria pe care ar dori să o profeseze, iar pe alta, meseria care nu ar profesa-o nici într-un caz. Elevii atașează foițele la arbore, argumentându-și alegerea. Cu ajutorul acestui exercițiu creăm un top al clasei cu cele mai căutate profesii. În continuare se discută și despre riscurile care pot apărea mai des în cadrul unei ocupații.

➤ **Mini-prelegere:** Moderatorul explică că orice profesie presupune muncă sistematică și mare responsabilitate, nu doar pentru acțiunile sale, dar și ale altor persoane. În legătură cu profesia aleasă se discută și despre posibilitățile de dezvoltare în carieră. Unele persoane având funcții înalte și roluri sociale speciale uită de respectarea legilor, deseori își permit să încalce legile și normele morale: abuz de putere, falsificarea unor date; luarea de mită, îmbogățirea ilicită, delapidarea bunurilor statului, ascunderea sau legitimizarea unor crime etc. Astfel, este important de îndeplinit atribuțiile de post și de respectat regulile, pentru a păstra integritatea persoanei și a nu intra în conflict cu legea.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

- **Discuție dirijată:** Moderatorul oferă elevilor o listă cu lucruri pe care adulții le apreciază cel mai des, incluzând următoarele categorii:
 - *o școală prestigioasă pentru copiii lor;*
 - *o profesie bună, care poată să crească în carieră;*
 - *legături, relații bune cu persoane influente etc.*

Elevii, repartizați în perechi, discută fiecare situație expuse și formulează căi de realizare a visului pe cale legitimă/cinstită și pe căi nelegitime/necinstite. Urmează o discuție dirijată despre modalitățile prin care se poate ajunge la aceste performanțe. **De ce maturii consideră aceste lucruri importante. De ce sunt apreciate?** Elevii comunică ce-și doresc ei, la ce aspiră, cum pot avea acele lucruri și ce măsuri pot lua

pentru a le obține. Moderatorul ajută elevii să-și formuleze percepția proprie despre o viață mai bună și un viitor asigurat, dar respectând legile.

III. REFLECTIE

• *Interviul în trei trepte: Natura dorințelor.*

Cinci elevi-experti, instruiți din timp de către moderator, realizează un interviu, fiecare cu câte 3 persoane, prin care află părerea colegilor despre ”*Cultura dorințelor*”. După prezentarea rezultatelor se va atrage atenție asupra modalităților de realizare a dorințelor, pentru a forma o cultură a unei persoane integre, care să fie respectată și de alte persoane și să servească model pentru urmași. Deseori în realizarea dorințelor personale sau a persoanelor apropiate, se comit acte ilegale, încălcări de lege și a normelor morale. Este necesar de păstrat tot timpul un echilibru între dorințe și necesități, între dorințe și echitate etc.

IV. EXTINDERE:

Elevii sunt îndemnați să alcătuiască traseul său în carieră pentru următorii 10 -15 ani.

Un *traseu în carieră* ar putea avea următoarele părți componente:

I. *Studiile la liceu;*

II. *Orientarea profesională și dezvoltarea pentru carieră;*

III. *Studiile la facultate/învățământul postuniversitar;*

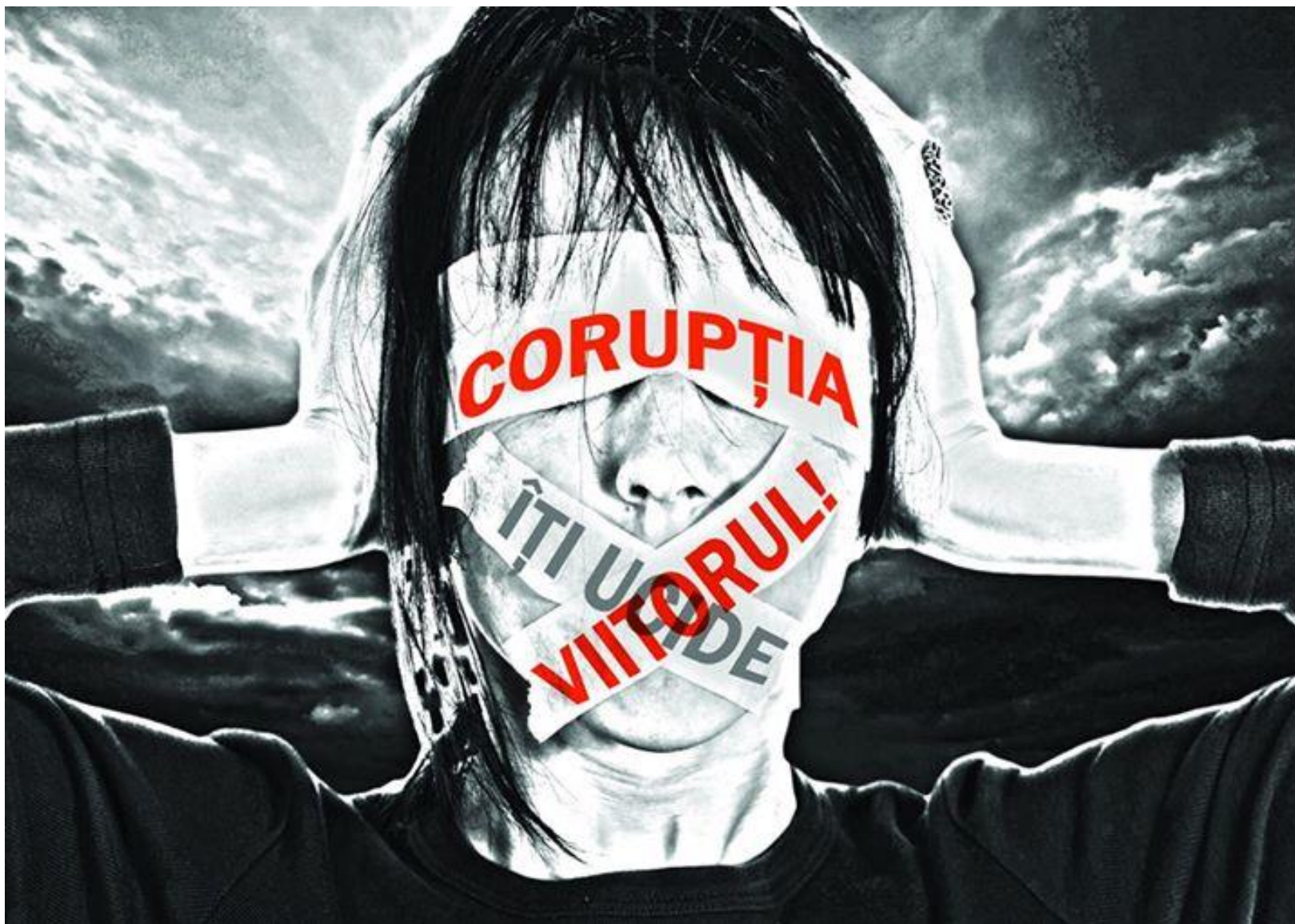
IV. *Angajarea în câmpul muncii;*

V. *Dezvoltarea în carieră;*

VI. *Preferințe, hobby, pasiuni;*

VII. *Autodezvoltare;*

VIII. *Integritate*

Lectia 1. VALORI, NONVALORI ȘI COMPORTAMENT DEVIAT

➤ **Subcompetențe:**

- identificarea cauzelor ce conduc la comportamente deviate;
- propunerea unor sugestii de promovare a respectului față de cetățeanul țării, fără deosebire de gen, stare socială etc.

➤ **Obiective operaționale:**

- descrierea implicațiilor personale pentru dezvoltarea personală prin metode legale;
- analiza diferitor tipuri de acțiuni și de comportament deviate ale persoanelor;
- manifestarea responsabilității în acțiune și fapte.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Discuție:** Moderatorul menționează că orice activitate a omului se desfășoară într-un mediu valoric, dar deseori este supus și unor împrejurări în care domină nonvalori, în rezultat comportamentul persoanei poate devia. Se propune elevilor să analizeze cazurile de mai jos și să determine dacă a fost sau nu o încălcare a legii și a normelor morale:

- Mihai i-a comunicat conductorului din tren că a ajuns prea târziu la gară și nu a reușit să cumpere bilet. Conductorul i-a oferit lui Mihai posibilitatea să plătească doar jumătate din prețul biletului dacă nu dorește costul biletului întreg;*
- Când Elena nu a reușit să susțină examenul la școala de șoferi, instructorul i-a comunicat că în schimbul unei sume mici poate să-i obțină permisul fără ca Elena să se mai prezinte la examen și a doua oară;*
- La sfârșitul anului școlar, clasa oferă dirigintelui un buchet uriaș de flori;*
- Nicu este oprit de poliția rutieră pentru că a încălcat regulile de circulație. Polițistul îi spune că amenda oficială e 300 lei. Nicu nu are toți banii la el și roagă polițistul să primească doar 100 de lei. Polițistul ia banii și pleacă;*
- O persoană care lucrează la un minister este oprit de poliția rutieră pentru încălcarea regulilor de circulație. Rugat să-și prezinte actele, acesta scoate și legitimația de lucru. Ofițerul de poliție se uită la ele și îi permite să continue drumul, spunându-i să aibă mai multă grijă data viitoare;*
- S-a numit directorul muzeului din orașul X: acesta este nepotul președintelui consiliului municipal;*
- Oficialii municipali au ieșit seara la cină și s-au înțeles cu chelnerul că acesta le va da o factură de două ori cât consumația lor.*

Moderatorul adresează câteva întrebări elevilor: **Care pot fi consecințele pentru asemenea comportamente deviate de la norme și legi? Cum vă ați comporta voi în aceste situații?**

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Exercițiul:** Imaginați-vă un medic altruist, care se sacrifică la serviciu, dar este și un tată responsabil, cap de familie, cel care asigură veniturile familiei. Toți medicii tratează oamenii, dar sunt unii care o fac mai altruist și alții care o fac calculat. Elevii discută ce se întâmplă, de exemplu, când o persoană fiind medic, intră în contradicție cu rolul de tată care se sacrifică pentru familia sa.

De exemplu, fiul unui medic are performanțe înalte în domeniul aviației și dorește să studieze în străinătate. Dar medicul nu câștigă suficient pentru a acoperi cheltuielile studiilor peste hotare. O decizie importantă, pe care trebuie să o ia medicul, se referă la viitorul copilului său. Fie că se va fructifica talentul copilului și acesta își va realiza dorința, sau ca urmare a rămânerii în țară, se va simți mai puțin realizat. Medicul ar putea să se folosească de rolul său și să accepte luarea de mită/remunerarea necuvenită, iar banii i-ar putea folosi pentru a plăti studiile peste hotare a fiului său. Dar ce se va întâmpla cu jurământului lui Hipocrate și dedicația față de pacienții săi?

➤ **Discuție în contradictoriu.** Clasa se împarte în două grupuri. Un grup va formula argumente în sprijinul afirmației „*Medicul ar putea uneori să ceară mită.*” Celălalt grup va argumenta a doua poziție: „*Medicul nu ar trebui să ceară mită nici într-un caz.*” Grupurile își vor prezenta argumentele pe rând, apoi se vor analiza argumentele fiecărui grup pentru a lua decizia care opinie e mai puternic susținută. Se discută despre consecințele în fiecare situație și decid unde riscurile sunt mai mari. Elevii discută cum s-ar simți dacă ar fi în locul fiului și al pacienților.

Este important ca în timp ce joacă diferite roluri, oamenii să își poată menține identitatea și să știe cine sunt și care sunt valorile lor. Dacă apare un conflict între roluri, nu vor avea dificultăți în a decide cum să se comporte, deoarece oamenii integri și responsabili sunt ghidați de cauze nobile și de valori autentice. În timpul discutării cazului cu medicul, moderatorul poate menționa că este încă neclar cum va privi fiul, când va fi mature, fapta tatălui său de a fi acceptat mita. Oare tatăl dă un exemplu bun fiului său? Sau fiul poate să considere că mita este un lucru firesc în societate și să continue și el astfel de mod de viață?

III. REFLECTIE

➤ **Adoptă o poziție:** Moderatorul prezintă elevilor o listă de proverbe și expresii pentru a afla cum le înțeleg, făcând legătură cu subiectul lecției. De exemplu: „*O mână spală pe alta*”, „*A unge mâna cuiva*”, „*Buturuga mică răstoarnă carul mare*”, „*Cine se aseamănă se adună*” etc. Fiind parte a unui grup te conduci de regulile acestuia. Dar uneori în grup pot apărea persoane cu comportament deviat. Ce putem face în asemenea cazuri? Încercăm să fim noi înșine sau ar trebui să fim ”ca lumea”. Uneori a fi ”ca lumea” nu înseamnă a face corect. Dacă de exemplu în cadrul unei organizații câțiva funcționari i-au mită, aceasta nu înseamnă că trebuie s-o facă și ceilalți. Treptat moderatorul dirijează discuția spre exemple prin care se demonstrează comportamente decente și ascultă opiniile elevilor, încurajând să prezinte și exemple din viața cotidiană.

IV. EXTINDERE:

Elevii sunt rugați să-și argumenteze opțiunea pentru una din școlile de mai jos în care ar trebui să-și facă studiile în următorii ani:

a) *În școală există un sistem de evaluare exigent, unde probele sunt apreciate în baza unor criterii unice, elevii deși depun efort și învață mult, dar puțini dintre ei reușesc să ia note foarte înalte.*

b) *În școală fiecare profesor are un sistem propriu de evaluare, cu unii chiar se poate de ”înțeles omenește”, dacă dorești note mari nu este o problemă să le ai. În schimb ești asigurat că dacă ai un certificat de absolvire cu note mari vei fi admis la o facultate la buget.*

Lecția 2. **MANIFESTAREA UNUI COMPORTAMENT ACTIV ȘI RESPONSABIL, ADECVAT UNEI LUMI ÎN SCHIMBARE**

➤ **Subcompetențe:**

- analiza condițiilor de promovare a valorilor naționale și general-umane;
- propunerea unor sugestii de promovare a respectului față de cetățeanul țării, fără deosebire de gen, stare socială etc.

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea diverselor posibilități de manifestare a persoanelor;
- caracteristica diferitor tipuri de acțiuni și manifestări ale persoanelor integre;
- manifestare interesului pentru implicare în acțiuni comunitare.

DESĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Joc de rol:** Moderatorul propune elevilor să-și imagineze că sunt maturi și că toți lucrează la diferite organizații și instituții din localitate. Ei vor alege să fie: *muncitori, conducători, membri ai unor ONG, membri ai Consiliului local, director de școală, profesori, șeful spitalului, lider sindical, primar, secretară la primărie, polițist de sector, jurist, avocat* etc. Fiecare are de îndeplinit anumite atribuții, conform fișei de post. Dar unii au o influență mai mare asupra altor oameni, alții mai mică. Unii simt că treptat sunt influențați de persoanele cu posturi mai înalte.

În presa locală au apărut articole în care se scrie despre unele cazuri de trafic de influență. Cine credeți că poate fi învinuit în primul rând de comiterea acestor fapte ilicite? Moderatorul îi roagă pe elevi să scrie în 2-3 propoziții despre ce va întreprinde imediat pentru a descoperi și a lua atitudine față de cazurile nedemne. Apoi elevii formează 4-5 grupuri, conform rolurilor, dar și a planurilor de prevenire a faptelor ilicite. Elevii discută câteva minute, apoi prezintă decizia grupului.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Mini-prelegere:** Moderatorul explică elevilor despre rolurile pe care oamenii le au în viața de zi cu zi și despre felul cum aceste roluri se schimbă în situații diferite. Împreună cu elevii este definit termenul de „lider” și se face distincția dintre liderii formali și cei informali. Se discută frontal despre actorii care contribuie la formarea conducătorilor, despre deprinderile și competențele de care are nevoie orice lider pentru conducerea unui grup.

➤ **Lucrul în grup:** Se propune să fie construit un Turn de hârtie (fiecare grup primește câte 10 foi A4). Este vorba despre experimentarea diferitelor tipuri de comportament, proprii unui lider și despre observarea consecințelor acestora, mai ales asupra rezultatelor obținute.

Moderatorul împarte clasa în trei grupuri. Fiecare grup va avea un lider și un observator. Liderii trebuie să mobilizeze membrii grupului să îndeplinească sarcina cât mai repede. Liderii ar putea recurge la anumite încălcări, inclusiv prin coruperea unor membri din alte grupuri. Fiecare grup de elevi va construi un turn de hârtie, înalt de 1 m, care să sta singur pe propriul fundament.

Pot fi utilizate modalități diferite, care vor fi prezentate liderilor pe fișe aparte pe parcursul activității. Moderatorul va observa în special metodele imorale pe care le folosesc liderii și membrii grupurilor pentru a realiza sarcina, uneori schimbând special conținutul sarcinii. De exemplu, la început se dă sarcina să se folosească doar hârtia pe care o are grupul la dispoziție, dar apoi anunță că liderul ar putea să caute posibilități de a se adresa unor membri din alte grupuri pentru a cumpăra hârtie sau chiar să atragă de partea sa membrii din alte grupuri. La final moderatorul și observatorii vor măsura turnurile construite. Dar principalul se vor acorda puncte nu pentru înălțimea turnului, dar pentru respectarea anumitor principii etice, pe care le cunosc doar observatorii. La finalul jocului, fiecare observator își prezintă concluziile sale. Moderatorul acordă câteva întrebări liderilor și membrilor grupurilor, de exemplu: „*Cum s-a comportat grupul sub îndrumarea liderului?*”, „*Cum s-au simțit participanții în timpul exercițiului?*”, „*Care metode au fost folosite pentru rezolvarea sarcinii? Cum v-ați simțit la diferite etape a exercițiului, mai ales atunci când liderii grupurilor încercau să vă convingă de noile idei, care erau scrise pe fișe? Care metode au fost morale și care imorale?*”

Moderatorul conduce discuția despre modalitățile de realizare a sarcinii și explică amănunțit avantajele și dezavantajele metodelor utilizate.

III. REFLECTIE

➤ ***Microfonul liber.*** Tehnica dată permite tuturor participanților să comunice repede despre subiectul discutat, și totodată, să răspundă la întrebări, să-și exprime opinia sau poziția sa. Această metodă este eficientă la etapa finală a lecției când participanților li se cere să formuleze o concluzie despre cele învățate. De exemplu, fiecare participant, într-o propoziție, formulează participarea sa exercițiul realizat în grup, fiind în locul liderului. „*Eu cred că, dacă aș fi fost liderul grupului, aș fi acționat în felul următor: ...*”

Moderatorul poate organiza și altfel activitatea. El se adresează către elevi: „*Imaginați-vă că aveți posibilitatea să vă exprimați succint opinia, în fața unui microfon, unde sunt prezenți câteva zeci de oameni, despre o campanie de informare și sensibilizare a populației cu genericul „Corupția omoară educația”, de exemplu: ”Vă propun implementarea unui proiect prin care veți fi informați despre cauzele și consecințele corupției. Vor fi difuzate patru spoturi sociale care vor promova ideea de responsabilitate și în puterea fiecărui actor educațional de a lua atitudine adecvată pentru a minimaliza fenomenele corupției. De asemenea, pe parcursul campaniei va fi pusă la dispoziție o linie fierbinte la care veți putea sesiza cazurile de corupție din sistemul educațional. În cadrul campaniei vom promova câteva acțiuni anti-mită și anti-copiat. Este important să formăm niște deprinderi de viață care ar exclude mita, plagiatul etc....”*

În baza răspunsurilor formulate de elevi și a prezentărilor, moderatorul are posibilitatea să aprecieze răspunsurile și să evalueze activitatea lor.

IV. EXTINDERE:

Elevii sunt îndemnați să investigheze cum sunt soluționate anumite probleme ale cetățenilor din comunitate și să identifice căile cel mai răspândite de ameliorare:

- ***Orice problemă este soluționată prin depunerea unui efort personal, respectând legea;***
- ***Unele probleme ale cetățenilor sunt soluționate prin înțelegerea cu cunoscuții sau prin acordarea de mită;***
- ***Cetățenii și autoritățile publice locale se implică de comun acord în soluționarea problemelor cetățenilor și ale comunității;***
- ***Majoritatea problemelor se soluționează cu mari dificultăți și se amână de la un an la altul.***

Lectia 3. PROBLEME LEGATE DE ANGAJAREA LA MUNCĂ

➤ **Subcompetențe:**

- analiza modalităților de explorare a resurselor personale care influențează planificarea carierei;
- structurarea unei schițe a planului de dezvoltare a resurselor personale, prin raportare la obiectivele de viitor;

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea criteriilor de angajare a persoanelor în câmpul muncii;
- analiza situațiilor de încălcare a legii care pot provoca probleme pentru angajați;
- demonstrarea interesului pentru cunoașterea cerințelor legislației muncii.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Joc de rol:** Moderatorul adresează elevilor întrebarea: *După ce criterii ar trebui să fie angajați oamenii în instituțiile statului sau în cele private?*

Elevii sunt repartizați în grupuri a câte trei persoane:

- Primul va juca rolul *angajatorului* – va prezenta condițiile de angajare în cadrul companiei pe care o conduce;
- Al doilea va juca rolul de *angajat* - va prezenta documentele ce certifică calificarea și doleanțele pentru condițiile de muncă;
- A treia persoană va avea rolul de *observator* - va comunica colegilor despre ce a văzut și cum a simțit rolurile participanților.

În baza rezultatelor exercițiului, moderatorul anunță obiectivele operaționale ale activității.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Lucrul în perechi.** Moderatorul cere elevilor să completeze tabelului:

Dacă eu aș fi angajator, aș angaja oamenii în baza condițiilor:	Dacă aș căuta de lucru, aș prefera ca persoanele să fie angajate după cum urmează:
...	...

- **Studiu de caz:** În secolul XIX-lea o persoană dorea să obțină o slujbă într-o instituție de stat. A citit un anunț despre postul liber. El a sosit la instituție, completează un formular care i se dă de către secretară. Mai erau patru candidați care așteptau în sala gălăgioasă și care au ajuns mai devreme.

Deodată, după două minute, se ridică și merge direct în biroul directorului. Directorul le spune celorlalți candidați că a ales angajatul. Persoanele care ajunseseră mai devreme și stăteau la coadă erau frustrați. Dar au încetat să mai protesteze când directorul le-a explicat cum a ales angajatul.

Instituția gălăgioasă era nu altceva decât o stație de telegraf. Directorul caută o persoană care să trimită telegrame. Persoana care a primit postul a fost singura care a înțeles mesajul Morse transmis. Mesajul suna astfel: „Un candidat din sala de așteptare, dacă înțelegi acest mesaj, te rog să poștești imediat în biroul meu.” În acest fel, managerul a verificat competențele profesionale ale candidaților.

Sarcină: Deseori se întâmplă ca angajatorii să recruteze angajații pe baza referințelor pe care le au despre aceștia. Imaginați-vă că un patron angajează oamenii după propriul interes. Cum ați putea să identificați că a făcut sau nu o încălcare de lege?

III. REFLECȚIE

➤ **Gândește/perechi/prezintă:** Sarcina de „combatere a corupției” este suplimentată oferindu-se mai multe situații din viața cotidiană, de exemplu: ”O persoană dorește să dobândească câteva certificate pentru angajare în câmpul muncii. Cele două părți ale conflictului sunt:

a. Se adresează la un birou, unde are de-a face cu funcționari publici. Respectă regulile dar nu știe dacă va obține certificatele.

b. Nu respectă regulile. Mituiește funcționarul public în schimbul garanției că va obține documentele.

Participanții meditează timp de 0 minută, apoi formează perechi și discută timp de câteva minute. Lucrând împreună, elevii scriu două argumente în susținerea ideii și 2 argumente împotriva acesteia. Se ascultă câteva răspunsuri din partea perechilor, apoi se atrage atenție asupra necesității cunoașterii legislației și a condițiilor de angajare în câmpul muncii.

IV. EXTINDERE:

Elevilor li se propune să completeze un *Jurnal de planificare a carierei* (model):

Nr.	Indicatori despre domeniul de activitate	Ce ar trebui să întreprind	Termeni
1.	<i>Studii suplimentare despre diferite profesii</i>		
2.	<i>Abilitățile pe care ar trebui să le dezvolt</i>		
3.	<i>Calități de personalitate</i>		
4.	<i>Identificarea unor alternative</i>		
5.	<i>Studierea documentelor normative despre reglementarea muncii</i>		
6.	<i>Analiza situațiilor despre angajarea în câmpul muncii a diferitor oameni</i>		
7.	<i>Consultații și discuții cu oamenii competenți în domeniu</i>		
8.	<i>Implicarea în acțiuni de voluntariat</i>		

Lecția 4. PLANIFICAREA CARIEREI ÎN SITUAȚII DE SCHIMBARE

➤ **Subcompetențe:**

- analiza modalităților de explorare a resurselor personale care influențează planificarea carierei;
- structurarea unei schițe a planului de dezvoltare a resurselor personale, prin raportare la obiectivele de viitor;

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea cerințelor față de pregătirea profesională și dezvoltare pentru carieră;
- analiza diferitor schimbări care pot influența cariera persoanei;
- manifestarea unei gândiri critice și cu respect față de lege în diverse situații de schimbare.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Exercițiul.** Moderatorul face o introducere despre alegerea profesiei și a locului de muncă, ținând cont de mediu, de context. Elevii primesc o listă de criterii pentru alegerea unei meserii. Elevii vor trebui să-și imagineze că în rezultatul unui naufragiu al unei corăbii pe care se află în largul mării, vor putea să se urce pe barcă doar 10 persoane, care vor supraviețui pe o insulă nepopulată mai mult timp. Restul persoanelor posibil că nu vor supraviețui. Scopul acestui exercițiu este să creeze condițiile pentru ca elevii să compare profesiile pe care le-au ales cu cele alese de colegii lor și să argumenteze pentru sau împotriva lor.

Elevii aleg o profesie care le place cel mai mult dintre toate și răspund la întrebările:

- *De ce îmi place?*
- *Ce beneficii aduce altor persoane și societății?*

Fiecare elev va convinge restul colegilor că el, ca reprezentant al profesiei respective, este cel mai util pentru toți. Fiecare elev are la dispoziție doar 20 de secunde să vorbească, iar apoi supraviețuitorul va fi selectat prin votul colegilor.

Exercițiul permite moderatorului la această temă să primească informații despre planurile de carieră și motivele pentru alegerile elevilor.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Mini-prelegere:** Criteriile de apreciere sau de selecție pe care le folosim în diverse situații sunt motivele care ne determină să luăm o decizie. De exemplu, când suntem întrebați de ce ne place sau nu ne place o persoană, am putea răspunde „pentru că are simțul umorului”, respectiv „pentru că e furioasă tot timpul”. În acest caz, simțul umorului și furia sunt criteriile utilizate pentru a evalua persoanele.

Uneori criteriile sunt standarde de comparație. De exemplu, în școala B profesorii sunt mai buni decât în școala A la care am mers înainte, dar există o școală C, unde profesorii sunt mai buni decât la școala B. Astfel, dacă am fi evaluat școala B aplicând criteriul „profesori buni”, școala B nu ar fi cea mai bună alegere. Când își proiectează viața și aleg un loc de muncă, oamenii aplică anumite criterii. Astfel, moderatorul motivează

elevii să rezolve sarcinile de mai jos:

Sarcina 1. Bifează și argumentează: Care din criteriile de mai jos le-ai aplica pentru a alege un loc de muncă? Pe care nu le-ai aplica? De ce?

- a) am de gând să aleg un loc de muncă: care îmi place;
- b) locul unde este angajat un grup de persoane mai tinere și mai prietenoase;
- c) care este bine plătit;
- d) care nu necesită prea multă muncă;
- e) care are pauze de masă lungi și o săptămână de lucru scurtă;
- f) care are un șef care merge la compromis;
- g) care corespunde capacităților mele;
- h) unde biroul e frumos și clădirea arată bine;
- i) care oferă oportunitatea de a câștiga în plus.

Sarcina 2. Ierarhizează criteriile de alegere a locului de muncă în funcție de importanță, de la cele mai importante la cele mai puțin importante.

- a) să fie oameni care depind de mine;
- b) să am respect, recunoaștere, prestigiu și să fac ceva bun și util în viață;
- c) să îmi urmez vocația (să fac ceea ce știu să fac cel mai bine);
- d) să am o viață ușoară și plăcută;
- e) să urmez tradiția familiei și să le fac pe plac părinților mei;
- f) să învăț și să devin mai bun;
- g) Altele (notează) ...

De ce ai făcut această alegere? Argumentează.

Sarcina 3. Când alegem o profesie sau un loc de muncă, cele mai des folosite criterii sunt: *interesul, abilitățile, venitul și condițiile*. Dacă dorești să aplici aceste criterii, trebuie să afli ce anume este important pentru tine; care sunt abilitățile tale care te califică pentru un loc de muncă; ce așteptări ai față de venit; ce anume dă sens vieții tale. Întocmește o listă cu mai multe profesii pe care le-ai alege. Evaluează aceste profesii folosind tabelul de mai jos:

Profesia	Interesul	Abilitățile	Venitul	Condițiile

IV. REFLECTIE:

➤ **Adoptă o poziție.** Moderatorul explică elevilor că această metodă este eficientă în cadrul discuțiilor unor subiecte cu caracter controversat, de exemplu: **”Profesia ar trebui aleasă în funcție de mărimea salariului și evoluția în carieră”**. Se afișează foi pe pereții opuși ai camerei. Pe una dintre foi e scris: **„Sunt de acord”**, pe alta — **„Eu nu sunt de acord”**, pe a treia — **„Nu sunt decis”**.

O altă opțiune — pe afișe pot fi prezentate poziții conflictuale pe marginea unei probleme specifice, puse în discuție, de exemplu: **„Cele mai prestigioase profesii sunt și cele mai riscante pentru viața și securitatea unei persoane ...”**.

Moderatorul cere participanților să ia o poziție. Lângă fiecare poster se formează câte un grup, care discută și adoptă o poziție cu privire la

problema propusă. Participanții se mișcă spre alte postere și formează noi grupuri, apoi discută și iau o poziție, prezentând argumentele. Fiecărui grup li se oferă timp pentru a-și formula poziția, este ales un lider care prezintă argumentele pro sau contra în fața tuturor participanților. Liderii grupurilor prezintă punctele de vedere, alți elevi pot completa, dacă este cazul.

După ce au fost ascultate diferite opinii, moderatorul roagă elevii să completeze răspunsurile colegilor și chiar să-și schimbe poziția, dacă au fost convinși pe parcursul prezentărilor de liderii altor grupuri. Dacă sunt asemenea elevi, ei sunt rugați să explice de ce și-au schimbat poziția. Moderatorul cere elevilor să numească argumentele sale și cele mai convingătoare puncte de vedere ale oponentilor.

În timpul exercițiului trebuie să fie respectate următoarele reguli:

- *vorbește câte unul, nimeni nu întrerupe altă persoană, până când nu a încheiat să-și expună argumentele;*
- *elevii nu atacă ideile altor persoane/grupuri;*
- *se prezintă doar idei noi, nu se repetă ideile expuse deja;*
- *participanții pot trece de la un afiș la altul (schimbarea poziției) în orice moment.*

V. EXTINDERE

Elevii sunt îndemnați să selecteze din lista de mai jos cel puțin o opțiune pentru a se implica în următoarele săptămâni în **acțiuni de voluntariat în comunitate**:

- **științific**: studierea și implicarea în elaborarea unei teze științifice, activități de cercetare etc.;
- **social**: activități de îngrijire a bolnavilor și de acordare a unor asistențe de prim ajutor sub supravegherea specialiștilor etc.);
- **civic**: promovarea principiilor democratice în comunitate prin activități de colectare de semnături, expedierea de scrisori către organele de decizie în sprijinul unor inițiative în comunitate; semnalarea oricărui abuz și organizarea de activități pentru soluționarea acestor probleme în comunitate etc.;
- **sănătate**: campanii de promovare a sănătății (educație sexuală, alimentație sănătoasă, prevenirea fumatului sau a utilizării drogurilor etc.); organizarea de emisiuni radio, concursuri etc.;
- **ecologic**: igienizarea unor parcuri sau zone de joacă pentru copii și menținerea lor în ordine permanentă; campanii de promovare a reciclării diverselor materiale; ghid în grădina botanică etc.;
- **cultural**: campanii de promovare a instituției și serviciilor în cadrul comunitarii prin activități culturale de masă; activități în colaborare cu alți parteneri pe subiecte de interes pentru tineri;
- **administrativ**: tehnoredactarea de materiale, traducerea materialelor de pe site sau publicații; realizarea și menținerea revistei școlare; administrarea site-ului instituției sau a unor domenii pe rețelele de socializare etc.;
- **sport și cultură fizică**: promovarea prin activități sportive în comunitate; amenajarea de spații adecvate pentru activitatea sportivă; activități de instruire pentru cei doritori să învețe practicarea sportului etc.;
- **cooperare internațională**: promovarea păcii și drepturilor omului prin activități comune organizate virtual sau real cu tineri din diferite țări.

Lecția 1. MODELUL DE PERSONALITATE ȘI CRITERII AXIOLOGICE ALE COMPORTAMENTULUI MODERN

• **Subcompetențe:**

- analiza modalităților de explorare a resurselor personale care influențează planificarea carierei;
- structurarea unei schițe a planului de dezvoltare a resurselor personale, prin raportare la obiectivele de viitor.

• **Obiective operaționale:**

- descrierea diverselor situații din viața reală din perspectiva diferitor posibilități de afirmare;
- analiza modelelor de personalitate și comportamente în diverse situații;
- demonstrarea unui comportament corect al unei personalități integre.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Mini-eseu:** Elevii redactează un mini-eseu cu genericul: „Cum mi-ar plăcea să trăiesc”. Câțiva elevi vor citi conținutul mini-eseului pe care l-au scris și împreună analizează ideile scrise de colegi.

Apoi moderatorul concluzionează: „Viața omului poate fi comparată cu un pom, care poate crește singur, dar dacă nu va fi îngrijit va da fructe acre sau amare. Pentru a da fructe dulci, trebuie să plantezi corect pomul, să-l îngrijești și să-l cureți, să-l uzi ...”. Mesajul-cheie al acestei idei este că ar trebui să ne gândim serios la viața noastră în viitor, dar foarte important este ca să nu ne construim viitorul pe abateri și încălcări de lege sau a unor principii morale, care poate să ne schimbe radical idealurile.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Interviul.** Moderatorul roagă elevii să-și imagineze că sunt un specialist în domeniul anticorupții și sunt intervievați de un jurnalist. Elevii formulează răspunsuri la întrebările jurnaliștilor, cu referire la eficiența eforturilor de combatere a corupției:

- **Jurnalistul:** *Oare ar dispărea corupția dacă mituirea ar atrage după sine pedepse mai aspre?*

- **Opinia specialistului:** Cercetările demonstrează că *pedeapsa* este pe locul al IV-lea, după *reducerea birocrăției* și a intervenției guvernului în economie, în special *eradicarea sărăciei* populației, iar *educația* ar trebui să devină un domeniu prioritar în societate. *Pedeapsa* ar putea avea două fețe: pe de o parte, ar putea descuraja unele persoane care nu sunt sigure dacă vor sau nu să dea sau să accepte mită. Pe de altă parte, cei care sunt hotărâți să o facă ar putea să se vadă obligați să crească „costul serviciilor”. De aceea, pedepsele sunt doar o soluție de soluționare a problemei corupției. Problema reducerii corupției trebuie analizată în strânsă legătură cu soluționarea și a altor probleme ale societății.

- **Jurnalistul: Oare corupția ar putea fi redusă prin creșterea salariilor funcționarilor publici și prin asigurarea mai multor garanții sociale?**

- **Opinia specialistului:** De asemenea, salariile mai mari, la fel ca pedepsele mai aspre, ar putea fi eficiente într-o anumită măsură. Abuzul de putere, care este dificil de demonstrat, leagă creșterea salariilor de creșterea sumelor care s-ar putea solicita ca mită, mai degrabă decât să reducă fenomenul corupției. Cercetările efectuate indică faptul că liderii de opinie situează creșterea salariilor pe locul cinci. În mod surprinzător, politicienii aflați la conducere ar prefera creșterea salariilor mai degrabă decât alte grupuri ale liderilor de opinie. Acest lucru poate explica de ce cresc acum salariile funcționarilor publici. Totuși, această măsură nu este cea mai eficientă pentru combaterea corupției, deoarece creșterea salariilor, atrage după sine creșterea prețurilor, iar acestea ar putea duce și la creșterea corupției.

- **Jurnalistul: Care ar fi modalitățile cele mai eficiente pentru combaterea corupției?**

- **Opinia specialistului:** Cea mai eficientă cale de combatere a corupției nu este pedepsirea răufăcătorilor și nici chiar informarea oamenilor despre consecințele nefaste ale acestui fenomen. Complicat este și procesul de identificare a unor funcționari cinstiți sau asigurarea integrității acestora. Cea mai eficientă cale este eliminarea originilor corupției. Aceasta se poate de realizat prin crearea de condiții bune de muncă și oportunități de dezvoltare profesională pentru cetățeni, educarea juridică, în special a tinerii generații, transparența activității funcționarilor publici, creșterea disciplinei în rândurile întreprinzătorilor și a consumatorilor etc.

Moderatorul adresează elevilor câteva întrebări: ***Care ar fi răspunsurile voastre? Cu care idei ale specialiștilor sunteți de acord și cu care nu?***

III. REFLECTIE

➤ ***Scriere liberă:*** Moderatorul propune elevilor pentru meditație diverse situații din viață. De exemplu, o persoană timidă, calmă, pașnică și cinstită devine directorul unei prestigioase organizații de stat. Poziția socială îi schimbă principiile și chiar atitudinea, ceea ce acesta găsește inacceptabil pentru principiile lui de viață. Pentru a trăi conform noilor așteptări, de exemplu, pentru a accepta mită sau altele asemănătoare, el trebuie să se transforme într-o persoană de care nu-i place deoarece aceste trăsături contrazic personalitatea sa, natura și idealurile sale. Însă dacă refuză să facă compromisuri, echipa lui va avea de suferit. ***Ce-i de făcut în asemenea situație? Cum ar trebui să fie comportamentul unui funcționar public?***

Se analizează, împreună cu elevii criterii axiologice ale comportamentului persoanei:

- *Stăpânirea de sine;*
- *Generozitatea;*
- *Disciplina etc.*

IV. EXTINDERE:

Elevii sunt îndemnați să analizeze mai multe modelele de personalitate din anturajul său (părinți, rude apropiate, oameni de afaceri, profesori, absolvenți etc.) și să alcătuiască un portret al său, cu genericul: ***"Viața mea peste 20 de ani"***. Se va lua în considerație: *valorile, performanțele, comportamentul, interesele personale și de grup, relația cu oamenii etc.*

Lecția 2. VICTIMELE INFRAȚIUNII. PEDEAPSA PENALĂ ȘI TIPURILE EI

➤ **Subcompetențe:**

- identificarea valorilor pe care le protejează /promovează dreptul penal, dreptul de procedură penală și dreptul administrativ;
- manifestarea responsabilității față de propriul destin și destinul țării.

➤ **Obiective operaționale:**

- identificarea cauzelor ce conduc persoanele spre diverse încălcări ale legii penale;
- caracterizarea consecințelor pedepsei în comparație de cele ale educației pentru integritate;
- demonstrarea unui mod de viață corect și responsabil.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Mini-prelegere.** Moderatorul prezintă noțiuni generale despre Dreptul penal și componentele principale. Moderatorul va atrage atenție asupra pedepsei penale și tipurile ei: *privațiunea de libertate, amenda; privarea dreptului de a deține anumită funcție, munca neremunerată în folosul comunității și altele.*

Sunt prezentate articolele din Codul penal care au referințe la cazuri de corupție:

Articolul 324. Coruperea pasivă

Articolul 325. Coruperea activă

Articolul 326. Traficul de influență

Articolul 327. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu

Articolul 328. Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu

Articolul 329. Neglijența în serviciu

Articolul 330. Îmbogățirea ilicită

Articolul 332. Falsul în acte publice

Articolul 333. Luarea de mită

Articolul 334. Darea de mită

Articolul 335. Abuzul de serviciu

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Studiu de caz:** Elevii sunt repartizați în grupuri a câte 4-6 persoane și vor examina cazurile de mai jos:

a) **Funcționar cu diplomă falsă la primăria din localitatea X.**

La Primăria din satul X este un funcționar care activează de 10 ani cu diplomă falsă și care a primit spor la salariu de 30 de mii de lei. Pe faptul deținerii diplomei false a fost pornit un dosar penal de către secția urmărire penală a Inspectoratului de Poliție din raion. Primarul nu dorește să-l concedieze, bănuim că ar face asta pentru că ar fi parteneri de interese.

La fel, funcționarul cu diplomă falsă are susținere mare la Comisia Națională de Integritate care a refuzat să-l investigheze, deși acesta nu a declarat mai multe terenuri în declarația pe avere pentru anii 2013 și 2014. În anul 2013, el avea înregistrate 28 de terenuri, iar în 2014 deja 58. Multe terenuri nu au fost declarate, iar CNI nu i-a făcut nimic. (Sursa: <http://www.anticoruptie.md/ro/sesizari/corupere>)

Moderatorul propune elevilor să răspundă la întrebările:

a.) *Ce părere ai despre denunțul cetățeanului cu referire la încălcările de lege identificate în comunitate? Cum ai proceda dacă ai descoperi o faptă ilicită, care a avut loc în anturajul tău?*

b.) *Cum crezi ce motive are primarul să protejeze o persoană, care deține acte false?*

c.) *Ar putea oare faptul că funcționarul este o persoană bogată să aibă motiv de protecție din partea organelor? Cum ar trebui să procedeze instanțele de judecată?*

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunea de fals în declarații (art. 352¹ Cod penal).

Studiu de caz b). Polițistul X încearcă să învinuiască pe altcineva de producerea unui accident.

La data 18.07.2015, copilul meu, în vârstă de doi ani a fost accidentat în fața porții unde locuim. Copilul s-a ales cu fractură la piciorul stâng și alte leziuni grave la piciorul drept, după ce șoferul X, a dat peste el cu automobilul său de model Mercedes 210. După aceasta el a fugit de la locul accidentului, lăsându-mi copilul însângerat în mijlocul drumului, fără să-i acorde primul ajutor medical sau să apeleze măcar la serviciul de asistență medicală urgentă.

M-am adresat organelor și Serviciul urmărire penală accidente rutiere al Direcției de Poliție a municipiului Chișinău a deschis un proces penal pe acest caz. În cadrul anchetei de stabilire a circumstanțelor producerii accidentului a fost învinuită o altă persoană de producerea acestuia și anume persoana Y, care are un automobil marca GAZ-53 și care nu a văzut cum s-a produs accidentul. Spre surprinderea mea, însă, vinovatul a fost audiat în calitate de martor.

În cadrul anchetei au fost efectuate trei expertize. Primele două expertize nu au dovedit care mașină anume a fost implicată în accident, iar cea de-a treia cică a stabilit că vinovat ar fi persoana Y, ceea ce după părerea mea este fals, deoarece automobilul GAZ-53 este prea înalt pentru leziunile care i-au fost cauzate copilului pe picioare în urma accidentului.

Am solicitat de la anchetator să desfășoare un experiment cu o păpușă la înălțimea copilului, la care d-lui a refuzat, pe motiv că așa ceva nu e posibil de făcut. În același timp mi s-a permis să fac cunoștință doar parțial cu materialele dosarului și nu am primit anumite copii din materialele dosarului pe motiv că nu am dreptul să am acces la informațiile de acolo.

După părerea mea anchetatorul Z a primit mită de la cetățeanul Y, având în vedere că acesta, în calitate de martor, a oferit informații eronate care duc ancheta în eroare. (Sursa: <http://www.anticoruptie.md/ro/sesizari/corupere>)

Sarcini:

- a.) *Cum poate fi calificată acțiunea descrisă? De ce se întâmplă asemenea situații?*
- b.) *Ce pedeapsă crezi că merită șoferul automobilului de model Mercedes 210?*
- c.) *Cum ar putea să se apere șoferul automobilului de marca GAZ-53?*
- d.) *Cum ar putea fi identificat dacă anchetatorul a luat mită? Ce pedeapsă i s-ar cuveni anchetatorului, dacă instanța l-ar găsi vinovat?*
- e.) *Cum ai proceda în cazul că ai investiga acest caz? Ce decizii vei lua?*

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunea de falsificare a probelor (art. 310 Cod penal)

III. REFLECTIE:

➤ **Exercițiul:** Elevii sunt îndemnați să-și imagineze că trăiesc într-un stat de drept în care dețin funcții publice înalte, sunt chiar și deputați în Parlament și de ei depinde soluționarea unor probleme ale cetățenilor, care li se adresează lor cu diferite demersuri pentru soluționarea unor probleme. Descrieți comportamentul vostru timp de o zi și prezentați soluționarea unei probleme (la alegere) a cetățenilor, păstrând tot odată integritatea personală. Moderatorul propune elevilor să completeze analizeze caracteristicile disciplinei:

- *face apel la respect și la focusarea pe soluția probleme;*
- *se folosește un limbaj bazat pe înțelegere și responsabilitate;*
- *respectă drepturile altor persoane;*
- *este logică și relaționată cu comportamente neadecvate;*
- *rezolvă probleme pe termen mediu și lung;*
- *menține stima de sine și respect față de lege și reguli;*
- *generează responsabilitate, autocontrol și autodisciplină.*

IV. EXTINDERE:

Elevilor li se propune să identifice un caz de corupție din Mass-media (coruperea pasivă/activă, traficul de influență, abuzul de putere, refuzul de a îndeplini legea, luarea/darea de mită, depășirea atribuțiilor de serviciu) și vor propune o pedeapsă pentru persoana cu problemă.

Lecția 3. DREPTURILE, RESPONSABILITĂȚILE ȘI ATRIBUȚIILE PERSOANELOR IMPLICATE ÎN PROCESUL PENAL

➤ **Subcompetențe:**

- identificarea valorilor pe care le protejează /promovează dreptul penal, dreptul de procedură penală și dreptul administrativ;
- manifestarea responsabilității față de propriul destin și destinul țării.

➤ **Obiective operaționale:**

- descrierea caracteristicilor unei dezbateri judiciare;
- analiza părților componente ale unui proces penal;
- demonstrarea interesului pentru implicarea în acțiuni de mediere școlară.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

- **Asalt de idei: Ce este un proces penal?** Elevii prezintă cât mai multe sugestii de răspunsuri, prezentând informațiile pe care le cunosc.
- **Mini-prelegere.** Moderatorul adaugă că procesul penal are ca scop constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie încălcări a legii penale, astfel ca orice persoană care a săvârșit o faptă ilicită să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală. Procesul penal trebuie să contribuie la apărarea ordinii de drept, la apărarea persoanei, a drepturilor și libertăților acesteia, la prevenirea infracțiunilor, precum și la educarea cetățenilor în spiritul respectării legilor. În desfășurarea procesului penal trebuie să se asigure aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana făptuitorului. Procesul penal se declanșează din oficiu (autosesizare), ca urmare a unui denunț/autodenunț (formulat de oricine ia cunoștință despre săvârșirea unei infracțiuni) sau ca urmare a unei plângeri formulate de persoana vătămată.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

- **Proces judiciar simulat.** (Elevii sunt cunoscuți din timp cu șpeța și sunt distribuite rolurile pe care le au în cadrul procesului simulat.)
- **Președintele judecării** deschide ședința și anunță procesul care se va judeca. Pe parcursul procesului judiciar judecătoria dirijează procesul, acordă luări de cuvânt, întrebări, contestări, dacă e cazul etc. Participanții la proces au dreptul să-și pună reciproc întrebări.
- Șpeța:** Fosta șefă a Centrului de Sănătate din localitatea X și-a angajat fiica (care lucra și la întreprinderea Social GO Moldova) în funcția de paznic la Centrul de Sănătate din localitate, iar pe soțul său care activa în calitate de ofițer de investigații la Inspectoratul de Poliție din raion, în calitate de infirmier (deși nu avea studii) și ulterior în calitate de șofer la Centrul de Sănătate. Cu toate că era angajat formal, el încasa salariul pentru funcția de șofer/infirmier concomitent cu salariul de ofițer de investigații.

Aceeași situație era și în cazul altor două persoane: O.C și N.M care erau directori ai două Societăți pe Acțiuni, angajați formal la Centrul de

Sănătate din localitatea X în calitate de cazangieri și șoferi și încasau salariu lunar de cca 5.000 lei. În declarațiile pe venit cei doi soți nu au declarat veniturile obținute la Centrul de Sănătate. Prejudiciul cauzat este de 2 milioane lei.

- **Procurorul** prezintă învinuirea: Este pornit un dosar penal în baza semnelor componente de infracțiune de abuz de serviciu (art. 327 Cod penal - se pedepsește cu amendă în mărime de la 150 la 400 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.) și infracțiunea de samavolnicie (art. 352 Cod penal - se pedepsește cu amendă în mărime de până la 500 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 240 de ore.).

- Este ascultat **învinuitul** și **reclamatul**, avânt pe parcursul procesului și dreptul la replică.

- **Avocatul** prezintă apărarea.

- Sunt ascultați pe rând, prin susțineri orale **expertii, specialiștii, interpreții, grefierul, martorii**. Președintele ședinței poate acorda de mai multe ori cuvânt părților, după caz. Reprezentanții autorităților publice care participă în proces pentru a depune concluzii iau cuvânt după părți și intervenienți. Președintele ședinței pronunță dispozitivul hotărârii și le explică participanților la proces procedura și termenul de atac al hotărârii. Președintele ședinței declară ședința închisă.

III. REFLECTIE

➤ **Mediere:** După ce elevii au fost implicați în procesul judiciar, moderatorul explică că în unele cazuri (nu în cazurile cu impact negativ mare pentru oameni și societate) ar putea fi folosită și o metodă de alternativă – **medierea** - instrument de soluționare a disputelor prin construirea unui cadru alternativ soluționării clasice prin justiție. De regulă, medierea este asistată de un teren neutru, imparțial, fără putere de decizie asupra soluției. Implicarea părților în mediere și luarea deciziilor prin ocolirea contextului de stimulare a adversității. Medierea este și implicarea unor aspecte mai puțin costisitoare pentru părți decât în instanța de judecată. Mediatorul nu stabilește vina și nu aplică sancțiuni, pe când în instanță judecătorească, potrivit legii poate aplica sancțiuni, ceea ce fără îndoială poate conduce la nemulțumiri ale părților. Medierea garantează un mediu imparțial și neutru, dar și confidențialitatea totală, care într-un mediu judiciar este imposibilă. Moderatorul propune elevilor să identifice cazuri din viața școlară, care pot fi soluționate prin mediere:

- *conflicte interpersonale;*
- *unele încălcări administrative;*
- ...

IV. EXTINDERE:

Elevii sunt rugați să studieze din diverse surse sau din emisiunile televizate un caz penal pe probleme de corupție, care a fost mediatizat și să se exprime cu referire la unele aspecte, precum: *persoanele implicate, vinovăția, acuizarea, apărarea, luarea deciziei de către instanța de judecată, acțiunile care pot urma* etc. Elevii vor fi repartizați în grupuri și vor examina cazul din perspectiva unui rol: *Judecător; Procuror; Avocat; Expert în domeniu; Martor.*

Lectia 4. INIȚIEREA UNEI AFACERI. ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII ȘI A CONSECINȚELOR PENTRU CREȘTERE PERSONALĂ

➤ **Subcompetențe:**

- explorarea resurselor personale care influențează planificarea carierei;
- elaborarea unui program personalizat de reușită personală și profesională.

➤ **Obiective operaționale:**

- descrierea caracteristicilor unui management de calitate;
- analiza unor situații de încălcări ale legislației și consecințele lor;
- manifestarea interesului pentru promovarea intereselor personale și colective în mod adecvat.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

➤ **Exercițiul didactic: „Experiența companiei Shell în combaterea corupției”.**

Managerul companiei Shell, după mai mulți ani de experiență, și-a dezvoltat politica proprie de prevenire și reprimare a corupției. El a decis să reînvie principiile după care se ghidează în afaceri. Ele sunt foarte simple: asigurarea celor mai înalte niveluri de servicii și produse de calitate pentru fiecare client, derularea afacerilor respectând societatea și sistemul legislativ al țării respective în care operează Shell, grija față de investițiile acționarilor, asigurarea onestității și a afacerilor „curate” în condițiile liberei competiții. (...) Este esențial să se controleze respectarea acestor principii. În fiecare an fiecare angajat trebuie să semneze o declarație de compatibilitate a interesului propriu și să raporteze orice incident incompatibil cu principiile de afaceri ale lui Shell. Timp de un an s-a raportat că au fost identificate patru cazuri de mituire. Oare asta e puțin sau mult pentru cele 130 de țări în care are reprezentanțe compania și cei 90.000 de angajați? Curățenia din interiorul companiei, nu este totdeauna ușor, prin care poți demonstra societății că nu ești afectat de corupție.

Care sunt ”secretele” politicii managerului companiei? Putem afirma că în R. Moldova sunt manageri care ar putea aplica experiența companiei Shell? Ce încurcă pe unii funcționari și antreprenori să respecte principiile integrității și eticii în afaceri?

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

➤ **Studiu de caz: Directorul unui colegiu, reținut în dosarul tentativei de înstrăinare a peste 30 de ha de teren.**

Directorul Colegiului X a fost reținut marți seara, 13 decembrie, de procurori și ofițerii Anticorupție în dosarul tentativei de înstrăinare a peste 30 de hectare de teren, care aparțineau instituției. Potrivit declarațiilor martorilor și probelor acumulate, funcționarul ar fi primit de la unul dintre complici 660.000 de lei pentru a aviza pozitiv proiectul de parcelare a terenului cu suprafața de 38.09 hectare în 32 de sectoare, după care ar fi urmat să fie vândut.

Acum câteva săptămâni în urmă, 12 persoane, între care actuali funcționari, antreprenori, juriști și avocați, au fost reținuți, iar ulterior arestați, în acest dosar. Aceștia sunt învinuiți că ar fi constituit o schemă prin care au comis tentativa de înstrăinare a peste 30 de hectare de teren care a aparținut, cu drept de proprietate colegiului X. Potrivit datelor urmăririi penale, învinuiții ar fi luat în arendă, pe un termen de 30 de ani, terenul, iar ulterior, schimbându-i destinația din extravilan în intravilan, au încercat să parceleze lotul și să-l comercializeze unor terțe persoane. Pentru a obține decizii favorabile în scopul realizării intențiilor lor, aceștia ar fi mituit diferiți funcționari cu diverse sume de bani. (Sursa: <http://www.anticoruptie.md/ro/sesizari/corupere>)

Moderatorul propune elevilor analiza studiului de caz în grupuri. Elevii formulează răspunsuri la sarcinile:

a.) Ce încălcare de lege a săvârșit directorul colegiului? Cum el poate fi pedepsit?

b.) Cum poate fi stopată corupția în activitatea oamenilor?

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunile de corupere pasivă (art. 324 Cod penal), corupere activă (art. 325 Cod penal), trafic de influență (art. 326 Cod penal).

Astfel moderatorul concluzionează că în cadrul unei afaceri pot fi întâlnite exemple demne de comportament ale unui antreprenor, dar și situații de încălcare a legilor, ceea ce au consecințe diferite pentru dezvoltarea în carieră și integritatea persoanei. Moderatorul propune să fie analizate cele 7 calități ale unui antreprenor de succes: 1. *Are o viziune clară despre ceea ce dorește să întreprindă;* 2. *Este inteligent și demonstrează creativitate în tot ceea ce face;* 3. *Cunoaște bine domeniul de activitate;* 4. *Este perseverent și determinat în acțiune;* 5. *Ia decizii rapide și eficiente;* 6. *Este concentrat pe soluția problemei;* 7. *Respectă legile și codul deontologic.*

III. REFLECTIE

➤ ***Adoptă o poziție:*** Moderatorul propune elevilor să analizeze cazurile de mai jos și să determine care pot fi consecințele acțiunilor ilegale ale funcționarilor:

a. Compania „Constructorul” ia parte la licitația pentru construirea unei școli. Compania a oferit telefoane mobile membrilor comisiei de evaluare a ofertelor „pentru a le facilita munca”, după cum se exprimă un reprezentant al companiei.

b. Mariana s-a înțeles cu o companie de construcții că dacă firma îi va finanța campania de alegeri pentru consiliul local, când va ocupa poziția respectivă va ajuta compania să obțină contractele cele mai bune din regiune.

c. Omul de afaceri Codreanu S. a invitat judecătorul la cină într-un restaurant luxos. Afaceristul este acuzat de evaziune fiscală. Judecătorul acceptă invitația și poartă ochelari întunecați la restaurant pentru a nu fi recunoscut.

Sarcini: Care pot fi consecințele încălcărilor legii și a principiilor morale pentru fiecare caz în parte? Ce ar trebui să întreprindă oamenii de afaceri și funcționarii publici ca să nu recurgă la acte de corupție.

IV. EXTINDERE:

Moderatorul propune elevilor să alcătuiască portretul unui antreprenor de succes, care este și o persoană integră.

Lecția 5. ÎNVĂȚAREA PERMANENTĂ. ELABORAREA PROIECTULUI DE DEZVOLTARE PERSONALĂ ȘI PROFESIONALE

➤ **Subcompetențe:**

- analiza necesităților și avantajelor învățării permanente;
- analiza conceptului de calitate a vieții în contextul dezvoltării carierei.

➤ **Obiective operaționale:**

- descrierea necesității de învățare a persoanei pentru asigurarea succesului în viață și în carieră;
- identificarea situațiilor de încălcări și devieri în organizarea procesului educațional;
- demonstrarea interesului pentru învățare permanentă.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

I. EVOCARE:

- **Mini-dezbateri.** Se propune moțiunea: "Notele elevilor pentru cunoștințe ar trebui să fie abolite"

Ideii pentru argumente PRO	Ideii pentru argumente Contra
<ul style="list-style-type: none">- Acordarea de note creează situații de stres și de discriminare a unor elevi, care nu au capacități egale cu alți colegi;- Elevii se străduiesc să acumuleze note mari cu orice preț, inclusiv recurg la cazuri de înțelegere și chiar de mituire a profesorilor;- ...	<ul style="list-style-type: none">- Notele sunt un instrument eficient de motivație a elevilor pentru a învăța și pentru a se implica în unele activități;- Acumularea de note implică și părinții în procesul de educație, conduce spre creșterea responsabilității pentru rezultatul învățării;- ...

Moderatorul atrage atenția elevilor asupra argumentului legat de cazuri de mituire sau de influență în acumularea de note mari, situație răspândită în mai multe școli. Sunt și alte cazuri în școli care pot fi discutate cu elevii.

II. REALIZAREA OBIECTIVELOR:

- **Studiu de caz:** Directorul instituției de învățământ le cere părinților să achite taxe școlare.

"În liceul X din orașul Y părinții sunt impuși să achite taxe școlare. În școală există o asociație care își desfășoară activitatea legal, bani însă se colectează în clasa mai întâi câte 800 de lei anual, iar apoi părinții mai achită lunar fondul școlii de 50 lei. Totuși nu se vede niciun rezultat de îmbunătățire a condițiilor pentru copii. Directorul nici nu știe despre Codul Educației și Codul de Etică a cadrelor didactice și personal comunică părinților să colecteze bani în școală motivând: „Căci aveți absolvenți”. Vă rugăm să luați măsuri!" (Sursa: <http://www.anticoruptie.md/ro/sesizari/corupere>)

Moderatorul organizează o discuție dirijată cu elevii în baza întrebărilor:

- a.) *Îți este cunoscută această problemă? Ce părere ai despre cerința administrației sau a asociațiilor de părinți de achitare a unor taxe școlare?*
- b.) *Dacă în școala ta se achită taxe de către părinți, există o transparență despre cheltuielile banilor colectați? Cum părinții participă la procesul de luare a deciziilor cu referire la problemele școlii?*
- c.) *Colectarea de bani este o acțiune legală sau un abuz de putere? De ce? Argumentează-ți răspunsul.*
- d.) *Cum ai putea schimba situația, în caz că ești directorul școlii? Cum ar putea să motivezi participarea părinților la îmbunătățirea procesului educațional și la consolidarea bazei materiale a școlii?*
- e.) *Ce măsuri pot fi întreprinse pentru a preveni apariția cazurilor de încălcare a legii?*

Opinia specialistului: Este o calificare superficială, întrucât fibula nu conține suficiente detalii. De asemenea, dacă banii nu au fost utilizați în deplină măsură pentru reparatii sau alte necesități ale școlii am putea califica drept escrocherie sau delapidare art. 190-191 CP

III. REFLECTIE

➤ ***Lucrul în grup: Un “coș” de situații.*** Elevii sunt organizați pentru a lucra în grupuri. Moderatorul scrie diferite situații pe bucăți de hârtie și le pune într-un “coș”. Elevii extrag câte o bucată de hârtie și discută în grupuri posibilitățile de soluționare a situației, apoi un lider al grupului va prezenta posibile răspunsuri la întrebările propuse. De exemplu:

1. *Celor mai buni elevi din școala mea li se oferă o călătorie cu vaporul în timpul vacanței de vară. Îmi lipsește doar un punct pentru a ajunge pe lista celor norocoși. Ce să fac? Oare am vreo șansă să fiu selectat?*

2. *Am dorit să mă primblu cu prietenii cu mașina tatălui meu prin oraș. M-a oprit un ofițer de circulație rutieră. Nu am carnet de conducere. Oare am vreo șansă să scap nepedepsit? Aș putea să mă adresez unui polițist cunoscut de familie. Sau ar trebui să-mi asum răspunderea pentru ce am făcut?*

Moderatorul poate sugera ca elevii să se gândească la situații asemănătoare și să le discute și analizeze în clasă. Apoi vor fi rezumate ideile exprimate de elevi. De exemplu pot fi abordate cazuri de corupție trăite de elevi sau de părinții lor. De exemplu, un elev nu a respectat regulile școlii și i se sugerează că ar trebui să se mute la altă școală, dar părinții se împotrivesc deoarece școala dată este una prestigioasă. Părinții depun toate eforturile pentru a-și menține copilul la școala respectivă. Caută „relații” care ar putea să le „netezească” calea spre administrație sau spre alte persoane influente. Se analizează acest caz, urmărind componentele atitudinii: cunoștințele, reacțiile afective și comportamentul. ***Care pot fi consecințele diferitor comportamente ale părintelui și ale directorului?***

IV. EXTINDERE:

Elevilor li se propune să elaboreze ***Proiectului de dezvoltare personală și profesională.*** Li se va atrage atenția să identifice și câteva alternative de dezvoltare personală și profesională în perioada viitoare studentescă și post universitară.

ANEXE:

Anexa nr. 1. Extras din CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA¹

Articolul 324. Corupere pasivă

(1) Fapta persoanei cu funcție de răspundere care pretinde ori primește oferte, bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale fie acceptă servicii, privilegiu sau avantaje, ce nu i se cuvin, pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau grăbi îndeplinirea unei acțiuni ce ține de obligațiile ei de serviciu, ori pentru a îndeplini o acțiune contrar acestor obligații, precum și pentru a obține de la autorități distincții, funcții, piețe de desfacere sau o oarecare decizie favorabilă, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

[Art.324 al.(1), sancțiunea în redacția LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

[Art.324 al.(2), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu extorcare de bunuri sau servicii enumerate la alin.(1);

d) în proporții mari pedepsesc cu închisoare de la 5 la 10 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

[Art.324 al.(2), sancțiunea în redacția LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) de o persoană cu înaltă funcție de răspundere;

b) în proporții deosebit de mari;

c) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 15 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.

[Art.324 al.(3), sancțiunea în redacția LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

Articolul 325. Coruperea activă

(1) Promisiunea, oferirea sau darea unei persoane cu funcție de răspundere, personal sau prin mijlocitor, de bunuri sau servicii, enumerate la art.324, în scopurile indicate la același articol

se pedepsește cu închisoare de până la 5 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale.

[Art.325 al.(1), sancțiunea în redacția LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

a) repetat;

[Art.325 al.(2), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

¹ http://cj.md/uploads/CPRM_Partea_Speciala.pdf

b) de două sau mai multe persoane;

c) în proporții mari

se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale.

[Art.325 al.(2), sancțiunea în redacția LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) în proporții deosebit de mari;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 6 la 12 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale.

[Art.325 al.(3), sancțiunea în redacția LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(4) Persoana care a promis, a oferit sau a dat bunuri ori servicii enumerate la art.324 este liberată de răspundere penală dacă ele i-au fost extorcate sau dacă persoana s-a autodenunțat neștiind că organele de urmărire penală sunt la curent cu infracțiunea pe care a săvârșit-o.

Articolul 326. Traficul de influență

(1) Primirea sau extorcarea de bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale, acceptarea de servicii, bunuri sau avantaje, personal sau prin mijlocitor, pentru sine sau pentru o altă persoană, săvârșite intenționat de către o persoană care are influență sau care susține că are influență asupra unui funcționar, în scopul de a-l face să îndeplinească ori să nu îndeplinească acțiuni ce intră în obligațiile lui de serviciu, indiferent dacă asemenea acțiuni au fost sau nu săvârșite,

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 500 la 1.500 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani.

[Art.326 al.(1), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(2) Aceleași acțiuni urmate de influența promisă sau de obținerea rezultatului urmărit, săvârșite:

[Art.326 al.(2), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari,

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1.000 la 3.000 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani.

[Art.326 al.(2), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,

se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 500 la 1.500 unități convenționale.

[Art.326 al.(3), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

Articolul 327. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu

(1) Folosirea intenționată de către o persoană cu funcție de răspundere a situației de serviciu, în interes material ori în alte interese personale, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 150 la 400 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

(2) Aceeași acțiune:

[Art.327 al.(2), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

b) săvârșită de o persoană cu înaltă funcție de răspundere;

c) soldată cu urmări grave

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1.000 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art.327 al.(2), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(3) Abuzul de putere sau abuzul de serviciu, săvârșit în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art.327 al.(3), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

Articolul 328. Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu

(1) Săvârșirea de către o persoană cu funcție de răspundere a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 150 la 400 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni însoțite:

a) de aplicarea violenței;

b) de aplicarea armei;

c) de tortură sau acțiuni care înjosesc demnitatea părții vătămate

se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 6 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art.328 al.(2), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2):

[Art.328 al.(3), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

b) săvârșite de o persoană cu înaltă funcție de răspundere;

c) săvârșite în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale;

d) soldate cu urmări grave,

se pedepsesc cu închisoare de la 6 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

[Art.328 al.(3), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

Articolul 329. Neglijența în serviciu

(1) Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană cu funcție de răspundere a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 500 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani.

[Art.329 al.(1), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(2) Aceleași acțiuni care au provocat:

a) decesul unei persoane;

b) alte urmări grave

se pedepesc cu amendă în mărime de la 300 la 800 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art.329 al.(2), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

Articolul 330. Primirea de către un funcționar a recompensei ilicite

(1) Primirea de către un funcționar al autorității publice, al altei instituții, întreprinderi sau organizații de stat, care nu este persoană cu funcție de răspundere, a unei recompense ilicite sau a unor avantaje patrimoniale pentru îndeplinirea unor acțiuni sau acordarea de servicii ce țin de obligațiile lui de serviciu

se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 400 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art.330 al.(1), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(2) Aceeași acțiune săvârșită:

[Art.330 al.(1), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

b) în proporții mari

se pedepsește cu amendă în mărime de la 400 la 1.000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 4 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art.330 al.(2), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

Articolul 330¹. Încălcarea regulilor privind declararea veniturilor

și a proprietății de către demnitarii de stat,
judecători, procurori, funcționarii publici și
unele persoane cu funcție de conducere

(1) Eschivarea de la prezentarea declarației cu privire la venituri și proprietate sau indicarea intenționată în declarație a datelor incorecte de către persoanele obligate să o prezinte

se pedepsește cu amendă în mărime de la 300 la 500 unități convenționale, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite de o persoană cu înaltă funcție de răspundere

se pedepesc cu amendă în mărime de la 500 la 1000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

(3) Divulgarea sau publicarea intenționată a informațiilor din declarațiile cu privire la venituri și proprietate de către persoanele cărora aceste informații le-au devenit cunoscute în procesul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu sau al exercitării controlului

se pedepsește cu amendă în mărime de la 150 la 300 unități convenționale, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

[Art.330¹ introdus prin L136-XV din 06.05.04, MO91-95/11.06.04 art.482]

[Art.331 exclus prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

Articolul 332. Falsul în acte publice

(1) Înscrierea de către o persoană cu funcție de răspundere, precum și de către un funcționar al autorității publice care nu este persoană cu funcție de răspundere, în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente, dacă aceste acțiuni au fost săvârșite din interes material sau din alte interese personale,

se pedepsesc cu amendă în mărime de până la 500 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art.332 al.(1), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

[Art.332 al.(2), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

b) de o persoană cu înaltă funcție de răspundere;

c) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 500 la 1.000 unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

[Art.332 al.(2), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

Capitolul XVI

INFRAȚIUNI SĂVÂRȘITE DE PERSOANELE CARE GESTIONEAZĂ ORGANIZAȚIILE COMERCIALE, OBȘTEȘTI SAU ALTE ORGANIZAȚII NESTATALE

Articolul 333. Luarea de mită

(1) Luarea de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală a mitei sub formă de bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale, acceptarea de servicii, privilegii sau avantaje, ce nu i se cuvin, pentru a îndeplini sau nu ori de a întârzia sau grăbi îndeplinirea unei acțiuni în interesul mituitului sau al persoanelor pe care le reprezintă, dacă asemenea acțiune intră în obligațiile de serviciu ale mituitului,

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 500 la 1.500 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art.333 al.(1), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

[Art.333 al.(2), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu extorcarea mitei;

d) în proporții mari

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1.000 la 3.000 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

[Art.333 al.(2), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) în proporții deosebit de mari;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani.

[Art.333 al.(3), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

[Art.333 al.(3) introdus prin LP211 din 29.05.03, MO116/13.06.03 art.470]

Articolul 334. Darea de mită

(1) Darea de mită

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1.000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani.

(2) Aceeași acțiune săvârșită:

[Art.334 al.(2), lit.a) exclusă prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

b) de două sau mai multe persoane;

c) în proporții mari

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1.000 la 2.000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) în proporții deosebit de mari;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,

se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani.

[Art.334 al.(3), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

[Art.334 al.(3) introdus prin LP211 din 29.05.03, MO116/13.06.03 art.470; al.(3) devine al.(4)]

(4) Persoana care a dat mită este liberată de răspundere penală dacă mita i-a fost extorcată sau dacă persoana s-a autodenunțat neștiind că organele de urmărire penală sunt la curent cu infracțiunea săvârșită de ea.

Articolul 335. Abuzul de serviciu

(1) Folosirea intenționată de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală a situației de serviciu, în interes material ori în alte interese personale, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 150 la 400 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani.

(2) Aceeași acțiune săvârșită de către un notar sau auditor

[Art.335 al.(2), dispoziția modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 800 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani.

[Art.335 al.(2), sancțiunea modificată prin LP277-XVI din 18.12.08, MO41-44/24.02.09 art.120, în vigoare 24.05.09]

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2):

a) săvârșite în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale;

b) soldate cu urmări grave,

se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

Studiu de caz nr. 1. AGENȚII PUBLICI CORUPTI ÎNCHID OCHII LA ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR OMULUI

Vă rog, să interveniți și să mă ajutați, întrucât nu mai fac față situației și corupției de care dau dovadă organele statului și cu care mă confrunt în raport cu spălătoria, și mai nou, și terasa Total Wash, amplasată pe str. Alba-Iulia nr. 19, Buiucani, mun. Chișinău. Deși a fost construită fără acordul locatarilor din sector și a vecinilor direct afectați de ea și a fost construită până în limita terenurilor noastre, această spălătorie spală câte 4 mașini în același timp, deși a fost autorizată pentru spălarea unei singure (autorizarea se face în raport cu referire la locuințe). Am sesizat mai multe organe, printre care și poliția, care are obligația de a constata faptele. Chiar în momentul când era prezentă poliția la față locului, acolo se spălau 3 mașini și le-am cerut să constate acest lucru și că au angajați fără acte și peste numărul permis conform autorizației (acest lucru afectându-ne din punct de vedere al nesiguranței, întrucât au fost conflicte cu acești angajați și au un comportament agresiv față de noi, fiind influențați de patron). Totuși poliția nu și-a îndeplinit obligația. Deși, neoficial, recunoaște că într-adevăr e abatere, în răspunsurile oficiale primite de la poliție mi se comunică că de fapt nu e.

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunea de abuz de serviciu (art. 327 Cod penal) sau neglijență în serviciu (art. 329 Cod penal).

Studiu de caz nr. 2. UN PROCES DE JUDECATĂ SE AMÂNĂ INTENȚIONAT.

Am făcut plângere la Procuratura orașului Soroca în privința unei construcții care îmi îngreșește accesul la proprietate. Prima ședință de judecata a avut loc pe data de 21.07.2016, dar din motive neîntemeiate, agentul constator nu s-a prezentat la ședință.

Din sursele mele am aflat că totuși a fost amenințat de organele de poliție. L-am sunat și mi-a zis că nu i-a venit citația, lucru care este imposibil. L-am întrebat dacă o să vină la următoarea ședință din 04.08.2016 și mi-a zis că este în vacanță și că va veni juristul în locul lui.

Vă rog clarificați și trimiteți o persoană la ședință, pentru că se dorește ca data viitoare să nu se prezinte iarăși agentul constator și să fie anulat procesul-verbal. Se tergiversează special, ca termenul să expire și cel vinovat să nu mai poată fi sancționat. Vă rog să luați atitudine, să nu încurajați dezmățul și încălcarea legii, să opriți orice încercare de a înălța construcții neautorizate.

Sarcini:

- a.) *Ce tip de încălcare este identificat în acest caz? Cum poate fi soluționată problema? De către cine?*
- b.) *Cum cetățenii ar putea să-și protejeze drepturile sale? Cui ar trebui să se adreseze?*
- c.) *Ce atitudine vei lua în diverse roluri: cetățean de rând, agentul economic, polițistul de sector, procurorul, avocatul, primarul, jurnalistul, reprezentantul societății civile?*
- d.) *Ce strategii de combatere a corupției propui?*

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunea de abuz de serviciu (art. 327 Cod penal).

Studiu de caz nr. 3. ELEVII DINTR-O LOCALITATE SUNT MUTAȚI LA O ȘCOALĂ DIN ALTĂ LOCALITATE, UNDE EXISTĂ CONDIȚII MULT MAI RELE.

Sunt alarmat cu privire la condițiile în care învață elevii din localitatea X, care au fost mutați la școala din satul Y. La școala din satul X au rămas doar 4 clase din treapta primară, iar toți ceilalți merg la școala din satul Y, unde nu sunt cele mai bune condiții. În școala din satul Y sunt investite niște sume de bani colosale, dar carte nu se face, pentru că nu sunt specialiști. De exemplu, profesorul de fizică predă și geografia, iar cel de limbă română predă limba franceză, precum și educația civică.

Și la școala din satul X și la cea din satul Y este încălzire centralizată cu gaz, doar că la școala din satul X infrastructura este făcută foarte bine, sălile de clasă sunt mici și se încălzesc. În satul Y sălile de clasă sunt mari, însă podeaua e din ciment, care a crăpat, scaunele sunt din lemn și reci, încăperile sunt înalte, deci iarna este foarte frig. La școala din satul X, geamurile au fost schimbate acum câțiva ani, iar la școala din satul Y geamurile sunt vechi, toată iarna fiind acoperite cu peliculă, care a fost cumpărată din banii adunați de la părinți.

Nu este clar de ce după 67 de ani, elevii de la școala din satul X sunt mutați la școala din satul Y. Singurul răspuns al autorităților a fost că la școala din satul Y sălile de clasă sunt mai mari. Oare este corect ca elevul când vine la școală să tremure de frig până se termină lecțiile?! Vă rog să găsiți o soluție umană pentru elevii din satul Y. Dacă elevilor li s-a promis o școală mai bună atunci când au fost mutați, de ce nu s-a optat într-adevăr pentru o instituție mai bună? O altă soluție ar fi ca copiii din satul X să fie duși la școala din raion pentru a face carte mai bună?

Sarcini:

a.) Crezi că este vreo încălcare în studiu de caz descris? Dacă da, care anume?

b.) Formați 4 grupuri de 3-5 persoane și luați o decizie cu referire la cazul dat: grupul Nr. 1 – Consiliul Raional; gr. Nr. 2 – Ministerul Educației; gr. Nr. 3 – părinții elevilor din satul X; gr. Nr. 4 – reprezentanții societății civile; gr. Nr. 5 – organele legii.

Opinia specialistului: Suntem de părerea că din starea de fapt prezentată în speță nu ar rezulta semnele componentei unei infracțiuni prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova.

Studiu de caz nr. 4. ZECE ANI FĂRĂ A PUTEA IEȘI DIN PROPRIA CASĂ.

De mai mult de zece ani, o locuitoare a satului X se află într-un litigiu straniu cu primăria localității privind posibilitatea de a ieși în drum din propria ogradă. Paradoxal, însă dreptul banal de acces la drumul public, care aparține fiecăruia, este refuzat familiei Sandu datorită unor vecini „cu legături”.

În Republica Moldova, toți s-au obișnuit cu ideea că o persoană „fără legături” poate să își soluționeze problemele doar într-o mică măsură, iar primăriile satelor și orașelor închid ochii cu pregnanță când vine vorba despre construcții ilegale, însă această situație pare a fi deja de domeniul grotescului.

„De aproape zece ani, nu pot obține ieșire la drumul de lângă casa mea, explică una din victimele acestui litigiu, aceasta însemnând că eu pot intra cu mașina în ogradă doar cu dificultate, iar în cazuri de urgență, nu ar putea să intervină ambulanța sau pompierii. Pot ajunge acasă doar traversând terenul unui vecin, unde se află o clădire părăsită, ceea ce face acest acces, nu doar incomod, dar și periculos. Cu atât mai mult că acest teren este proprietate privată străină, iar mie îmi pot împiedica în orice moment accesul și vor avea dreptate...”

Totul a început în anul 2007, atunci când vecinul meu, medic neurochirurg și fost deputat, a decis să obțină în mod ilegal o porțiune de drum public, care nu poate de drept să fie dată în proprietate privată. Aceasta situație absurdă a fost oficializată rapid de către primăria satului X, porțiunea de drum public fiind acordată în proprietate familiei Sterpu, absolut gratuit. Ulterior, instanța de judecată a anulat titlul de proprietate acordat, iar printr-o altă hotărâre a obligat familia Sterpu să demoleze porțile care blocau accesul la drum.

Cu toate acestea, peste doar două săptămâni după ce executorul judecătoresc a demolat porțile și a încheiat procedura de executare, porțile au fost reinstalate în același loc, iar în fața porții familiei Sandu a fost construit un zid. Ulterior, a ieșit la iveală faptul că primăria X a ignorat hotărârea instanței de judecată și a acordat un nou titlu de proprietate familiei Sterpu pentru porțiunea de drum în cauză. Al doilea titlu emis ilegal a fost iarăși anulat de instanța de judecată, în timp ce plângerile la procuratură și poliție nu au avut nici un rezultat.

”Instanța de judecată nu o singură dată a adoptat hotărâri în favoarea noastră, însă aceasta nu a schimbat situația de facto”, precizează avocata familiei Sandu. Mai mult decât atât, executarea hotărârii, a fost realizată astfel încât să avantajeze oponentii noștri. Noi ne-am adresat cu o cerere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, însă în același timp ne-am adresat în instanța națională pentru atragerea la răspundere a cetățeanului Sterpu pentru samavolnicie și obligarea Primăriei X să asigure locuitoarei acestui sat accesul la drumul public.

Sarcini:

- a.) Ce părere ai despre cazul dat? Este oare un caz de corupție? Formulează o concluzie succintă.*
- b.) Cum ai fi reacționat, dacă ai fi membru al familiei Sandu? Ce drepturi ale persoanei sunt încălcate? În ce condiții?*
- c.) Cum crezi de ce se întâmplă asemenea situații? Cum pot fi ele anticipate asemenea cazuri, pentru a nu crea situații de conflict?*
- d.) Ce decizia ar trebui să ia instanța de judecată? De ce deciziile instanțelor de judecată sunt deseori altele, decât cele așteptate de cetățeni? Crezi că Curtea Supremă de Justiție ar putea să ia altă decizie? Argumentează?*

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunea de abuz de serviciu (art. 327 Cod penal) sau depășirea atribuțiilor de serviciu (art. 328 Cod penal) sau neexecutarea hotărârii instanței de judecată.

Studiu de caz nr. 5. SOȚUL MEU LUCREAZĂ ȘI DESEORI I SE TAIE DIN SALARIU FĂRĂ NICIUN MOTIV.

Soțul meu lucrează de un an și ceva la o companie privată, ce are o rețea de magazine unde se vând materiale de construcție. El activează în calitate de șofer, toată ziua transportă marfă în toată țara și de multe ori când le dă leașa le reține anumiți bani. Soțul a încercat de mai multe ori să se clarifice, dar i se reproșează de fiecare dată că dacă nu-i place atunci să-și dea demisia. Uneori li dă câte un premiu și luna următoare li se reține mai mult... Mai pe scurt există o fărâdelege la această companie, nu prea cred că o să se facă dreptate, dar dacă e posibil, vă rog, cercetați cazul, pentru că se vede că e o bătaie de joc.

Sarcini:

a.) *Ce a făcut persoana să descrie situația dată? Poate oare o persoană să se adreseze cu un apel către instanța de judecată în locul altei persoane? În ce cazuri?*

b.) *Este un caz de corupție în situația descrisă? De ce?*

c.) *Imaginează-ți că în calitate de judecător examinezi cazul dat? De ce dovezi ai nevoie ca să iei o decizie?*

d.) *Cum ar putea fi soluționată problema?*

Opinia specialistului: Suntem de părerea că din starea de fapt nu ar rezulta semnele componenței unei infracțiuni prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova.

Studiu de caz nr. 6. AM PRIMIT DE LA PROCURATURĂ UN RĂSPUNS CE NU CONȚINE INFORMAȚIA SOLICITATĂ.

Am solicitat explicații de la procuratura sectorului Buiucani. De ce timp de doi ani dosarul, care scoate la iveală scheme frauduloase de furt a terenurilor, nu a ajuns în instanța de judecată, invocând prevederile cu privire la termenul rezonabil. Ce i-a încurcat dlui procuror să efectueze toate acțiunile de urmărire penală până acum?

Ordonanța prin care a fost dispusă începerea urmăririi penale a fost emisă la 4 iulie 2014. Atunci s/a decis: Începerea urmăririi penale în baza art. 328 alin. (3), lit. b) din Codul penal, și anume săvârșirea de către persoane cu funcție publică a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice. Atribuirea cauzei penale a nr. 2014038134. Fixarea termenului urmăririi penale până la 04 august 2014. Informarea persoanelor interesate despre hotărârea adoptată.

Rog să verificați de ce dosarul se prăfuiește și acum pe mesele procurorilor? De ce ancheta nu s-a mișcat din loc?

Sarcini:

a.) *Ce tip de încălcare este sesizat în acest studiu de caz? Poate oare fi interpretat ca un caz de corupție?*

b.) *Cum pot fi pedepsite persoanele responsabile pentru faptul că tergiversează special anumite dosare penale?*

Opinia specialistului: Suntem de părerea că din starea de fapt nu ar rezulta semnele componenței unei infracțiuni prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova.

Studiu de caz nr. 7. PRIMĂRIA DIN COMUNA X LE REFUZĂ AGENȚILOR ECONOMICI SĂ PARTICIPE LA LICITAȚIE.

Autoritatea contractantă, Primăria comunei X, refuză eliberarea caietului de sarcini pentru licitația publică nr. 407/16 „Aprovizionarea cu apă potabilă” a comunei X, chiar și după depunerea cererii de participare din partea operatorilor economici. Licitația publică va avea loc la 5 august, în comuna X, iar operatorii economici nu au acces la documentația de licitație (caietul de sarcini). Este a 4-a tentativă de organizare a licitației publice. Toate cele trei precedente au fost anulate din cauză că autoritatea contractantă nu a respectat prevederile legale, fiind contestată privind deciziile adoptate, în vederea desemnării câștigătorului.

Sarcini:

- a.) *Ce interese sunt ascunse de funcționari în timpul organizării unor licitații?*
- b.) *Ce pedeapsă ar trebui să merite responsabilii în caz că nu respectă prevederile legale d organizare a licitațiilor publice?*
- c.) *Ce criterii ai stabili pentru agenții economici în cazul organizării unor licitații?*

Opinia specialistului: Suntem de părerea că din starea de fapt nu ar rezulta semnele componenței unei infracțiuni prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova.

Studiu de caz nr. 8. APEL PRIVIND ÎNCĂLCĂRILE CE ȚIN DE VOTUL DIN DIASPORA.

Există mai multe secții de votare peste hotare (informația variază, în media se zice că între 12 și 16) unde la ultimele scrutine electorale s-au epuizat buletinele de vot. Unii cetățeni au scris contestații demonstrând că au fost lezați de dreptul constituțional de a vota. Am identificat un avocat la Chișinău care să reprezinte interesele acestor persoane. Acum e nevoie să colectăm toate dovezile de contestații. Rugăm persoanele care au fost responsabile de colectarea acestor contestații la secțiile de vot de mai jos (la unele deja am colectat informația) și au dovezile foto/video precum că le-au depus sau că biroul electoral le-a primit, să le trimiteti pe adresa: (...) E momentul să ne cerem drepturile!!!

Sarcini:

- a.) *De ce cetățenii nu ar trebui să demonstreze indiferență atunci când sunt depistate încălcări de lege?*
- b.) *Discutați în perechi și identificați cazuri din localitate, unde cetățenii au demonstrat inițiative de sesizare a organelor competente față de unele fraude sau fapte ilicite.*

Opinia specialistului: Suntem de părerea că din starea de fapt nu ar rezulta semnele componenței unei infracțiuni prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova.

Studiu de caz nr. 9. AM RĂMAS FĂRĂ CĂLDURĂ ȘI ÎNGHEȚĂM ÎN CASELE ATRIBUITE SEL-15

Locatarii care facem parte din SEL 15 avem căldură în casele noastre. Mai bine de o săptămână nu suntem conectați la sursa termică și când se va încheia lupta noastră cu frigul în locuință (termometrul îmi arată +9 grade). În așteptarea minunii că azi-mâine se rezolvă problema, folosind reșouri, cuptoare, climatizoare, termofoare... Drept urmare, unghere pline de mucegai, dar cel mai grav - lume bolnavă...

Mă simt umilită că nu există legi care să funcționeze și nu are cine să poarte responsabilitate pentru acest fapt. Mă întreb, de ce peste drum casele au căldura și noi nu? Deci, nu e legat de o defecțiune pe acest sector, ci doar că suntem atribuiți SEL-ului 15. Când sun la SEL-ul nostru, tel.022/75 15 29, mi se spune că de vină este „Termoelectrica”. Când sun la dispeceratul „Termoelectrica”, tel 022/75 15 29, mi se zice că autoritățile nu au prezentat toate actele SEL-ului. Telefoniez din nou la SEL. Mi se spune că toate actele au fost expediate. Rog să mi se dea date

concrete. În anticameră aflu că a fost expediată scrisoarea de conectare din data de 13 octombrie, prin fax. Apoi alta pe 19 octombrie, cu stampila originală, la aceasta fiind atașată și lista pașapoartelor tehnice ale celor 79 de clădiri, care confirmă pregătirea tehnică a blocurilor....

... Revin la Termoelectrica. Vorbesc cu dna X, operatoare. Le zic că aveți toate actele necesare. Nu, mi se răspunde, nu au văzut nimic. Nu este permisiune la conectare pentru casele din sectorul SEL-15. De ce, iar întreb??? Cine dă permisiunea? Direcția centrală a „Termoelectrica”, mi se spune la dispeceratul lor. Și cum să sun acolo? Nu au contactele. Astăzi de dimineață iarăși m-am forțat să sun într-o direcție și alta, ca să aflu la ce etapă a ajuns întrebarea noastră. Încă nu este permis. Dna inginer de la dispeceratul „Termoelectrica” îmi explică, că suplimentar cererii și pașapoartelor tehnice ale caselor, SEL-ul nostru trebuie să prezinte și tranzacția privind datoriile. Ce înseamnă asta, mă interesează? Că SEL-ul își asumă responsabilitatea pentru datoriile înregistrate. Dumneaei afirmă că au fost de urgență scoși la serviciu în zilele programate de odihnă (hramul Chișinăului) și că toate SEL-urile care au prezentat dosarul imediat au fost conectate.

Primesc prima veste de speranță, că până mâine, se încearcă soluționarea. Azi e 21 octombrie, mai bine de o săptămână de frig în case.... Câtă umilință simt... și fiecare dintre noi, cei care suferim din cauza neglijenței autorităților locale. De ce eu, care achit toate serviciile la timp, inclusiv cele pentru energia termică, nu pot să mă bucur de serviciile de care trebuie să beneficiaz legal? Am reușit să discut cu dl director al SEL-15 la telefonul mobil. Dumnealui mi-a zis că nu deține informația completă, fără să-mi explice a cui totuși e vina că mai bine de o săptămână nu este rezolvată problema încălzirii în sectorul nostru. Doar mi-a promis că azi-seara, mâine se va hotărî totul... dar cine poartă răspunderea pentru această nelegiuire, întreb, că suntem bolnavi, că avem de achitat pentru folosirea energiei electrice căutând alte surse de încălzire, pentru că în apartamente e umed, mucegai... Dumnealui mi-a răspuns că și el are copil de un 1 an și că se încălzește de la reșou și nu e grav. Cam asta am înțeles. Că nu e grav! Să avem răbdare!? Iar răbdarea mea e sub orice limită. Rog intervenția Dvs., pentru a afla cine va răspunde în fața mea și a tuturor locatarilor din sectorul atribuit SEL-15 pentru lipsa căldurii termice, deși trebuia să fim conectați din data de 13 octombrie?

Sarcini:

a.) Poate fi considerat cazul de mai sus o faptă ilicită? Pot fi învinuiți funcționarii responsabili de corupție?

b.) Cine ar trebui să soluționeze problema și cum?

Opinia specialistului: În speță ar putea fi incidentă răspunderea penală pentru infracțiunea de abuz de serviciu (art. 327 Cod penal) sau neglijență în serviciu (art. 329 Cod penal).

Studiu de caz nr. 10. UN AGENT ECONOMIC FACE AGITAȚIE ELECTORALĂ ÎN ORAȘUL X.

Sunt locuitor al orașului X. La noi în oraș facturile de la agentul economic pe care le primim în poștă sunt însoțite de ziare în care este promovat candidatul politic Y. Compania este gestionată de către primăria orașului, iar primarul face parte dintr-un partid politic de guvernământ. Nu mi se pare corect ca o instituție publică și o companie de stat să se ocupe de agitație electorală. Rog instituțiile abilitate să se autoseseze și să ia măsurile necesare pentru a stopa aceste acțiuni.

Sarcini:

- a) *Are dreptul un agent economic să facă agitație electorală pentru un anumit candidat politic? Ce încălcare este comisă de agentul economic?*
- b) *Cui ar putea să se adreseze cetățenii pentru a sensibiliza asupra unor încălcări ale legii sau abuzului de putere?*

Opinia specialistului: Suntem de părerea că din starea de fapt nu ar rezulta semnele componentei unei infracțiuni prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova.

Studiu de caz nr. 15. PREJUDICIU DE APROAPE UN MILION DE LEI PROVOCAT STATULUI, PRIN ACORDAREA UNOR SUBVENȚII ILEGALE

Administrația unei întreprinderi de stat a ajuns pe banca acuzaților pentru escrocherie și fals în declarații, după ce a beneficiat de subvenții acordate de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) în valoare de 950 de mii de lei.

Potrivit Procuraturii Generale, agentul economic a fost informat despre faptul că nu are dreptul de a aplica și beneficia de subvenții acordate de către AIPA, deoarece obținuse deja un grant prin programul Liniei de Finanțare pentru Eficiență Energetică în Moldova, elaborată de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și finanțată de Uniunea Europeană. Totuși, prin înșelăciune și abuz de încredere administrația firmei a obținut finanțarea.

În vederea recuperării prejudiciului cauzat bugetului de stat prin comiterea infracțiunii, procurorii au aplicat sechestrul pe bunurile mobile ale inculpatului, care, în caz că va fi recunoscut culpabil, riscă până la 15 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate timp de cinci ani.

În gestiunea Procuraturii Generale se află încă patru cauze penale pentru acțiuni similare, comise de alte persoane juridice, care prin aceeași schemă ar fi prejudiciat bugetul de stat cu peste 20 milioane de lei. În cadrul respectivelor cauze penale procurorii vor examina și acțiunile angajaților AIPA, care au admis acordarea subvențiilor întreprinderilor sau care au solicitat și obținut granturi de la alte instituții financiare, pentru aceleași bunuri.

Sarcini:

- a.) *Ce fraude au fost comise în cazul examinat? Ce timp de încălcare?*
- b.) *De ce cetățenii ar trebui să fie informați cu referire la încălcările comise de funcționarii publici?*

Opinia specialistului: Persoana fizică care nu este persoană publică (art.123 CP) nu poate fi subiect a infracțiunii de neglijență. Considerăm relevantă calificarea după art. 190 CP escrocheria.

Anexa nr. 3. SUGESTII PENTRU ACTIVITĂȚI DE DEZBATERI

DEZBATERILE – METODĂ INTERACTIVĂ DE ÎNVĂȚARE ȘI DEZVOLTARE A GÂNDIRII CRITICE

Dezbaterile sunt una din metodele interactive, practicate în cadrul orelor de curs și în activitățile extra-curriculare, în evenimentele organizate în comunitate, inclusiv mese rotunde, conferințe, seminare, cursuri de formare a cadrelor didactice și manageriale, emisiuni televizate și radiofonice etc.

Dezbaterea (din eng.– *debate*) este o discuție sau o polemică în contradictoriu pe un anumit subiect, care are drept scop formarea competențelor de prezentare, argumentare, gândire critică și logică pentru însușirea și exersarea dialogului democratic. Această metodă interactivă este un cadru destinat unei discuții structurate pe diverse teme și este practică des în viața de toate zilele.

Dezbaterile sunt lucruri obișnuite în viața cotidiană și fiecare persoană (în familie, la școală, la serviciu, în grupele de interese etc.) încearcă în felul său să-i convingă pe cei din jur asupra veridicității punctului său de vedere.

O *dezbatere informală* între două sau mai multe persoane poate apărea oricând, atunci când există diverse opinii cu referire la o anumită problemă. Prietenii sau colegii de serviciu pot dezbate un subiect contradictoriu ore întregi, neavând un sfârșit clar. Pentru a găsi soluții eficiente sau a anticipa divergențele și a argumenta informațiile prezentate, se utilizează dezbaterile formale. *Dezbaterea formală* are o structură foarte clară care conține reguli stabilite, în baza cărora un grup de arbitri va decide cine este învingătorul.

Echipele **afirmatoare**, trebuie să susțină o moțiune, (de exemplu „*Persoanele învinuite de corupție ar trebui pedepsite mai aspru*”), iar cealaltă – echipa **negatoare**, trebuie să o infirme, să aducă argumente prin care va demonstra că nu există motive pentru adoptarea unei moțiuni. Poziția pe care o susțin participanții într-o dezbatere uneori poate să nu coincidă cu punctul lor de vedere. De exemplu, părinții încearcă să convingă fiul pentru a sosi la o oră stabilită acasă nu de aceea că nu-i doresc să se distreze bine, dar pentru al învăța să respecte un regim, protejându-l chiar și de unele influențe sau exercitări externe etc.

Abilitatea de a susține ambele poziții corespunzătoare unei probleme sau arii de conflict vă fi utilă în viitoarele conversații, concursuri sau competiții, în susținerea unui discurs în public etc.

Există mai multe *motive* pentru ca persoanele să participe în dezbateri: să-și dezvolte competențele de comunicare, de a avea abilități de structurare, organizare și de încredere în propriile forțe, unde câștigul pentru toți este inevitabil. Într-o societate democratică, cetățenii trebuie să fie pregătiți să-și expună liber gândurile, să gândească critic, să comunice și să concureze civilizată. Utilizând puterea *cuvântului*, să lupte în mod pașnic pentru o cauză nobilă.

Metoda dezbaterii este veche precum este și omul. Sistemul actual de dezbateri se bazează pe tradițiile de comunicare ale umanității din cele mai vechi timpuri. Divergențe de opinii între oameni au existat tot timpul, începând cu consiliile bătrânilor, important să fie soluționate inteligent și compromis. Astfel, dezbaterile sunt o metodă de convingere care poate contribui la înțelegere în rezolvarea unor probleme stringente între diferite persoane. Dezbaterile sunt temelia evoluției societății și consolidării democrației. De aceea scopul dezbaterilor constituie clarificarea conflictelor și a dilemelor pe cale pașnică, nu prin agresiune sau violență.

Sugestii pentru dezbatere nr. 1. VALORILE ADEVARATE NU AU NEVOIE DE PROMOVARE

DEFINITII:

- **valoare** = suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen etc.; importanța, însemnătate, preț, merit. (DEX);
- **valoare adevărată** = lucru care prezintă calități indiscutabile, indiferent de mentalitatea sau preferința subiectivă a indivizilor față de acestea;
- **a promova** = a ridica, a înainta pe cineva în funcție, în grad, într-o demnitate etc.; a avansa, a susține, a sprijini, făcând să se dezvolte.

ARGUMENTE:

Argumente PRO	Argumente CONTRA
<p><u>Argumentul 1: Valorile adevărate vor fi recunoscute mereu</u></p> <p>Valorile adevărate nu trebuie puse în raport cu cerințele epocii sau cu preferințele indivizilor. Astfel, Dreptatea, Respectul, Binele, Adevărul și Libertatea – valori general-umane, au fost în toate timpurile apreciate și vor fi apreciate, de către generațiile care urmează. Chiar dacă la momentul respectiv, valoarea unui lucru sau o personalitate, nu este recunoscută, aceasta va ieși la iveală mai târziu, atunci când însemnătatea ei va fi clară. Prin urmare, mai devreme sau mai târziu, o valoare va obține recunoaștere datorită propriei sale valori, fără să fie nevoie de promovare.</p>	<p><u>Argumentul 1: Orice valoare trebuie promovată pentru a fi pe deplin asimilată</u></p> <p>O valoare care nu este promovată la timp și corect poate fi înțeleasă diferit de oameni și nu se înțelege sensul adevărat al acesteia. Nu doar că această valoare va fi neglijată, dar, mai grav, risca să fie greșit înțeleasă sau aplicată. Astfel, este nevoie de promovarea valorilor pentru ca acestea să fie cunoscute în mod integral și pe baza ei să fie dezvoltate alte valori. Spre exemplu, elevii ar fi știut foarte puține lucruri despre valorile democrației, dacă acestea nu ar fi fost promovate. Totodată oamenii care sunt educați pe baza valorilor democrației nu sunt capabili de infracțiuni, corupție și alte încălcări.</p>
<p><u>Argumentul 2: Promovarea unei valori ar putea dauna</u></p> <p>În societatea actuală, promovarea unei game variate de valori este un procedeu larg răspândit și intens exploatat. Dar alături de valori sunt promovate și unele pseudo-valori. Promovarea lor intensiva poate avea mai multe consecințe. Promovarea unor valori - opinia publică sau a unor specialiști poate evidenția valori în societatea actuală care se vor dovedi mai târziu neimportante. Astfel, promovarea intensiva a luptei contra corupției, poate duce la neglijarea valorilor adevărate, încurajarea unor principii sau atitudini nocive în virtutea valorii respective, poate duce la utilizarea ei în context deplasat. Astfel, valoarea inițială pierde din calitative ei prin asimilare greșită și aplicare care o degradează. Spre exemplu, despre corupție se vorbește foarte mult, iar percepția populației față de acest fenomen negativ nu se schimbă substanțial.</p>	<p><u>Argumentul 2: Promovarea duce la fructificarea valorilor</u></p> <p>În momentul în care o valoare este promovată și publicul ia cunoștință de acest lucru, există o mare șansă ca și alte persoane care dezvoltă aceleași valori să fie evidențiate și apreciate de oamenii din jur. Astfel, nu numai că promovarea duce la cultivarea intensiva a acelor valori, dar poate duce și la descoperirea altora noi. Acest lucru ar putea fi făcut cel mai evident în domeniul juridic în care diferiți specialiști promovează un stil original de soluționare a litigiilor. Astfel, apar stiluri noi, perspective noi, valori noi care la rândul lor vor fi preluate de către altcineva, dezvoltând o gamă largă de valori bine cunoscute prin promovare. De exemplu, dacă într-o instituție este apreciată o personalitate integră, atunci și alte persoane vor avea modele bune de urmat. Dacă în școală profesorii vor promova o educație anticorupție dezvoltată, atunci și elevii vor deveni personalități integre. Astfel se înțelege corect și sensul noțiunii – promovare.</p>

Sugestii pentru dezbatere nr. 2. PERSOANELE CU PROBLEME DE CORUPȚIE AR TREBUI REINTEGRATE

DEFINITII:

- **persoane cu probleme de corupție** = indivizi care au avut conflict cu legea, fiind învinuiți de implicare în acte de corupție;
- **integrate** = a se introduce într-un tot, devenind parte componentă.

ARGUMENTE:

Argumente PRO	Argumente CONTRA
<p><u>Argumentul 1:</u> Persoanele cu probleme de corupție trebuie ajutați să se reintegreze.</p> <p>O persoană cu probleme de comportament nu se va putea integra într-un colectiv, într-un grup cu aceeași ușurință cu care se integrează o persoană integră. Totuși ei au același drepturi ca și colegii lor de a face parte din grup/colectiv și de a putea activa alături de ceilalți. Altfel va putea deveni mai ușor infractor sau o persoană cu comportament deviat. Ei trebuie ajutați să se reintegreze pentru a evolua și poate chiar vor depăși probleme inițiale.</p> <p>În concluzie, dacă persoanele cu probleme de corupție vor fi integrate atunci se vor integra mai ușor în societate și vor avea parte de condiții pozitive de dezvoltare și afirmare.</p>	<p><u>Argumentul 1:</u> Reintegrarea nu rezolvă problema corupției.</p> <p>Dacă o persoană are conflict cu legea, aceasta se datorează unor probleme de educație și înțelegere mult mai adânci ale acestuia. Reintegrarea persoanei cu probleme de corupție nu va rezolva problemele sale de nivel psihologic și poate chiar le va înrăutăți. Văzându-se favorizat se va simți diferit față de colegii săi și nu va reuși să se integreze mai bine în colectiv. Ceea ce este necesar într-un astfel de caz este serviciile unui psiholog bun care să descopere cauzele problemelor și să le rezolve.</p> <p>Astfel, reintegrarea nu are nici un efect favorabil persoanei implicată în corupție, deoarece este o problemă de mentalitate.</p>
<p><u>Argumentul 2:</u> Reintegrarea persoanelor cu probleme de corupție elimină alte probleme, chiar și mai grave.</p> <p>Oamenii sunt caracterizate ca ființe care au dreptul la greșeli. Dacă o persoană este apreciată în baza unor valori, ea le va promova în diverse contexte de viață. Persoanele cu probleme de corupție pot degenera în a comite și alte acte grave. Pornind de la simpla neadaptare într-un colectiv ei pot ajunge să aibă anturaje periculoase care să-i îndemne la alte infracțiuni. Dacă nu-și găsesc un grup să se integreze, atunci ei se vor izola, care va duce la dependență și alte influențe spre infracțiuni.</p> <p>Astfel, reintegrarea este o modalitate prin care se pot salva aceste persoane cu probleme de corupție, de la căderea în chestiuni mai grave, rezolvând de la bun început problemele care le au deja.</p>	<p><u>Argumentul 2:</u> Reintegrarea poate aduce probleme mai mari decât să le rezolve.</p> <p>Conform Declarației Universale a Drepturilor Omului și Constituției statului toate persoanele sunt egale. Aplicarea discriminării pozitive nu este justificată față de persoanele cu probleme de corupție. Oferirea de avantaje acestor persoane ar putea naște probleme din partea cetățenilor integri. Oamenii vor sesiza nedreptate și atunci își vor manifesta neînțelegerea într-un fel sau altul și ar putea să fie mai ușor atrași în cazuri de corupție. Reiese că persoanele cu probleme de corupție vor fi considerate la fel ca și modele de persoane integre.</p> <p>În concluzie, putem afirma că reintegrarea nu rezolvă probleme și creează și mai multe.</p>

Sugestii pentru dezbateri nr. 3. STATELE SLAB DEZVOLTATE AR TREBUI SĂ INVESTEASCĂ MAI MULT ÎN EDUCAȚIA ANTICORUPȚIE

DEFINITII:

- **state slab dezvoltate** = țări aflate încă în proces de democratizare, cu o infrastructură precară și care au un nivel economic scăzut;
- **corupție** = utilizarea funcției contrar legii în interes privat. În acest sens, funcția utilizată poate fi în cadrul entităților publice sau private, în mod direct de către deținătorul funcției sau indirect de către intermediari, iar interesul privat poate fi propriu pentru deținătorul funcției sau pentru alte persoane;
- **anticorupție** = măsuri de informare și educare a cetățenilor pentru a nu recurge la acte de corupție și nu a fi în conflict cu legea.

ARGUMENTE:

Argumente PRO	Argumente CONTRA
<p><i>Argumentul 1:</i> Reducerea corupției poate fi realizată prin investiții mai mari în proiecte de educație anticorupție.</p> <p>Republica Moldova se confruntă cu corupția ca fiind identificată una din cele mai mari probleme ale societății. În mass-media se vorbește foarte mult despre pericolul corupției, dar practic nu sunt investiți bani în soluționarea acestei probleme. Pentru a schimba mentalitatea oamenilor ca să nu recurgă la acte ilegale de corupție, trebuie alocați mai mulți bani din buget pentru elaborarea și implementarea programelor de informare a cetățenilor și de educație anticorupție. Totodată acest proces trebuie urmat și de aplicarea mai strictă a legii pentru pedepsirea persoanelor implicate în acte de corupție. În așa fel cetățenii nu vor recurge la acte ilegale, fiind mai informați și, astfel, mai protejați de acest fragil. Cetățenii vor fi mai activi civic și se vor fi mai conștienți față de propriile decizii.</p>	<p><i>Argumentul 1:</i> Statele slab dezvoltate au alte priorități.</p> <p>Statele slab dezvoltate trebuie să investească în alte domenii cum ar fi cercetare, reducerea sărăciei, sănătatea, infrastructura, rețelele de securitate și protecție socială, educația patriotică etc. Dacă vor fi investiți bani în proiecte de educație anticorupție, va fi ca un sac fără fund, unde nici această problemă nu va fi soluționată, mai rău, vor apărea mai multe probleme, iar nivelul corupției va crește. Se știe că oamenii recurg la cazuri de corupție din cauza sărăciei și educației insuficiente la general. Totodată este foarte greu de identificat cazurile de corupție în situația când oamenii nu înțeleg consecințele acestui fenomen negativ.</p> <p>Astfel, statele slab dezvoltate trebuie să investească bani în dezvoltarea economiei și ridicarea nivelului de viață al oamenilor, iar problema corupției va fi soluționată de la sine.</p>
<p><i>Argumentul 2:</i> Corupția poate fi redusă prin educația mai calitativă și informarea mai accentuată a populației, în special a tinerei generații.</p> <p>Corupția este implantată în psihologia oamenilor din statele mai sărace și face parte din modul lor de viață. Pe oamenii maturi este foarte complicat să le schimbi mentalitate, în deosebi dacă ei consideră că recurgerea la acte ilegale este o cale mai rapidă de soluționare a problemelor lor. Doar prin educarea tinerei generații și prin informarea mai puternică a populației poate fi redusă corupția.</p>	<p><i>Argumentul 2:</i> Investițiile în proiecte anticorupție trebuie să fie din finanțări străine.</p> <p>Statele slab dezvoltate nu au bani pentru soluționarea problemelor pe termen lung. Ele trebuie să investească în soluționarea problemelor pe termen scurt, pentru a se observa impactul imediat, dar rezultatele pentru educația anticorupție se vor observa peste mulți ani. Totodată statele dezvoltate și organizațiile internaționale, care promovează democrația, ar trebui să fie cei mai deschise pentru a acorda ajutoare financiare și asistență în elaborarea și implementarea proiectelor.</p>

Sugestii pentru dezbatere nr. 4. INTRODUCEREA SANCTIUNILOR ECONOMICE ÎMPOTRIVA STATELOR CU NIVEL RIDICAT DE CORUPȚIE ESTE JUSTIFICATĂ

DEFINIȚII:

- **sanțiuni economice** = măsuri luate de o țară împotriva unei alte țări care presupun că nu sunt gestionate corect resursele financiare și umane pentru soluționarea anumitor probleme;
- **corupție** = abatere de la moralitate, de la cinste, de la datorie; desfrânare, depravare;
- **justificat** = corect, conform legilor și principiilor acceptate unanim.

[

ARGUMENTE:

Argumente PRO	Argumente CONTRA
<p><u>Argumentul 1:</u> Sanțiunile economice sunt o alternativă preferabilă altor măsuri</p> <p>Uneori sancțiunile economice sunt cea mai bună metodă de a influența luarea unor măsuri pentru rezolvarea unei probleme grave cu care se confruntă un stat. Ele pot avea repercusiuni suficient de reduse pentru a nu afecta veniturile sau confortul general al populației, dar cu un impact suficient de mare pentru a pune statul în dificultate și a îi crea o imagine negativă atât în relațiile cu alte state cât și cu proprii cetățeni. Sancțiunile economice vor crea nemulțămiri față de autoritățile de la guvernare, care dacă nu vor lua măsuri imediate, vor fi nevoiți să plece, nefiind susținuți de cetățeni.</p> <p>Astfel pentru ca este o metodă care poate aduce puține pierderi, dar poate crea suficient disconfort unui stat, impunerea de sancțiuni economice poate fi considerată opțiunea justificată.</p>	<p><u>Argumentul 1:</u> Sanțiunile economice afectează cetățenii unui stat</p> <p>Cetățenii nu au, de cele mai multe ori, nici un cuvânt de spus în luarea deciziilor unui stat. Arareori sunt consultați și aproape niciodată nu au o influență directă asupra strategiilor publice, cu atât mai puțin a celor care țin de politica externă. Ei sunt, cu toate acestea, primii afectați în cazul unui embargo economic sau a unei sancțiuni de altă natură. Astfel, cetățenilor le pot fi negate drepturi fundamentale la alimentație sănătoasă sau la diverse bunuri de larg consum care le asigură confortul, fără ca această situație să ducă la vreun rezultat.</p> <p>Astfel o sancțiune economică se poate dovedi așadar nu doar inutilă, ci de-a dreptul dăunătoare și lipsită de sens.</p>
<p><u>Argumentul 2:</u> Constrângerea este uneori singura posibilitatea de a determina un stat să ia decizia corectă</p> <p>Menținerea suveranității statale este importantă, însă în egală măsură este importantă și protejarea libertăților și drepturilor cetățenilor unui stat. În cazul unor state corupte, a unor regimuri care nu respectă drepturile omului, negocierea sau încercările diplomate de a convinge eșuează de cele mai multe ori. Astfel, o acțiune de tipul unei sancțiuni economice poate transmite acelui stat mesajul dorit și poate duce într-un final la o reacție pozitivă din partea acestuia.</p>	<p><u>Argumentul 2:</u> Deciziile unui stat ar trebui să fie rezultatul unei analize raționale, nu al constrângerii</p> <p>Statelor ar trebui să li se permită să ia deciziile pe care le consideră cele mai bune. A impune sancțiuni economice pentru a determina un anumit răspuns din partea unui stat este la fel de intruziv ca a porni o intervenție militară. Mai mult, pe termen lung măsura este o sabie cu două tăișuri, pentru ca în momentul în care statul va găsi o alternativă economică la ce i s-a refuzat, el va reveni la strategia de politică dinainte.</p>

Sugestii pentru dezbatere nr. 5. STATELE DEZVOLTATE AR TREBUI SA OFERE MAI DEGRABĂ AJUTOR INFORMAȚIONAL, LOGISTIC ȘI TEHNOLOGIC, DECÂT AJUTOR FINANCIAR DIRECT STATELOR CU NIVEL ÎNALT DE CORUPȚIE

DEFINIȚII:

- **state dezvoltate** = state cu o economie stabilă, cu un grad ridicat de industrializare și cu un sector de servicii puternic;
- **state cu nivel înalt de corupție** = state cu o economie instabilă, dar în care se înregistrează multe acte de încălcare a legii.

ARGUMENTE:

Argumente PRO	Argumente CONTRA
<p><u>Argumentul 1:</u> În statele sărace există un grad înalt de corupție, iar fondurile vor fi folosite în interes personal.</p> <p>Deși un ajutor financiar ar oferi libertatea statului primitor să distribuie fondurile conform unei strategii proprii, în cazul țărilor sărace acest lucru nu este valabil întrucât banii se fac adesea dispăruți. Nivelul ridicat al corupției reprezintă principalul motiv pentru care terții nu pot avea încrederea acordării ajutorului monetar statelor subdezvoltate. În fond, proasta guvernare este unul dintre factorii care mențin țările în aceasta stare. Cercetările arată ca cele mai sărace state din lume ocupă locurile fruntașe la nivel de corupție, în topul listei fiind și R. Moldova etc. Transparency International oferă exemple într-un studiu de sume de bani furate de către anumiți lideri. Populația nu are aceeași influență ca în cadrul unei democrații cu tradiție. Prin urmare, chiar dacă este afectată de guvernarea clasei politice, nu o poate sancționa prin alegerile libere întrucât acestea sunt de asemenea filtrate prin voința celor puternici. Ajutoarele tehnologice și informaționale sunt pe de altă parte mult mai greu de delapidat, dacă nu chiar imposibil. Asistența educațională realizată prin experți străini ar reprezenta un instrument sigur prin care societatea ar fi învățată cum să aprecieze, în loc să i se ofere direct peștele. De asemenea, ajutorul tehnologic scapă țările donatoare de incertitudinea utilizării fondurilor în scopul promis inițial.</p> <p>Astfel, în statele sărace, unde există un grad înalt de corupție, ajutoarele financiare sunt greu de monitorizat.</p>	<p><u>Argumentul 1:</u> Țările sărace și corupte au nevoie de ajutor financiar urgent.</p> <p>Desigur, este de dorit să înveți un om să pescuiască, decât să îi oferi pe tava peștele, însă atunci când omul are o mentalitate scăzută și este informată insuficient, situația se schimbă. Instituțiile solide cât și educația sunt cele care vor aduce stabilitate în aceste țări, însă istoria a demonstrat faptul ca procesul de schimbare a mentalității este unul lung și anevoios. Spre exemplu, deși R. Moldova se situează pe pe unul din locurile cu nivel înalt de corupție din Europa, ar fi fost un semn de indiferență lipsa intervenției țărilor dezvoltate. Explicația necesității unui ajutor monetar este legată de eficiență, întrucât banii sunt distribuiți de la un nivel central, unde există toate datele oficiale asupra nevoilor. Pur și simplu statele dezvoltate donatoare ar trebui să introducă un mecanism de monitorizare foarte strict de acordare a ajutoarelor financiare, și să fie distribuiți pe etape, după prezentarea rapoartelor despre acțiunile întreprinse. O parte din banii primiți de către guvernele statelor sărace sunt direcționați către organizațiile de stat și neguvernamentale care prezintă proiecte concrete, unde se prevede informarea populației și programe de educație anticorupție.</p> <p>Astfel banii donatorilor vor fi direcționați spre anumite scopuri concrete, iar guvernele vor fi monitorizate de statele donatoare, care au experiență în aceste domenii.</p>
<p><u>Argumentul 2:</u> Ajutorul tehnic și informațional asigură buna dezvoltare a statelor sărace pe termen lung.</p> <p>Chiar dacă intenția statelor în curs de dezvoltare este de a întrebuița banii în scopurile stabilite, există posibilitatea ca aceștia pur și simplu să nu dețină experiența administrativă necesară. Un bun</p>	<p><u>Argumentul 2:</u> Corupția poate fi redusă și înlăturată.</p> <p>În primul rând corupția este răspândită la nivel global, deci și în statele mai dezvoltate. Sunt multe state sărace în care corupția nu ar un nivel înalt de dezvoltare. De exemplu, ajutoarele financiare, transmise de către Uniunea Europeană și Fondul Monetar Internațional, sunt investiții</p>

management nu se poate baza doar pe ingenuitatea conducătorilor, experții internaționali susținând importanța unei solide baze teoretice. Transferul de informații ar permite dezvoltarea în primul rând independența, a unei elite care ar putea gestiona pe termen lung finanțele statului fără să fie nevoie de apelul la relațiile internaționale.

Astfel, va fi mai ușor de controlat cum au ajuns la destinație ajutorul tehnic și informațional, decât prin intermediul asistenței financiare guvernelor statelor sărace, care sunt corupte și greu de monitorizat.

serioase și pentru susținerea populației, care beneficiază de diferite programe de educație și informare, inclusiv în domeniul anticorupție. Fondurile nu dispar, populația având totuși de câștigat de pe urma transferului. De exemplu, în timpul guvernării lui Suharto în Indonezia venitul anual pe cap de locuitor a crescut de la 1000 de dolari la 3500, deși a fost acuzat de repetate rânduri de corupție. Un alt exemplu este cel al Nigeriei, stat care prin reformarea sistemului juridic a reușit să își recupereze fondurile delapidate. Chiar dacă populația ar putea să primească doar o parte din fondurile donate de către statele străine, acea sumă s-ar putea dovedi vitală pentru oameni și justifică ceea ce ar putea trece ca un act nechibzuit.

Sugestii pentru dezbatere nr. 6. CAUZA FUNDAMENTALĂ A CORUPȚIEI ESTE EGOISMUL UMAN.

Idei pentru argumente PRO	Idei pentru argumente CONTRA
<ul style="list-style-type: none"> - fiecare persoană tinde să se preocupe cel mai mult de propria persoană; - tentația de a ne comporta într-un mod corupt crește cu nevoile de consum și pe măsură ce bunăstarea personală devine mai importantă decât bunăstarea publică: a doua trece în uitare; - politicienii și funcționarii publici încep să abuzeze de poziția pe care o au pentru a obține bunăstarea personală; - cetățenii percep serviciul public ca un mod de viață confortabil și atractiv; - indivizii sunt mai degrabă supărați de faptul că cineva câștigă mai mult decât de actul de corupție în sine. 	<ul style="list-style-type: none"> - cauza fundamentală a corupției este slaba conștientizare a publicului și mentalitatea cetățenilor: sunt state unde corupție practic nu există, deși cetățenii demonstrează caractere și verticalitate; - alte cauze principale ale corupției sunt: politici economice neadecvate, societăți civile slabe, lipsa de răspundere a instituțiilor de stat și tradițiile naționale; - toți oamenii au un EU al său, dar nu toți sunt corupți, altfel nu ar fi apărut posibilitatea de a lupta contra corupției; - corupția este un rezultat al educației slabe și al sărăciei: este un fenomen social, nu ține de persoana omului.

Reducerea nivelului corupției nu este nici un proces ușor, nici unul rapid. Aceasta se explică că cazurile de corupție pot include diverși factori atât direcți, cât și indirecti. Prevenirea corupției presupune identificarea și eliminarea cauzelor de corupție prin dezvoltarea și implementarea unui sistem de măsuri adecvate precum și descurajarea persoanelor de a comite acte de corupție.